

Elatisõuded

Kui soovite nõuda ülalpidamist, näiteks taotleda lapse ülalpidamiseks igakuist elatist lapsest eraldi elavalt vanemalt, võimaldab ELi õigus teil kasutada teie koduriigi kohtuid, et teha kindlaks elatist väidetavalt maksma kohustatud isiku ülalpidamiskohustus ja elatise suurus. Seda kohtuotsust tunnustatakse ka teistes Euroopa Liidu liikmesriikides.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Uued õigusnormid 2011. aasta juunist

Alates 18. juunist 2011 kohaldatakse elatisküsimuste suhtes [uusi õigusnorme](#). Ka uute normidega tagatakse elatist saada õigustatud isiku kohtulik kaitse, võimaldades sellel isikul esitada elatist maksma kohustatud isiku vastu hagi oma koduriigi kohtusse. Lisaks määratakse suurema osa juhtude puhul 2007. aasta [Haagi protokolliga](#) kindlaks ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatav õigus ning kõik ülalpidamist käsitlevad liikmesriikide kohtude otsused ringlevad vabalt Euroopa Liidus ja neid võib kõikides liikmesriikides ilma täiendavate formaalsusteta jõustada. Lisaks pakuvad liikmesriigid ülalpidamist saama õigustatud isikutele ja ülalpidamist andma kohustatud isikutele haldusabi.

Uued õigusnormid kehtivad kõigis 28 ELi liikmesriigis, sealhulgas Taanis vastavalt Euroopa Ühenduse ja Taani Kuningriigi vahelisele 19. oktoobri 2005. aasta kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitlevale lepingule. Taani ei kohalda siiski kõiki uusi norme, eriti kohaldatavat õigust ja keskasutuste vahelist koostööd reguleerivaid norme.

Määrusega nähakse samuti ette, et haldusasutused võivad ülalpidamiskohustustega seotud menetluste puhul täita kohtu ülesandeid. Nende asutuste nimekirja leiate [siit](#).

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik või ülalpidamist andma kohustatud isik elab kolmandas riigis, võib laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise [konventsioonist](#) ja ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevast [protokollist](#) olla abi elatise sisse nõudmisel nende aktidega ühinenud kolmandast riigist. Konventsioon jõustus ELi jaoks kolmandatest riikidest osalisriikide suhtes 1. augustil 2014.

Mittekohustuslik tüüpvorm elatisvõlast teatamiseks

Selleks et lihtsustada ülalpidamiskohustuste määruse elluviimist praktikas ning tagada kodanike õiguste tõhus kasutamine kogu ELis, on tsiviil- ja kaubandusajades käsitlev Euroopa õiguslase koostöö võrgustik koostanud mittekohustusliku tüüpvormi elatisvõlast teatamiseks.

See mittekohustuslik vorm aitab elatisvõlga sisse nõuda ja on olemas 23 keeles. Vormile on lisatud selle täitmise juhend. Vormi saab kasutada järgmises vormingus: [PDF](#), [töödeldav PDF](#) ja [XLS](#).

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamiskohustuse võib määratleda kui isikule seaduse alusel pandud kohustuse anda eluks vajalikku toetust teisele isikule, kes vajab abi ja on ülalpidamiskohustuslasega seotud konkreetsete peresidemete kaudu. Ülalpidamine hõlmab lisaks toidule ka kõike muud eluks vajalikku, sealhulgas elatist, rõivaid, eluaset ja ravi.

Ülalpidamiskohustus põhineb perekondlikel või abielusidemetel või alternatiivsel kohustusel, kui eespool nimetatud sidemed on katkenud. Ülalpidamiskohustus eksisteerib teatavate veresugulaste ja hõimlaste vahel, abikaasade ja kooselupartnerite vahel. See põhineb omamoodi solidaarsuskohustusel, mille tugevus võib erineda sõltuvalt juhtumist.

- **Vanemate kohustus pidada ülal oma lapsi**

Sellisel juhul on isikutel kahte liiki kohustusi.

- Üldisem ülalpidamiskohustus, mille kohaselt peavad isa ja ema võtma oma võimaluste piires vastutuse oma lastele eluaseme, toidu, tervishoiu, järelevalve, hariduse ja koolituse ning arengu võimaldamise eest. Kui lapsel on haridustee veel pooleli, säilib kohustus ka pärast lapse täisealiseks saamist. See kohustus eksisteerib olenemata sellest, millised on vanema võimalused ja lapse vajadused. Kohustus on üldisem selles mõttes, et lisaks lapse elatusvahenditele hõlmab see ka hariduse ja koolituse võimaldamist (tsiviilseadustiku artikkel 203).
- Vanema ülalpidamiskohustus on seotud lapse vajadustega olenemata lapse vanusest ja vanema rahalistest vahenditest (tsiviilseadustiku artiklid 205, 207, 208 ja 353-14).
- **Laste kohustus pidada ülal oma vanemaid**

Vanemate ja laste ülalpidamiskohustus on vastastikune (tsiviilseadustiku artiklid 205, 207 ja 353-14). Sellest tulenevalt on ka lastel kohustus pidada ülal oma abivajavat isa ja ema.

- **Abikaasadevaheline kohustus**

Abikaasadevaheline ülalpidamiskohustus põhineb aitamise- ja abistamiskohustusel ning kohustusel osaleda abieluga kaasnevate kulude kandmises, nagu on sätestatud tsiviilseadustikus (tsiviilseadustiku artiklid 2013 ja 221). Need kohustused – olles seotud abikaasade kooselukohustusega – on vastastikused. Kui neid kohustusi ei täideta, võib täitmise tagamiseks algatada kohtuasja kas ülalpidamismenetluse või elatise kinnipidamise menetluse vormis (tsiviilseadustiku artiklid 213, 221 ja 223). Vt küsimusele nr 10 antud vastus.

- **Lahutatud abikaasa kohustus pidada ülal endist abikaasat**

Kohustuste kindlaksmääramisel tuleb eristada kahte liiki lahutust: lahutus abielu pöördumatu lõppemise alusel või lahutus vastastikusel kokkuleppel.

- Lahutus abielu pöördumatu lõppemise alusel: kui abikaasad ei jõua kokkuleppele võimaliku elatise maksmisses (tsiviilseadustiku artikli 301 lõige 1), võib kohus lahutuse kohta tehtud otsusega või hilisema otsusega mõista abivajava abikaasa nõudel teiselt abikaasalt välja elatise (tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 2 esimene lõik).

Kohus võib keelduda lahutusjärgse elatise nõude rahuldamisest, kui kostja tõendab, et hageja on toime pannud raske eksimuse, mille tõttu muutus abikaasade edasine kooselu võimatuks (tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 2 teine lõik).

Elatise summa ei tohi mingil juhul ületada ühte kolmandikku ülalpidamiskohustuslasest abikaasa sissetulekust (tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 3 kolmas lõik).

- Lahutus vastastikusel kokkuleppel: abikaasad ei ole kohustatud leppima kokku elatise maksmisses ühe või teise abikaasa kasuks menetluse ajal ja/või pärast lahutust. Kui nad seda teevad, lepitakse vabalt kokku elatise suurus ning selle maksmise ja sissenõudmise kord, samuti indekseerimine ja elatise kohandamise alused (kohtute seadustiku artikli 1288 esimese lõigu punkt 4). Välja arvatud juhul, kui pooled on sõnaselgelt leppinud kokku teisiti, võib kohus ühe poole taotluse alusel suurendada või vähendada lahutuse järgselt makstava elatise kokkulepitud summat või elatise tühistada (kohtute seadustiku artikli 1288 kolmas lõik), kui summa ei ole enam asjakohane, võttes arvesse uusi ja poolte soovidest sõltumatuid asjaolusid. Elatist ei saa indekseerida, kui indekseerimine ei ole ette nähtud.

- **Muud juhud**

Millistel juhtudel?

Ülalpidamiskohustus eksisteerib otsejoones ülenejate ja alanejate sugulaste vahel (vanemad ja lapsed, lapsed ja vanemad ning samuti lastelapsed ja vanavanemad ja vastupidi) (tsiviilseadustiku artiklid 205 ja 207).

Hõimlaste vahel on kaks võimalikku stsenaariumi.

- Üleelanud abikaasa on teatavate piirangutega kohustatud ülal pidama oma surnud abikaasa lapsi, kellele ta ei ole isa või ema (tsiviilseadustiku artikli 203 lõige 3).

- Väimehed ja miniad on kohustatud ülal pidama oma äiasid ja ämmasid ning vastupidi. Kohustus lõpeb, kui äi või ämm abiellub uuesti või kui sureb abikaasa (kelle kaudu hõimlussuhe tekkis) ja surevad abielust sündinud lapsed (tsiviilseadustiku artiklid 206 ja 207).

Teatavatel juhtudel on surnud abikaasa pärijatel kohustus maksta elatist üleelanud abikaasale või surnud abikaasa ülenejatele sugulastele (tsiviilseadustiku artikkel 205a).

Laps, kelle põlvnemine ei ole kindlaks tehtud, võib nõuda ülalpidamist oma elamiskulude ning hariduse ja koolitusega seotud kulude katteks mehelt, kellel oli tema emaga suhe eostamisajal (tsiviilseadustiku artikkel 336).

Kui mitteabiellulise kooselu partnerite suhtes on olulisi probleeme, võib üks pool taotleda, et kohus mõistaks oma pädevusse kuuluvate ajutiste meetmete raames välja elatise. Samasugused ajutised meetmed võidakse ette näha mitteabiellulise kooselu lõppemise korral (tsiviilseadustiku artikkel 1479).

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Tavaliselt lõpeb ülalpidamiskohustus siis, kui laps saab täisealiseks ja saab teovõimeliseks. Kuid kohustus võib kesta kauem, kui lapsel on pooleli hariduse omandamine või koolitus (tsiviilseadustiku artiklid 203 ja 336).

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Ülalpidamiskohustuslane võib ülalpidamist saama õigustatud isiku vajaduste katmise eest hoolitseda vabatahtlikult. Vaidluse, lahkkelide või kohustuse täitmise lõpetamise korral tuleb algatada kohtumenetlus.

Kui tegemist on lahutusega abielu pöördumatu lõppemise tõttu, võib lahutust menetlevale kohtule esitada kõrvalnõude lahutusjärgse elatise saamiseks kas lahutusmenetluse algatamisel või hiljem menetluse raames täiendavate menetlusdokumentide esitamise kaudu (kohtute seadustiku artikli 1254 lõike 1 viies lõik ja artikli 1254 lõige 5).

Väljaspool abielu lahutamise menetlust menetleb elatishõudeid ja teeb nende kohta otsuseid rahukohtunik (kohtute seadustiku artikli 591 lõige 7), välja arvatud menetlustes, mille raames taotletakse elatist ilma põlvnemise tuvastamiseta. Vt küsimusele nr 5 antud vastus.

Alates 1. septembrist 2014 kuulub kõigi ülalpidamiskohustustega seotud nõuete, sealhulgas põlvnemise tuvastamist mittehõlmavate ülalpidamisasjade menetlemine perekonnakohtu pädevusse (kohtute seadustiku artikli 572a lõige 7). Erandiks on sotsiaalse integratsiooni toetusega (*revenu d'intégration sociale*) seotud ülalpidamisasjad.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Ülalpidamist saab taotleda personaalselt seda saama õigustatud isik (vt eelkõige tsiviilseadustiku artikkel 337). Nõude esitab kohtule hageja isiklikult või tema advokaat (vt eelkõige kohtute seadustiku artiklid 1253b, 1254 ja 1320).

Kui isikul puudub teovõime, tegutseb tema nimel tema seaduslik esindaja (isa, ema, eestkostja, hooldaja).

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Ülalpidamise vaidlustamisel on üldine pädevus rahukohtul (kohtute seadustiku artikli 591 lõige 7), kuid seda teatavate eranditega. Sellisel juhul tuleb hagi esitada hageja alalise elukoha järgsele kohtule, välja arvatud elatise vähendamise või tühistamisega seotud taotluste puhul (kohtute seadustiku artikkel 626).

Esimese astme kohtu esimees (tsiviilseadustiku artikkel 338) on pädev menetlema asju, mille laps on algatanud isiku vastu, kellel oli tema emaga suhe eostamisajal (tsiviilseadustiku artikkel 336).

Kui tegemist ei ole erakorraliste ja ajutiste meetmete võtmisega, kuuluvad vanema hooldusõiguse teostamist käsitlevad vaidlused alaealiste asjade kohtu pädevusse (tsiviilseadustiku artikkel 387a) vanemate, eestkostjate või lapse hooldusõigust teostavate isikute elukoha alusel (alaealiste kaitset, õigusrikkumise toime pannud alaealiste eest hoolitsemist ja sellise õigusrikkumisega põhjustatud kahju korvamist käsitleva 8. aprilli 1965. aasta seaduse artikkel 44).

Kui abikaasade vahel tekib konflikt enne abielu lahutamise menetlust, esitatakse nõue abikaasade viimase ühise elukoha järgsele (kohtumenetluse seadustiku artikli 628 lõige 2) rahukohtule (kohtute seadustiku artikli 594 lõige 19).

Alates sellest, kui esitatakse avaldus abielu lahutamiseks selle pöördumatu lõppemise tõttu, on kuni abielu lõpetamiseni asja pädev menetlema esimese astme kohtu esimees (kohtute seadustiku artikkel 1280). Kuid pooltevahelise ülalpidamiskokkuleppe heakskiitmine kuulub asja sisuliselt arutava kohtu pädevusse (kohtute seadustiku artikli 1256 esimene lõik).

Pärast seda, kui lahutuse kohta on tehtud lõplik kohtulahend, on pädevad rahukohus ja alaealiste asjade kohus. Esimese astme kohtu esimehele jääb pädevus menetleda erakorralistes asjades võetavaid ajutisi meetmeid (kohtute seadustiku artikkel 584).

Alates 1. septembrist 2014 kuulub kõigi ülalpidamiskohustustega seotud nõuete, välja arvatud sotsiaalse integratsiooni toetusega seotud ülalpidamisasjade menetlemine perekonnanõu pädevusse (kohtute seadustiku artikli 572a lõige 7).

Alates 1. septembrist 2014 esitatakse praeguste (või endiste) abikaasade või praeguste (või endiste) kooselupartnerite vahelised nõuded ning mõlema poole ühiste lastega või nende lastega, kelle puhul on tuvastatud põlvnemine ainult ühest vanemast, seotud elatisnõuded põhimõtteliselt sellele kohtule, kes hagi juba menetleb (vt kohtute seadustiku artikli 629a lõige 1). Alaealisega seotud ülalpidamisasjades on pädev alaealise alalise elukoha järgne kohus (või sellise elukoha puudumise korral tema alalise asukoha järgne kohus). Kui pooltel on mitu last, on kõigi nõuete puhul pädev see kohus, kelle poole pöörduti esimesena (kohtute seadustiku artikli 629a lõige 2). Kui isikul on ülalpidamiskohustus ka teiste ülalpidamist saama õigustatud isikute ees, esitatakse hagi kostja alalise elukoha järgsele kohtule või abikaasade viimase abielu-aegse või ühise elukoha järgsele kohtule (kohtute seadustiku artikli 629a lõige 4).

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Vt küsimusele nr 4 antud vastus. Esitatud hagist sõltuvalt esitatakse nõue kohtuäituri kättetoimetatava kohtukutsega (*citation d'huissier*) või hagiavaldusega (*requête*). Advokaadi kaasamine ei ole kohustuslik.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kohtumenetlusega kaasnevad kulud. Kogukulusid ei ole võimalik kindlaks määrata; nende suurus sõltub algatatud menetlusest, õigusabikuludest ja advokaadi kaasamise korral advokaaditasudest. Menetlusabi andmise suhtes kohaldatakse üldnorme (vt Belgias õigusabi andmist käsitlev teabeleht).

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

- Ülalpidamise vorm

Ülalpidamist antakse elatismaksetena. Mõnel juhul võidakse elatist maksta ühekordse maksena (tsiviilseadustiku artikli 301 lõige 8). Erandjuhtudel võidakse ülalpidamistoetust anda mitterahalises vormis (tsiviilseadustiku artikkel 210).

- Ülalpidamise summa kindlaksmääramine ja indekseerimine

Tabeleid ei ole. Elatis mõistetakse välja proportsionaalselt hageja vajadustega ja ülalpidamiskohustuslase rahaliste võimalustega (tsiviilseadustiku artiklid 208 ja 209).

Isa ja ema kohustus (tsiviilseadustiku artikkel 203) määratakse kindlaks proportsionaalselt nende rahaliste vahenditega ning see peab hõlmama lastele eluaseme, toidu, tervishoiu, järelevalve, hariduse ja koolituse ning arengu võimaldamist (kuni nende õpingute lõpuni). Seda elatist makstakse iga kuu kindla summa ulatuses lapse hooldusõigust teostavale vanemale.

Isa ja ema võivad kumbki esitada enda nimel hagi teise vanema vastu, et nõuda temalt eluaseme, toiduga jms seotud kulude kandmises osalemist (tsiviilseadustiku artikli 203a lõige 2).

Elatis, mida peab maksma isik, kes oli lapse eostamise ajal suhtes lapse emaga, määratakse kindlaks vastavalt lapse vajadustele ning ülalpidamiskohustuslase rahalistele vahenditele, võimalustele ja sotsiaalsele olukorrale (tsiviilseadustiku artiklid 336, 339 ja 203a).

Seaduses on sõnaselgelt sätestatud, et abikaasad, kellel on pooleli lahutusmenetlus, võivad igal ajal sõlmida kokkuleppe elatise maksmise, selle summa ja kokkulepitud summa läbivaatamise korra kohta (tsiviilseadustiku artikli 301 lõige 1 ning kohtute seadustiku artikli 1256 esimene lõik ja artikli 1288 lõige 4). Asja arutav kohus võib siiski keelduda nende kokkulepete heakskiitmisest, kui need on ilmselgelt vastuolus lapse huvidega (kohtute seadustiku artikli 1256 teine lõik ning artikli 1290 teine ja viies lõik).

Kohtuliku kokkuleppe sõlmimise korral peab see kohus, kes määrab konkreetselt kindlaks elatise summa, kohaldama siiski arvutuskriteeriume ja piiranguid. Elatis peab põhimõtteliselt katma vähemalt seda saama õigustatud isiku vajadused (tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 3 esimene taane).

Igal juhul ei tohi elatise summa ületada ühte kolmandikku ülalpidamiskohustuslasest abikaasa sissetulekust (tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 3 viimane lause). Ülalpidamist tuleb anda abielu kestusega sama pika aja jooksul. Erandjuhtudel võib kohus ette näha, et elatist tuleb maksta pikema aja jooksul (tsiviilseadustiku artikli 301 lõige 4).

Kui asi on seotud abielu lahutamise või abielu pöördumatu lõppemise tõttu või vanemapoolse osalemisega lapse ülalpidamises, toimub indekseerimine automaatselt. Põhimõtteliselt kasutatakse võrdlusindeksina tarbijahinnaindeksit, kuid seadus võimaldab kohtul kohaldada erinevat elukallidusest lähtuvat elatise summa kohandamise süsteemi (tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 6 esimene lõik ja artikli 203c lõige 1) ning pooled võivad sellest omavahelise kokkuleppega kõrvale kalduda (tsiviilseadustiku artikli 203c lõige 1).

Seaduse kohaselt on võimalik elatist ühe poole taotluse alusel suurendada, vähendada või see tühistada, lähtudes tsiviilseadustiku artikli 301 lõike 7 esimeses lõigus ja kohtute seadustiku artikli 1293 esimeses lõigus sätestatud üldistest alustest.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Elatist makstakse ülalpidamist saama õigustatud isikule või tema esindajale igakuiste maksetena. Teatavatel juhtudel võidakse teha ühekordne makse (vt küsimusele nr 8 antud vastus).

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Ülalpidamist saama õigustatud isik, kelle kasuks on väljastatud täitedokument, võib oma nõude täitmisele pöörata. Teatavatel tingimustel võidakse arestida sellise ülalpidamiskohustuslase vallas- või kinnisvara, kes ei täida ülalpidamise väljamõistmise otsust (kohtute seadustiku artikkel 1494). Samuti on võimalik, et kolmanda isiku, näiteks ülalpidamiskohustuslase tööandja suhtes tehakse määrus tema valduses oleva võlgniku vara arestimiseks (kohtute seadustiku artikkel 1539). Peale selle võib ülalpidamist saama õigustatud isik, kelle kasuks ei ole veel täitedokumenti väljastatud, taotleda hagi tagamise määrust eesmärgiga kaitsta oma õigust saada tulevikus ülalpidamist (kohtute seadustiku artikkel 1413).

Kehtestatud on lihtsustatud täitemenetlus, nimelt elatise kinnipidamise menetlus, mille kohaselt on ülalpidamist saama õigustatud isikul õigus saada otse teatavate piirangutega ülalpidamiskohustuslase sissetulek või mõni muu kolmanda isiku maksmisele kuuluv summa. Elatise kinnipidamise menetlust kohaldatakse abikaasade või endiste abikaasade vaheliste seadusjärgsete ülalpidamiskohustuste suhtes (tsiviilseadustiku artikli 220 lõige 3, artiklid 221 ja 223 ning artikli 301 lõige 11 ning kohtute seadustiku artikkel 1280), laste ülalpidamisega ning neile hariduse ja koolituse võimaldamisega seotud kohustuste suhtes – sealhulgas tsiviilseadustiku artiklis 203 sätestatud isa ja ema vahelise menetluse puhul – ning ülenejate ja alanejate sugulaste vaheliste seadusjärgsete ülalpidamiskohustuste suhtes (tsiviilseadustiku artikkel 203b).

Lisaks sisaldab karistusseadustik perekonna hülgamist käsitlevat artiklit (karistusseadustiku artikkel 391a), mille alusel võidakse kriminaalvastutusele võtta mis tahes isik, kes on kohtumääruse alusel kohustatud maksuma elatist ja kes ei ole tahtlikult seda teinud rohkem kui kahe kuu jooksul.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Tsiviilseadustiku artiklis 2277 on sätestatud, et elatise võlanõuded aeguvad viie aasta jooksul.

Kohtu välja mõistetud elatise seoses kehtib kümneaastane aegumistähtaeg (tsiviilseadustiku artikkel 2262a).

Tähtaja arvestamine peatatakse abikaasade vahel abielu ajaks (artikkel 2253) ning selle katkestab ka kohtukutse, makseteatis või arestimismääruse kättetoimetamine (artiklid 2244 ja 2248) ning menetlusedokumentide esitamine kohtule ülalpidamist saama õigustatud isiku poolt ja elatise äramaksmine ülalpidamiskohustuslase poolt.

16. detsembri 1851. aasta hüpoteegiseaduse artiklite 7 ja 8 kohaselt vastutavad võlgnikud oma kohustuste täitmise eest põhimõtteliselt kogu oma varaga.

Kuid kohtute seadustiku artiklis 1408 on sätestatud, et teatavat isiklikku materiaalselt vara, mida ülalpidamiskohustuslane ja tema perekond vajavad oma igapäevaeluks või kutsealaseks tegevuseks või mida ülalpidamiskohustuslane või temaga koos elavad ülalpeetavad lapsed vajavad täiendus- või muuks õppeks, ei saa kasutada ülalpidamist saama õigustatud isiku nõuete rahuldamiseks.

Kohtute seadustiku artikli 1409 lõike 1 kohaselt ei kuulu kinnipidamisele ja arestimisele osa töötasust ja muudest tegevustest saadavast sissetulekust.

Kohtute seadustiku artiklis 1412 on siiski sätestatud järgmine: esiteks ei saa arestimisele seatud piiranguid kohaldada ülalpidamisasjades ning teiseks on ülalpidamist saama õigustatud isikul täielik eelisõigus võlgniku teiste võlausaldajate ees. Kuid

kui elatise kinnipidamist taotletakse seoses isikuga, kelle võlgnevustega seoses on juba rakendatud kinnipidamist või arestimist, võib kohus võtta arvesse ülalpidamiskohustuslase üldist olukorda ja tema võlausaldajate vajadusi, eelkõige seoses ülalpidamisasjadega, ning jagada kinni peetud või arestitud summad nende vahel võrdselt (kohtute seadustiku artikli 1390a viies lõik).

Maksejõuetud ülalpidamiskohustuslased võivad kasutada võlgade kollektiivse rahuldamise menetlust (*règlement collectif de dettes*) (kohtute seadustiku artikkel 1675/2 ja sellele järgnevad artiklid). Sellega seoses võib kohus – kui see on asjakohane – otsustada kustutada isiku võlad, sealhulgas elatisevõlgnevused. Kustutada ei saa siiski kehtivat ülalpidamiskohustust.

Võidakse kohaldada aresti eesmärgiga tagada tulevaste elatismaksete tegemine nende tähtaja saabumisel (kohtute seadustiku artikli 1494 teine lõik).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Kui ülalpidamist saama õigustatud isikul ei õnnestu saada elatismakset eespool kirjeldatud õiguskaitselahendite kasutamisest olenemata, võib ta pöörduda föderaalse rahandusministeeriumi haldusalas tegutseva elatise teenistuse (*Service des créances alimentaires*) poole, kelle ülesandeks on maksta elatist ettemaksuna ühes või mitmes osas ning koguda ja nõuda sisse tehtud ettemaksud, samuti pidada arvestust ülalpidamiskohustuslaste poolt maksmisele kuuluva elatise ja vastavate võlgade üle.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Elatise teenistus võib astuda ülalpidamiskohustuslase asemele ja teha tema eest elatismakseid täies mahus või osaliselt. Elatise teenistus kohustab samaaegselt ülalpidamiskohustuslast maksma elatist ja kõrvaldama võlgnevused. Ülalpidamiskohustuslased võivad maksta asjaomasele teenistusele elatise summad ära vabatahtlikult või nende suhtes kohaldatakse sissenõudmismenetlust. Viimati nimetatud juhul ei ole tulemus loomulikult tagatud. Edukus sõltub ülalpidamiskohustuslase rahalisest olukorrast.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Välisriigist ülalpidamise taotlemise 20. juuni 1956. aasta New Yorgi konventsiooni, nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) ning laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise 23. novembri 2007. aasta Haagi konventsiooni kohane keskasutus on:

Service public fédéral Justice (föderaalne justiitsministeerium)

Service de coopération judiciaire internationale en matière civile (tsiviilasjades tehtava rahvusvahelise õigusala koostöö osakond)

Boulevard de Waterloo, 115

1000 Brussels

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Taotleja või tema õigusnõustaja võib võtta nimetatud osakonnaga ühendust posti, telefoni (+32 (0) 2542 6511), faksi (+32 (0) 2542 7006) või e-kirja ([✉ aliments@just.fgov.be](mailto:aliments@just.fgov.be) või [✉ alimentatie@just.fgov.be](mailto:alimentatie@just.fgov.be)) teel.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Kui taotleja elab muus riigis kui Belgia, peab ta võtma ühendust oma elukohariigi selle keskasutusega, kes vastutab eespool nimetatud konventsioonide ja määruse rakendamise eest. Ta ei saa otse pöörduda Belgia ametiasutuse või organisatsiooni poole.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Ei ole asjakohane (vt eespool).

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatise suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Kui keskasutusele edastatakse nõue, siis teeb asjaomane keskasutus kõigepealt kindlaks ülalpidamiskohustuslase ja/või tema varade asukohta Belgias ning edastab seejärel asja vajaduse korral sellele õigusabibüroole (*Bureau d'aide juridique*), kellel on territoriaalne pädevus. Kui keskasutuste kaudu esitatakse lapse elatise nõue, antakse õigusabi ilma et selleks hinnataks õigustatud isiku sissetulekuid. Abi hõlmab advokaaditasude ja menetluskulude katmist.

Muudel juhtudel peaksid õigusabi vajavad taotlejad pöörduma keskasutuse poole direktiivi 2002/8/EÜ kohaselt.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Keskasutuse peamine ülesanne on anda teavet määruse toimimise kohta nii oma süsteemis kui ka taotluse saanud riigis. Keskasutuse käsutuses on ressursid, mis võimaldavad tal teha kindlaks ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku asukohta otse või kaudselt ning saada asjakohast teavet ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku sissetuleku ja/või varade kohta.

Kohtumenetluse raames püütakse jõuda kokkuleppele. Ärakuulamiste käigus saavad mõlemad pooled ja eelkõige taotluse saanud pool esitada oma seisukohad. Vajaduse korral teostab keskasutus järelevalvet, et soodustada elatist puudutavate otsuste püsivat täitmist.

Keskasutus võib abistada dokumentaalsete tõendite kogumisel ning dokumentide edastamisel ja kättetoimetamisel, andes teavet kohaldatavate siseriiklike õigusnormide ja kehtivate rahvusvaheliste õigusaktide rakenduseeskirjade kohta.

Vajalikke ajutisi meetmeid, mille eesmärk on tagada menetletava elatise nõude positiivne realiseerimine, on võimalik võtta volituste piires, mille keskasutus on andnud taotlejat Belgia kohtutes esindavale isikule.

Vajaduse korral võib keskasutus anda taotluse esitanud poolele teavet menetluste kohta, mida tuleb järgida, et tuvastada lapse põlvnemine väidetavast isast.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 21/12/2015

Elatise nõuded - Bulgaaria

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatishõlde suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamiskohustus on ühe perekonnaliikme kohustus pakkuda teisele perekonnaliikmele elatusvahendeid. Ülalpidamiskohustus tuleneb seadusest, s.t see on pigem üldkohaldatav õigusnormide alusel – tingimusel, et on täidetud teatavad kriteeriumid, – mitte ei tulene pooltevahelisest kokkuleppest. Ülalpidamiskohustus on isikupõhine ja lõpeb ülalpidamist saama õigustatud isiku surmaga.

Isikul on õigus saada elatist ainult juhul, kui ta ei ole töövõimeline ja tal puuduvad vahendid enda ülalpidamiseks.

Elatist võib nõuda selleks õigustatud isik järgmistelt isikutelt ja järgmises järjekorras: abikaasalt või endiselt abikaasalt, lastelt, vanematelt, lastelastelt ja lastelastelastelt, vendadelt ja õdedelt, vanavanematelt ja ülenejatelt sugulastelt. Kui esimesena järjekorras nimetatud isik ei suuda elatist maksta, peab seda tegema järjekorras järgmine isik.

Kui isik peab ülal pidama mitut isikut, makstakse elatist järgmises järjekorras (järjekorras tagapool olevad isikutel on õigus saada elatist üksnes juhul, kui järjekorras eespool nimetatud isikuid ei ole): lapsed, abikaasa või endine abikaasa, vanemad, lastelapsed ja lastelastelapsed, vennad ja õed, vanavanemad ja ülenejad sugulased.

Lahutuse korral on õigus elatist saada ainult sellel abikaasal, kes ei ole abielu lõppemises süüdi.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemad peavad maksma elatist alla 18aastastele alaealistele lastele olenemata sellest, kas lapsed on töövõimelised või kas neil on olemas vahendid enda ülalpidamiseks. Kui laps on üle 18aastane, peavad vanemad maksma elatist juhul, kui laps ei suuda end oma sissetuleku või varaga ise ülal pidada, kui ta käib korrapäraselt keskkoolis (kuni 20. eluaastani) või kui ta õpib kutsekõrgkoolis või ülikoolis (kuni 25. eluaastani), kuid seda ainult juhul, kui elatise maksmine ei tekita vanematele erilisi raskusi.

Endisele abikaasale makstakse elatist maksimaalselt kolme aasta jooksul pärast abielu lõppemist, välja arvatud juhul, kui pooled lepivad kokku pikemas perioodis, ning sellise elatise maksmine lõpetatakse siis, kui elatist saav abikaasa abiellub uuesti.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Elatisnõuded tuleb esitada kohtule olenemata nõuete laadist, elatise summast, elatist nõudvast isikust ja isikust, kellelt elatist nõutakse. Pädev kohus on piirkondlik kohus (*районен съд*). Geograafiline pädevus on hageja või kostja elukohajärgsel kohtul. Hageja võib valida, millist kohut ta eelistab.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Alaealiste elatisnõuded esitab vanema hooldusõigust teostav lapsevanem või eestkostja.

14–18aastaste alaealiste laste elatisnõuded esitab laps ise vanema hooldusõigust teostava lapsevanema või eestkostja teadmisel ja nõusolekul.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Kui elatisnõue esitatakse abieluasja raames, on Bulgaaria kohtud pädevad menetlema elatisnõuet ja abieluvaidlust, kui üks abikaasadest on Bulgaaria kodanik või kui tema alaline elukoht on Bulgaarias. Endise abikaasa ülalpidamisega seotud nõudeid menetlevad kohtud, kes on pädevad menetlema abielu lahutamise avaldusi.

Bulgaaria kohtud on pädevad menetlema kohtuasju, mis käsitlevad vanemate ja laste vahelisi isiklikke ja varalisi suhteid, kui kostja alaline elukoht on Bulgaarias, kui hageja või taotluse esitaja on Bulgaaria kodanik või kui menetlusosaliseks olev laps või vanem on Bulgaaria kodanik või kui tema alaline elukoht on Bulgaarias.

Eespool nimetatud juhul kohaldatakse Bulgaaria õigust, nagu on kirjeldatud küsimustele nr 18, 19 ja 20 antud vastustes.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Elatisnõuded tuleb esitada kohtule olenemata nõuete laadist, elatise summast, elatist nõudvast isikust ja isikust, kellelt elatist nõutakse. Üldine pädevus on piirkondlikul kohtul ning õigusesindaja kasutamine selles kohtus ei ole kohustuslik. Geograafiline pädevus on hageja või kostja elukohajärgsel kohtul. Hageja võib valida, millist kohut ta eelistab.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusbabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Elatisasjade puhul on hagejad vabastatud riigilõivu tasumisest. Elatisnõude rahuldamise korral näeb kohus ette, et kostja peab tasuma riigilõivu ja hageja poolt menetluse käigus kantud kulud.

Õigusesindaja kasutamine ei ole elatisasjade puhul vajalik.

Menetluse pooled võivad saada õigusabi sellise abi andmisele kehtestatud tavapärasel tingimustel. Need tingimused on sätestatud õigusabiseaduses (*Закон за правната помощ*).

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Elatise summa määratakse kindlaks ülalpidamist saama õigustatud isiku vajaduste ning ülalpidamiskohustuslase võimaluste alusel. Minimaalne elatise summa, mida vanem peab maksma alaealistele lastele, on võrdne ühe neljandikuga ministrite nõukogu sätestatud miinimumpalgast. Elatise summa määrab kindlaks kohus, lähtudes lapse vajadustest ja vanema võimalustest.

Kohus võib ette näha sätestatud miinimumist väiksema elatissumma, kui last peab ülal riik või kui selleks on muud olulised põhjused. Kohus võib ette näha sätestatud maksimumist suurema elatissumma, kui see on vajalik lapse erakorraliste vajaduste rahuldamiseks ning vanem suudab sellist elatist maksta ilma eriliste raskusteta. Menetlusosalise nõudmisel võidakse elatise määramise otsust muuta või see võidakse tühistada, kui asjaolud on muutunud.

Elatist makstakse igakuiselt. Maksega hilinemise korral tuleb tasuda seadusega ettenähtud viivist. Kohus võib heaks kiita ka elatise tasumise mitterahalisel kujul.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Elatist makstakse personaalselt ülalpidamist saama õigustatud isikule. 14–18aastaste alaealiste puhul makstakse elatist konkreetselt neile, kuid seda tehakse vanema hooldusõigust teostava lapsevanema teadmisel ja nõusolekul.

Alla 14aastastele alaealistele ette nähtud elatist makstakse lapsele vanema hooldusõigust teostava lapsevanema või eestkostja kaudu.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Elatist makstakse igakuiselt. Maksega hilinemise korral tuleb tasuda seadusega ettenähtud viivist.

Jõustunud kohtuotsused kuuluvad täitmisele tsiviilkohtumenetluse seadustikus (*Граждански процесуален кодекс*) sätestatud tingimustel ja korras.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Elatise määramise otsuse pöörab täitmisele riiklik või eraõiguslik kohtutäitur, kelle valib ülalpidamist saama õigustatud isik.

Riiklikud kohtutäitured töötavad piirkondliku kohtu (*районен съд*) täitevteenistuse juures ning nende tegevuspiirkond ühtib kohtu geograafilise tööpiirkonnaga.

Eraõiguslikud kohtutäitured tegutsevad asjaomase ringkonnakohtu (*окръжен съд*) geograafilises tööpiirkonnas.

Vt teabelehte kohtuotsuste täitmisele pööramise kohta.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Lastekaitseaduses (*Закон за закрила на детото*) on sätestatud mitmed kaitsemeetmed, sealhulgas laste ja vanemate teavitamine nende õigustest ja kohustest, ning riigi poolt õigusabi pakkumise tagamine. Lastekaitseaduse artikli 15 kohaselt on lastel õigus saada õigusabi ja esitada edasikaebus mis tahes menetluses, mis mõjutab nende õigusi või huve. Õigusabi pakub riiklik õigusabibüroo.

Advokatuuriseaduses (*Закон за адвокатурата*) on sõnaselgelt sätestatud, et Bulgaaria või ELi advokaat võib pakkuda tasuta õigusalast abi ülalpidamist saama õigustatud isikutele. Sellisel juhul – kui vastaspoolelt mõistetakse välja menetluskulud – saab advokaat nõuda advokaaditasu, mille määrab kindlaks kohus.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa ettenähtud elatist, maksab asjaomase ülalpidamiskohustuslase eest elatist riik ministrite nõukogu väljastatud määruses sätestatud tingimustel ja korras. Sotsiaalabi andmist käsitleva korra alusel kannab riik hoold abivajavate isikute eest, kui keegi ei ole seaduse alusel kohustatud neile elatist maksma või kui keegi ei ole suuteline neil elatist maksma.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Jah, nõukogu määruses (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) sätestatud menetluse alusel. Bulgaaria Vabariik on ka mitme vastastikuse õigusabi andmist käsitleva lepingu osaline; muu hulgas on selliseid lepinguid sõlmitud ka ELi mittekuuluvate riikidega. Nende lepingute kohane keskasutus on justiitsministeerium, kes pakub oma volituste piires abi seoses kodanike esitatud taotlustega.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Keskasutus on justiitsministeerium, kellelega saab ühendust võtta järgmisel aadressil:

Ministry of Justice

Ul. Slavyanska 1

1040 Sofia

Bulgaria

Telefon: (+359 2) 923 7555

Faks: (+359 2) 987 0098

Kontaktisik:

✉ E_Gyurova@justice.government.bg

✉ M_Parvanova@justice.government.bg

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Jah, nõukogu määruses (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) sätestatud menetluse alusel. Kui taotluse esitaja asub riigis, millega Bulgaaria Vabariik on sõlminud vastastikuse õigusabi lepingu, võib taotleja paluda abi justiitsministeeriumilt kui selle lepingu kohaselt keskasutuselt.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Nõukogu määruses (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) sätestatud menetluse alusel või asjaomastes vastastikuse õigusabi pakkumist käsitlevates lepingutes sätestatud menetluse alusel.

Vt justiitsministeeriumi kui keskasutuse kontaktandmed, mis on esitatud eespool.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah, 2007. aasta Haagi protokoll on Bulgaaria Vabariigi suhtes siduv.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Vt eespool antud vastus.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Kohaldatavad eeskirjad on sätestatud nõukogu määruses (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) ning tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 627a–627c (jõustus 18. juunil 2011).

Kui otsuse teeb 2007. aasta Haagi protokolliga ühinenud liikmesriik, esitatakse otsuse täitmisele pööramise taotlus nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 artiklis 20 osutatud dokumentide alusel ülalpidamiskohustustlase alalise elukoha järgsele või kohustuse täitmise asukoha järgsele ringkonnakohtule. Täitmisest keeldumise või täitmise peatamise kohta nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 artikli 21 tähenduses teeb otsuse ringkonnakohus.

2007. aasta Haagi protokolliga mitteühinenud ELi liikmesriigis tehtud otsuse või mis tahes muu akti täidetavaks tunnustamise taotlus tuleb esitada ülalpidamiskohustustlase alalise elukoha järgsele või kohustuse täitmise asukoha järgsele ringkonnakohtule. Ülalpidamiskohustustlasele kättetoimetamiseks mõeldud taotluse koopiati ei tule esitada. Kohus vaatab taotluse läbi kinnisel istungil. Taotluse rahuldamise määruses näeb kohus ette tähtaja edasikaebuse esitamiseks nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 artikli 32 lõike 5 alusel. Taotluse rahuldamise määruse esialgne täitmine ei ole lubatud. Taotluse rahuldamise määruses teeb kohus otsuse ka taotletud esialgse õiguskaitse ja hagi tagamise abinõude kohta. Määrusel on kohtuasjas tehtava otsusega sama õigusjõud. Määruse peale on võimalik esitada edasikaebus seoses faktiliste või õiguslike asjaoludega Sofia apellatsioonikohtule (*Съдът* *офийски апелативен съд*) nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 artiklis 32 sätestatud tingimustel ja korras. Sofia apellatsioonikohtu otsuse peale võib esitada edasikaebuse Kõrgemale Kassatsioonikohtule üksnes seoses õigusküsimustega.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Muudetud on laste rahvusvahelise õiguskaitse ja piiriüleste lapsendamiste direktoraadi (*Международна правна закрила на детето и международни осиновявания*) personali arvu ja struktuuri. Nimetatud direktoraadi ülesanne on muu hulgas justiitsministeeriumile kui nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) kohase keskasutuse ülesannete täitmine. Sellele direktoraadile on antud volitused suhelda regionaalarengu ja riiklike tööde ministeeriumi perekonnaseisutoimingute ja haldusteenuste peadirektoraadiga (*Главна Дирекция Гражданска Регистрация и Административно Обслужване*), maksuametiga ja riikliku õigusabibürooga, kui menetletakse ELi liikmesriikidest saadud taotlusi, mis on seotud nõukogu määruses (EÜ) nr 4/2009 sätestatud ülalpidamiskohustustega.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õigusalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

Elatis on summa, mida üks inimene maksab teisele tema õigustatud vajaduste täitmiseks. Ülalpidamiskohustuse tekkimise ja jätkumise eelduseks on tsiviilseadustiku kohaselt perekondlike või sarnaste suhete olemasolu. Need võivad olla abielusuhted, varem kehtinud abielust tulenevad suhted või otsejoones hõimlussuhted, samuti samasooliste registreeritud partnerite või samasooliste endiste registreeritud partnerite vahelised suhted.

Tsiviilseadustikus täpsustatakse, kes on kohustatud elatist maksma ja kellel on õigus elatist saada.

- **Abikaasade kohustus teineteist ülal pidada.** See kohustus tekib abielu sõlmimisel ja lõpeb abielu lõppemisega. Abikaasadel on kohustus teist abikaasat ülal pidada sellises ulatuses, mis tagab abikaasadele ühesuguse materiaalse ja kultuurilise elujärje tulenevalt mehe ja naise võrdsest staatusest abikaasadena. Abikaasade kohustus teineteist ülal pidada on teisejärguline võrreldes vanemate ja laste vahelise ülalpidamiskohustusega.
- **Kohustus maksta elatist lahutatud abikaasale.** See kohustus tekib siis, kui üks lahutatud abikaasadest ei ole suuteline end ise ülal pidama ning see suutmatus tuleneb abielust ja endiselt abikaasalt elatise taotlemine on õigustatud, eelkõige võttes arvesse lahutatud abikaasa vanust ja tervislikku seisundit abielu lahutamise ajal või lahutatud abikaasade lapse ühise hooldusõiguse lõppemist. Asjaomane kohustus lõpeb, kui elatist saav abikaasa abiellub uuesti või kui lõpeb lahutatud abikaasale elatise maksmiseks ette nähtud periood (maksimaalselt kolm aastat).
- **Vanemate ja laste vaheline ülalpidamiskohustus.** See kohustus tekib lapse sündimisel ja lõpeb siis, kui laps on suuteline end ise ülal pidama või kui ülalpidamiskohustus läheb üle teisele isikule (nt abielu sõlmimisel või abielumehest põlvnemise välistamisel). Elatise summa määratakse kindlaks eesmärgiga tagada, et lapse elatustase vastab üldjoontes vanemate elatustasemele. Laps on samuti kohustatud andma oma vanematele õiglast ülalpidamist vastavalt oma võimalustele, kuid vanemate elatustase ei pea olema samaväärne lapse elatustasemega.
- **Alanejate ja ülenejate sugulaste vaheline ülalpidamiskohustus.** See kohustus tekib esivanemate ja järglaste vahel. Vanavanemate ja teiste ülenejate sugulaste kohustusele lapsi ülal pidada eelneb vanemate kohustus oma lapsi ülal pidada. Kaugematel sugulastel on ülalpidamiskohustus juhul, kui lähemad sugulased ei saa seda täita.
- **Kohustus maksta vallalisele emale toetust ülalpidamiseks ja muude kulude katteks.** See kohustus tekib juhul, kui lapse ema ei ole lapse isaga abielus. Sellisel juhul peab lapse isa maksma elatist kahe aasta jooksul pärast lapse sündi ning panustama mõistlikul määral raseduse ja lapse sünniga seotud kulude katmisega.

Ülalpidamiskohustus on samuti reguleeritud registreeritud kooselu seadusega. Nimetatud seaduses on sätestatud järgmine.

- **Kooselupartnerite vastastikune ülalpidamiskohustus.** Ülalpidamiskohustuse ulatus tehakse kindlaks eesmärgiga tagada kooselupartneritele põhimõtteliselt ühesugune materiaalne ja kultuuriline elujärg.
- **Ülalpidamiskohustus kooselu lõppemise korral.** Kui endine kooselupartner ei ole suuteline end ise ülal pidama, võib ta taotleda teiselt partnerilt mõistlikku toetust vastavalt tema võimalustele ja rahalisele olukorrale. Kui ühele endistest kooselupartneritest, kes ei olnud süüdi kooselu pöördumatus lõppemises, on kooselu lõpetamisega põhjustatud suurt kahju, võidakse talle määrata kolmeks aastaks elatis summas, mis vastab elatisele, mida tal oleks olnud õigus saada juhul, kui kooselu ei oleks lõpetatud.

Ühe isiku kohustus teist isikut ülal pidada on ette nähtud seadusega ja seda ei saa võõrandada, asendada ega eelnevalt loovutada.

Ülalpidamiskohustuse seadmise üks eeltingimus, mida kohaldatakse kõigil ülalpidamiskohustuse täitmisega seotud juhtudel, on kooskõla avaliku kõlblusega.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Elatise võib määrata, kui selle saaja ei suuda end realselt ise ülal pidada. Suutlikkusena end ülal pidada käsitatakse eranditult suutlikkust piisaval määral täita ise kõik oma vajadused (materiaalsed, kultuurilised jne). Kui laps ei ole suuteline end ise ülal pidama ja sõltub elatist maksva isiku toetusest, ei lõpe ülalpidamiskohustus isegi lapse täisealiseks saamisel (nt kui laps jätkab õpinguid), ning erandlikel juhtudel võib ülalpidamiskohustus jätkuda lapse ja vanemate kogu elu jooksul (nt kui laps on täielikult töövõimetu ja ei suuda end ise ülal pidada). Kuid ülalpidamiskohustus võib siiski lõppeda ka enne lapse täisealiseks saamist, kui laps suudab end juba ise ülal pidada. Seega konkreetsed vanuselised piirangud puuduvad.

Täisealiseks saamine on oluline menetluslikust aspektist (nt võib kohus teha alaealisele lapsele makstavat elatist käsitleva otsuse ka ilma, et tuleks esitada avaldus, kuid täisealisele lapsele saab kohus elatise määrata üksnes avalduse alusel).

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Avalduse alusel saab elatise kohta teha otsuse üksnes kohus, kusjuures alaealisele lapsele makstavat elatist käsitleva otsuse võib kohus teha ka omal algatusel.

Lisaks üldistele andmetele peab avaldus sisaldama poolte ees- ja perekonnanimesid ja aadresse, oluliste faktide kirjeldust ning avaldaja esitatavate tõendite loetelu. Samuti peab avaldusest selgelt ilmnema, mida avaldaja taotleb.

Avaldus tuleb esitada pädevale kohalikule kohtule. Vt küsimusele nr 5 antud vastus.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Vanemal, kellele on antud lapse hooldusõigus, on õigus taotleda teiselt vanemalt elatist lapse nimel. Ta võib samuti tegutseda lapse nimel tema eestkostja või usaldusisikuna. Laps, kes on omandanud täieliku teovõime, peab elatist taotlema ise.

Sugulase nimel taotlust esitada ei saa, välja arvatud juhul, kui isikul puudub täielik teovõime ja kohus määrab isiku sugulaste hulgast eestkostja.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Rahvusvaheline kohtualluvus (pädevus) ülalpidamiskohustustega seotud küsimusi käsitlevates menetlustes määratakse kindlaks kooskõlas nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrusega (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (edaspidi „ülalpidamiskohustuste määrus“): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1409302593149&uri=CELEX:02009R0004-20130701>. Kõnealuse määruse kohaldamine ei mõjuta nende välislepingute kohaldamist, mille osaline Tšehhi Vabariik on ja mis käsitlevad ülalpidamiskohustuste määrusega reguleeritud küsimusi. Kuid asjaomaseid lepinguid kohaldatakse üksnes suhetes ELi mittekuuluvate riikidega (eelkõige on see seotud ELi mittekuuluvate riikidega sõlmitud kahepoolsete lepingutega õigusabi andmise kohta või Norra, Šveitsi ja Islandi puhul tsiviil- ja kaubandusasjade kohtualluvuse ning neid käsitlevate kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise konventsiooniga (Lugano, 30.10.2007)); Euroopa Liidu liikmesriikide vahelistes suhetes on ülalpidamiskohustuste määrus ülimuslik välislepingute suhtes.

Tšehhi Vabariigis menetlevad ülalpidamiskohustusi käsitlevaid asju esimeses astmes maakohud.

Kohtualluvus on peamiselt kindlaks määratud ülalpidamiskohustuste määrusega, mis on Tšehhi õigusaktide suhtes ülimuslik. Ülalpidamiskohustuste määruse artikli 3 kohaselt võib avaldaja pöörduda järgmiste kohtute poole:

- a) selle riigi kohtute poole, kus on kostja alaline elukoht; või
- b) selle riigi kohtute poole, kus on õigustatud isiku alaline elukoht.

Muudel juhtudel võib ülalpidamiskohustuste määruse artikli 3 punktide c ja d alusel esitada Tšehhi Vabariigis hagi sellele kohtule, kes on pädev menetlema põlvnemist käsitlevaid kohtuasju, või sellele kohtule, kes on pädev menetlema vanemlikku vastutust käsitlevaid kohtuasju, välja arvatud juhul, kui kohtualluvuse aluseks on üksnes ühe poole kodakondsus.

Ülalpidamiskohustuste määruse artikli 5 kohaselt saab kohtualluvuse kindlaks määrata ka selle alusel, millisesse kohtusse kostja ilmub, tingimusel et kostja ei vaidlusta hiljem esimese õigustoiminguna kohtualluvust.

Tšehhi õigusnormid, mille alusel määratakse kindlaks kohtualluvus ja mida kohaldatakse üksnes juhul, kui kohtualluvust ei määrata kindlaks ülalpidamiskohustuste määruse alusel (näiteks juhul, kui Tšehhi kohtu rahvusvaheline pädevus põhineb ülalpidamiskohustuste määruse artiklitel 6 ja 7 (kohtualluvus muudel juhtudel, *forum necessitatis*) või ELi mittekuuluva riigiga sõlmitud välislepingu alusel), on järgmised: alaealise lapse elatist käsitlevate menetluste puhul on pädev lapse elukohajärgne üldkohus, s.t see kohus, kelle tööpiirkonnas alaealine laps vanematevahelise kokkuleppe või kohtuotsuse või muude otsustava tähtsusega asjaolude põhjal elab. Muudel juhtudel on pädev kostja elukohajärgne üldkohus. Füüsilise isiku elukohajärgne üldkohus on see maakohus, kelle tööpiirkonnas asjaomane isik elab, või elukoha puudumise korral see maakohus, kelle tööpiirkonnas ta viibib. Elukohana käsitatakse kohta, kus isik elab kavatsusega sinna alaliselt elama jääda (samuti on võimalik, et selliseid kohti on mitu; sellisel juhul on üldine pädevus kõigil asjaomastel kohtutel). Kui kostjal, kes on Tšehhi Vabariigi kodanik, puudub elukohajärgne üldkohus või kui asjaomane kohus ei asu Tšehhi Vabariigis, on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asus kostja viimane teadaolev elukoht Tšehhi Vabariigis. Asjaõigustega seoses võib sellise isiku vastu, kellel puudub Tšehhi Vabariigis muu pädev kohus, pöörduda selle kohtu poole, kelle tööpiirkonnas vara asub.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Seadusega ei ole nõutud, et avaldaja peab kasutama esindajat. Kuid avaldaja võib otsustada kasutada kohtus enda valitud volitatud esindajat, näiteks advokaati.

Füüsilist isikut, kes ei saa kohtus end ise esindada, peab esindama seaduslik esindaja või eestkostja. Alaealise lapse seaduslikeks esindajateks on tema vanemad.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Vanemate ja laste vastastikkust ülalpidamiskohustust käsitlevate asjade puhul kohtukulusid tasuda ei tule. Muudes menetlustes, mis käsitlevad elatise kindlaksmääramist, sealhulgas suurendamist, on avaldaja vabastatud kohtukulude tasumisest. Seda vabastust kohaldatakse ka sissenõudmis- või täitemenetluse puhul.

Kui avaldajat esindab advokaat, peab ta – kui ei ole kokku lepitud teisiti – maksma tasu vastavalt advokaaditasude tariifistikule (mille saab inglise keeles alla laadida Tšehhi advokatuuri veebisaidilt aadressil <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2239>). Kui see on põhjendatud avaldaja sotsiaalse ja rahalise olukorraga ning tingimisel, et kohtuasja näol ei ole tegemist õiguste meelevaldse või täielikult alusetu kasutamise või nende kasutamise takistamisega, võib kohus määrata esindaja tasuta või vähendatud tasu eest, kui see on vältimatult vajalik avaldaja huvide kaitsmiseks; teatavatel tingimustel määratakse selliseks esindajaks advokaat.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Elatist makstakse enamasti rahas korrapäraste igakuiste osamaksetena ja alati üks kuu ette (välja arvatud juhul, kui kohus otsustab teisiti või kui ülalpidamist saama õigustatud isik lepib ülalpidamist andma kohustatud vanemaga kokku teistsugustes tingimustes), kuid ülalpidamist võidakse anda ka muus vormis, näiteks eluasemena, mitterahaliselt jne.

Lisaks sellele, et määratakse kindlaks tingimused, mis on ülalpidamist andma kohustatud vanema jaoks siduvad, tehakse lapse ülalpidamise kohustuse kindlaksmääramise raames kindlaks ka varalised suhted ja lapse mõistlikud vajadused, mis sõltuvad eeskätt lapse vanusest ja tervislikust seisukorrast. Samuti võetakse arvesse seda, kuidas laps valmistub oma tulevaseks tööeluks, millised on tema koolivälised tegevused, hobid jms. Kuid järgitakse põhimõtet, et lapse elatustase peab vastama vanemate elatustasemele. Kui ülalpidamist andma kohustatud isiku rahaline olukord seda võimaldab, võidakse lapse mõistlike vajadustena käsitada ka säästuhoiuse avamist. Vanemate ülalpidamiskohustuse ulatuse kindlaksmääramisel võetakse samuti arvesse seda, kumb vanem hoolitseb lapse eest ja millises ulatuses ta seda teeb.

Abikaasadevaheline elatis määratakse summas, mis tagab abikaasadele ühesuguse materiaalse ja kultuurilise elujärje tulenevalt mehe ja naise võrdsest staatusest abikaasadena.

Lahutatud abikaasale määratakse ülalpidamine siis, kui ta ei ole suuteline end ise ülal pidama ning see suutmatuse tuleneb abielust või on sellega seotud ja endiselt abikaasalt elatise taotlemine on õigustatud, eelkõige võttes arvesse lahutatud abikaasa vanust ja tervislikku seisundit abielu lahutamise ajal või lahutatud abikaasa lapse ühise hooldusõiguse lõppemist. Ülalpidamine mõistetakse välja mõistlikus summas, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse abielu kestust enne lahutust ning muid seadusest tulenevaid tingimusi.

Rasedale naisele mõistetakse ülalpidamine välja raseduse ja lapse sünniga seotud kulude katteks mõistlikus summas.

Kohus määrab ülalpidamise registreeritud kooselu partnerile taotluse alusel, võttes arvesse ühise majapidamise eest hoolitsemise kohustust. Ülalpidamiskohustuse ulatus määratakse kindlaks eesmärgiga tagada kooselupartneritele põhimõtteliselt ühesugune materiaalne ja kultuuriline elujärg.

Samasooliste isikute kooselu lõppemisel võidakse ülalpidamiskohustus kindlaks määrata selle kooselupartneri avalduse alusel, kes ei ole suuteline end ise ülal pidama. Ta võib taotleda endiselt kooselupartnerilt mõistlikku elatist sõltuvalt tema suutlikkusest, võimalustest ja varalisest olukorrast. Kui partnerid kokkulepet ei saavuta, teeb ühe partneri avalduse alusel otsuse elatise kohta kohus. Kui ühele endistest kooselupartneritest, kes ei olnud süüdi kooselu pöördumatus lõppemises, on kooselu lõpetamisega põhjustatud suurt kahju, võib kohus mõista teiselt kooselupartnerilt tema kasuks elatise kolmeks aastaks alates kooselu lõpetamisest. Elatise summa vastab ülalpidamiskohustusele, mis oleks tekkinud juhul, kui kooselu ei oleks lõppenud.

Tšehhi õiguses ei tunta n-õ elatise objektiviseerimise põhimõtet, s.t elatist ei määrata kindlaks protsentuaalselt ega tabelite alusel ning puudub minimaalne või maksimaalne elatissumma. Otsuse tegemisel võtab kohus arvesse iga konkreetse juhtumi asjaolusid, näiteks võimalust, et isikul võib olla mitu ülalpidamiskohustust, puudega lapse suuremaid kulusid jms. Justiitsministeerium avaldab üksnes soovituslikke summasid sisaldava tabeli: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6223&d=315516>.

Ülalpidamist käsitlevad kohtuotsused võidakse asjaolude muutumise korral läbi vaadata. Sellest tulenevalt võidakse otsuseid muuta, kui ülalpidamist saama õigustatud isiku või ülalpidamiskohustustase olukord muutub olulisel määral.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Elatist makstakse korrapäraselt igakuiste maksetena ja alati üks kuu ette, välja arvatud juhul, kui kohus otsustab või kui ülalpidamist andma kohustatud isik lepib seda saama õigustatud isikuga kokku teisiti. Väga erandlikel juhtudel (nt juhul, kui ülalpidamist andma kohustatud vanem saab üksnes hooajalist tulu, on seotud kõrgendatud riskitasemega tegevusega jne) võib

kohus määrata, et tuleb anda rahasumma (tagatis) tulevaste elatismaksete katteks. Seejärel võtab kohus täiendavaid meetmeid selle tagamiseks, et sellest summast tehakse lapsele väljamakseid, mis vastavad igakuistele elatismaksetele. Elatist tuleb maksta kas ülalpidamist saama õigustatud isikule või isikule, kellel on õigustatud isiku hooldusõigus.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Tšehhi õiguse kohaselt võib esitada pädevale kohtule sissenõudmisavalduse või kohtutäiturile avalduse täitemenetluse alustamiseks. Üldiselt on sissenõudmis- või täitemenetlusi kirjeldatud (sealhulgas avaldusele märgitavad andmekategooriad esitatud) kohtuotsuste täitmisele pööramise menetlusi käsitleval teabelehel. Allpool on esitatud mõned konkreetset üksikasjad elatise sissenõudmise kohta.

Kohtu kaudu sissenõudmine

Alaealise lapse suhtes pädev üldkohus (alaealise lapse suhtes pädeva üldkohtu kindlaksmääramise kohta vt küsimusele nr 5 antud vastus) on pädev tegema ja täitmisele pöörama alaealisele lapsele antavat ülalpidamist käsitlevat otsust. Ülalpidamist andma kohustatud isiku suhtes pädev üldkohus (ülalpidamist andma kohustatud isiku suhtes pädeva üldkohtu kindlaksmääramise kohta vt küsimusele nr 5 antud vastus) on pädev tegema muid ülalpidamiskohustust käsitlevaid otsuseid, sealhulgas otsust täiskasvanud lapsele ülalpidamise andmise kohta.

Kui üks pool on esitanud avalduse alaealise lapse ülalpidamise sissenõudmiseks, aitab kohus kindlaks teha ülalpidamiskohustuslase elukoha. Kohus võib samuti anda ülalpidamist saama õigustatud isikule täiendavat abi enne otsuse täitmisele pööramist – näiteks võidakse ülalpidamiskohustuslasele paluda esitada teave selle kohta, kas ja kellelt ta saab palka või mis tahes korrapärast sissetulekut, millises pangas või makseasutuses on tal avatud konto ning millised on nende kontode numbrid, või paluda tal loetleda oma varad. Kohus võib anda sellist abi ka seoses muud liiki ülalpidamiskohustusega peale alaealisele lapsele ülalpidamise andmise.

Täitemenetlus

Avalduse täitemenetluse alustamiseks võib esitada mis tahes Tšehhi kohtutäiturile. Kohtutäiturite nimekiri on kättesaadav Tšehhi Vabariigi kohtutäiturite koja veebisaidil aadressil <http://www.ekcr.cz/seznam-exekutoru>. Alaealisele lapsele makstava elatise sissenõudmisel ei ole kohtutäituril õigust nõuda, et ülalpidamist saama õigustatud isik teeks täitmiskulude ettemakseid mõistlikus ulatuses. Üks võimalik alaealise lapsega seotud ülalpidamiskohustuse täitmise tagamise viis on ülalpidamiskohustuslase juhtimisõiguse peatamine.

Kui ülalpidamiskohustust ei ole täidetud, võidakse lisaks eespool kirjeldatud täitemeetmetele võtta ülalpidamiskohustuslase suhtes ka kriminaalõiguslikke meetmeid, kui on alust arvata, et kohustusliku elatise maksmata jätmisega on toime pandud kuritegu. Kui isik ei ole täitnud oma ülalpidamiskohustust, on karistusseadustiku kohaselt pandud toime kuritegu, kui isik ei ole kauem kui neli kuud kas tahtlikult või hooletuse tõttu täitnud oma seadusest tulenevat kohustust pidada ülal teist isikut või hoolitseda tema eest. Sellisel juhul võidakse mis tahes politseijaoskonnas esitada kuriteoteade.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Üldine teave sissenõudmis- või täitemenetluse kohta (sealhulgas teave selle kohta, millisele varale saab nõuet või täitmist pöörata, ja kättesaadavate õiguskaitsevahendite kohta) on esitatud kohtuotsuste täitmisele pööramise menetlusi käsitleval teabelehel.

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud, et kui õigusi ei kasutata kindlaksmääratud aegumistähtaja jooksul, siis need kaovad ja ülalpidamiskohustuslane ei ole enam kohustatud makset tegema. Kuid kui ülalpidamiskohustuslane tegi makse pärast aegumistähtaja möödumist, ei saa ta nõuda makstud raha hüvitamist. Ülalpidamise saamise õigus ei ole piiratud, kuid korduva täitmise õigus võib olla piiratud. Aegumistähtaja pikkus on tavaliselt kolm aastat. Kuid kui õigusi on tunnustatud ametiasutuse (nt kohtu) otsusega, on seadusjärgne aegumistähtaeg kümme aastat alates kuupäevast, mil otsusega nõuti kohustuse täitmist. Ülalpidamise saamise õigus ei kao pärast teatava aja möödumist.

Ülalpidamist saab määrata üksnes alates kohtumenetluse alustamise kuupäevast. Kuid lapsele võib ülalpidamise siiski välja mõista maksimaalselt ka sellele kuupäevale eelnenud kolme aasta eest. Vallalisele emale võidakse ülalpidamine ning raseduse ja lapse sünniga seotud kulude hüvitis mõista samuti välja tagasiulatuvalt, kuid mitte hiljem kui kaks aastat pärast sünnitust.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Laste sotsiaalse ja õigusliku kaitse eest vastutavad kohaliku omavalitsuse asutused, kellel on laiendatud volitused, peavad andma abi elatise nõuete ja elatise sissenõudmise taotluste esitamisel alaealiste laste nimel, sealhulgas abistama kohtule avalduse esitamisel.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Seadusega ei ole sellist võimalust ette nähtud.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Ülalpidamist saama õigustatud isik võib seoses elatise sissenõudmisega taotleda abi Brnos asuvalt laste rahvusvahelise õiguskaitse büroolt (☞ <http://www.umpod.cz/>).

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Taotleja võib organisatsiooniga ühendust võtta allpool esitatud kontaktandmeid kasutades:

Office for International Legal Protection of Children

Šilingrovo náměstí 3/4

602 00 Brno

Czech Republic

Tel: +420 54 221 5522

Faks: 420 54 221 2836

E-post: ☞ podatelna@umpod.cz

Esmakordsel büroo poole pöördumisel peaks taotleja andma oma täieliku nime ja kontaktandmed (telefoninumbri või e-posti aadressi), samuti selle lapse nime ja sünnikuupäeva, kellega küsimus või taotlus seotud on.

Kui isik taotleb büroolt abi elatise välismaalt sissenõudmiseks, tuleb kõigepealt esitada büroole mitteametlik kirjalik taotlus elatise sissenõudmisel abi saamiseks. Koos selle taotlusega tuleb esitada täidetud küsimustik, mille saab tšehhi keeles alla laadida büroo veebisaidilt aadressil ☞ <http://www.umpod.cz/vyzivne/postup-pri-vymahani-vyzivneho/>. Taotluses tuleks esitada peamine teave lapse ja ülalpidamiskohustulase kohta ning põhilised faktid, mis selgitavad, miks isik taotleb elatise sissenõudmist. Taotlusele tuleks lisada mis tahes dokumentide, eelkõige ülalpidamiskohustuse kindlaksmääramist käsitlevate kohtuotsuste koopiad. Seejärel hindab büroo võimalust elatis konkreetses asjas sisse nõuda ning saadab vajaduse korral üksikasjalikud juhised selle kohta, kuidas edasi toimida.

Büroo võib taotleda täiendavate dokumentide esitamist. Üldiselt tuleb esitada kohtuotsus, millega ülalpidamiskohustus on kindlaks määratud. Sellele tuleb lisada notariaalselt tõestatud tõlge selle riigi keelde, kust elatist sisse nõutakse; samuti tuleb esitada kohtuotsuse täidetavaks tunnistamist ja täitmist käsitlevad otsused. Juhul kui elatis nõutakse sisse Euroopa Liidu liikmesriigist, koostab kohus kohtuotsuse väljavõtte vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse artiklile 56. Samuti nõutakse üldjuhul välisriigi valitsusasutusele antud volikirja, isiku elukohatõendi või üle 15aastase õigustatud isiku puhul õppeasutuse tõendi esitamist. Taotleja elukohajärgne kohalik kohus (tavaliselt asja kohta esimeses astmes otsuse teinud kohus) peaks aitama tal korraldada dokumentide tõlkimist. Kohus kas annab täidetud dokumendid taotlejale või saadab need otse büroole. Büroo vaatab saadud dokumendid üle. Kui kõik tingimused on täidetud, esitab ta ettepaneku välisriigi kohtule või edastab asja täiendavaks menetlemiseks välisriigi pädevale ametiasutusele või organisatsioonile. Büroo teavitab taotlejat korrapäraselt oma tegevusest, samuti tehtud edusammudest ja menetluse tulemusest.

Kui elatis nõutakse sisse kas õiguslike vahenditega või kui ülalpidamiskohustuslane teeb maksed välisriigi partneri kontole vabatahtlikult, kantakse laekunud raha üldjuhul koondülekandena büroo kontole kord kuus (halduslikel, raamatupidamislikel ja kvantitatiivsetel põhjustel). Büroo majandusosakond edastab maksed ühe kuu jooksul ülalpidamist saama õigustatud isikule vastavalt asjaomase isiku taotlusele. Kui ülalpidamist saama õigustatud isik saab ülalpidamiskohustuslaselt välismaalt otsemakseid, on ta kohustatud bürood viivitamatult sellistest maksetest teavitama. Samuti on ta kohustatud teavitama bürood mis tahes muudatustest, mis võivad menetlust mõjutada (aadressi muutus, lapse eest hoolitsemisega seotud olukorra muutus, lapse õpingute lõpetamine jms).

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Välisriigis elav elatise taotleja peaks võtma ühendust oma elukohariigi pädeva asutusega, kes võtab ühendust laste rahvusvahelise õiguskaitse bürooga (büroo kontaktandmed on esitatud eespool).

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Taotluse saamisel teisest riigist teeb laste rahvusvahelise õiguskaitse büroo järgmist:

- 1) hindab taotluse vastavust kõigile ELi õigusnormides ja välislepingutes sätestatud nõuetele või küsib täiendavaid dokumente;
- 2) saadab kirjaliku taotluse ülalpidamiskohustuslasele Tšehhi Vabariigis ning palub tal tasuda elatisvõlgnevuse ja korrapärased elatissummad;
- 3) kui ülalpidamiskohustuslane ei vasta, selgitab büroo välja isiku rahalise olukorra ning esitab Tšehhi Vabariigi pädevale kohtule avalduse kohtuotsuse tunnustamise ja täitmise kohta. Büroo esindab menetluses taotluse esitajat (välisriigis elavat õigustatud isikut) ning võtab kõik meetmed, mis on vajalikud elatismaksete saamiseks ja sissenõutud summade välisriiki ülekandmise tagamiseks. Büroo ja välisriigi edastav asutus teavitavad teineteist võetud meetmetest, samuti elatist käsitleva otsuse täitmisel tehtud edusammudest ja saavutatud tulemustest.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Vanemate ja laste vastastikkust ülalpidamiskohustust käsitlevate asjade puhul mis tahes kohtukulusid tasuda ei tule. Muudes menetlustes, mis käsitlevad elatise kindlaksmääramist, sealhulgas suurendamist, on avaldaja vabastatud kohtukulude tasumisest. Seda vabastust kohaldatakse ka sissenõudmis- või täitemenetluse puhul. Avaldajat ei pea ülalpidamiskohustustega seotud menetluses esindama advokaat. Laste rahvusvahelise õiguskaitse büroo osutab oma teenuseid tasuta. Büroo esindab avaldajat (välisriigis elavat õigustatud isikut) kohtumenetluses, võtab tema nimel kõik meetmed, mis on vajalikud elatismaksete saamiseks, ning tagab sissenõutud summade välisriiki ülekandmise.

Kui see on põhjendatud avaldaja sotsiaalse ja rahalise olukorraga ning tingimusel, et esitatud hagi ei ole meelevaldne või tegemist ei ole isiku ilmselgelt lootusetu katsega kasutada õigust või takistada selle kasutamist, võib kohus vabastada menetluse poole täielikult või osaliselt kohtukulude tasumisest. Kui kohtukulude tasumisest vabastatud menetluse poolele on määratud esindaja, kohaldatakse seda vabastust samuti esindaja rahaliste kulude hüvitamise ja esindamistasu suhtes sellises ulatuses, nagu asjaomast vabastust võimaldati. Kui menetluse pool on vabastatud kohtukulude tasumisest, ei saa temalt nõuda tagatise andmist tõendite kogumisega seotud kulude katteks; samuti ei ole ta kohustatud hüvitama riigile riigi kantud kulusid (nt tunnistajate, ekspertide või suulise tõlkimisega seotud kulud jms). Kulud, mis tekivad seoses asjaoluga, et menetluse pool esineb kohtu ees oma emakeeles või suhtleb kurtidele või kurtidele-pimedatele mõeldud kommunikatsioonivahendeid kasutades, kannab riik ja selliste kulude hüvitamist taotlelda ei saa.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Vastavalt seadusele nr 359/1999 (seadustekogu), mis käsitleb laste sotsiaalset ja õiguslikku kaitset (muudetud kujul), täidab laste rahvusvahelise õiguskaitse büroo Tšehhi Vabariigi keskasutusena sotsiaalse ja õigusliku kaitse pakkumisel piiriüleste juhtumite puhul järgmisi ülesandeid.

- Kooskõlas ülalpidamiskohustuste määrusega täidab keskse valitsusasutuse ülesandeid.
- Toimib lapse eestkostjana.
- Tšehhi Vabariigis elavate vanemate või sotsiaal- ja õiguskaitseasutuste taotluse alusel palub asjakohastel organitel ning teistel juriidilistel ja füüsilistel isikutel esitada aruandeid nende laste olukorra kohta, kes on Tšehhi Vabariigi kodanikud, kuid ei ela alaliselt Tšehhi Vabariigi territooriumil.
- Vahendab era- ja ametlike dokumentide toimetamist välisriikidesse ning hangib era- ja ametlikke dokumente välisriikidest.
- Teeb koostööd välisriigi ametiasutuste või teiste organisatsioonidega, mille tegevus sarnaneb büroo tegevusele, kui neil on oma riigis nõuetekohane volitus täita sotsiaal- ja õiguskaitsega seotud ülesandeid, ning vajaduse korral teiste asutuste, üksuste ja juriidiliste isikutega.
- Aitab leida lapse vanemaid (kui vanem elab või vanemad elavad välisriigis), perekonnaliikmeid ja ülalpidamiskohustusega isikuid, teeb elatise määramise eesmärgil kindlaks nende materiaalse ja rahalise olukorra, vahendab elatise sissenõudmisega seotud hagide esitamist, eelkõige eesmärgiga määrata kindlaks ülalpidamis- ja üleskasvatamiskohustus ning põlvnemine.

- Tagab nende ametlike dokumentide tõlkimise, mida on vaja sotsiaal- ja õiguskaitsese saamiseks kooskõlas välislepingutega ja vahetult kohaldatavate Euroopa Liidu õigusaktidega.

Büroo ülesannete täitmiseks on asjakohased organid ning teised füüsilised ja juriidilised isikud kohustatud andma büroole vajalikus ulatuses mis tahes taotletud abi; täitmisele pööramist käsitlevate õigusnormide neid sätteid, mis käsitlevad kolmandate isikute antavat kohustuslikku abi, kohaldatakse *mutatis mutandis*. Nõutavas ulatuses annavad kohustuslikus korras abi ka näiteks kohtud, Tšehhi Vabariigi politsei, pangad, sotsiaalkindlustusasutused, tööhõiveametid, postiteenuse osutajad, elektroonilise teenuse osutajad, kindlustusseltsid, siseministeerium seoses residentide ja välisriigi kodanike andmebaasidest teabe saamisega jt.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 21/08/2018

Elatisnõuded - Saksamaa

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [de](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

- Lastel võib olla kohustus maksta elatist oma vanematele.
- Vanematel võib olla kohustus maksta elatist oma lastele.
- Abikaasal võib olla kohustus maksta elatist oma abikaasale.
- Lastelastel või lastelastelastel võib olla kohustus maksta elatist oma vanavanematele või vanavanavanematele.
- Vanavanematel või vanavanavanematel võib olla kohustus maksta elatist oma lastelastele või lastelastelastele.
- Abielus mitteoleval vanemal võib olla kohustus maksta elatist teisele vanemale.
- Registreeritud partneril võib olla kohustus maksta elatist oma registreeritud partnerile.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Lapse vanusega seotud piirangud puuduvad: elatist tuleb maksta seni, kuni laps ülalpidamist vajab, tingimusel et see vajadus ei ole tekkinud lapse enda süül. Samas eeldatakse, et niipea, kui laps lõpetab hariduse või kutse omandamise, hakkab ta end ise ülal pidama. Ülalpidamist käsitlevates Saksamaa õigusaktides antakse alaealistele lastele üldiselt eelis täisealiste laste ees. Ülalpidamiskohustuslase suhtes kehtestatud nõuded on rangemad ning alaealistel on üldjuhul eelis täisealiste laste ees.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Selleks et ülalpidamiskohustust tunnustataks, peab ülalpidamist saama õigustatud isik tavaliselt pöörduma kohtu või noorsooameti (*Jugendamt*) või notari poole, et saada täitedokument (*vollstreckungsfähiger Titel*), mis võimaldab raha sundkorras sisse nõuda.

Kui nõue vaidlustatakse, tuleb seda asja menetleda kohtus. Kuid nõude täitmise kohustust on võimalik tunnustada ka notari juures või noorsooameti. Noorsooameti volitused on notari volitustega võrreldes piiratumad: noorsooamet võib registreerida kohustuse anda ülalpidamist kuni 21aastasele lapsele või ema või isa nõude, mis tuleneb lapse sünnist.

Elatisnõudeid käsitlevad vaidlused on perekonnaasjad, mida menetleb perekonnakohtus (*Familiengericht*). Menetlused on reguleeritud perekonnaasjade ja hagita asjade menetlemise seadusega (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*) ning tsiviilkohtumenetluse seadustikuga (*Zivilprozessordnung*).

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) artikli 1629 lõike 1 kohaselt esindavad vanemad last ühiselt. Üks vanem võib esindada last üksi, kui tal on lapse ainuhooldusõigus või kui tal on üksi otsustamise õigus tsiviilseadustiku artikli 1628 alusel. Kehtib üldreegel, et vanemad saavad esitada lapse nimel nõude selle lapse seaduslike esindajatena. Kuid tsiviilseadustiku artikli 1629 lõike 2 esimese lause kohaselt ei ole isal ja emal lubatud last esindada juhul, kui tsiviilseadustiku [artikli 1795](#) kohaselt on eestkostjal keelatud esindada last huvide konflikti tõttu. Muu hulgas hõlmab see kohtuvaidlusi lapse ja lapsevanema abikaasa vahel. Sellisel juhul tuleb lapse esindajaks määrata nõu lisahooldaja (*Ergänzungspfleger*), kes esitab nõude lapse nimel. Elatishõuded kujutavad endast erandit üldreeglit. Tsiviilseadustiku artikli 1629 lõike 2 teises lauses on sätestatud, et kui vanematel on lapse ühine hooldusõigus, võib last hooldav vanem esitada lapsega seotud elatishõude teise vanema vastu. Tsiviilseadustiku artikli 1629 lõike 3 kohaselt kohaldatakse seda sätet erinevalt juhtumite puhul, kus lapsevanemad on omavahel abielus, kuid elavad lahus, või kui on pooleli nendega seotud abieluasja menetlemine. Sel juhul on vanemal õigus esitada lapse elatishõude teise vanema vastu ainult enda nimel. Selle eesmärk on vältida olukorda, kus lapsest saaks menetlusosaline vanematevahelises lahutusmenetluses.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Ülalpidamisasju on pädevad menetlema perekonnohtud (*Familiengerichte*), mis kujutavad endast jaoskonnakohtute (*Amtsgericht* e) osakondi. Kohtute geograafiline pädevus tehakse kindlaks perekonnaasjade ja hagita asjade menetlemise seaduse artikli 232 alusel.

Kui pooleli on abieluasja menetlemine, on geograafiline pädevus üldjuhul sellel kohtul, kes menetleb või menetles lahutusasja esimeses astmes. Muudel juhtudel määratakse geograafiline pädevus sageli kindlaks kostja alalise elukoha järgi. Olukord on teistsugune menetluste puhul, mis käsitlevad elatise maksmist alaealisele või alaealisena koheldavale lapsele. Sel juhul on pädev lapse alalise elukoha järgne kohus või lapse esindamise õigusega vanema alalise elukoha järgne kohus. Seda põhimõtet ei kohaldata siiski juhul, kui lapse või vanema alaline elukoht on väljaspool Saksamaad.

Laps, kes soovib esitada elatishagi mõlema vanema vastu, võib selleks pöörduda kohtu poole, kes oleks pädev menetlema vaid ühe vanema vastu esitatud hagi.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Põhimõtteliselt peab ülalpidamisasjades pooli esindama kohtus advokaat, kuid advokaadi kasutamine ei ole kohustuslik, kui taotletakse ajutist meedet (*einstweilige Anordnung*). Samuti ei pea lapsel olema advokaati, kui teda abistab ja esindab elatishagi esitamisel noorsoamet.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Seoses elatishagi menetlemisega kohtus tuleb tasuda õiguskulud (lõivud ja kaasnevad kulud). Kohtukulu (mis on võrdne kolmekordse baaskohtukuluga) tuleb tasuda kohtule hagiavalduse esitamisel. Kohtukulu summa määratakse kindlaks nõude väärtuse alusel (*Verfahrenswert*). Ka advokaatide tasud arvutatakse nõude väärtuse alusel. Ülalpidamisasja puhul loetakse nõude väärtuseks hagiavalduse esitamisele järgneva esimese 12 kuu eest taotletava elatise summa, kuid mitte rohkem taotletavast kogumaksest. Hagiavalduse esitamise ajal lisatakse sellele summale mis tahes juba tasumisele kuuluvad summad.

Näide.

Kümneaastase lapse seaduslik esindaja esitab nõude minimaalse elatise saamiseks (praegu 364 eurot kuus): nõude väärtus on 4 368 eurot. Sel juhul moodustavad asja menetlemisega seotud kohtukulud 339 eurot (113 eurot x 3). Arhitekti abikaasa küsib lahusele ja tervisekindlustusega seoses elatist 1 900 eurot kuus: nõude väärtus on 22 800 eurot. Kohtukulud moodustavad 933 eurot (311 eurot x 3). Seega kohtukulud on erinevad ja üheseid andmeid ei ole võimalik esitada. Advokaadi kasutamise korral tuleb tema tasud maksta lisaks kohtukuludele. Kohtukulude baastasemed kuni 500 000 euro suuruste nõuete puhul on esitatud järgnevas tabelis.

Nõude väärtus kuni ... eurot	Kohtukulud (eurodes)	Nõude väärtus kuni ... eurot	Kohtukulud (eurodes)
300	25	40 000	398
600	35	45 000	427
900	45	50 000	456
1 200	55	65 000	556
1 500	65	80 000	656
2 000	73	95 000	756
2 500	81	110 000	856
3 000	89	125 000	956
3 500	97	140 000	1 056
4 000	105	155 000	1 156
4 500	113	170 000	1 256

5 000	121	185 000	1 356
6 000	136	200 000	1 456
7 000	151	230 000	1 606
8 000	166	260 000	1 756
9 000	181	290 000	1 906
10 000	196	320 000	2 056
13 000	219	350 000	2 206
16 000	242	380 000	2 356
19 000	265	410 000	2 506
22 000	288	440 000	2 656
25 000	311	470 000	2 806
30 000	340	500 000	2 956
35 000	369		

Kulud tasub esimeses järjekorras see pool, kellelt kohus on oma otsusega kohtukulud välja mõistnud. Põhimõtteliselt on selleks kaotanud pool.

Hagejatel, kes oma isikliku või majandusliku olukorra tõttu ei suuda kulusid täiel määral tasuda või kes suudavad neid kulusid tasuda vaid osamaksetena, on õigus taotleda menetlusabi (*Verfahrenskostenhilfe*) ülalpidamisasja kohtus menetlemisega kaasnevate kulude katteks. Samas peab kavandatud hagi või kaitseväide pakkuma mõistlikke eduväljavaateid ning ei tohi olla põhjendamatu. Hageja sissetulekust ja varast olenevalt antakse menetlusabi kohtukulude ja menetlusosalise enda advokaadiga seotud kulude katmiseks täiel määral või osaliselt.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Elatist tuleb maksta korrapäraselt. Makse suurus sõltub ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadustest ning ülalpidamiskohustuslase maksevõimest. Liidumaade ülemkohtud (*Oberlandesgerichte*) on selles küsimuses välja töötanud tabelid ja suunised, mis aitavad kindlaks määrata arvesse võetavate kuluartiklitega seotud määrad. Kõige tuntum neist on nn Düsseldorf'i tabel, mida kasutatakse laialdaselt lapsele makstava elatise taseme arvutamiseks.

Kui muutub kohtuotsuste tegemisel aluseks olnud tegelik olukord, võib neid otsuseid muuta kas ülalpidamist saama õigustatud isiku või ülalpidamiskohustuslase taotluse alusel. Alaealisele lapsele makstava elatise summa võib siduda ka indeksiga vastavalt tsiviilseadustiku artikli 1612a lõike 1 esimesele lausele. Sel juhul esitatakse see protsendina sel ajal kehtiva minimaalse elatise summast. Minimaalne elatis on kindlaks määratud tsiviilseadustiku artikli 1612a lõike 1 teise ja kolmanda lausega ning see suureneb kolmeastmeliselt vastavalt lapse vanusele. Kui kohtuotsus sisaldab indeksiga seotud elatismakset, ei pea otsust muutma, kui laps jõuab järgmisesse vanuserühma.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Põhimõtteliselt tuleb elatist maksta igakuiselt ette ülalpidamist saama õigustatud isikule või alaealiste puhul neid hooldavale vanemale või isikule, kellel on muul alusel õigus makset saada.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Üks võimalus on kindlaksmääratud elatismakse sisse nõuda (*Zwangsvollstreckung*). Makse sissenõudmine toimub tavaeeskirjade alusel.

Kuid ülalpidamiskohustuslasele kehtestatud kohustuse täitmist aitab tagada asjaolu, et kohustuse mittetäitmine on karistatav kriminaalkorras.

Isikule, kes jätab ülalpidamiskohustuse täitmata, võib määrata kuni kolmeaastase vangistuse või rahatrahvi. Kui tuleb määrata vabadusekaotuslik karistus, võib kohus selle asendada tingimisi karistusega ja näha ette, et süüdimõistetud isik peab täitma oma ülalpidamiskohustuse. Kohus tühistab tingimisi karistuse määramise otsuse, kui süüdimõistetud isik paneb toime raske õigusrikkumise või rikub õigust korduvalt, mistõttu on alust arvata, et ta võib toime panna täiendavaid kuritegusid ja eelkõige jätta täitmata ülalpidamiskohustuse. Samas esmakordsete õigusrikkumiste puhul võib prokurör ajutiselt loobuda süüdistuse esitamisest või siis võib kohus ajutiselt peatada kriminaalmenetluse, tingimusel et süüdistataval palutakse samaaegselt täita ülalpidamiskohustus ettenähtud summas.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Kohtutäitur (*Gerichtsvollzieher*) võib vara arestida (*Pfändung*) (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 808 lõige 1). Vara arestimise piirangud on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 811–812. Seadustiku artiklis 811 loetletud esemeid ei ole lubatud arestida. Seda sätet ei kohaldata esemete suhtes, mis on soetatud omandireservatsiooniga (*Eigentumsvorbehalt*), nagu on ette nähtud seadustiku artikli 811 lõikes 2. Seadustiku artiklite 811a ja 811b kohaselt on lubatud artikli 811 alusel arestimisele mittekuuluvad väärtesemed asendada väiksema väärtusega esemetega, millel on sama otstarve.

Ülalpidamiskohustuslase elukoha võib läbi otsida tema nõusolekuta ainult kohtuniku väljastatud läbiotsimismääruse alusel (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 758a).

Saadaolevate summade arestimist korraldab täitemenetluse läbiviimise eest vastutav kohus. Töötasu arestimise suhtes kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 850 ja sellele järgnevatel artiklites sätestatud piiranguid. See, kui suur osa ülalpidamiskohustuslase töötasust ei kuulu arestimisele, sõltub mitte ainult ülalpidamiskohustuslase sissetuleku suurusest, vaid ka sellest, kui mitmel isikul on seaduslik õigus saada ülalpidamiskohustuslaselt elatist. Arvutuste hõlbustamiseks on koostatud arestimisele kuuluva töötasu piirsummasid sisaldav tabel, mis on lisatud seadustikku artikli 850c lisana. Tabel vaadatakse korrapäraselt üle ning vajaduse korral piirsummasid kohandatakse.

Kui makse sissenõudmine toimub elatisnõude alusel või sellise nõude alusel, mis tuleneb õigusvastaselt tahtlikult tekitatud kahjust (*unerlaubte Handlung*), on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 850d ja 850f antud täitemenetlust läbi viivale kohtule õigus määrata ülalpidamist saama õigustatud isiku taotluse alusel teistsugused piirangu tasemed seoses vara arestimisega. Ülalpidamiskohustuslane võib samuti taotleda teistsuguse taseme määramist, kui tal on personaalsed erivajadused vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 850f lõikele 1.

Ülalpidamiskohustuslase pangakontol olevad summad võib arestitava vara hulgast välja arvata kooskõlas tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 850k. Sellist kontot nimetatakse P-kontoks (*P-Konto*). Selle eesmärk on tagada ülalpidamiskohustuslasele ja tema ülalpeetavatele mõistlik elatustase. Eelkõige on P-konto eesmärk automaatselt tagada kontojääk kuni baassumma ulatuses, milleks praegu on 1 028,89 eurot kalendrikuu kohta. Seda baassummat võib teataval juhul suurendada, näiteks ülalpidamiskohustuslase muude ülalpidamiskohustuste tõttu. Seda saab teha 387,22 euro võrra esimese isiku eest ning seejärel 215,73 euro võrra iga järgmise isiku eest kuni viienda isikuni. Täiendavalt on kaitstud lapsetoetused ja teatavad sotsiaaltoetused. Seda laadi kaitse saamiseks piisab sellest, kui ülalpidamiskohustuslane esitab pangale tõendid. Erandjuhtudel (näiteks kui ülalpidamiskohustuslasel on haigusest tulenevad erivajadused) võib täitemenetlust läbi viiv kohus üksikjuhtumipõhiselt muuta arestimisele mittekuuluva kontojäägi suurust (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 850k lõige 4).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Elatise määramise otsus on rahalise nõude aluseks olev tavapärane täitedokument (*Vollstreckungstitel*), s.t põhimõtteliselt peab ülalpidamist saama õigustatud isik järgima tavapäraseid täitmisele pööramise eeskirju ja nõude ise sisse nõudma.

Samas võib summa sissenõudmisel olla abiks noorsooamet, kui ta abistab last. Noorsooamet võib abistada last lapse ainuhooldusõigust omava vanema taotluse alusel või kui vanematel on ühine hooldusõigus, siis last hooldava vanema taotluse alusel.

Eristada tuleb sellist juhtumit juhtumitest, kus ülalpidamist saama õigustatud isik võib saada teatavat liiki sotsiaaltoetusi, mis rahuldavad vajadusi, mis vastasel juhul tuleks rahuldada elatismaksetest. Kui selliste sotsiaaltoetuste saajal on rahuldamata elatisnõue ülalpidamiskohustuslase vastu, antakse elatisnõue üldjuhul üle vastutavale riigiasutusele, kes võib seejärel esitada elatisnõude enda nimel.

Kui last kasvatab üksikvanem ja teine vanem ei tee mingeid rahalisi makseid, võib makseid piiratud ajavahemiku jooksul teha ka elatisabi käsitleva seaduse (*Unterhaltsvorschussgesetz*) alusel. Sellisel juhul kogub elatise summad elatisabiamet (*Unterhaltsvorschusskasse*), kellele on elatisnõude esitamise õigus üle läinud.

Kui ülalpidamiskohustuslane elatist ei maksa ning õigustatud isikule tuleb maksta sotsiaalabi (*Sozialhilfe*) (eeldusel, et on täidetud muud sotsiaalabi saamise tingimused), läheb elatisnõuete esitamise õigus üle sotsiaalabi andjale (nagu eespool nimetatud elatisabi korral) ning sotsiaalabi andja saab need nõuded täitmisele pöörata. Tööotsija baastoetuse (*Grundsicherung für Arbeitssuchende*) maksmise korral läheb nõude esitamise õigus üle ainult juhul, kui makse tegija esitab ülalpidamiskohustuslasele kirjaliku teatise.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Küsimusele nr 12 antud vastuses osutatud elatisabi käsitleva seaduse kohased maksed, sotsiaalabimaksud ja tööotsija baastoetus on sõltumatud kindlaksmääratud suurusega sotsiaaltoetused ning ei kujuta endast elatismakseid selle mõiste otseses tähenduses. Pädev riigiasutus maksab need summad otse taotlejale. Nende maksmine ei sõltu sellest, kas elatisnõue on võimalik täitmisele pöörata või mitte. Riigiasutused, kellele elatisnõue on üle läinud, võivad nõude sisse nõuda enda nimel.

Erinevalt elatisabi käsitleva seaduse kohastest maksetest ning sotsiaalabimaksetest ja tööotsija baastoetusest ei teki noorsooameti poolt nõuetega seoses antud abi tulemusel eraldi õigust saada makseid vastutavalt riigiasutuselt. Sellisel juhul piirdub riigiasutuse roll sellega, et ta aitab ülalpidamist saama õigustatud isikul esitada elatisnõude ja elatissummad sisse nõuda.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik soovib elatisnõude pöörata täitmisele välisriigis elava ülalpidamiskohustuslase vastu, võib ta paluda abi Bonnias asuvalt föderalselt justiitsametilt (*Bundesamt für Justiz*). Saksamaa Liitvabariik on määranud föderalse justiitsameti keskasutuseks piiriüleste ülalpidamisasjade puhul.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

ELi ülalpidamiskohustuste määruse artikli 55 või ÜRO 1956. aasta konventsiooni artikli 2 lõigete 1 ja 2 kohased taotlused peab ülalpidamist saama õigustatud isik, kelle elukoht on Saksamaal, esitama taotluse saanud liikmesriigi keskasutusele Bonnias asuva föderalse justiitsameti kaudu.

Keskasutuse kontaktandmed on järgmised:

Bundesamt für Justiz
53094 Bonn
Germany

E-post: [✉ auslandsunterhalt@bfj.bund.de](mailto:auslandsunterhalt@bfj.bund.de)

Telefon: +49 (0) 22 8994 1040

Faks: +49 (0) 2289 9410 5202

[✉ https://www.bundesjustizamt.de/](https://www.bundesjustizamt.de/)

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

ELi ülalpidamiskohustuste määrusega on keskasutusele pandud üks uus ülesanne: nüüd saab keskasutus menetleda ka teatavaid taotlusi, mille on esitanud ülalpidamiskohustuslased.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Need taotlused tuleb esitada elukohaliikmesriigi keskasutuse kaudu. Sealt edastatakse need Saksamaa Liitvabariigi keskasutusele.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei ole asjakohane.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Ülalpidamisasjadega seotud lõivud tuleb üldjuhul tasuda ette. Ülalpidamiskohustuste määrusega hõlmatud valdkonnas antakse menetlusabi vastavalt määruse artiklitele 44–47. Lõivude eelneva tasumise kohustust ei kohaldata teatavatel juhtudel, eelkõige siis, kui antakse menetlusabi.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Saksamaa on andnud oma keskasutusele – föderaalsetele justiitsametile – vajalikud volitused, et tagada artiklis 51 kirjeldatud meetmete tõhusus.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 01/06/2017

Elatisnõuded - Eesti

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamiskohustus on põhiseaduse kohaselt perekonna kohustus hoolitseda oma abivajavate liikmete eest.

Elatist on kohtus välja mõistetud ülalpidamiseks makstav summa, mida tasutakse üldjuhul perioodiliselt rahas. Elatise võib õigustatud isiku nõudel kohus mõnedel juhtudel välja mõista ka ühekordselt makstava summana. Alaealisele lapsele elatist maksma kohustatud isik võib mõjuval põhjusel nõuda, et tal võimaldataks maksta muul viisil kui raha maksmise teel.

Ülalpidamist on kohustatud abivajavale isikule andma eelkõige tema täisealised esimese ja teise astme ülenejad ja alanejad sugulased ehk täisealine laps, vanem ja vanavanem on vastastikku kohustatud teineteist ülal pidama. Abikaasad on vastastikku kohustatud perekonda oma tööga ja varaga ülal pidama, mis hõlmab tegevust ühise majapidamise kulude katteks ning kummagi abikaasa ja nende laste tavapärase ning erivajaduste rahuldamiseks. Abivajava isiku ülalpidamiseks võib olla kohustatud ka isiku lahutatud abikaasa või isik, kellega isik ei ole abielus, kuid kellega tal on ühine laps.

Ülalpidamist annab alaealise lapse vanem elatise maksmise teel eeskätt juhul, kui ta ei ela lapsega koos või kui ta ei osale lapse kasvatamises. Abivajava isiku lahutatud abikaasa on kohustatud ülalpidamist andma eelkõige siis, kui isik ei suuda pärast lahutust ühise lapse hooldamise tõttu ise enda ülalpidamise eest hoolitseda või kui ta on abivajav vanuse või tervise seisundi tõttu. Isik, kellel on abivajava isikuga ühine laps on kohustatud ülalpidamist andma kaksteist nädalat pärast lapse sündi ning hiljem, kui isik on abivajav ühise lapse kasvatamise, raseduse või sünnituse põhjustatud tervisehäire tagajärjel.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Täisealine on 18-aastaseks saanud isik, alla 18-aastane isik on alaealine. Ülalpidamist on õigustatud saama alaealine laps, keda eelkõige peavad võrdsetes osades ülal pidama tema vanemad. Ülalpidamist on õigustatud saama ka laps, kes täisealiseks saanuna jätkab põhi- või keskkariduse omandamist põhikoolis, gümnaasiumis, kutseõppeasutuses või kõrghariduse omandamist ülikoolis, kuid mitte kauem kui 21-aastaseks saamiseni.

Muu alaneja või üleneja sugulane, kes ei ole võimeline ennast ise ülal pidama, on õigustatud saama elatist juhul, kui ta on abivajav.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Alaealise lapse ülalpidamiskohustuse täitmist saab nõuda lapse vanemalt. Kui vanem elatist vabatahtlikult ei maksa, tuleb elatise väljamõistmiseks pöörduda kohtusse. Elatise taotlemiseks tuleb kohtule esitada kas maksekäsu kiirmenetluse avaldus lapse elatishagi või elatishagi. Alaealisele lapsele elatise nõudmiseks hagiavalduse ja maksekäsu kiirmenetluse avalduse eest riigilõivu tasuma ei pea.

Maksekäsu kiirmenetlus on lihtsustatud menetlus, mille raames saab elatise välja mõista üksnes siis, kui elatist nõutakse alaealisele lapsele, elatist maksma kohustatud vanem on kantud lapse sünniakti, elatise summa ei ületa 1,5 kordset elatise miinimummäära (vt. küsimus 8) kuus ning teine vanem ei vaidle elatise maksmisele vastu. Kui maksekäsu esitamise eeldused ei ole täidetud, tuleb elatise nõudmiseks esitada hagiavaldus lapse elukoha järgsesse maakohusse.

Täpsemalt saab maksekäsu kiirmenetlusest lapse elatishagi lüüa [siit](#). Hagiavalduse vorm lapsele elatise väljamõistmiseks [siit](#).

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Elatise saamiseks on õigustatud alaealine laps. Kuivõrd alaealine laps on piiratud teovõimega, esitab kohtule lapse nimel hagiavalduse lapse seaduslik esindaja, kelleks on lapse hooldusõiguslik vanem. Kui alaealisele lapsele on määratud eestkostja, esitab lapse seadusliku esindajana hagi eestkostja.

Täisealine teovõimeline isik esitab elatishagi iseseisvalt enda nimel.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Kohtus vanema ülalpidamiskohustuse täitmise nõudmine alaealise lapse suhtes on ülalpidamisasi. Ülalpidamisasjas tuleb hagiavaldus esitada lapse elukoha järgsesse maakohusse. Kui lapse elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi hageja elukoha järgi.

Elatist võib nõuda ka maksekäsu kiirmenetluses (vt vastust küsimusele nr 3).

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Alaealisele lapsele kohtu kaudu elatise nõudmiseks on vajalik esitada kohtule hagi, mille koostamiseks ei ole tingimata vaja professionaalset õigusabi ega vahendajat. Kohus mõistab elatise välja alates hagi esitamise kuupäevast, kuid hagi alusel võib kohus elatise välja mõista ka tagasiulatuvalt kuni ühe aasta eest enne hagi esitamist.

Hagiavalduse vorm lapsele elatise väljamõistmiseks [siit](#)

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Alaealisele lapsele elatise nõudmiseks esitatud hagi ja lapse elatise nõudes maksekäsu kiirmenetluse avalduse läbivaatamise eest riigilõivu tasuma ei pea.

Menetluskulude katteks on võimalik taotleda riigi õigusabi või menetlusabi.

Riigi õigusabi korras määratakse isikule Eesti Advokatuuri poolt advokaat. Advokaadi roll on isikut menetluses esindada ja nõustada. Riigi õigusabi on õigustatud saama isik, kes oma majandusliku seisundi tõttu ei suuda õigusabi vajamise ajal tasuda asjatundliku õigusteenuse eest või suudab seda teha üksnes osaliselt või osamaksetena või kelle majanduslik seisund ei võimalda pärast õigusteenuse eest tasumist lihtsat toimetulekut. Riigi õigusabi saamine ei vabasta isikut aga muude menetluskulude kandmisest.

Täpsemalt saab riigi õigusabi kohta lugeda [siit](#)

Menetluskulude katteks on võimalik taotleda riigipoolset menetlusabi, kui isik ei suuda majandusliku seisundi tõttu menetluskulusid tasuda või kui ta suudab neid tasuda üksnes osaliselt või osamaksetena. Samuti peab olema piisav alus eeldada, et kavandatav menetluses osalemine on edukas.

Füüsilise isiku menetlusabi taotlus ning teatis taotleja ja tema perekonnaliikmete isikliku ja majandusliku seisundi kohta on kättesaadav [siin](#).

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Kohus võib elatise alaealisele lapsele välja mõista kindla summana või muutuva suurusena, määrates ette kindlaks elatissumma suuruse arvutamise alused. Kohus mõistab enamasti elatise välja igakuise maksetena. Igakuine elatis ühele lapsele ei või aga olla väiksem kui pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära (2018.a 250 eurot ühele lapsele, 2019.a 270 eurot). Kohus võib mõjuval põhjusel siiski vähendada elatist alla poole Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära. Mõjuvaks põhjuseks võib olla muu hulgas vanema töövõimetus või kui elatist maksuma kohustatud isikul on veel ülalpeetavaid.

Kui selleks on mõjuv põhjus, võib kohustatud isik nõuda, et tal võimaldataks anda ülalpidamist muul viisil. Vanemad võivad oma lapse ülalpidamise kohustuse täitmist omavahelisel kokkuleppel täpsustada ja määrata kindlaks, missugusel viisil ja kui pika ajavahemiku kaupa tuleb ülalpidamist anda.

Ülalpidamise ulatus määratakse kindlaks lapse vajadustest ja tema tavalisest elulaadist lähtudes. Lapse tavaline elulaad sõltub vanemate käsutuses olevatest varalistest vahenditest. Kui elatise maksime aluseks olevad asjaolud muutuvad võib kumbki pool esitada kohtusse hagi vastavalt kas elatise suurendamiseks või vähendamiseks.

Kui elatise suurust muudetakse, siis üldjuhul on võimalik elatise suurust muuta alates lahendi tegemisest, st. ei ole võimalik muuta juba tekkinud elatise võlgnevust.

Eestis muutub elatise suurus automaatselt kui kohtulahendis on väljamõistetud elatise suurus seotud poole Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammääraga ning antud määra muudetakse. Kuupalga alammäär on leitav [siit](#)

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Ülalpidamist antakse üldjuhul raha perioodilise maksmisega. Kui selleks on mõjuv põhjus, võib alaealise lapse ülalpidamiseks kohustatud isik nõuda, et tal võimaldataks anda ülalpidamist muul viisil. Alaealise lapse vanem täidab lapse ülalpidamise kohustust elatise maksmise teel eeskätt juhul, kui ta ei ela lapsega koos või kui ta ei osale lapse kasvatamises. Elatist makstakse iga kalendrikuu eest ette. Kuigi elatise saajaks on laps, tuleb elatis üldjuhul maksta teisele vanemale. Otse lapsele võib elatist maksta siis, kui vanemad on selles kokku leppinud või on olemas sellekohane kohtulahend.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui on olemas jõustunud või viivitamata täitmisele kuuluv kohtuotsus elatise väljamõistmiseks, kuid teine vanem ei täida seda, tuleb pöörduda kohtutäituri poole. Kui võlgnik otsuses määratud makseid ettenähtud ajal ei tasu, korraldab kohtutäitur hagi tagamist taotlenud isiku avalduse alusel võlgniku vara arestimise. Võlgniku vara arestimiseks tuleb kohtutäiturile esitada kohtuotsus ning täitmisavaldus. Täitmisavaldusse tuleb märkida informatsioon võlgniku ning võimaluse korral tema vara kohta (elukoht, kontaktandmed, teadaolevad andmed vara kohta). Kui sissenõudja soovib, et täitur kasutaks võla sissenõudmiseks kõiki seaduses ettenähtud võimalusi, siis tuleb täitmisavalduses märkida, et sissenõudja soovib nõude pööramist võlgniku kinnisasjale, vallasvarale ja nõudeõigustele. Elatis alaealisele lapsele on täitemenetluses eelisseisundis teiste nõuete ees ning elatisnõude rahuldamiseks on võimalik vara arestida suuremas ulatuses ning peatada kohtumäärusega tähtajatult ka järgnevad õigused ja lubade kehtivused: jahipidamisõigus, mootorsõiduki juhtimisõigus, relvaluba ja relvasoetamisluba, väikelaeva ja jeti juhtimisõigus, kalastuskaart.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Isik vabaneb ülalpidamiskohustusest selles ulatuses, milles ta ei ole tema muid kohustusi ja varalist seisundit arvestades võimeline andma teisele isikule ülalpidamist, kahjustamata enese tavalist ülalpidamist. Vaatamata eeltoodule, ei vabane vanem enda alaealise lapse ülalpidamiskohustusest. Samuti võib kohus kohustatud isiku (võlgnik) ülalpidamiskohustuse täitmisest vabastada, täitmist ajaliselt piirata või elatise suurus vähendada, kui kohustuse täitmist on äärmiselt ebaõiglane nõuda, näiteks juhul kui ülalpidamist saama õigustatud isiku abivajadus on tekkinud tema enda ebamõistliku käitumise tagajärjel.

Ülalpidamist ja kohustuse täitmata jätmise tõttu tekkinud kahju hüvitamist saab nõuda tagasiulatuvalt maksimaalselt kuni ühe aasta eest enne elatishagi kohtule esitamist. Elatise maksmine kui ülalpidamiskohustuse täitmise nõude aegumistähtaeg on kümme aastat iga üksiku kohustuse jaoks. Aegumistähtaeg algab selle kalendriaasta lõppemisest, mil kohustusele vastav nõue muutub sisse nõutavaks. Ülalpidamiskohustus on isiklik kohustus, mis lõpeb õigustatud või kohustatud isiku surmaga, erisused on ettemaksete ja tasaarvestuste suhtes.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Piiriüleste elatisvaidluste korral saab elatise sissenõudmisel abistada Justiitsministeeriumis asuv keskasutus, milleks on Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakonna rahvusvahelise justiitskoostöö talitus.

Elatise nõudega kohtusse pöördudes on võimalik taotleda riigi õigusabi. Siseriiklike elatisnõuete puhul eraldi abistavaid organisatsioone ja ametiasutusi ei ole.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Alates 01.01.2017 on last kasvataval vanemal õigus taotleda riigipoolset elatisabi sotsiaalkindlustusametist kohtumenetlusaegset ja täitemenetlusaegset elatisabi. Elatisabi on ajutine riigipoolne abi last üksi kasvatavale ja tema ülalpidamise eest hoolitsevale vanemale. Riik maksab elatist vanema eest, kes elatist ei maksa, nõudes selle raha hiljem elatist mitte maksnud vanemalt tagasi. Elatisabi saamise eelduseks on kohtult elatise väljamõistmise taotlemine maksekäsu kiirmenetluses või hagimenetluses.

Elatisabiga tagatakse lapsele vähemalt 100 eurot kuus.

Täpsem info taotlemisest leitav [siit](#).

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Elatise saamiseks Euroopa Nõukogu määruse nr 4/2009 alusel saab abi Justiitsministeeriumi rahvusvahelise justiitskoostöö talitusest.

Elatise taotlemiseks välisriigis tuleb esitada taotlus elatisasja algatamiseks Justiitsministeeriumi rahvusvahelise justiitskoostöö talitusele ja välisriigi pädevale asutusele. Lisada tuleb koopia lapse või laste sündnunnistusest või isaduse tuvastamise kohtuotsusest, kui isadus ei ole tuvastatud, tuleb see märkida välisriiki minevasse taotlusesse.

Taotlus on kättesaadav siit.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Justiitsministeeriumi rahvusvahelise justiitskoostöö talitusega saab ühendust võtta telefoni teel +372 6 208 183 ning e-posti teel central.authority@just.ee.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Teises riigis elava taotleja nõue saab kõige parema käsitluse kui pöördutakse oma asukohariigi vastava pädevusega ametkonna poole, kes omakorda võtab ühendust Eesti Justiitsministeeriumis asuva keskasutusega.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

vt. vastust küsimusele nr 14.1

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Haagi 2007. Elatise protokoll on Euroopa Liidu poolt ratifitseeritud, mille liige on Eesti alates 01.05.2004. aastast.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Vt vastust küsimusele nr 16.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitses kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Euroopa Liidu siseste piiriüleste elatise taotlemise juhtumite korral on võimalik saada määrusele vastavalt riigi õigusabi ja menetlusabi. Nii tagatakse, et isikul oleks menetluses vastavate õigusteadmistega esindaja ning et tal oleks juurdepääs õigusemõistmisele menetluskulude kandmise kaudu. Riigi õigusabi ja menetlusabi puudutavate normide juures viidatakse, et siseriiklikku õigust kohaldatakse niivõrd, kui võrd Euroopa Nõukogu määrus nr 4/2009 ei sätesta teisiti.

Printsiibina laienevad Euroopa Liidu liikmesriikides elavatele isikutele samad tagatised nagu Eestis elavatele isikutele. Piiriüleste elatisjuhtumite puhul on võimalik saada keskasutuselt ehk Justiitsministeeriumi rahvusvahelise justiitskoostöö talituselt õigusabi ja nõustamist ning riigi õigusabi ja menetlusabi vastavalt Euroopa Nõukogu määrusele nr 4/2009 ja sellega katmata osas siseriikliku õiguse alusel.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Loodud on keskasutus, mis piiriülese õigusabise koostöö puhul on Justiitsministeeriumi rahvusvahelise justiitskoostöö talitus. Seega elatise saamiseks Euroopa Nõukogu määruse nr 4/2009 alusel saab abi Justiitsministeeriumi rahvusvahelise justiitskoostöö talituselt, kes menetleb rahvusvahelisi õigusabitaotlusi.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusabise koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusabise koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 03/01/2019

Elatisnõuded - lirimaa

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

Korraldusega maksta abikaasale elatist nõutakse ühelt abikaasalt korrapäraste maksete tegemist või ühekordse summa maksmist teisele abikaasale tema toetamiseks ja vajaduse korral sellele isikule – nagu korralduses võib olla täpsustatud – korrapäraste maksete tegemist ülalpeetavate pereliikmete heaks, kui neid on.

Korraldusega maksta elatist ülalpeetavale lapsele nõutakse ühelt lapsevanemalt korrapäraste maksete tegemist või ühekordse summa maksmist – nagu korralduses võib olla täpsustatud – teisele lapsevanemale või muule isikule, kes hoolitseb lapse eest ja kellel on tema hooldusõigus.

Ülalpidamiskohustus on nõue pakkuda isikule rahalist toetust ja kui see kohustus pööratakse täitmisele kohtu kaudu, täita kõik ülalpidamist puudutavad kohtu korraldused.

Elatist maksavad järgmistesse kategooriatesse kuuluvad isikud:

- vanemad oma lastele: jah
- lapsed oma vanematele: üldiselt ei
- lahutatud abikaasa endisele abikaasale: jah

Muud isikud:

- registreeritud kooselu partnerid ja elukaaslased 2010. aasta registreeritud kooselu ning elukaaslaste teatavate õiguste ja kohustuste seaduse tähenduses
- vallasvanem oma lapse hooldajale

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Alla 18aastane ülalpeetav laps, alla 23aastane ülalpeetav laps, kes õpib päevases õppes, või igas vanuses laps, kes on ülalpeetav puude tõttu.

Lapsevanematel on kohustus oma lapsi rahaliselt toetada, nii et nende igapäevased ja juhuslikud rahalised vajadused oleksid rahuldatud.

Üldiselt ei saa lapsi kohustada oma vanematele elatist maksma, välja arvatud harvadel ja erakorralistel asjaoludel, mille puhul heas usus hoitud omandiõigusi lahutuse korral muudetakse ja need antakse üle laste omandusse.

Lahutatud abikaasat saab kohustada tagama teisele abikaasale ülalpidamist, kui seda taotleb abikaasa on tõendanud, et asjaolusid arvestades ei ole teine abikaasa taganud piisavat ülalpidamist.

2010. aasta registreeritud kooselu ning elukaaslaste teatavate õiguste ja kohustuste seaduse tähenduses registreeritud kooselu partnerit ja elukaaslast saab kohustada tagama ülalpidamist teisele registreeritud kooselu partnerile või elukaaslasele, kui seda taotleb registreeritud kooselu partner või elukaaslane on tõendanud, et asjaolusid arvestades ei ole teine pool taganud piisavat ülalpidamist.

Olenemata sellest, kas lapsevanem on abielus või mitte, saab ta kohtult taotleda, et teine lapsevanem maksaks tema lastele elatist. Seda saab teha ka eestkostja, tervishoiuamet või muu isik, kellel on ülalpeetava lapse suhtes teatav õiguslik seisund.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Tavaliselt esitab ülalpeetav isik kohtule taotluse, andes sisse tsiviilhagi teise isiku vastu. Lapse ülalpidamisega seoses esitab taotluse harilikult lapsevanem või muu isik, kes hoolitseb lapse eest ja kellel on tema hooldusõigus.

Teavet elatise taotlemisel üldiselt kohaldatavate menetluste kohta leiab kohtuteenistuse veebisaidilt (www.courts.ie) perekonnaõiguse jaotisest.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Tavaliselt esitab elatise taotluse lapsevanem, kes hoolitseb lapse/laste eest. Taotlejateks saavad olla endised abikaasad ja ka lapsed oma õiguste alusel. Pooltel peab juhtumisi olema piisavalt suur huvi, et neil oleks alus või *locus standi* esitada taotlus elatise saamiseks. Kui taotluse esitab sugulane või lähedane isik, peavad tal olema teatavad õiguslikud volitused, et esindada sugulast või lähedast sõpra, näiteks volikiri. Lapsevanemad või eestkostjad saavad elatist taotleda alaealise lapse nimel.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Piirkonnakohtus on pädev määrama lapsele elatise kuni 150 eurot nädalas, mida maksab üks lapsevanematest, ja abikaasale / registreeritud kooselu partnerile elatise kuni 500 eurot nädalas. Kui taotletakse suuremaid summasid, on vaja esitada taotlus ringkonnakohtule või kõrgemale kohtule. Kui ringkonnakohtus või kõrgemas kohtus on abieluõiguslikku menetlust juba alustatud, tuleb esitada sinna taotlus olenemata sellest, kui suur on taotletav summa.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Ei. Kui taotleja otsustab advokaadi poole mitte pöörduda, saab ta taotluse esitada isiklikult. Perekonnaõigusega seotud kohtuvaidluse osalistele on olemas tsiviilasjades antav tasuta õigusabi, kui nad seda oma ainelise olukorra tõttu vajavad.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kõik perekonnaõigusega seotud menetlused on lirimaal riigilõivust vabastatud. Õigusnõu saamise ja esindamise kulud võivad olla erinevad; neile, kes seda oma ainelise olukorra tõttu vajavad, on aga kättesaadav tsiviilasjades antav tasuta õigusabi.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Piirkonnakohus on pädev määrama lapsele elatise kuni 150 eurot nädalas, mida maksab üks lapsevanematest, ja abikaasale / registreeritud kooselu partnerile elatise kuni 500 eurot nädalas. Kui taotletakse suuremaid summasid, on vaja esitada taotlus ringkonnakohtule või kõrgemale kohtule.

Elatise määramisel vaatleb kohus ülalpidamist saama õigustatud isiku mõistlikke vajadusi ja ülalpidamiskohustuslase suutlikkust seda maksta. Pooled võivad esitada kohtule taotluse elatise maksmise korralduse läbivaatamiseks, võttes arvesse poolte rahalise olukorra muutumist.

Elatise maksmise korraldus jõustub korraldusel märgitud kuupäeval. See võib olla korralduse andmise kuupäevast varasem või hilisem kuupäev, kuid ei tohi olla varasem korralduse taotluse kuupäevast.

Ringkonnakohtus või kõrgemas kohtus toimuvates abielulahutus- ja kohtumenetlustes on varaseim tagasiulatuv kuupäev taotluse kuupäev.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Tavaliselt makstakse elatist otse ülalpidamist saama õigustatud isikule. Siiski on õigustatud isikutel õigus saada elatismakseid kohtu kantselei kaudu. Kui kohus peab vajalikuks, võib arestida ülalpidamiskohustuslase töötasu või palga juhul, kui ülalpidamiskohustuslase tööandjale saab anda korralduse teha tema töötasult mahaarvamisi õigustatud isikule ülekandmiseks.

Elatist makstakse ülalpidamist saama õigustatud isikule ja neile, kes haldavad elatist nende kasuks, näiteks lapsevanemale või eestkostjale.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist, saab ülalpidamist saama õigustatud isik algatada menetluse kohtus, kes elatise maksmise korralduse andis, või piirkonnakohtus, olenevalt kasutatavast õiguskaitsevahendist.

Kohus saab anda korralduse arestida ülalpidamiskohustuslase sissetulek, nagu on osutatud punktis 1.

Kui sellest õiguskaitsevahendist ei piisa, saab kohus määrata ülalpidamiskohustuslase maksuma ülalpidamist saama õigustatud isikule võlgnetavat summat. Kui ülalpidamiskohustuslane ei tee seda, saab kohus anda korralduse, et raha, mille peab maksuma võlgnikule mõni kolmas isik, makstakse selle asemel ülalpidamist saama õigustatud isikule. Samuti saab kohus anda korralduse müüa võlgnikule kuuluva vara võlguoleva summa katteks.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Teistes liikmesriikides antud korraldused pöörab täitmisele piirkonnakohtus. Tal on pädevus kohtu korralduste eiramise küsimustes (1976. aasta seaduse §-d 9A ja 9B), aga üksnes nende korralduste puhul, mille on tegelikult andnud piirkonnakohtus. Mujal tehtud korralduse täitmatajätmise puhul ei ole tal pädevust otsust teha. Piirkonnakohtus piirdub sissetuleku arestimise korralduse (kui see on vajalik) andmisega konfiskeerimis- või arestimiskorralduste puhul (harva asjakohane)

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ülalpidamist saama õigustatud isikul endal lasub kohustus esitada kohtule taotlus abi saamiseks elatise sissenõudmisel. Ehkki võimalikud on ka muud õiguskaitsevahendid, näiteks lepitus, on kohtutel asjakohane ja seaduslik pädevus võtta elatise maksmatajätmise korral meetmeid.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ei. Elatise maksmise eest vastutab üksnes ülalpidamiskohustuslane ning ta maksab seda vahetult ise või see arvatakse maha tema töötasust.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutusest või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Peresuhetest tulenevaid piiriüleseid elatishõudeid käsitletakse määruses 4/2009, mida nimetatakse tavaliselt ülalpidamiskohustuste määruseks. Selles kehtestatakse ühised eeskirjad kogu Euroopa Liidu jaoks ning selle eesmärk on tagada elatishõude sissenõudmine ka juhul, kui ülalpidamiskohustustlane või ülalpidamist saama õigustatud isik asub teises ELi riigis.

1995. aasta novembris kehtestati Iirimaa 1994. aasta ülalpidamiskohustuse seaduse alusel välisriigist ülalpidamise taotlemise ÜRO konventsioon (New Yorgi konventsioon). Konventsioon on mõeldud selle osalisriikides elatise sissenõudmise hõlbustamiseks, kui ühes jurisdiktsioonis elav isik esitab nõude teises jurisdiktsioonis elava isiku vastu.

Mõlema õigusvahendiga kehtestatakse igas osalisriigis asuvate keskasutuste võrgustik ning taotlejad / õigustatud isikud saavad esitada oma taotlused keskasutusele, kes edastab need asjaomasele pädevale kohtule ja mõnikord korraldab õigusabi andmise. Iirimaa on välisriigist elatise sissenõudmise keskasutuse kontaktandmed järgmised:

Department of Justice and Equality

Bishop's Square

Redmond's Hill

Dublin 2

Ireland

Telefon: +353 (0)1 479 0200

Kohalik kõne: 1890 555 509

Faks: +353 (0)1 479 0201

E-post: [✉ mainrecov_inbox@justice.ie](mailto:mainrecov_inbox@justice.ie)

Piirkonnakohtu korralduste asjus on taotlejal võimalik saada abi piirkonnakohtu ametnikult. Samuti saavad taotlejad pöörduda abi saamiseks seadusliku esindaja poole. Neil võib olla õigus saada õigusabi. Selleks peaksid nad pöörduma oma kohaliku õiguskeskuse poole. Viimaks on taotlejal võimalik otsida abi tasuta õigusnõustamise keskusest (*Free Legal Advice Centre, FLAC*), mis on sõltumatu vabatahtlik organisatsioon, kellel on kogu riigis õigusnõubüroode võrgustik. Need bürood hoiavad konfidentsiaalsust ega võta tasu.

Piiriüleste juhtumite korral, kus ülalpidamiskohustustlane elab teises jurisdiktsioonis, saab taotleja esitada taotluse justiits- ja võrdõiguslikkuse ministeeriumi juures asuva välisriigist elatise sissenõudmise keskasutuse kaudu.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Asjaomase kohtukantselei või organisatsiooniga saab ühendust võtta telefoni, kirja või e-posti teel või isiklikult kohale minnes. Taotlejatel soovitatakse lisa- ja kohaliku teabe saamiseks vaadata iga organisatsiooni veebisaiti.

Kohtukantseleide kontaktandmed asuvad kohtuteenistuse veebisaidil (www.courts.ie).

Välisriigist elatise sissenõudmise Iirimaa keskasutuse kontaktandmeid vt punktist 14.1 ning justiits- ja võrdõiguslikkuse ministeeriumi veebisaidilt (www.justice.ie).

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Vt eespool. Ei. Vt p 14.1.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Vt eespool. Ei. Vt p 14.2.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei kohaldata.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruuse V peatüki struktuurile)?

Taotleja ei pea kohtusse pöördumise eest lõivu tasuma. Nendes küsimustes saavad taotlejad kasutada tasuta õigusabi. Kui lirimaa keskasutusse saabub taotlus, edastatakse see vajaduse korral tähelepanu juhtimiseks õigusabinõukogule.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruuse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Artiklis 51 osutatakse, milliseid meetmeid võtab keskasutus ülalpidamiskohustuste määruuse kohaste elatisnõuete suhtes. Mis puudutab täidetavaks tunnistamist, siis nüüd taotleb lirimaa keskasutus seda kõrgema kohtu peasekretariaadilt. lirimaa keskasutus edastab täidetavaks tunnistamise taotlused otse piirkonnakohtule. Algamismenetlustega seoses korraldab keskasutus taotlejale seadusliku esindamise õigusabinõukogu kaudu.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 06/11/2018

Elatisnõuded - Kreeka

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

- 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Mõiste „ülalpidamine” osutab inimeste otsesele vajadusele ellujäämiseks vajaliku, peamiselt toidu järele. Tegelikult hõlmab see kõigi eluks vajalike tingimuste täitmist, mis on seotud nii isiku eest hoolitsemisega, hariduse omandamisega kui ka isiku kultuuriliste ja vaba aja tegevustega.

Ülalpidamiskohustused hõlmavad sellise peamiselt rahalise toetuse maksmist, mis aitab tagada ülalpidamist saama õigustatud isiku eluks vajalikud tingimused.

Ülalpidamist peavad andma järgmised isikud sugulusastme alusel:

- a) abikaasa, ka lahutatud abikaasa (kui ülalpidamiskohustus säilib ka pärast lahutust);
- b) alanejad sugulased ülenejatele sugulastele seadusjärgse pärimise järjekorras;
- b) ülenejad sugulased (vanemad, vanemate puudumise või suutmatuse korral vanavanemad) vallalistele (bioloogilistele või lapsendatud) lastele üldiselt senikaua, kui lapsed on alaealsed;
- b) vennad-õed vendadele-õdedele.

Ülalpidamise andmise erijuhud on järgmised:

- c) abielu lahutamise, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise korral makstav elatis ning
- d) vallalisele emale abieluväliselt sündinud lapse eest enne lapse isa poolt omaksvõtmist makstav elatis.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Lapsel on põhimõtteliselt õigus saada oma ülenejatelt sugulastelt (vanematelt või vanavanematelt) ülalpidamist kuni täisealiseks, s. t kuni 18aastaseks saamiseni.

Lastel on õigus saada ülalpidamist ka täisealisena, kui nad jätkavad õpinguid või omandavad kõrg- või kutseharidust ning nad ei ole oma õpingute tõttu suutelised tööil käima ja neil puudub isiklik vara, mida nad saaksid kasutada enda ülalpidamiseks.

Isikul on õigus saada ülalpidamist üksnes juhul, kui ta ei suuda end isiklike vahenditega või eakohase ja tervislikule seisundile või üldistele elutingimustele vastava tööga ise ülal pidada, võttes muu hulgas arvesse isiku mis tahes haridusalaseid vajadusi; alaealistel on õigus saada oma vanematelt ülalpidamist isegi juhul, kui neil on isiklikud vahendid, ja tingimusel et isiklikest vahenditest või tööst saadav sissetulek ei ole nende ülalpidamiseks piisav. Kuid isik ei ole kohustatud ülalpidamist andma, kui tema muude kohustuste tõttu ei saa ta seda teha, seadmata ohtu iseenda toimetulekut; seda põhimõtet ei kohaldata olukorras, kui ülalpidamist peab andma vanem oma alaealisele lapsele, välja arvatud juhul, kui alaealisel on õigus saada ülalpidamist teiselt isikult või teda on võimalik ülal pidada tema enda vahenditega.

Endise abikaasa elatis

Kui endine abikaasa ei ole suuteline end oma sissetuleku või varadega ülal pidama, on tal õigus nõuda teiselt abikaasalt elatist järgmistel juhtudel: 1) kui abielu lahutamise ajal on elatist taotleva abikaasa vanus või tervislik seisund selline, et temalt ei saa nõuda ülalpidamise eesmärgil sobivale tööle asumist või töötamise jätkamist; 2) kui elatist taotlev abikaasa peab hoolitsema alaealise eest, mistõttu ei saa ta sobivale tööle asuda; 3) kui elatist taotlev abikaasa ei suuda leida asjakohast regulaarset tööd või kui ta vajab kutsealast väljaõpet; mõlemal juhul on tal õigus saada elatist kuni kolme aasta jooksul alates abielu lahutamisest; või 4) mis tahes sellisel juhul, kui abielu lahutamise ajal tuleb elatis välja mõista õigluse põhimõttest lähtuvalt.

Elatise määramisest võib siiski keelduda või elatist võib mõjuvatel põhjustel piirata, eelkõige juhul, kui abielu kestis lühikest aega või kui see abikaasa, kellel võib olla õigus saada elatist, on süüdi abielu lahutamises või on teadlikult vaesestunud.

Mõlemad endised abikaasad peavad andma teineteisele asjakohast teavet oma vara ja sissetuleku kohta, mis võib olla asjakohane elatise summa kindlaksmääramiseks. Kui endine abikaasa esitab pädeva prokuröri vahendusel avalduse, peab tööandja, haldusasutus või maksuamet andma nende käsutuses olevat asjakohast teavet teise abikaasa varade ja eelkõige tema sissetuleku kohta.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Tavaliselt peab ülalpidamist saama õigustatud isik pöörduma ülalpidamiskohustuslaselt ülalpidamise saamiseks kohtu poole.

Kui kohaldatakse välisriigist ülalpidamise taotlemise New Yorgi konventsiooni (seadusandlik dekreet nr 4421/1964), peab see asutus, kes vastutab konventsiooni osalisriigi residendilt saadud elatishõude edastamise eest, paluma asutusel, kes vastutab sellise nõude vastuvõtmise eest ülalpidamiskohustuslase elukohajärgses osalisriigis, nimelt Kreeka justiitsministeeriumil, võtta kõik meetmed, mida ülalpidamist saama õigustatud isikul on vaja elatise sissenõudmiseks. Praktikas teeb justiitsministeerium advokaadile ülesandeks õiguse tunnustamise või välisriigis tehtud kohtuotsuse täitmise välisriigi residendi kasuks, kellel on õigus kasutada kõiki asjakohaseid Kreeka kohtutes kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Kui tegemist on alaealistega, kes ei saa seaduse kohaselt ülalpidamiskohustuslaselt elatise saamiseks ise kohtu poole pöörduda (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 63), võib sellise hagi esitada isik, kellele on antud hooldusõigus (füüsiline isik, näiteks vanem või muu isik, või juriidiline isik, näiteks asutus).

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Kohus, kes on pädev menetlema ülalpidamist käsitlevaid hagisid, mille on esitanud ülalpidamist saama õigustatud isik ülalpidamiskohustuslase vastu, on ühe kohtunikuga esimese astme kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 17 lõige 2 ja artikkel 681B).

Territoriaalne pädevus on ülalpidamist saama õigustatud isiku (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 39A) või kostjaks oleva ülalpidamiskohustuslase elu- või asukohajärgne kohus, kui hagiavaldus esitatakse abieluvaidluse või vanemate ja laste vahelise vaidluse raames, või abikaasade viimase ühise elukoha järgne kohus.

Kui tegemist on kiireloomulise asjaga või kui valitseb otsene oht, on ülalpidamist saama õigustatud isikul õigus pöörduda territoriaalse pädevusega ühe kohtunikuga esimese astme kohtu poole, et kohus võimaldaks kohtumäärusega talle ajutist elatist kuni tavapärase menetluse raames tehakse selle õiguse kohta lõplik kohtuotsus.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Tuleb määrata advokaat, kes on volitatud esitama elatise määramisega seotud hagiavalduse.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kui esitatakse hagiavaldus elatise määramiseks, peab kostja tegema hageja kohtukulude katteks sissemakse, mis ei tohi olla suurem kui 300 eurot (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 173 lõige 4). Kui seda laadi menetluste raames ei esita kostja enne kohtuistungit kohtusekretärile maksmist tõendavaid dokumente, siis loetakse, et kostja on jätnud kohtusse ilmutata. See tähendab, et tema suhtes võidakse teha tagaseljaotsus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 175).

Kui hageja sissetulek on väga väike, võib ta taotleda õigusabi seaduse nr 3226/2004 alusel, esitades ühe kohtunikuga esimese astme kohtule sellekohased tõendid koos taotlusega eraldi kohtumääruse saamiseks.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Kohus määrab elatise kaheks aastaks, võttes arvesse vajadust tagada ülalpidamist saama õigustatud isikule nõuetekohased elutingimused ja haridus ning võttes samuti arvesse ülalpidamiskohustuslase rahalisi vahendeid. Pärast kahe aasta möödumist võib kumbki pool, s.t kas ülalpidamist saama õigustatud isik või ülalpidamiskohustuslane, esitada avalduse uue elatissumma määramiseks ning juhul, kui on muutunud need asjaolud, millest kohus oli otsuse tegemisel lähtunud, võib kumbki pool esitada avalduse kohtuotsuse läbivaatamiseks ja elatise summa muutmiseks.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Põhimõtteliselt makstakse elatist seda saama õigustatud isikule igakuiselt ette.

Elatist ei ole lubatud maksta ühekordse maksena, välja arvatud juhul, kui tegemist on lahutuse järgselt makstava elatisega (tsiviilseadustiku artikli 1443 punkt b).

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik on alaealine või on võetud kohtu kaitse alla, makstakse elatist vastavalt kas tema vanemale või esindajale või kohtu määratud hooldajale, kes teeb asjakohaseid toiminguid elatist saama õigustatud isiku nimel.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane keeldub elatise maksmisest, püüab ülalpidamist saama õigustatud isik pöörata nõude võlglaste varale sellise vara olemasolu korral.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

- Õigus saada elatist lõpeb, kui lõpevad asjaolud, mis tingisid elatise määramise, või kui ülalpidamist saama õigustatud isik või ülalpidamiskohustuslane sureb; nõudel, mille ülalpidamist saama õigustatud isik on esitanud ülalpidamiskohustuslase vastu, on viieaastane aegumistähtaeg, mida hakatakse arvestama nõude esitamisest.
- Nõuetel, mille on esitanud isikud (nt asutused), kes maksid õigustatud isikule elatist algse ülalpidamiskohustuslase eest, on viieaastane aegumistähtaeg (tsiviilseadustiku artikli 250 lõige 17).
- Vallalisel emal on õigus nõuda lapse isalt lapse sündimisega seotud kulude katmist ja elatist piiratud aja jooksul (kaks kuud enne sündimist ja neli kuud (erandjuhtudel kauem, kuid mitte rohkem kui aasta) pärast sündimist, kui isadus on tuvastatud kohtuotsusega ja ema kannatab puudust. Vallalise ema nõude igamistähtaeg on kolm aastat pärast lapse sündi ja selle nõude saab esitada ka isa pärijate vastu.
- Arestida on lubatud kuni 1/2 elatise võlglaste töötasust ja arestimist võib kohaldada ka krediitiasutustes hoitavate hoiuste suhtes (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 982 lõike 2 punkt d ja lõige 3).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ei, kuid välisriigi õigustatud isikutel on siiski õigus pöörduda justiitsministeeriumi poole, et ministeerium aitaks neid nende asjakohaste õiguste teostamisel (vt küsimusele nr 3 antud vastus).

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Kreekas ei või.

Välja arvatud juhul, kui asutusel või avalik-õiguslikul või eraõiguslikul juriidilisel isikul on alaealise hooldusõigus; sellisel juhul on ülalpidamiskohustus üldjuhul asjaomasel asutusel või juriidilisel isikul, kellele lähevad sellest tulenevalt *ex officio* üle (tsiviilseadustiku artikkel 1490) ülalpidamist saama õigustatud isiku õigused. Kuid mingil juhul ei või nõuda, et elatise nõude — isegi kui seda tunnustab kohus — maksaks ülalpidamist saama õigustatud alaealisele ettemaksena muu ülalpidamiskohustuslane.

14 Kui mina elan asjaomasel liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Määruse (EÜ) nr 4/2009 artiklite 51 ja 56 kohaselt teeb ülalpidamist taotleva isiku elukohaliikmesriigi keskasutus järgmist: a) teeb koostööd ülalpidamiskohustuslase elukohaliikmesriigi keskasutusega asjakohaste taotluste edastamisel ja vastuvõtmisel; b) algatab selliste taotlustega seotud menetlusi või hõlbustab nende algatamist. Selliste taotluste puhul võtavad keskasutused kõik asjakohased meetmed, et: a) anda õigusabi või hõlbustada selle andmist, kui asjaolud seda nõuavad; b) hõlbustada

ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku asukoha kindlakstegemist, eelkõige määruse artiklite 61, 62 ja 63 kohaldamisel; c) hõlbustada juurdepääsu asjakohasele teabele ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku sissetuleku ja vajaduse korral tema rahalise olukorra, sealhulgas tema varade asukoha kohta, eelkõige vastavalt artiklitele 61, 62 ja 63; d) aidata kaasa rahumeelse lahenduse leidmisele eesmärgiga saavutada elatise vabatahtlik maksmine, kasutades vajaduse korral vahendust, lepitust või muud võrdväärset menetlust; e) hõlbustada ülalpidamiskohustust käsitlevate otsuste jätkuvat täitmist, sealhulgas viiviste maksmist; f) hõlbustada elatismaksete sissenõudmist ja kiiret ülekanndmist; g) hõlbustada juurdepääsu saamist dokumentidele või muudele tõenditele, ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1206/2001 kohaldamist; h) osutada abi põlvnemissuhte kindlakstegemisel, kui see on vajalik elatise sissenõudmiseks; i) algatada menetlusi või hõlbustada nende algatamist, kui see on vajalik selliste ajutiste meetmete võtmiseks, mis on oma laadilt territoriaalsed ja mille eesmärk on tagada elatisnõude tulemuslik lahendamine; j) hõlbustada dokumentide edastamist või kättetoimetamist, ilma et see piiraks määruse (EÜ) nr 1393/2007 kohaldamist.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Te võite võtta ühendust justiitsministeeriumi keskse teenistusega aadressil 96 Mesogeion Ave., Athens, 11527 Greece või telefonil +30 210 776 7322 või e-posti aadressil civilunit@justice.gov.gr.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 23. novembri 2007. aasta Haagi protokoll on Kreeka suhtes siduv. Protokoll kohaselt on ülalpidamiskohustused reguleeritud selle liikmesriigi õigusega, kus asub ülalpidamist saama õigustatud isiku alaline elukoht. Seega, kui ülalpidamist saama õigustatud isik elab Kreekas, kohaldatakse Kreeka õigust.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitses kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Määruse (EÜ) nr 4/2009 V peatükis on sätestatud õigus saada õigusabi, mis hõlmab kohtueelset nõustamist eesmärgiga jõuda kokkuleppele kohtumenetlust algatamata, õigusabi kohtus või muus asutuses menetluse algatamiseks ja kohtus esindamiseks, menetluskuludest ja menetluse ajal toiminguid sooritama määratud isikute tasudest vabastamist või abistamist nende kulude katmisel. Liikmesriikides, kus kohtuasja kaotanud pool on kohustatud hüvitama vastaspoole kulud ja kui kaotajaks on õigusabi saaja, hõlmab see vastaspoolele tekkinud kulusid, kui sellised kulud oleks kaetud siis, kui õigusabi saaja alaline elukoht oleks olnud liikmesriigis, kus asub kohus. Samuti hõlmab see suulise tõlkimisega seotud kulusid, kohtu või pädeva asutuse nõutavate ja õigusabi saaja esitatavate, asja lahendamiseks vajalike dokumentide tõlkimisega seotud kulusid, õigusabi saaja sõidukulud, kui menetlusosaliste füüsilist ilmumist kohtusse nõuab seadus või asjaomase liikmesriigi kohus ning see kohus otsustab, et asjaomaseid isikuid ei ole võimalik muul viisil rahuldavalt ära kuulata.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Keskasutusel on muu hulgas regulaarsed kontaktid pädevate asutustega, et: a) hõlbustada ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku asukoha kindlakstegemist; b) saada asjakohast teavet ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku sissetuleku ja vajaduse korral muude rahaliste vahendite, sealhulgas vara asukoha kohta, ning c) soodustada elatise vabatahtlikku maksmist.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 12/09/2016

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamine tähendab kõige vajaliku – toidu, eluaseme, rõivaste ja arstiabi – tagamist.

Samuti kuulub ülalpidamise alla seda saada õigustatud isiku haridus ja koolitus, seni kui ta on alaealine, ja ka pärast seda, kui ta ei ole lõpetanud hariduse omandamist temast mitteolenevatel põhjustel. Kui abielu puruneb, võib kooselu lõpetamise või lahutusprotsessi ajal nõuda ülalpidamist kodus elavatele lastele, kes ei ole rahaliselt sõltumatud.

Ülalpidamine hõlmab ka raseduse ja lapse sünniga seotud kulusid, välja arvatud juhul, kui need on muul viisil kaetud.

Vastastikune kohustus tagada täies ulatuses ülalpidamine on

1. – abikaasade ning

2. – ülenejate ja alanejate sugulaste vahel.

Õed ja vennad peaksid saama üksnes vajalikku elatisabi, kui see on tarvilik põhjusel, mis ei olene ülalpidamist saama õigustatud isikust, sealhulgas vajaduse korral hariduse omandamiseks vajalikku abi.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Lapsed kuni täisealiseks, s.t Hispaanias kuni 18aastaseks saamiseni, välja arvatud juhul, kui alaealised on endal piisav sissetulek. Kui laps saab täisealiseks, jätkub tema ülalpidamise kohustus niikaua, kuni ta ei ole rahaliselt sõltumatu, ei ole lõpetanud hariduse omandamist või on töötanud temast endast sõltumatutel põhjustel. Alaealiste puhul tuleb samuti arvesse võtta tsiviilseadustiku artikleid abielu kehtetuks tunnistamise, lahuse ja abielu lahutamise kohta (artikkel 90 jj).

Kuni lapsed on alaealised, on elatise maksmine esmatähtis ja vältimatu kohustus.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Avaldused tuleb esitada pädevatele esimese astme kohtutele (*Juzgados de Primera Instancia*).

Millised on menetluse peamised etapid?

Avaldusi menetletakse suulisel ülekuulamisel (*juicio verbal*). Kui ülalpidamist nõutakse lahuse või lahutuse korral lisameetmena või paari lahkuminekuga korral vanemalapse meetmena, tehakse seda ühiselt koos eespool nimetatud menetlusega – teatavate erijoonetega suulisel ülekuulamisel (*juicio verbal*).

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Nõude peab esitama asjaomane menetluspool isiklikult, välja arvatud juhul, kui ta on alaealine. Sellisel juhul peab taotluse esitama alaealise seaduslik esindaja, prokurör (*el Fiscal*) või lastekaitseasutus. Kuid nõude võib esitada ka esindaja, tingimusel et teda on selleks volitatud notari või kohtusekretäri juuresolekul või välisriigis asuvas Hispaania diplomaatilises esinduses konsuli juuresolekul.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Üldjuhul on pädevad ülalpidamiskohustuslase elukohajärgsed kohtud. Kui ülalpidamiskohustuslasi on rohkem kui üks (ema ja isa), on pädevad ühe sellise ülalpidamiskohustuslase elukohajärgsed kohtud. Kui ülalpidamiskohustuslane ei ela Hispaanias, on pädevad tema viimase Hispaanias asunud elukoha järgsed kohtud. Kõigil muudel juhtudel on pädevad ülalpidamist saama õigustatud isiku elukohajärgsed kohtud.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Hagejaid peab kaitsma advokaat (*Abogado*) ja esindama õigusesindaja või jurist (*Procurador*).

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Hispaanias ei kaasne lõive seoses nõuetega, mis esitatakse üksnes elatismaksete saamiseks. Maksta tuleb siiski advokaatide, õigusesindajate ja ekspertide tasud, kui see on asjakohane.

Advokaatide ja õigusesindajate tasu suurus sõltub nõude summast. Kohtukulude katmiseks on võimalik saada rahalist abi, kui taotluse esitajal või isikul, kellelt ülalpidamist taotletakse, puuduvad rahalised vahendid, ning asjaomastel isikutel võib olla õigus saada tasuta õigusabi vastavalt määradele, mis on sätestatud tasuta õigusabi käsitleva 10. jaanuari 1996. aasta seaduse nr 1 /1996 artiklis 3. Abi hõlmab teenuste osutamist kohtu määratud advokaadi või õigusesindaja poolt eesmärgiga osaleda kohtumenetluses; samuti kaetakse riigieelarvest kõik kohtukulud, näiteks eksperditasud või teadaannete avaldamisega seotud kulud.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Enamikul juhtudel nähakse ette korrapärased maksed, mis tuleb seaduse kohaselt teha igakuiste ettemaksetena. Ühekordse kindlasummalise makse määramine on väga tavatu; seda tehakse üksnes siis, kui tegemist on elatisvõlgnevuse kõrvaldamisega, kui see on soovitatav tulevaste maksete tagamiseks, sest ülalpidamiskohustuslasel puuduvad riigiga kindlad sidemed, või kui pooled sõlmivad sellekohase kokkuleppe. Tegelikult makstava summa arvutamisel kasutab kohus abstraktset õigusreeglit, mis põhineb kolme järgmise aspekti proportsionaalsusel: ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadused, ülalpidamiskohustuslase rahalised vahendid ning peamise ülalpidamiskohustuslasega samas ulatuses samuti ülalpidamist andma kohustatud teiste isikute (kaasülalpidamiskohustuslased) rahalised vahendid. Kohtuotsusega, millega määratakse kindlaks elatise ulatus, tuleb samuti ette näha, mille alusel summat hiljem ajakohastatakse. Elatismakseid ajakohastatakse automaatselt teatava aja möödumisel ja seda peab tegema elatist maksma kohustatud isik. Kui ülalpidamiskohustuslane elatismakseid ei ajakohasta, teeb seda kohus ülalpidamist saama õigustatud isiku taotluse alusel. Elatismakseid võib korrigeerida (jällegi asjaomase poole avalduse alusel), kui maksete kindlaksmääramise aluseks olnud asjaolud muutuvad olulisel määral: summat tuleb suurendada, kui ülalpidamiskohustuslase rahaline olukord paraneb või ülalpidamist saama kohustatud isiku rahaline olukord halveneb ja vaja on suuremat toetust (nt haiguse süvenemise korral); summat tuleb vähendada, kui ülalpidamiskohustuslase rahaline olukord halveneb või ülalpidamist saama õigustatud isiku rahaline olukord paraneb. Peale selle võib elatise maksmise kohustus lõppeda, kui selle tinginud asjaolud enam ei eksisteeri.

Kohtute üldkogu (*Consejo General del Poder Judicial, CGPJ*) on elatise arvutamiseks koostanud tabelid. Need on suunised, mille aluseks on laste vajadused ja milles võetakse arvesse vanemate sissetulekut ning laste arvu peres. Arvutusest on välja jäetud eluaseme- ja kooliharidusega seotud kulud ning seetõttu tuleb lõplikku makset iga juhtumi puhul vastavalt nendele kuludele korrigeerida. Vt http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder_Judicial.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Tavaliselt antakse ülalpidamist rahas. On siiski kaks erandjuhtu. Ülalpidamiskohustuslane võib ülalpidamiskohustust täita, pakkudes ülalpidamist saama õigustatud isikule toitu ja peavarju oma kodus. Selle võimaluse kasutamine on kohtupraktika kohaselt rangelt piiratud juhtudega, kui ei ole tagatud heade suhete olemasolu. Toidu või õiguste andmise kaudu maksmine on erand ja see on asjakohane üksnes siis, kui tuleb kõrvaldada elatisvõlgnevus, kui on vara kaotsimineku oht või kui ülalpidamiskohustuslasel puudub vara. Elatist makstakse otse ülalpidamist saama õigustatud isikule. Kõige tavapärasem on maksmine pangaülekandega. Kui ülalpidamist saama õigustatud isik on alaealine või tal puudub teovõime, tehakse makse tema seaduslikule esindajale.

Abielu purunemise või lapse ja vanema suhetega seotud menetluste puhul lubavad kohtud elatise maksmise vormidena otsemakseid õigustatud isikule teatavateks alaealise lapsega seotud kuludeks (nt kooliharidus, tervisekindlustus jne).

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Sellisel juhul võib ülalpidamist saama õigustatud isik esitada taotluse sellise kohtuotsuse täitmiseks, millega kinnitati tema õigust saada elatismakseid. Hispaanias saab kasutada järgmisi täitemeeteid: sissetuleku (välja arvatud kohtu määratud elatusmiinimum) arestimine; maksutagastuse kinnipidamine; pangakontode arestimine; sotsiaalkindlustushüvitiste kinnipidamine; vara konfiskeerimine ja avalik müük. Teatavatel juhtudel võib elatismaksete tegemata jätmine kujutada endast kuritegu, mille toimepanijale võidakse määrata vanglakaristus.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Erinevalt muudest võlgadest ei ole elatisvõlgnevuste puhul kehtestatud kvantitatiivseid piiranguid seoses elatisvõlglaste kontode arestimise või tema vara konfiskeerimisega. Ülalpidamiskohustuste täitmise tagamiseks ei saa menetlust algatada pärast viie aasta möödumist.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Kui tegemist on nõuetega, mis käsitlevad elatise maksmist alaealistele või teovõimetutele isikutele, võib prokuratuur pakkuda end asjaomast isikut esindama.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Elatisrahastu, mis loodi 28. detsembri 2006. aasta seadusega 42/2006 ja mida reguleeritakse 7. detsembri 2007. aasta kuningliku dekreediga 1618/2007, on fond, mis ei ole juriidiline isik ja mille eesmärk on tagada, et alaealised lapsed saaksid kätte maksmata, aga tunnustatud elatismaksed, mis kuuluvad tasumisele vastavalt kohtu kinnitatud kokkuleppele või lahuselu-, lahusus-, abielu kehtetukstunnistamise, põlvnemis- või ülalpidamismenetluses tehtud kohtuotsusele. Selleks tehakse fondist ettemaksena käsitatavaid rahasummade väljamakseid.

Fondist toetuse saamiseks peab ülalpidamise saamise õigust tunnustava otsuse tegema Hispaania kohus.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutusest või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Jah, Euroopa Liidu eeskirjade ning elatise maksmist käsitlevate ja Hispaania ratifitseeritud rahvusvaheliste konventsioonide kohaselt võib ülalpidamist saada õigustatud isik taotleda abi Hispaania keskasutusest, mis asub justiitsministeeriumis.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Ühendust saab võtta mis tahes viisil, pöördudes justiitsministeeriumi rahvusvahelise õigusala koostöö üksuse (*Subdirección General de Cooperación Jurídica Internacional*) poole aadressil Calle San Bernardo No 62, 28071 Madrid. Telefon: 00 34 91 3902228/2295/4437, faks: 00 34 91 390 4457.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Teises liikmesriigis elav ülalpidamist saama õigustatud isik võib võtta ühendust asjaomase riigi keskasutusega, esitades tõendid selle kohta, et tal on õigus saada elatismakseid, ning taotleda, et see keskasutus võtaks ühendust Hispaania keskasutusega, kes algataks sissenõudmismenetluse Hispaanias. See on kooskõlas Euroopa Liidu eeskirjadega ja elatise maksmist käsitlevate rahvusvaheliste konventsioonidega, mille Hispaania on ratifitseerinud.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Asjaomase riigi ametiasutuste kehtestatud tingimustel.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah, Euroopa Liit (ja sellest tulenevalt ka Hispaania) ratifitseeris selle protokollil 8. aprillil 2010.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) kohaselt on määruse kohaldamisalasse kuuluva vaidluse pooltel teises liikmesriigis tegelik juurdepääs õiguskaitsele, sealhulgas täite- ja edasikaebamismenetluste raames, vastavalt asjaomases peatükis sätestatud tingimustele. Peale selle annab taotluse saanud liikmesriik tasuta õigusabi seoses ülalpidamist saama õigustatud isiku kõigi artikli 56 kohaste taotlustega, mis käsitlevad vanema kohustust pidada ülal oma alla 21aastast last.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Hispaania on tasuta õigusabi käsitlevale 10. jaanuari 1996. aasta seadusele nr 1/1996 lisanud VIII peatüki, mis käsitleb tasuta õigusabi piiriülestes Euroopa Liidu vaidlustes ja millelega reguleeritakse seda õigust seoses füüsiliste isikutega olenemata sellest, kas tegemist on Euroopa Liidu kodanike või kolmandate riikide kodanikega, kes elavad seaduslikult ühes liikmesriigis.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viiimati uuendatud: 30/05/2018

Elatisnõuded - Prantsusmaa

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

Prantsuse õiguses tähendab ülalpidamiskohustus nende isikute, kellel on vahendeid seda teha, seadusega sätestatud kohustust rahuldada sellise teise isiku vajadusi, kellega nad on seotud kas peresuhete või abielu kaudu. Ülalpidamist võivad saada erinevad isikud, sealhulgas:

- abikaasa oma abikaasalt (tsiviilseadustiku (*code civil*) artiklid 212 ja 214),
- lapsed oma vanematelt (tsiviilseadustiku artikkel 203, artikkel 371-2 ja artikkel 373-2-2),
- isad, emad ja teised ülenejad sugulased (tsiviilseadustiku artikkel 205),
- äiad ja ämmad oma väimeestelt ja miniatelt (tsiviilseadustiku artikkel 206),

- üleelanud abikaasa, kes seda vajab (tsiviilseadustiku artikkel 767).

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Mis puudutab lastele makstavat elatist, siis seadusega kehtestatud vanusepiirangut ei ole: vanema kohustus last ülal pidada ja haridust anda ei lõpe automaatselt, kui laps saab seaduse kohaselt täiskasvanuks (tsiviilseadustiku artikkel 371-2). Tuleb eristada kahte ajavahemikku:

- kuni laps on alaealine, või juhul, kui ta on täiskasvanu, siis kuni ta saab rahaliselt sõltumatuks, on vanematel kohustus last ülal pidada ja talle haridust anda, et võimaldada talle arenguks ja hariduse omandamiseks vajalikke tingimusi;
- kui ülalpidamise ja hariduse andmise kohustus on lõppenud, kehtivad üldised ülalpidamiskohustused, millega nõutakse taotlejalt tema vajaduste tõendamist (tsiviilseadustiku artiklid 205 ja 207).

Elatist võidakse maksta ühekordse summana või osadena otse lapsele, kui ta on täiskasvanuks saanud.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Kui elatist ei maksta vabatahtlikult, peab ülalpidamist saama õigustatud isik, tema esindaja või tema peamine hooldaja esitama hagi, et tasumisele kuuluv summa kindlaks määrata ja kohustada võlgnikku seda summat maksma.

Ülalpidamishagi võib olla hagi põhjalus või selle saab esitada osana näiteks lahutusmenetlusest või menetlusest, millega määratakse kindlaks hooldusõiguste teostamise kord.

Mis puudutab täiskasvanutevahelisi ülalpidamishagideid, siis peab ülalpidamist taotlev isik tõendama, et ta vajab seda ega suuda oma vajadusi ise rahuldada. Kui aga ülalpidamist saama õigustatud isik on ise tõsiselt eiranud oma kohustusi ülalpidamiskohustuslase ees, võib kohtunik ülalpidamiskohustuslase elatisvõlgnevuse maksmise kohustusest osaliselt või täielikult vabastada (tsiviilseadustiku artikkel 207).

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Prantsusmaa õiguse kohaselt ei käsitata alaealisi ülalpidamist saama õigustatud isikutena: see õigusvõime on üksnes vanemal või last hooldaval kolmandal isikul, kes saab lapsele hariduse andmiseks ja tema ülalpidamiseks vajaliku elatise saamiseks esitada hagi teise vanema või vanemate vastu.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik ei ole tsiviilseadustiku (sotsiaalhoolekande ja perekonnaseadustiku artikkel L132-7 (*code de l'action sociale et des familles*)) artikli 205 kohaselt pädev hagi esitama, võib seda tema eest teha sotsiaalhooldusamet.

Haiglatel ja rahvatervise/hooldusasutustel on võimalik algatada menetlus otse nende isikute vastu, kes võlgnevad elatist haiglas viibijale (rahvatervise seadustiku (*code de la santé publique*) artikkel L6145-11).

Eestkoste all olevat isikut peab esindama tema eestkostja (tsiviilseadustiku artikkel 475).

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Hagi tuleb esitada piirkonnakohtu (*tribunal de grande instance*) **perekonnaasjade kohtunikule** (*juge aux affaires familiales*) (kohtukorralduse seadustiku artikkel L 213-3 (*code de l'organisation judiciaire*)).

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) kohaldamisel on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*code de procédure civile*) artiklis 1070, et pädev perekonnaasjade kohtunik on:

- kohtunik, kelle tööpiirkonnas asub abikaasade ühine eluase;
- kui vanemad elavad eraldi, siis ühise hooldusõiguse korral kohtunik, kelle tööpiirkonnas on selle vanema elukoht, kelle juures laps alaliselt elab, või kelle tööpiirkonnas elab ainuhooldusõigusega vanem; muudel juhtudel kohtunik, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku asukoht, kes ei algatanud menetlust.

Ühise nõude korral on poolte tehtud valikul pädev kohtunik, kelle tööpiirkonnas asub ühe poole elukoht.

Kui aga vaidlus puudutab üksnes abikaasadevahelist ülalpidamiskohustust, elatist lapse ülalpidamiseks ja talle hariduse andmiseks, abielukuludesse panustamist või hüvitist, on pädev see kohtunik, kelle tööpiirkonnas on ülalpidamiskohustuslase elukoht või selle isiku elukoht, kes on laste peamine hooldaja, ka juhul, kui lapsed on täiskasvanud.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Menetlus on suuline ja selle puhul ei ole vaja esindamist: nõude esitajad võivad koos vajalike tõenditega isiklikult kohtuniku ette ilmuda.

Menetlus võidakse algatada kohtusse kutsumisega (kohtutäituri kaudu) või lihtsalt kohtule adresseeritud taotlusega.

Kui ülalpidamist nõutakse kohtus lahutusmenetluse osana, peab nõude esitajat esindama esindamisõigusega advokaat (*avocat*).

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Esimeses astmes õiguskulud puuduvad. Edasikaebuse puhul kuulub tasumisele 225 eurot.

Nõude esitajad võivad teatud rahalises olukorras saada õigusabi.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Lapse ülalpidamiseks ja talle hariduse andmiseks saab elatist maksta järgmisel viisil:

- igakuine makse ülalpidamist saama õigustatud vanemale (kõige tavalisem);
- otsemakse lapsele tehtud kulutuste eest;
- õigus kasutada ülalpidamiskohustuslase kinnisvara ja seal elada või kasutusvalduses oleva vara loovutamise või ülalpidamist saama õigustatud isikule sissetulekut toova vara eraldamine.

Elatist arvutatakse **kummagi vanema vahendite ja lapse vajaduste järgi**. Justiitsministeerium (*Ministère de la justice*) on alates 2010. aastast üksnes näitlikustamiseks avaldanud võrdlustabeli, mis on koostatud ülalpidamiskohustuslase ja ülalpidamist saama õigustatud isiku sissetuleku, nende hooldatavate laste arvu ning külastusõiguste ja eluaseme järgi. Kohtunik esitab korrapäraselt andmed elatise indekseerimise (mis põhineb linnapiirkondade leibkondade üldisel tarbijahinnaindeksil) kohta.

Muu elatis

Abikaasapoolse abielukuludesse panustamise kindlaksmääramisel peab kohtunik võtma arvesse kõiki asjaomase isiku kantud kulusid, mis vastavad kasulikele või vajalikele kulutustele. Seda võidakse teha raha maksmisena, laenu eest vastutamisenä või koguni perekonna eluaseme kulude kandmisena.

Kui tegemist on **lahutusmenetluse käigus abikaasale määratud elatise**ga, võidakse otsustada, et tasutakse osa igakuistest laenumaksetest või kogu igakuine laenumakse; kohus soosib igakuise makse tegemist. See toetus määratakse **vastavalt elustandardile, millele nõude esitanud abikaasa saab** nõude esitamisel oma abikaasa võimalusi arvestades tugineda.

Vanematele ja abikaasa vanematele ettenähtud elatist makstakse üksnes **vastavalt** nõude esitanud isiku vajadustele ja seda maksma kohustatud isiku jõukusele. Kohtunik võib ka automaatselt ja vastavalt asja asjaoludele lisada sellisele ülalpidamiskohustusele muutmisklausli, mis on kehtivate õigusaktidega lubatud (tsiviilseadustiku artikkel 208).

Ülalpidamisega seoses on alati võimalik toetus läbi vaadata, tingimusel, et nõude esitaja esitab tõendid uue asjaolu kohta, mis mõjutab ülalpidamist saama õigustatud isiku ja/või ülalpidamiskohustuslase ja/või lapse / ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadusi.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Tsiviilseadustikus ei eelistata ühtegi makseviisi. Makseviisid saab määrata kindlaks pooltevahelisel kokkuleppel. Kokkuleppe puudumise korral määrab makseviisid oma otsusega kindlaks kohtunik.

Elatist makstakse otse ülalpidamist saama õigustatud isikule või sotsiaalhooldusasutusele, haiglale või hooldusasutusele või tervishoiuasutusele, kes on ülalpidamist saama õigustatud isiku eest esitanud hagi.

Tuleb märkida, et lapse ülalpidamiseks ettenähtud elatise puhul võidakse elatis osaliselt või täielikult asendada rahasumma maksimisega akrediteeritud asutusele, kes omakorda vastutab lapsele indekseeritud sissetuleku tagamise eest (tsiviilseadustiku artikkel 373-2-3). Kohtunik võib samuti otsustada, et elatist makstakse otse täiskasvanud lapsele.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamist saama õigustatud isikul on täitekorraldus, võib ta anda otse kohtutäiturile korralduse ülalpidamiskohustuslase varade suhtes täitemeetme rakendamiseks (välja arvatud sellise vara või töötasu arestimine, mille puhul on vaja kohtu eelnevat

otsust). Kohtutäituritel on laialdased uurimisvõimused koos ametkondadega kasutamiseks, et leida teavet ülalpidamiskohustuslase või tema vara asukoha väljaselgitamiseks.

Peamised täitemenetlused, mida ülalpidamist saama õigustatud isik saab kasutada, on järgmised:

- **otsemaksekorralduse menetlus** (tsiviiltäitemenetluste seadustiku artiklid L 213-1 ja R 213-1 jj. (*code des procédures civiles d'exécution*)): **see** võimaldab sisse nõuda kuue viimase kuu eest võlgnetaava elatise ja jooksva elatise. Kohtutäitur teavitab kolmandat isikut (tööandjat, panka või ülalpidamiskohustuslase mis tahes kolmandast isikust võlgnikku) nende kohustusest maksta elatis otse kohtutäiturile;
- **töötasu arestimine** (tööseadustiku artikli L 32521 ja R 3252-1 jj (*code du travail*)): arestimiseks peab andma loa madalama astme kohtu kohtunik (*juge d'instance*);
- **arestimine** (tsiviiltäitemenetluste seadustiku artiklid L 211-1, L 162 lõige -1, R 211-1 ja artikli R 162-1 jj) võimaldab arestida ülalpidamiskohustuslasele võlgnetaavad võlad (kõige sagedamini pangakonto arestimine);
- **arestimine müügiks** (tsiviiltäitemenetluste seadustiku artiklid L 221 lõige -1 ja R 2211 jj): materiaalse vara (televisoor, auto) arestimine;
- **kinnisvara arestimine** (tsiviiltäitemenetluste seadustiku artiklid L 311-1 ja R 311-1 jj): **see puudutab ülalpidamiskohustuslase omanduses olevat kinnisvara. Kinnisvara müügiks peab loa andma täitmiskohtunik (*juge de l'exécution*).**

Kohtutäituri kulud kannab ainuisikuliselt ülalpidamiskohustuslane.

Kriminaalmenetluse puhul võidakse ülalpidamiskohustuslane mõista süüdi **kuritahtlikus pere hülgamises. Seda süütegu võidakse karistada kaheaastase** vangistusega ning 15 000 euro suuruse trahviga (kriminaalseadustiku (*code penal*) artikkel 227-3).

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Ülalpidamiskohustuse korral on aegumistähtaeg 5 aastat alates igast võlgnetavast maksest (tsiviilseadustiku artikkel 2224).

Üle 6 kuu võlgnetavate maksete korral ei saa otsemaksekorralduse menetlust kohaldada. Sellega ei välistata muude täitemetodite kasutamist varasemate võlgnevuste sissenõudmiseks.

Täitemenetluste puhul tuleb piirduda sellega, mis näib võlgnevuse sissenõudmiseks vajalik, ning nende meetmete valikuga ei tohi kaasnedda kuritarvitusi.

Mõned varad on seaduse kohaselt kuulutatud arestimiseks sobimatuks: elatised, ülalpidamiskohustuslase eluks ja tööks vajalik vallasvara, puuetega inimestele vajalikud esemed, teatud hüvitised ja peretoetused. Pangakontol saab arestida vaid summad, mis ületavad miinimumsissetulekut (solidaarsuspõhine sissetulek (*le revenu de solidarité active*)) ühe inimese kohta. Töötasu arestimise korral määratakse arestitav summa kindlaks vastavalt töötasule ning ülalpidamiskohustuslasest sõltuvatele isikutele.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Organisatsioonid, kes vastutavad peretoetuste maksmise eest, võivad ülalpidamist saama õigustatud isiku õigused teatud tingimustel üle võtta. Sel juhul võivad nad ülalpidamist saama õigustatud isiku nimel algatada menetluse. Samuti on juhul, kui eraõiguslikud täitemenetlused ei toimi, võimalik pöörduda prokuröri (*procureur de la République*) poole, et algatada kohtulik sissenõudmismenetlus riigikassa kaudu (*comptable public*).

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Teatud tingimustel võivad peretoetuste maksmise eest vastutavad organisatsioonid maksta ülalpidamist saama õigustatud isikule võlgnetaava elatismakse eest ettemaksuna peretoetust.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Kui ülalpidamiskohustuslase elukoht on teises riigis ja ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoht on Prantsusmaal, võib ülalpidamist saama õigustatud isik pöörduda välis- ja rahvusvahelise arengu ministeeriumi (*Ministère des Affaires Étrangères et du Développement International*) elatistrahva võlgnevuste sissenõudmise büroo (*Bureau de Recouvrement des Créances Alimentaires (RCA)*) poole. Büroo võtab võla sissenõudmiseks ühendust ülalpidamiskohustuslase elukohariigi keskasutusega.

Samuti võib ülalpidamist saama õigustatud isik võtta ühendust peretoetusfondiga (*Caisse d'Allocations Familiales (CAF)*), mis võib juhul, kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist, anda rahalist abi, seda ka juhul, kui ülalpidamiskohustuslane on välisriigis.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Prantsusmaa keskasutusega saab võtta ühendust kirja, telefoni või e-posti teel:

Ministère des affaires étrangères et du développement international

Bureau de recouvrement des créances alimentaires

27, rue de la Convention

CS 91533

75732 Paris Cedex 15

Tel: + 33 (0) 1 43 17 91 99

Faks: +33 (0) 1 43 17 81 97

E-post: [✉ recouv-creances-alimentaires.fae-saj-pdp@diplomatie.gouv.fr](mailto:recouv-creances-alimentaires.fae-saj-pdp@diplomatie.gouv.fr)

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Kui ülalpidamiskohustuslane elab Prantsusmaal ja ülalpidamist saama õigustatud isik on välisriigis, peab ülalpidamist saama õigustatud isik **võtma ühendust oma elukohariigi keskasutusega**. Nõuet esitav keskasutus võtab seejärel ühendust Prantsusmaa keskasutusega (välisministeeriumi elatisraha võlgnevuste sissenõudmise büroo), kes võtab võla sissenõudmiseks vajalikke meetmeid.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isikul on täiteotsus, võib ta võla sissenõudmiseks pöörduda ka otse kohtutäituri poole (mitte läbi keskasutuste). Sel juhul ei saa ta kasutada keskasutuste abi.

Tuleb märkida, et kui puudub kohtuotsus, milles määratakse kindlaks elatise maksmise põhimõte, võib nõuet esitava liikmesriigi keskasutus saata elatisraha võlgnevuste sissenõudmise büroole taotluse, et Prantsusmaa kohtu otsusega määrataks kindlaks elatise põhimõte (määruse (EL) nr 4/2009 VII lisa).

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Prantsusmaa keskasutusega saab võtta ühendust kirja, telefoni või e-posti teel:

Ministère des affaires étrangères et du développement international

Bureau de recouvrement des créances alimentaires

27, rue de la Convention

CS 91533

75732 Paris Cedex 15

Tel: + 33 (0) 1 43 17 91 99

Faks: +33 (0) 1 43 17 81 97

E-post: [✉ recouv-creances-alimentaires.fae-saj-pdp@diplomatie.gouv.fr](mailto:recouv-creances-alimentaires.fae-saj-pdp@diplomatie.gouv.fr)

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik otsustab pöörduda otse kohtutäituri poole, saab ta pädevate kohtutäituri kontaktandmeid vaadata jaotisest „Leia kohtutäitur“ (*Trouver un huissier*) või riikliku kohtutäituri kohta (*Chambre nationale des huissiers de justice*) veebisaidilt.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei kohaldata.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Õigusabi võib olla täielik või osaline. Seda antakse:

- automaatselt alla 21aastastele lastele määruse (EL) nr 4/2009 artikli 46 alusel;
- muudel juhtudel siis, kui taotluse esitaja vastab seaduses (10. juuli 1991. aasta õigusabi käsitlev seadus nr 91-647 (*loi n° 91-647 du 10 juillet 1991 relative à l'aide juridique*) ja 19. detsembri 1991. aasta määruses nr 91-1266 (*décret n°91-1266 du 19 décembre 1991*) sätestatud nõuetele.

Prantsusmaal hõlmab õigusabi võla sissenõudmise menetluse puhul selle advokaadi tasusid, kes on kohtumenetlusse määratud õigusabi käsitleva otsusega, ning sama otsusega määratud kohtutäituri tasusid.

Ülalpidamiskohustusega seotud õigusabinõuete puhul järgitakse vastavalt **nõukogu** 27. jaanuari 2003. aasta direktiivile 2003/8/EÜ sama protsessi kui muude piiriüleste vaidluste puhul.

Õigusabinõude saadab ülalpidamist saama õigustatud isik Prantsusmaal õiguskaitse kättesaadavuse ja ohvrite toetamise eest vastutavale osakonnale (*Service de l'accès au droit et à la Justice et de l'aide aux victimes (SADJAV)*) järgmisel aadressil:

Ministère de la Justice

Service de l'accès au droit et à la Justice et de l'aide aux victimes

Bureau de l'aide juridictionnelle

13, Place Vendôme

75042 PARIS cedex 01

Tel: 01 44 77 71 86

Faks: 01 44 77 70 50

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Elatisraha võlgnevuste sissenõudmise büroo kinnitab välisriigi keskasutuse esitatud nõude ja tõendite kättesaamist. Ta kontrollib, kas toimik on täielik ja kas dokumendid, eelkõige õigusdokumendid on korrektsed ja kasutatavad. Täitmisega seotud mis tahes probleemide ennetamiseks palub büroo saatvalt asutuselt vajaduse korral selgitusi ja/või muid väljavõtteid või tõlkeid. Büroo hõlbustab artiklis 56 osutatud nõuetega seotud menetluste algatamist; ta saadab need selle piirkonna pädevatele kohtuasutustele.

Büroo aitab selgitada välja ülalpidamiskohustuslase asukoha ning hõlbustab teabe otsimist võimaluste kohta esitada juhtum prokurörile ning rahandusministeeriumi (*Direction Générale des Finances Publiques*) osakondadele vastavalt määruse (EÜ) nr 4 /2009 artiklitele 61, 62 ja 63.

Samuti soodustab büroo kohtuväliste kokkulepete sõlmimist, võttes otse ühendust ülalpidamiskohustuslasega ja saates sellele isikule oma ettepanekud maksta vabatahtlikult ülalpidamist saama õigustatud isikule viimase elukohariigi keskasutuse kaudu.

Kui kohtuvälisele kokkuleppele ei jõuta, on alati võimalik kohtulik sissenõudmismenetlus, eeldusel, et seda välisriigi otsust saab Prantsusmaal täita. Büroo on ühenduses kohtutäituritega, kellele on tehtud ülesandeks võla sissenõudmine, et tagada täitemenetluste edenemine.

Büroo nõuab süstemaatiliselt pangaülekande tegemist.

Kui ülalpidamise sissenõudmiseks on vajalik põlvnemise kindlaksmääramine, teavitab büroo ülalpidamist saama õigustatud isikut, milline pädev asutus seda menetlust teostab.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 01/06/2018

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Itaalia õigussüsteemis kasutatakse ülalpidamiskohustuse tähistamiseks erinevaid nimetusi ning kohaldatakse erinevaid tingimusi ja summasid olenevalt ülalpidamiskohustuslase ja ülalpidamist saama õigustatud isiku vahelistest suhtest.

Terminiga *obbligazione alimentare* tähistatakse materiaalse abi osutamist isikule, kes ei suuda end ise ülal pidada. Seda abi peavad andma teatavad seaduses sätestatud isikud tulenevalt nende kohustusest olla perekonnaga solidaarne.

Seda laadi elatisega seotud eeskirjad on sätestatud tsiviilseadustiku artiklis 433 ja sellele järgnevatel artiklites. Sellist elatist tuleb maksta järgmistel juhtudel:

- ülalpidamiskohustuslase ja õigustatud isiku vahel eksisteerib konkreetne õigussuhe;
- õigustatud isik, kes ei suuda endale ise elatist teenida, kannatab puudust.

Ülalpidamiskohustuslased on järgmised isikud järgmises järjekorras:

- abikaasa;
- lapsed;
- vanemad või nende puudumise korral otsesed ülenejad sugulased;
- väimehed ja miniad;
- äiad ja ämmad;
- vennad ja õed.

Elatist peab maksma eespool esitatud järjekorra alusel lähim sugulane. Kui samal astmel on mitu isikut, jagatakse ülalpidamiskohustus nende vahel vastavalt nende rahalistele võimalustele.

Maksmisele kuuluv summa on proportsionaalne elatist taotleva isiku vajadustega ja mis tahes ülalpidamiskohustuslase rahaliste võimalustega. Seda liiki elatise summa ei tohiks siiski ületada summat, mis on vajalik puudustkannatava isiku põhivajaduste rahuldamiseks, võttes arvesse tema sotsiaalset staatust.

Terminiga *assegno di mantenimento* tähistatakse rahalist abi, mida üks abikaasa osutab teisele lahuselu või lahutuse korral. Sellise abi eesmärk on tagada abi saajale abielu ajal valitsenud elatusaseme säilitamine. *Assegno di mantenimento* puhul ei ole tingimuseks, et elatise saaja peab puudust kannatama, ning sellist elatist võib taotleda isegi juhul, kui elatise saaja töötab. Sellest võidakse loobuda ja see võidakse asendada ühekordse maksega.

Kuna seda liiki elatise maksmise eesmärk on tagada, et abikaasal säiliks lahuselule eelnenud elatusase, on selle elatise summa tavaliselt suurem kui *assegno alimentare* puhul. Samas *assegno di mantenimento*'t ei maksta abikaasale, keda peetakse lahuselus süüdi olevaks.

Termin *assegno di mantenimento* viitab ka rahalisele toetusele, mida vanemad peavad maksma oma lastele, kui vanemad alustavad lahuselu või lahutavad.

Lastel on õigus saada vanematelt elatist proportsionaalselt nende vahenditega ja vastavalt nende võimele käia tööl või töötada kodus. Lahuselu või lahutuse korral näeb kohus ette korrapärase elatise maksmise ning teeb otsuse summa kohta vastavalt lapse vajadustele, lapse elatusasemele mõlema vanemaga koos elamise ajal, kummagi vanemaga koos veedetud ajale, kummagi vanema rahalistele vahenditele ning kummagi vanema poolt tehtavate majapidamistööde ja pakutava hoolitsuse finantsväärtusele.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Kuni laste täisealiseks saamiseni on neil õigus saada vanematelt elatist proportsionaalselt nende vahenditega ja vastavalt nende võimele käia tööl või töötada kodus. Lahuselu või lahutuse korral näeb kohus ette korrapärase elatise maksmise (vt eelmine punkt).

Kui laps on saanud täisealiseks, kuid ei ole veel rahaliselt sõltumatu, võib kohtunik näha ette, et üks vanem peab või mõlemad vanemad peavad maksma – tavaliselt otse lapsele – korrapärase elatist. Kui rahaliselt sõltumatuks saanud täisealine laps kogeb taas rahalisi raskusi, peavad vanemad maksma ainult elatist, mille kohta kasutatakse terminit *obbligazione alimentare*.

Kui täisealiseks saanud lapsel on raske puue, kohaldatakse tema suhtes alaealisi lapsi käsitlevaid eeskirju.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Elatise (*aliment*) saamiseks peab isik esitama elukohajärgsele kohtule hagiavalduse (*atto di citazione*), lisades avaldusele mis tahes dokumentaalsed tõendid selle kohta, et ta vajab abi.

Pärast menetluse alustamist on võimalik taotleda, et enne lõpliku kohtuotsuse tegemist väljastaks kohus esialgse elatismääruse.

Lapsele või abikaasale elatise maksmist võib taotleda eraldi menetluse raames või lahuselu või abielu lahutamist käsitleva menetluse raames. Kohus võib teha elatise määramise otsuse ka esimese kohtuistungil ajal.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Vastavalt määrusele (EÜ) nr 4/2009 on liikmesriikide ülalpidamiskohustustega seotud asjades pädev järgmine kohus:

a) kostja alalise elukoha järgne kohus või

b) ülalpidamist saama õigustatud isiku alalise elukoha järgne kohus või

c) kohus, mis vastavalt siseriiklikule õigusele on pädev läbi viima menetlusi, mis käsitlevad isiku staatust, kui elatisega seotud küsimus kaasneb nende menetlustega, välja arvatud juhul, kui see pädevus põhineb pelgalt ühe menetlusosalise kodakondsusel, või

d) kohus, mis vastavalt siseriiklikule õigusele on pädev läbi viima menetlusi, mis käsitlevad vanema hooldusõigust, kui elatisega seotud küsimus kaasneb nende menetlustega, välja arvatud juhul, kui see pädevus põhineb pelgalt ühe menetlusosalise kodakondsusel.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Ülalpidamisküsimustega seotud menetluse algatamise dokumendid tuleb esitada selle advokaadi kaudu, kes esindab menetlusosalist kohtus.

Advokaadi kasutamine ei ole vajalik, kui elatist käsitlev otsus lisatakse lahuselu alustavate abikaasade vahelisse kokkuleppesse. Sel juhul esitatakse kokkulepe kohtule, kes selle läbi vaatab ja heaks kiidab.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Isik, kes annab asja tsiviilkohtule menetlemiseks, peab tasuma registreerimistasu (*contributo unificato di iscrizione a ruolo*). Selle tasu suurus sõltub kohtuasja liigist ja nõude suuruselt. Registreerimistasu tuleb tasuda ka kohtu tehtud määruste korral.

Samas ei tule neid registreerimistasusid maksta juhul, kui kohtuasi on seotud elatise maksmisega lastele.

Menetlusosalised peavad tasuma neid kohtus esindavate advokaatide tasud.

Isik, kellel puuduvad piisavad vahendid, võib paluda, et talle määrataks tasuta advokaat; sel juhul maksab advokaaditasud riik (õigusabi).

Selleks et hagejal oleks õigus saada õigusabi, ei tohi tema aastane maksustatav sissetulek olla suurem kui 10 766,33 eurot. Kui asjaomane isik elab koos abikaasa või teiste perekonnaliikmetega, võetakse aastase kogusissetuleku arvutamisel arvesse kõigi perekonnaliikmete, sealhulgas hageja sissetulek. Sel juhul suurendatakse õigusabi saamiseks ette nähtud maksimaalse sissetuleku summat 1 032,91 eurot iga perekonnaliikme kohta, kellega hageja koos elab.

Õigusabitaotlus esitatakse selle kohtu tööpiirkonnas asuvale advokatuurile (*Consiglio dell'Ordine degli Avvocati*), kes on pädev asja menetlema. Taotlus tuleb esitada advokatuuri haldusbüroos ja advokatuuri veebisaidil kättesaadaval vormil ning taotlusele tuleb lisada vormil märgitud dokumendid.

Taotluses tuleb esitada nõude alused ja õiguslik alus ning taotlusele tuleb lisada dokumentaalsed tõendid. Advokatuur ei rahulda õigusabitaotlust, kui kohtule esitatud nõue on ilmselgelt alusetu.

Kui advokatuur otsustab õigusabitaotluse rahuldada, võib asjaomane isik valida volitatud advokaatide nimekirjast advokaadi, kes hakkab talle õigusabi osutama. Mõned advokatuurid otsustavad ise, milline advokaat asjaga tegelema hakkab.

Õigusabitaotluse võib esitada menetluse mis tahes etapis ja mis tahes kohtuastmes ning taotluse rahuldamise korral antakse õigusabi ka järgnevates kohtuastmetes, tingimusel et isikul ei ole jätkuvalt piisavaid vahendeid.

Kui õigusabitaotlus lükatakse tagasi, võib asjaomane isik esitada selle taotluse uuesti kohtule, kes on pädev asja menetlema.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Kohtumäärus, millega määratakse kindlaks ja mõistetakse välja maksmisele kuuluv elatissumma, on täitmisele pööratav kohtuotsus ning kujutab endast seega täitedokumenti.

Kohtumäärusega, milles tunnistatakse õigust saada elatist, pannakse ülalpidamiskohustuslasele kohustus maksta õigustatud isikule selline summa, mis on vajalik tema põhivajaduste rahuldamiseks (toit, eluasemekulud, rõivastega seotud kulud ning inimväärse elu elamiseks vajalike minimaalsete kaupade ja teenustega seotud kulud). Maksmisele kuuluva elatissumma kindlaksmääramisel peab kohus arvesse võtma ka ülalpidamiskohustuslase rahalisi võimalusi.

Lahus elavale abikaasale makstava elatise summa kindlaksmääramisel peab kohus arvesse võtma ka abikaasade abieluaegset elatustaset.

Alaealistele lastele või täisealistele, kuid rahaliselt veel vanematest sõltuvatele lastele makstava elatise summa kindlaksmääramisel peab kohus arvesse võtma nende hariduse omandamisega seotud vajadusi.

Elatise summat kohandatakse automaatselt vastavalt ISTATi indeksitele või mis tahes muudele näitajatele, milles pooled on kokku leppinud või mis on ette nähtud kohtumääruses.

Makstavat elatise summat võidakse hiljem muuta, kui ülalpidamist saama õigustatud isik või ülalpidamiskohustuslane esitab selleks avalduse pädevale kohtule, kelleks on tavaliselt algse määruse teinud kohus.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Kohus näeb ette maksmise korra.

Lahuselu korral võib kohus määrata, et kolmas isik, kes peab tasuma ülalpidamiskohustuslasele (sealhulgas korrapäraselt) teatavad summad (nt töödaja), peab maksuma osa rahast otse lahus elavale abikaasale.

Elatist tuleb maksta õigustatud isikule.

Alaealistele lastele ette nähtud elatis makstakse tavaliselt sellele abikaasale, kellel on lapse isikuhooldusõigus.

Kohtu poolt täisealistele, kuid rahaliselt veel vanematest sõltuvatele lastele välja mõistetud elatis makstakse otse neile lastele.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist vabatahtlikult, võib ülalpidamist saama õigustatud isik kasutada tavapäraseid finantskohustuste täitmisele pööramise vahendeid.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Elatise saamise õigus ei aegu. Mis tahes üksikute osamaksete suhtes, mille tasumise tähtaeg on saabunud, kuid mida ära ei maksta, kohaldatakse viieaastast aegumistähtaega (tsiviilseadustiku artikli 2948 lõige 2). Lisaks peatatakse aegumistähtaja arvestamine abikaasade vahel ja nende isikute vahel, kes teostavad vanemlikku vastutust ülalpidamist saama õigustatud isikute suhtes.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Itaalias ei ole sellist organisatsiooni või asutust, mis saab aidata ülalpidamist saama õigustatud isikutel elatist sisse nõuda. Ülalpidamist saama õigustatud isik peab kas ise – kui ta on täisealine – või oma seadusliku esindaja kaudu – kui ta on alla 18aastane – esitama advokaadi abil pädevale kohtule avalduse.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ei.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Isik, kellel on õigus saada elatismakseid teises riigis elavalt isikult, võib saada abi Itaalia keskasutuselt. Määruse (EÜ) nr 4/2009 VII peatükis sätestatud koostöösüsteemi kasutades peab ta esitama avalduse tema elatise saamise õigust tunnistava otsuse tunnustamiseks, täidetavaks tunnistamiseks ja täitmisele pööramiseks selle liikmesriigi keskasutuse kaudu, kus on ülalpidamiskohustuslase alaline elukoht.

Justiitsministeeriumi alaealiste asjade osakond (*Ministero della Giustizia - Dipartimento per la Giustizia Minorile*) on Itaalia keskasutus, kellele on määruse (EÜ) nr 4/2009 artikli 49 alusel tehtud ülesandeks sisse nõuda elatise summad piiriüleste vaidluste korral Euroopa õigusruumis.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Itaalia keskasutusega on võimalik ühendust võtta järgmisel aadressil:

Ministero della Giustizia, Dipartimento per la Giustizia Minorile
Via Damiano Chiesa 23
00136 Rome

Tel: +39 6 6818 8325

Faks: +39 6 6880 8085

E-post: [✉ acitalia0409.dgm@giustizia.it](mailto:acitalia0409.dgm@giustizia.it)

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik elab välisriigis ja soovib Itaalias täitmisele pöörata otsuse, millega tunnistatakse tema õigust elatisele, võib ta paluda abi oma elukohajärgse liikmesriigi keskasutuselt ning esitada selle asutuse kaudu taotluse kooskõlas artikliga 56, kasutades määruse (EÜ) nr 4/2009 VII peatükiga ette nähtud koostöösüsteemi.

Seega ei saa taotlust saata otse Itaalia keskasutusele või muudele Itaalia ametiasutustele või eraõiguslikele organisatsioonidele.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatise nõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Õiguskaitse kättesaadavuse tagamiseks piiriüleste juhtumite korral kohaldatakse vahetult määruse (EÜ) nr 4/2009 V peatükiga ette nähtud korda.

Lühidalt tähendab see, et elatise seotud taotluste puhul, mis esitatakse VII peatükis kirjeldatud süsteemi kasutades ja mis tulenevad põlvnemissuhtest, kasutatakse järgmist menetlust:

- kui tegemist on asjaga, mis on seotud otsuse tunnustamise või tunnustamise ja täidetavaks tunnistamisega või liikmesriigi väljastatud või juba tunnustatud otsuse täitmisele pööramisega, ning kui elatist saama õigustatud isik on alla 21aastane, antakse õigusabi automaatselt vastavalt üldistele eeskirjadele olenemata sissetulekust või sellest, kas taotlus on põhjendatud (vt punkt 7);
- muud liiki juhtumite puhul (taotlused otsuse saamiseks või muutmiseks), kus taotlus on seotud alla 21aastase isikuga, tuleb õigusabi andmiseks hinnata taotluse põhjendatust, kuid mitte isiku sissetulekut;
- kui taotluse esitaja on vanem kui 21aastane, võib ta saada Itaalia õigusnormide kohaselt õigusabi juhul, kui tema puhul on täidetud tavapärased sissetulekuga seotud tingimused ja kui tema avaldus on põhjendatud (vt punkt 7).

Elatise seotud taotluste puhul, mis ei tulene põlvnemissuhtest (s.t taotluste puhul, mille on esitanud abikaasa või mõni muu isik, kes on ülalpidamist saama õigustatud isikuga suguluses või tema hõimlane), antakse õigusabi Itaalia õigusnormide kohaselt juhul, kui on täidetud tavapärased sissetulekule esitatavad tingimused ja taotlus on hästi põhjendatud.

Kõigil juhtudel kohaldatakse järjepidevuse kriteeriumi: taotlejal, kes sai täies ulatuses või osaliselt õigusabi päritoluliikmesriigis, on õigus saada õigusabi Itaalia kohtutele otsuse tunnustamiseks, täidetavaks tunnistamiseks või täitmisele pööramiseks esitatud kohtuasjade puhul.

Kui eespool märgitud tingimused on täidetud, saadab Itaalia keskasutus õigusabitaotluse asjaomasele advokatuurile koos mis tahes vajalike dokumentidega, mille taotleja on esitanud.

Advokatuur teeb eespool selgitatud kriteeriumide põhjal otsuse selle kohta, kas õigusabi tuleks anda.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Itaalia keskasutus kasutab järgmisi meetodeid VII peatüki kohaldamise raames esitatud koostöötaotluste menetlemiseks:

- julgustab sõbralikule lahendusele jõudmist, kutsudes ülalpidamiskohustuslast üles täitma oma ülalpidamiskohustust vabatahtlikult;
- palub ülalpidamiskohustuslastel ühendust võtta keskasutusega, et kokku leppida asja lahendamise menetluses;
- teeb kindlaks ülalpidamiskohustuslase asukoha Itaalia kohalike omavalitsusüksuste riikliku registri (*Indice nazionale dei comuni italiani*) kaudu ja vanglate ameti andmebaasi (*Amministrazione penitenziaria*) kaudu või kohalike rahvastikuregistri büroodega ühendust võttes;
- kogub teavet ülalpidamiskohustuslase sissetuleku ja varade kohta maksupolitsei (*polizia tributaria*) abil;
- hõlbustab koostöös kohtuasutustega dokumentide hankimist, nagu on sätestatud määruse artikli 51 lõike 2 punktis g;
- hõlbustab õigusabi pakkumist, nagu on selgitatud käesoleva teabelehe punktides 7 ja 18.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 22/01/2018

Elatisnõuded - Küpros

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimine)
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
 - 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
 - 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
 - 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
 - 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
 - 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?
-

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Need mõisted hõlmavad vanemate ühiseid ülalpidamiskohustusi oma alaealiste laste ees vastavalt vanemate finantsvahenditele ja olenemata sellest, kas vanemad elavad koos või lahus. Ülalpidamiskohustus laieneb endisele abikaasale, kui ta ei suuda end ise oma finantsvahenditega ülal pidada.

Elatist peavad maksma vanemad oma lastele ja/või endised abikaasad teineteisele ja täiskasvanud lapsed oma vanematele, kui vanemad ei suuda end ise oma vara või sissetulekuga ülal pidada.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Ülalpidamiskohustus lõpeb, kui laps saab täisealiseks, s.t 18aastaseks, välja arvatud juhul, kui laps ei suuda pärast täisealiseks saamist end ise ülal pidada. Nii on see juhul, kui lapsel on füüsiline või vaimuhaigus või kui laps ei saa töötada, sest ta õpib kõrgkoolis või kutseõppeasutuses, või poja puhul siis, kui ta on ajateenistuses.

Vastavalt Küprose õigusele ning konkreetselt vanemate ja laste vahelisi suhteid käsitleva seaduse nr 216/90 artiklile 34 on ka täiskasvanud lastel kohustus pidada ülal oma vanemaid.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Te peaksite pöörduma kohtu poole ja konkreetselt oma elukohajärgse prefektuuri perekonnakohtu poole.

Menetlus algab esialgse taotluse esitamisega elatise väljamõistmiseks. Sellele tuleb lisada taotleja vande all antud ütlused, mis kantakse kohturegistrisse. Taotlus edastatakse kostjale (ülalpidamiskohustusalasele), kellel on õigus saada ära kuulatud ja esitada vastulause. Kui kaks poolt jõuavad kokkuleppele, tehakse elatismäärus vastastikusel kokkuleppel. Vastasel juhul arutatakse taotlust kohtuistungil ning kohus teeb otsuse mõlema poole antud ütluste alusel.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik on alaealine (s.t alla 18aastane), esitab taotluse elatise saamiseks ülalpidamist saama õigustatud isiku nimel ja tema kasuks tema eestkostja (näiteks ema).

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Perekonnakohtute seaduse nr 23/90 (muudetud kujul) artiklis 12 on sätestatud, et kui ülalpidamist saama õigustatud isik on alaealine, on pädev ülalpidamist saama õigustatud isiku või ülalpidamiskohustusalase elukohajärgne kohus (artikli 12 lõike 1

punkt b). Kõigil muudel juhtudel (s.t kui ülalpidamist saama õigustatud isik on täisealine), on pädev taotleja (ülalpidamist saama õigustatud isiku) või ülalpidamiskohustuslase elu- või tegevuskohajärgne kohus (artikli 12 lõike 1 punkt a).

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Taotleja võib pöörduda kohtu poole isiklikult või advokaadi vahendusel.

Menetlust on kirjeldatud punktis 3.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Menetluse raames tuleb tasuda advokaaditasud (kui taotlejat esindab advokaat) ja tegelikud kohtukulud. Summa suurus on kindlaks määratud Kuprose ülemkohtu poolt perioodiliselt avaldatud eeskirjades. Kulude täpne suurus sõltub menetluse kestusest ja/või keerukusest. Kui taotlejal puuduvad piisavad rahalised vahendid, võib ta taotleda tasuta õigusabi vastavalt seadusele nr 165 (I)/2002 (muudetud).

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimine)

Kohus võib ette näha ühe järgmistest ülalpidamise viisidest: vanem peab maksma elatist lapsele, laps peab maksma elatist vanemale ning endine abikaasa peab maksma elatist endisele abikaasale. Elatise summa arvutamisel võetakse arvesse ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadusi ning ülalpidamiskohustuslase rahalisi vahendeid. Elatis hõlmab kõike, mis on vajalik ülalpidamist saama õigustatud isiku toimetulekuks ja heaoluks ning lisaks tema hariduskulude katmiseks, kui see on asjakohane (seaduse nr 216/90 artikkel 37).

Ülalpidamismääruse võib kohus üle vaadata taotleja (või tema esindaja) avalduse alusel, kui ülalpidamist saama õigustatud isiku elamiskulud või perekondlikud asjaolud on muutunud või kui muutub ülalpidamiskohustuslase olukord (seaduse nr 216/90 artikli 38 lõige 1).

Lisaks elatise summa muutmisele isiku olukorras või kuludes toimunud muutuste tõttu on seadusega (seaduse nr 216/90 artikli 38 lõige 2) ette nähtud elatise summa automaatne suurendamine 10% iga 24 kuu järel, välja arvatud juhul, kui kohus otsustab teisiti.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Elatist makstakse igakuiselt ülalpidamist saama õigustatud isikule või tema eestkostjale või nende advokaadile pangaülekande või tšekiga või sularahas.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane keeldub maksmast, kogutakse elatist samalaadselt trahvimaksetele. Menetluse käigus väljastatakse summa kinnipidamise korraldus (seaduse nr 216/90 artikkel 40).

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Vastavalt seaduse nr 232/91 artikli 9 lõikele 3 võidakse ülalpidamiskohustuslane vabastada elatismääruse alusel maksmisele kuuluva summa tasumisest üle kahe aasta pikkuseks perioodiks.

Mis tahes ajavahemikku, mille jooksul ülalpidamiskohustuslane viibib väljaspool Kuprose Vabariiki, ei võeta arvesse eespool nimetatud perioodi arvutamisel.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Riigi tasandil selline asutus või organisatsioon puudub.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Vt eespool antud vastus.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Jah, sellisel juhul võib taotleja (ülalpidamist saama õigustatud isik) paluda abi vabariigi keskasutuselt, s.t justiits- ja avaliku korra ministeeriumilt.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Asjaomane isik või tema advokaat võib keskasutusega ühendust võtta telefoni teel, kirjalikult (kirja, faksi või e-posti teel) või isiklikult kohale minnes.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Kui taotleja (ülalpidamist saama õigustatud isik) asub teises riigis ja ülalpidamiskohustuslane asub Küprosel, võib taotleja paluda justiits- ja avaliku korra ministeeriumilt kui keskasutuselt abi oma asukohariigi asjakohase keskasutuse kaudu, kuid ta ei saa pöörduda otse Küprose keskasutuse poole.

Teise võimalusena võib ta pöörduda advokaadi vahendusel otse kohtu poole.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Erijuhtudel võib Küprose keskasutusega ühendust võtta telefoni teel või kirjalikult (kirja, faksi või e-posti teel) ning see asutus võib abistada kirjaliku elatisnõude edastamisel pädevale siseriiklikule kohtule.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah, 2007. aasta Haagi protokoll on Küprose suhtes siduv.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei ole asjakohane.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Uue ülalpidamiskohustuste määruse (nõukogu määrus (EÜ) nr 4/2009) rakendamise raames edastatakse taotlused nüüd otse vabariigi keskasutuse kaudu vabariigi pädevale kohtule.

Õiguskaitsse kättesaadavust hõlbustatakse ka õigusabi pakkumise kaudu nii siseriiklike õigusnormide (s.t seadus nr 165(I)/2002) kui ka asjakohase ELi direktiivi (mis käsitleb õigusabi andmist piiriüleste vaidluste korral) alusel.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Selleks et tagada artikli 51 nõuetekohane rakendamine, teeb keskasutus tihedat koostööd riigi teiste pädevate asutustega, et muu hulgas saada nõutud teavet – näiteks ülalpidamiskohustuslase elu- ja tegevuskoha aadress, teave tulude kohta jne –, teha kindlaks ülalpidamiskohustuslase asukoht ja tagada kohtudokumentide ülalpidamiskohustuslasele kättetoimetamine, leides ja edastades kohtuorganitele kättetoimetamiseks kehtiva aadressi.

Olenemata võimalusest saada õigusabi tehakse eespool nimetatud toimingud ja edastatakse määruse (EÜ) nr 4/2009 kohased taotlused keskasutuse kaudu, mistõttu ei teki vajadust õigusabi järele.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 17/07/2017

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatise suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Läti siseriiklikud õigusnormid ei sisalda termini „elatis” põhjalikku määratlust, kuid teatavates teise isiku ülalpidamist käsitlevates küsimustes lähtutakse üldiselt kokkulepitud käsitlusest. Näiteks tähendab lapse elatis kulusid, mida iga vanem peab lapsega seoses kandma olenemata vanema rahalisest olukorrast. Lapse elatise minimaalse summa määrab kindlaks valitsus (*Ministru cabi nets*). Lapse elatise õiguslik määratlus on sätestatud elatise tagamise fondi (*Uzturlīdzekļu garantiju fonds*) käsitlevas seaduses.

Paljude ülalpidamiskohustusega seotud küsimuste puhul põhineb üldine käsitlus kohtupraktikal, kusjuures ülalpidamiskohustusele võidakse viidata erinevate nimetuste kaudu (nt „elatis” (*uzturlīdzekļi*) või „varasema elatustaseme tagamiseks makstav hüvitis” (*līdzekļi iepriekšējā labklājības līmeņa nodrošināšanai*)). Näiteks aktsepteeritakse üldiselt käsitlust, et abikaasadevahelistes suhetes tähendab elatis pikaajalist rahalist abi, mida üks abikaasa annab teisele abikaasale, kelle materiaalne olukord on halvenenud.

Elatist maksma kohustatud isikud

Vanemad on kohustatud ülal pidama oma lapsi.

Vanemad on kohustatud last ülal pidama seni, kuni laps on suuteline end ise ülal pidama. Lapse ülalpidamise kohustus ei lõpe seega lapse täisealiseks saamisega. Kuid kohus võib hinnata, kas elatise tuleks rahuldada, kui laps on saanud täisealiseks ja ei jätkata hariduse või kutse omandamist ning on suuteline end ise tööga ülal pidama, kuid ei tee seda. Vanemate kohustus oma lapsi ülal pidada peab olema proportsionaalne vanema rahaliste võimalustega. Sellegipoolest on igal vanemal kohustus maksta valitsuse kindlaksmääratud minimaalset elatist olenemata oma rahalisest olukorrast. Vanemad on kohustatud last ülal pidama sõltumata sellest, kas laps elab koos ühe või mõlema vanemaga või eraldi.

Lapse ülalpidamine tähendab lapsele toidu, rõivaste, eluaseme ning tervishoiu, isikuhoolduse, hariduse ja kasvatuses võimaldamist (tagades nii lapse vaimse kui ka füüsilise arengu kooskõlas lapse isiksuseomaduste, oskuste ja huvidega ning valmistades lapse ette ühiskonnale kasu toovaks tööks).

Lapsed on kohustatud ülal pidama oma vanemaid.

Laste kohustus pidada ülal oma vanemaid lasub kõigil lastel võrdselt. Kui laste rahaline olukord on erinev, võib kohus määrata kindlaks laste kohustuse vanemaid ülal pidada proportsionaalselt iga lapse rahaliste võimalustega.

Üks abikaasa on kohustatud ülal pidama teist abikaasat.

Kui abielu tunnistatakse kehtetuks ja ainult üks endistest abikaasadest oli abielu sõlmimise ajal teadlik asjaolust, et eksisteerivad abielu kehtetuks tunnistamise põhjused, on teisel abikaasal, kes ei olnud sellisest olukorrast teadlik, õigus nõuda esimesena nimetatud abikaasalt tema finantsvõimalustele vastavaid rahalisi vahendeid eesmärgiga tagada oma varasem elatustase. Ka abielu lahutamise ajal või pärast lahutust võib üks abikaasadest nõuda teiselt abikaasalt tema finantsvõimalustele vastavaid rahalisi vahendeid eesmärgiga tagada hageja varasem elatustase.

Endisele abikaasale ei pea tema varasema elatustaseme kindlustamiseks andma rahalisi vahendeid järgmistel tingimustel:

- 1) abielu lahutamisest või kehtetuks tunnistamisest on möödunud aeg, mis on võrdne kas abielu kestusega või kehtetuks tunnistatud abielu puhul kooselu kestusega;
- 2) endine abikaasa on uuesti abiellunud;
- 3) endise abikaasa sissetulek katab tema ülalpidamise;
- 4) endine abikaasa teenib endale tööga ise ülalpidamist;
- 5) ülalpidamiskohustuslasest endisel abikaasal puuduvad piisavad elatusvahendid või ta on töövõimetu;
- 6) endine abikaasa on toime pannud kuriteo oma abikaasa vastu või abikaasa ülenejate või alanejate sugulaste elu, tervise, vabaduse, vara või au vastu;
- 7) endine abikaasa on jätnud oma abikaasa abitusse olukorda, kuigi tal oli võimalik abikaasale abi anda;
- 8) endine abikaasa on tahtlikult süüdistanud alusetult kuriteos mis tahes punktis 6 osutatud isikut;
- 9) endine abikaasa elab kõlbatut või priiskavat elu;
- 10) üks abikaasadest sureb või arvatakse surnud olevat;
- 11) eksisteerivad muud mõjuvad põhjused.

Vanavanemad on kohustatud ülal pidama oma lastelapsi.

Kui vanemad puuduvad või ei ole suutelised oma lapsi ülal pidama, lasub see kohustus võrdselt vanavanematel. Kui vanavanemate rahaline olukord on erinev, võib kohus määrata kindlaks iga vanavanema kohustuse proportsionaalselt tema rahaliste võimalustega.

Lastelapsed on kohustatud ülal pidama oma vanavanemaid.

Vajaduse korral peavad kõik lastelapsed võrdsel määral ülal pidama oma vanavanemaid. Kui lastelaste rahaline olukord on erinev, võib kohus määrata kindlaks iga lapselapse kohustuse vanavanemaid ülal pidada proportsionaalselt tema rahaliste võimalustega.

Ülalpidamiskokkuleppes kindlaks määratud ülalpidamiskohustus

Pooled võivad anda ülalpidamist ülalpidamiskokkuleppe alusel. Vastavalt ülalpidamiskokkuleppele annab üks pool teisele teatavat rahalist või mitterahalist materiaalselt toetust ja vastutasuks kohustub teine pool esimesena nimetatud poolt tema elu jooksul ülal

pidama, välja arvatud juhul, kui lepitakse kokku erinev ülalpidamisperiood. Ülalpidamine hõlmab toitu, eluaset, rõivaid ja hoolitsust, kui ei ole kokku lepitud teisiti. Kui ülalpeetav on alaealine, hõlmab ülalpidamine ka üleskasvatamist ja põhihariduse andmist.

Isikukahju tekitamisest tulenev ülalpidamiskohustus

Kui teisele isikule ülalpidamist andma kohustatud isik sureb isikukahju tõttu, läheb ülalpidamiskohustus tema surma eest vastutavale isikule. Sellise hüvitise summa määrab kindlaks kohus, võttes arvesse lahkunu vanust, tema surmaeelset suutlikkust end ise ülal pidada ning lisaks ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadusi. Kui ülalpidamist saama õigustatud isikul on endal piisavad elatusvahendid, siis nõudeõigus puudub.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemad on kohustatud last ülal pidama seni, kuni laps on suuteline end ise ülal pidama. Lapse ülalpidamise kohustus ei lõpe seega lapse täisealiseks saamisega. Kuid kohus võib hinnata, kas elatiseõue tuleks rahuldada, kui laps on saanud täisealiseks ja ei jätka hariduse või kutse omandamist ning on suuteline end ise tööga ülal pidama, kuid ei tee seda.

Läti õigusaktides ei ole määratletud, millised on teisele abikaasale varasema elatustaseme tagamist võimaldavad rahalised vahendid. Samuti ei ole määratletud, milliseid kohustusi tuleb täita vanemate või vanavanemate ees.

Läti õigusaktides on siiski määratletud lapse ülalpidamine kui lapsele toidu, rõivaste, eluaseme ning tervishoiu, isikuhoolduse, hariduse ja kasvatuse võimaldamine (tagades nii lapse vaimse kui ka füüsilise arengu kooskõlas lapse isiksuseomaduste, oskuste ja huvidega ning valmistades lapse ette ühiskonnale kasu toovaks tööks). Ülalpidamise ulatus sõltub lapse õigusest nõuetekohastele elutingimustele ja lapse tegelikest vajadustest.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Selleks et tagada mis tahes vormis ülalpidamine, peab ülalpidamist saama õigustatud isik esitama kohtule avalduse tsiviilkohtumenetluse seaduses sätestatud korras. Õigustatud isik peab esitama kohtule avalduse ja muud vajalikud dokumendid.

Lapse vanemad võivad olla sõlminud notariaalakti (*notarial akts*) vormis kokkuleppe, nähes ette igakuised elatismaksud. Selline kokkulepe kujutab endast õiguslikke tagajärgi omavat tsiviilõiguslikku tehingut, sest sellega seatakse mõlemale poolele siduv kohustus austada ja täita õiguslikult sõlmitud kokkulepet. Kui üks vanem ei täida kokkulepet teha kindlaksmääratud või perioodilisi elatismakseid, võidakse kokkulepe esitada täitmisele pööramiseks kohtutäiturile (*tiesu izpildītājs*).

Läti on loonud elatise tagamise fondi (*Uzturlīdzekļu garantiju fonds*), mille eesmärk on maksta alaealistele lastele elatist keskvalitsuse eelarvest. Varasid haldab elatise tagamise fondi haldaja (*Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācija*), kes allub vahetult justiitsministeeriumile.

Elatise tagamise fondist on võimalik elatist saada tingimusel, et elatist on esmalt proovitud kohtu kaudu sisse nõuda. Kui nõuet ei ole olnud võimalik täitmisele pöörata, võib elatist saama õigustatud isik pöörduda taotlusega fondihaldaja poole.

Fondihaldaja teeb elatise ettemakseid üksnes juhul, kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa valitsuse kindlaksmääratud minimaalset elatissummat.

Fondihaldaja on kohustatud võlgnevuse ülalpidamiskohustuslaselt sisse nõudma fondist väljamakstud elatise ulatuses, ilma et selleks oleks vaja spetsiaalset kohtuotsust.

Elatise tagamise fondist elatise saamiseks kohaldatakse järgmist menetlust.

Taotleja – lapse elatist saama õigustatud isik – võib pöörduda otse fondihaldaja poole, esitades taotluse ja järgmised dokumendid:

- elatise määramist käsitleva kohtuotsuse koopia;
- kohtutäituri väljastatud tõend, milles kinnitatakse, et elatise määramist käsitlevat otsust ei olnud võimalik ülalpidamiskohustuslase suhtes täitmisele pöörata või et ülalpidamiskohustuslane on täitnud elatise sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei ole maksnud valitsuse kindlaksmääratud minimaalset elatissummat; selline tõend tuleb esitada fondihaldajale ühe kuu jooksul alates tõendi väljastamise kuupäevast;
- volikiri, kui elatist nõutakse volitatud esindaja kaudu.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Jah, sugulase või lähisugulase nimel võib nõude esitada volitatud esindaja. Alaealiste laste nimel võivad nõude esitada nende seaduslikud esindajad, s.t nende vanemad või eestkostjad.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Kohtualluvuse eeskirjade kohaselt on mis tahes liiki ülalpidamise sissenõudmiseks pädevad piirkondlikud või linnakohtud (*rajona (pilsētas) tiesa*).

Lätis on kohtul pädevus järgmiste õigusaktide alusel:

- nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (edaspidi „ülalpidamiskohustuste määrus”);
- Läti Vabariigi jaoks siduvad kahe- ja mitmepoolsed lepingud;
- tsiviilkohtumenetluse seadus, kui ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 või Läti Vabariigi jaoks siduvate kahe- ja mitmepoolsete lepingute sätted ei ole kohaldatavad.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud, et ülalpidamisnõuetega seotud asjades on pädevad järgmised Läti kohtud:

- hagiavalduse võib esitada kostja elukohajärgsele kohtule;
- kui kostja elukoht ei ole teada või kui kostjal puudub Lätis alaline elukoht, võib hagiavalduse esitada kostjale kuuluva kinnisvara asukoha järgsele kohtule või kostja viimase teadaoleva elukoha järgsele kohtule;
- lapse või vanema elatise sissenõudmisega seoses võib hagiavalduse esitada ka hageja elukohajärgsele kohtule;
- isikukahju tekitamisest tulenevate ülalpidamiskohustustega seoses võib hagiavalduse esitada ka hageja elukohajärgsele kohtule või sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kahju tekitamise koht.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Hagiavaldusega kohtu poole pöördumiseks ja nõude esitamiseks ei pea hageja kasutama advokaadi või mis tahes muu vahendaja teenuseid. Samuti ei pea hageja enne asja kohtulikku arutamist kasutama lepitusmenetlust.

Kuid asja kohtuliku arutamise ettevalmistamise raames peab kohtunik püüdma pooli lepitada. Sellest tulenevalt julgustatakse pooli saavutama vastastikust kokkulepet enne asja arutamist kohtus.

Samuti tuleb rõhutada, et pooled võivad elatise nõude küsimuses kokku leppida ka asja kohtusse andmata.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 43 kohaselt on kohtukulude (riigilõiv (*valsts nodeva*), kantsleikulud (*kancelejas nodeva*) ja menetluskulud (*ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi*)) riigile tasumisest vabastatud järgmised isikud:

- hagejad lapse või vanema elatise sissenõudmist käsitlevates asjades ning isaduse tuvastamist käsitlevates asjades, kui hagiavaldus esitatakse samaaegselt lapse elatise sissenõudmist käsitleva avaldusega;
- taotlejad seoses lapse või vanema elatise kohta välisriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamise ja täitmisega;
- hagejad seoses isikule vigastuse või mis tahes muu füüsilise kahju põhjustamisega või isiku surmaga lõppenud isikukahju tekitamisest tulenevate nõuetega;
- kostjad kohtu poolt lapsele või vanemale määratud elatise summa vähendamise seotud asjades.

Võidakse esitada üks järgmistest hagidest: algne hagi või vastuhagi; sõltumatu hagi, mille esitab vaidluse esemega seoses kolmas isik juba menetletava asja raames; spetsiaalse kohtumenetluse raames esitatav hagi; või muu hagi, mis esitatakse kohtule asjakohase õigusakti alusel. Mis tahes hagi esitamisel tuleb maksta riigilõivu järgmiselt:

- kuni 2 134 euro suuruse hagi puhul 15% hagi summast, kuid mitte vähem kui 71,14 eurot;
- 2 135–7 114 euro suuruse hagi puhul 320,10 eurot + 4% hagi summast, mis ületab 2 134 eurot;
- 7 115–28 457 euro suuruse hagi puhul 519,30 eurot + 3,2% hagi summast, mis ületab 7 114 eurot;
- 28 458–142 287 euro suuruse hagi puhul 1 202,28 eurot + 1,6% hagi summast, mis ületab 28 457 eurot;
- 142 288–711 435 euro suuruse hagi puhul 3 023,56 eurot + 1% hagi summast, mis ületab 142 287 eurot;
- üle 711 435 euro suuruse hagi puhul 8 715,04 eurot + 0,6% hagi summast, mis ületab 711 435 eurot.

Elatise sissenõudmist käsitlevate asjade puhul loetakse hagi summaks ühe aasta jooksul maksmisele kuuluva elatise summat.

Neile välisriigi hagejatele või taotlejatele, kellel on õigus saada õigusabi ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 alusel, annab Lätis menetlusabi määruse (EÜ) nr 4/2009 kohaselt määratud keskasutus ehk elatise tagamise fondi haldaja. Nimetatud haldaja võimaldab menetlusabi ning esindaja kasutamist Läti kohtutes ja täitevasutustes neile Läti ja välisriigi ülalpidamist saama õigustatud isikutele, kellel on õigus saada menetlusabi ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 alusel.

Ülalpidamiskohustuste määrusega (EÜ) nr 4/2009 hõlmamata juhtudel annab Läti riik menetlusabi isikutele, kelle eriline olukord või kelle varad ja sissetulek ei võimalda tal oma õigusi kaitsta. Menetlusabi antakse kooskõlas riigi õigusabi seadusega.

Sellistel juhtudel antakse menetlusabi menetluskohustuste koostamisega, kohtumenetluse ajal toimuvate õiguslaste konsultatsioonidega ja kohtus esindamisega seotud kulude katteks. Piiriüleste vaidluste puhul on isikul lisaks eespool nimetatud abile õigus kasutada ka tõlgi teenuseid, lasta tõlkida teatavaid kohtuväliseid ja kohtudokumente või hageja esitatud dokumente, mis on vajalikud asjas otsuse tegemiseks, ning teatavatel juhtudel on isikul ka õigus kohtuistungile saabumisega seotud reisikulude hüvitamisele. Riik ei kata kohtukulud. Kohtukulud hõlmavad riigilõivu, kantseleitasu ja menetluskulusid, näiteks tunnistajatele ja ekspertidele makstavaid tasusid, tunnistajate küsitlemisega seotud kulusid, hagiavalduse koopia ja kohtukutse kostjale kättetoimetamisega seotud kulusid jne. Kohus võib siiski pärast isiku rahalise olukorra hindamist vabastada ta täielikult või osaliselt kohtukulude riigieelarvesse tasumise kohustusest või võimaldada tal maksta need kulud osamaksetena.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Kui kohus määrab lapsele ülalpidamise, võib ta selle ette näha kindlasummalise elatisena või muus vormis, näiteks toidu, rõivaste, eluaseme vms andmisena, või neid mõlemaid vorme kombineerides.

Kindlasummalise elatise kindlaksmääramisel ja väljamõistmisel võtab kohus esmalt arvesse poolte rahalist olukorda, nende elutingimusi ja nende perekondlikku olukorda, hinnates nõuetekohaselt poolte esitatud tõendeid.

Kui kohus teeb otsuse lapse elatise sissenõudmise kohta, hindab ta kõiki juhtumi asjaolusid ja tõendeid ning määrab kindlaks elatise summa. Minimaalne elatis, mida iga vanem peab kooskõlas valitsuse määrustega maksma kuus igale lapsele alates lapse sünnist kuni tema 7aastaseks saamiseni, on 25% valitsuse kehtestatud minimaalsest kuupalgast; 7–18aastastele lastele makstav elatis moodustab 30% valitsuse kehtestatud minimaalsest kuupalgast.

Kindlaksmääratud elatise ja selle maksmise perioodi muutmine ning maksmisest erandite tegemine on võimalik asjaomase poole uue avalduse alusel. Sellisel juhul võib kohus elatise summa läbi vaadata uue menetluse raames, võttes arvesse muutusi asjaomaste isikute rahalises või perekondlikus olukorras, ning kohandada summat kas üles- või allapoole.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Ülalpidamiskohustuslane peab elatist maksma ülalpidamist saama õigustatud isikule. Kui lapse üks vanem või eestkostja esitab elatise nõude lapse nimel, makstakse elatist talle, mitte lapsele. Üldjuhul makstakse elatist perioodiliselt kindlaksmääratud summas, näiteks peetakse elatismaksed kinni isiku töötasust; harvem tehakse seda muus vormis.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist vabatahtlikult, peab isik, kelle kasuks on elatis välja mõistetud, pöörduma täitedokumendi (*izpildu raksts*) saamiseks selle kohtu poole, kes elatisasja arutas. See täitedokument või muus Euroopa Liidu liikmesriigis tehtud täitedokument tuleb esitada täitmisele pööramiseks kohtutäiturile (*tiesu izpildītājs*) 10 aasta jooksul alates kohtuotsuse või kohtumääruse jõustumisest, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse muud aegumistähtaega. (Kui perioodilised maksed nõutakse sisse kohtuotsuse alusel, jääb täitedokument jõesse kogu perioodiks, mille eest on perioodilised maksed välja mõistetud, ning aegumistähtaega hakatakse arvestama iga makse tähtpäevast.) Sundtäitmist alustab kohtutäitur täitmist taotleva isiku kirjaliku avalduse alusel. Kohtutäitur peab täitedokumendi täitmiseks vastu võtma juhul, kui ülalpidamiskohustuslase elukoht või tema vara asukoht või tema töökoht asub kohtutäituri tööpiirkonnas (*iecirknis*). Kohtutäitur võib vastu võtta ka muid täitedokumente, mis tuleb täitmisele pöörata selle piirkondliku kohtu (*apgabaltiesa*) tööpiirkonnas, kelle juures kohtutäitur tegutseb. See on piirkond, kus kohtutäituril on volitus tegutseda.

Sundtäitmise meetmed hõlmavad järgmist: sissenõude pööramine ülalpidamiskohustuslasele kuuluvale vallasvarale, sealhulgas teiste isikute valduses olevale varale, ja ülalpidamiskohustuslasele kuuluvale immateriaalsele varale asjaomase vara müümise teel; rahalise nõude pööramine ülalpidamiskohustuslase saadaolevatele summadele (töötasu, sellega samaväärsed maksed, ülalpidamiskohustuslase muu sissetulek, krediitiasutustes hoitavad hoiused); nõude pööramine ülalpidamiskohustuslasele kuuluvale kinnisvarale selle müümise teel; või muude kohtuotsusega ette nähtud meetmete rakendamine.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 570 kohaselt ei tohi nõuet pöörata võlgniku varale, kui võlgnik töötab või saab pensioni või stipendiumi ja kui sissenõutav summa ei ületa seda osa tema igakuisest sissetulekust, millele on seaduse kohaselt lubatud sissenõue pöörata. Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud sellise vara kategooriad, millele ei saa sissenõuet pöörata, näiteks teatavad majapidamistarbed, kodutehnika või võlgniku ja tema ülalpeetavate pereliikmete jaoks vajalikud rõivad.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklis 594 on sätestatud, et kuni sissenõutava võla tasumiseni peetakse täitedokumendi alusel võlgnikule makstavast töötasust ja sellega samaväärsetest maksetest kinni summasid järgmistel tingimustel:

- alaealise lapse toitmiseks või elatise tagamise fondi haldaja kasuks algatatud elatise sissenõudmist käsitlevate asjade puhul peab võlgniku töötasust või sellega samaväärsetest maksetest võlgnikule jääma 50% minimaalsest kuupalgast ning iga ülalpeetava alaealise lapse kohta tuleb jätta alles vahendeid riikliku sotsiaalkindlustushüvitisega võrdses summas;
- muude elatise sissenõudmist käsitlevate asjade puhul võib võlgniku töötasust ja sellega samaväärsetest maksetest kinni pidada kuni 50%, kuid võlgnikule peab jääma minimaalne kuupalk ja iga ülalpeetava alaealise lapse kohta tuleb alles jätta vahendeid riikliku sotsiaalkindlustushüvitisega võrdses summas.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklis 632 on sätestatud, et isik, kes on kohtuotsuse kohaselt ülalpidamist saama õigustatud või seda maksuma kohustatud isik, võib esitada põhjendatud kaebuse seoses kohtutäituri tegevusega kohtuotsuse täitmisel või seoses kohtutäituri keeldumisega kohtuotsuse täitmisest, välja arvatud erijuhtudel; kaebus tuleb esitada sellele piirkondlikule või linnakohtule, kelle tööpiirkonnas asub kohtutäituri büroo, kümne päeva jooksul alates vaidlustatava tegevuse toimumisest või – kui kaebuse esitajat ei teavitatud toimingute tegemise ajast – kümne päeva jooksul pärast seda, kui kaebuse esitaja sai asjaomastest toimingutest teada. Tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklis 634 on sätestatud, et kui juba täidetud kohtuotsus hiljem tühistatakse ja kui asja uuesti arutamise tulemusel tehakse kohtuotsus, millega jäetakse nõue rahuldamata, või otsustatakse kohtumenetlus lõpetada või asja kohtulikult mitte arutada, kuulub täidetud kohtuotsus tagasitäitmisele ja kõik, mis kostjalt hageja kasuks nüüdseks tühistatud kohtuotsuse alusel sisse nõuti, tuleb kostjale tagastada.

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 546 kohaselt võib täitedokumendid esitada sundtäitmiseks kümne aasta jooksul alates kohtuotsuse jõustumise kuupäevast, tingimusel et seadusega ei ole ette nähtud muid aegumistähtaegu. Kui perioodilised maksed nõutakse sisse kohtuotsuse alusel, jääb täitedokument jõusse kogu perioodiks, mille eest on perioodilised maksed välja mõistetud, ning aegumistähtaega hakatakse arvestama iga makse tähtpäevast.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Isik võib alaealise lapsele väljamõistetud elatise saamiseks pöörduda elatise tagamise fondi haldaja poole, kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa minimaalset elatissummat.

Ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 kohaselt võib isik taotleda elatise tagamise fondi haldajalt elatise sissenõudmist ülalpidamiskohustuslaselt, kes ei asu enam Lätis. Määruse kohaldamise eesmärgil täidab Lätis keskasutuse rolli elatise tagamise fondi haldaja.

Ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 kohaselt võib isik, kellel on seaduse alusel õigus saada elatist, pöörduda elatise tagamise fondi haldaja poole ja esitada teisele Euroopa Liidu liikmesriigile adresseeritud avalduse eesmärgiga:

- 1) saada otsus, millega nähakse ette elatise sissenõudmine kostja elukohariigis;
- 2) lasta elatise summat muuta (suurendada või vähendada);
- 3) saada otsus, millega nähakse ette elatise sissenõudmine ja lapse isast põlvnemise tuvastamine kostja elukohariigis;
- 4) saada otsus, millega tunnustatakse elatise sissenõudmiseks Lätis tehtud kohtuotsust, tunnustatakse see otsus täidetavaks või pööratakse see täitmisele.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Elatise tagamise fondi haldaja saab maksta lapsele elatist ülalpidamiskohustuslase asemel juhul, kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa valitsuse kindlaksmääratud minimaalset elatise summat. Kui elatismakseid teeb elatise tagamise fondi haldaja, on tal õigus võtta meetmeid makstud summade sissenõudmiseks koos viivistega (vt eespool küsimusele nr 3 antud vastus).

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutusest või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Kui hageja ja lapse alaline elukoht on Lätis, kuid ülalpidamiskohustuslane elab teises riigis, võib hageja pöörduda elatise tagamise fondi haldaja poole, kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa minimaalset elatissummat.

Kui ülalpidamiskohustuslane elab välisriigis ja tal puudub Lätis vara, millele saaks nõude pöörata, peaks hageja enne elatise tagamise fondi haldaja poole pöördumist laskma kohtuotsuse tunnustada ja täita asjaomase välisriigis. Kui kohtuotsuse täitmine asjaomases välisriigis osutub võimatuks, võib hageja pöörduda fondihaldaja poole avaldusega, milles taotleb, et ülalpidamiskohustuslase asemel maksaks sissenõutava elatise välja fond.

Ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 kohase keskasutuse rolli täidab elatise tagamise fondi haldaja (vt küsimustele nr 3 ja 13 antud vastus) ning määruse kohaldamisalas abi saamiseks võib isik pöörduda fondihaldaja poole.

Kui Läti kohus teeb otsuse elatise sissenõudmise kohta ja Lätis elav isik soovib, et seda otsust tunnustataks ja/või täidetakse teises Euroopa Liidu liikmesriigis, või kui ta soovib saada kohtuotsust teises Euroopa Liidu liikmesriigis elava ülalpidamiskohustuslase vastu, võib elatise tagamise fondi haldaja ülalpidamiskohustuste määruse (EÜ) nr 4/2009 alusel aidata sellel isikul edastada Lätis tehtud kohtuotsuse asjakohasele välisriigile tunnustamise ja/või täitmise eesmärgil ning selles riigis otsuse tegemise eesmärgil.

Elatise tagamise fondi haldaja võib maksta alaealisele lapsele elatist ülalpidamiskohustuslase asemel ning võib anda teavet ülalpidamist käsitlevate küsimuste kohta.

(Vt küsimustele nr 3 ja 13 antud vastus).

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Elatise tagamise fondi haldaja kontaktandmed on järgmised:

Uzturīdzekļu garantiju fonda administrācija

Adress: Pulkveža Brieža iela 15, Rīga

LV-1010, Latvia

Tel: +371 6783 0626

Faks: +371 6783 0636

E-post: [✉ pasts@ugf.gov.lv](mailto:pasts@ugf.gov.lv)

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik asub teises ELi liikmesriigis ja ülalpidamiskohustuslane asub Lätis, võib õigustatud isik esitada ülalpidamiskohustuste määruse alusel taotluse oma elukohariigi keskasutusele. Taotluses võidakse taotleda otsust elatise Lätis, s.t ülalpidamiskohustuslase elukohariigis sissenõudmise kohta; samuti võidakse taotleda otsust elatise sissenõudmiseks Lätis samaaegselt isaduse tuvastamisega; või otsust, millega tunnustatakse Lätis täidetavaks välisriigi otsus elatise sissenõudmise kohta või otsus välisriigi otsuse täitmisele pööramise kohta. Ülalpidamiskohustuste määruse alusel täidab välisriigi keskasutus vajalikud formaalsused ja edastab ülalpidamist saama õigustatud isiku taotluse Läti keskasutusele, mis on määratud vastavalt ülalpidamiskohustuste määrusele. Läti keskasutus, milleks on elatise tagamise fondi haldaja, aitab välisriigi taotlejal esitada välisriigis tehtud kohtuotsuse Lätis täitmiseks või tunnustamiseks ja täitmiseks või aitab tal esitada elatise sissenõudmise taotluse sellele Läti kohtule, kelle tööpiirkonnas ülalpidamiskohustuslane elab, või taotluse elatise sissenõudmiseks Lätis samaaegselt isaduse tuvastamisega.

Kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa minimaalset elatissummat, võib isik, kes elab koos oma lapsega alaliselt Lätis ja kes on deklareerinud nii enda kui ka oma lapse alalise elukohana Läti, taotleda elatise tagamise fondi haldajalt elatise maksmist.

Ülalpidamiskohustuste määruse alusel peab isik esitama taotluse oma elukohariigi keskasutusele. Lätis elav isik võib esitada elatise tagamise fondi haldajale taotluse järgmisel eesmärgil:

- 1) saada otsus, millega nähakse ette elatise sissenõudmine kostja elukohajärgses Euroopa Liidu liikmesriigis;
- 2) saada otsus, millega nähakse ette elatise sissenõudmine koos isaduse tuvastamisega kostja elukohajärgses Euroopa Liidu liikmesriigis;
- 3) saada otsus, millega tunnustatakse elatise sissenõudmise kohta juba tehtud otsust, tunnustatakse see täidetavaks ja nähakse ette selle otsuse täitmine kostja elukohajärgses Euroopa Liidu liikmesriigis.

Kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa minimaalset elatissummat, võib isik, kes elab koos oma lapsega alaliselt Lätis ja kes on deklareerinud nii enda kui ka oma lapse alalise elukohana Läti, taotleda elatise tagamise fondi haldajalt elatise maksmist.

Elatise tagamise fondi haldaja kontaktandmed on järgmised:

Uzturīdzekļu garantiju fonda administrācija

Adress: Pulkveža Brieža iela 15, Rīga

LV-1010, Latvia

Tel: +371 6783 0626

Faks: +371 6783 0636

E-post: [✉ pasts@ugf.gov.lv](mailto:pasts@ugf.gov.lv)

Ülalpidamiskohustuste määruise kohaldamise eesmärgil täidab Lätis keskasutuse rolli elatise tagamise fondi haldaja.

Elatise tagamise fondi haldaja teeb ülalpidamist saama õigustatud isikule elatise ettemakseid ülalpidamiskohustuslase asemel juhul, kui kooskõlas kohaldatava tsiviilkohtumenetlusega elatise sissenõudmiseks tehtud kohtuotsuse täitmine on osutunud võimatuks või kui ülalpidamiskohustuslane täidab küll sissenõudmist käsitleva kohtuotsuse, kuid ei maksa minimaalset elatissummat.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

2007. aasta Haagi protokoll on Läti suhtes siduv.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatise nõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

2007. aasta Haagi protokoll on Läti suhtes siduv.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruise V peatüki struktuurile)?

Tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 43 kohaselt on kohtukulude riigile tasumisest vabastatud järgmised isikud:

- hagejad lapse või vanema elatise sissenõudmist käsitlevates asjades ning isaduse tuvastamist käsitlevates asjades, kui hagiavaldus esitatakse samaaegselt lapse elatise sissenõudmist käsitleva avaldusega;
- taotlejad seoses lapse või vanema elatise kohta välisriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamise ja täitmisega;
- kostjad kohtu poolt lapsele või vanemale määratud elatise summa vähendamise seotud asjades.

Kui varasema elatustaseme tagamise eesmärgil esitab elatise sissenõudmise taotluse endine abikaasa või kui sellise taotluse esitab isik, kes taotleb endisele abikaasale määratud elatise sissenõudmise kohta välisriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamist või täitmist, võib kohus või kohtunik vastavalt artikli 43 lõikele 4 pärast füüsilise isiku finantsolukorra hindamist vabastada taotleja täielikult või osaliselt kohtukulude riigile tasumisest või võib kohtukulude riigile tasumise edasi lükata või näha ette selle tasumise osamaksetena.

Neile välisriigi hagejatele või taotlejatele, kellel on õigus saada õigusabi ülalpidamiskohustuste määruise alusel, annab Lätis menetlusabi nimetatud määruise kohaselt määratud keskasutus ehk elatise tagamise fondi haldaja. Nimetatud haldaja võimaldab neile Läti ja välisriigi ülalpidamist saama õigustatud isikutele, kellel on õigus saada menetlusabi ülalpidamiskohustuste määruise alusel, menetlusabi ning esindaja kasutamist Läti kohtutes ja täitevasutustes.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Läti on muutnud mitut siseriiklikku õigusakti, et ülalpidamiskohustuste määruse alusel määratud keskasutusel oleks võimalik täita määruse artiklis 51 sätestatud ülesandeid. Muudetud kujul tagatakse Läti õigusaktidega menetlusabi andmine ülalpidamist saama õigustatud isikutele, kes asuvad välisriigis, või taotlejatele, kellel on õigus saada menetlusabi vastavalt ülalpidamiskohustuste määrusele, sealhulgas asjaomaste isikute esindamiseks kohtutes ja täitevasutustes. Selleks et teha kindlaks ülalpidamiskohustustelase või õigustatud isikute elukoht Lätis või saada teavet ülalpidamiskohustustelase või õigustatud isiku sissetuleku ja talle kuuluva mis tahes vara asukoha kohta Lätis, on Läti keskasutusel – elatise tagamise fondi haldajal – otsene juurdepääs erinevatele Läti registritele, mis sisaldavad asjakohast teavet. Teave, mida keskasutusel on võimalik saada otse vastavatest registritest, võimaldab tal täita dokumentide ja tõendite kogumisega seotud ülesandeid. Menetluste alustamiseks või hõlbustamiseks, vajalike ajutiste meetmete tagamiseks ja tõendite saamiseks on fondihaldajal õigus pöörduda Läti kohtute poole hagejate või taotlejate nimel. Fondihaldaja võib hageja nimel esitada hagi lapse põlvnemise kindlaksmääramiseks otse kohtule, kui hagiavaldus esitatakse samaaegselt elatise sissenõudmist käsitleva avaldusega.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 07/02/2019

Elatisnõuded - Luksemburg

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [fr](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad. Järgmised keeleversioonid: [en](#) on juba tõlgitud.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

- 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
- 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatishõlde suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Reegel, mille kohaselt ülalpidamine ei ole mõeldud varasemate nõuete rahuldamiseks, tähendab seda, et ülalpidamine on ette nähtud praeguste ja tulevaste vajaduste rahuldamiseks, mitte varasemalt tehtud kulutuste katmiseks. Õigusjõu poolest on tegemist ümberlütatava eeldusega; see tähendab, et seda reeglit ei kohaldata, kui ülalpidamist saama õigustatud isik esitab tõendid kas selle kohta, et ta oli sunnitud enda ülalpidamiseks võlgu võtma, või selle kohta, et ta ei ole olnud passiivne või ei ole olnud suuteline õiguslikke samme astuma.

Ülalpidamishõlde ei saa tasaarvestada, välja arvatud juhul, kui tasaarvestatav nõue on samuti ülalpidamishõlde.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Üldjuhul peab elatise nõudja pöörduma ülalpidamishõldega rahukohtu (*Justice de Paix*) poole. Kui ülalpidamishõlde on seotud abielu lahutamist või lahusele käsitleva menetlusega, teeb elatise väljamõistmise kohta otsuse see ringkonnakohtu (*Tribunal d'arrondissement*), kes menetleb abielu lahutamist või lahusele avaldust.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Eestkoste (*tutelle*) või hoolduse (*curatelle*) korral võib vanema või alaealise lapse nimel esitada taotluse eestkostja (*tuteur*) või hooldaja (*curateur*).

Vanem (vanemad), kellel on alaealise lapse hooldusõigus, võib (võivad) esitada taotluse selle lapse nimel.

Alaealisel lapsel puudub teovõime ja ta ei saa ise taotlust esitada.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Elatise maksmist või elatise suuruse läbivaatamist käsitlevate nõuetega võib elatise nõudja omal äranägemisel pöörduda kas enda või kostja elukohajärgse kohtu poole.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Juhul kui ülalpidamisasi ei ole seotud abielu lahutamist või lahusele käsitleva menetlusega, võib hageja algatada rahukohtu menetluse kohtukutsega (*citation*), mille peab vastaspoolele kätte toimetama kohtutäitur. Kohtuvaidluse pooled ei pea kasutama advokaadi abi.

Kui elatist taotletakse abielu lahutamist või lahusele käsitleva menetluse raames, tuleb pöörduda ringkonnakohtu poole, kasutades kohtukutset (*assignation*), mille peab vastaspoolele kätte toimetama kohtutäitur. Kohtuvaidluse pooli peab esindama advokaat.

Igal juhul peab elatise nõudja esitama kohtunikule kõik dokumendid, mis tõendavad, et ta vajab abi, näiteks palgatõendid, tõendid maksuvabastuse, töötu staatuse või pikaajalise haiguse kohta ning dokumendid üüri, ülalpeetavate laste, ülalpidamis- ja hariduskulude, laenude jms kohta.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kohtumenetluse puhul tuleb muu hulgas arvestada õigusabi- ja menetluskuludega, mis võidakse kaotanud poolelt välja mõista (täielikult või osaliselt). Samuti võib olla vaja maksta advokaaditasu.

Isikud, kelle sissetulekut peetakse Luksemburgi õiguse alusel ebapiisavaks, võivad saada menetlusabi. Selleks peab isik täitma küsimustiku, mida on võimalik saada keskselt sotsiaalabi teenistusest (*Service central d'assistance sociale*), ning saatma selle territoriaalse pädevusega advokatuuri esimehele (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*), kes teeb otsuse abi võimaldamise kohta.

Menetlusabist kaetakse kõik sellised õigus-, menetlus- või toimingukulud, milleks see abi ette on nähtud. Menetlusabist saab katta näiteks templimakse ja registreerimistasusid; kohtusekretäri tasusid; advokaaditasusid; kohtutäituri kulusid ja tasusid; notari tasusid ja kulusid; tehnikute kulusid ja tasusid; tunnistajatele makstavaid tasusid ning tõlkide ja tõlkijate tasusid; välisriigi kehtiva õiguse tõendiga (*certificats de coutume*) seotud tasusid; reisikulud; registreerimisega ning hüpoteegi ja koormatise seadmisega seotud lõive ja tasusid; ning vajaduse korral teadete ajalehes avaldamisega seotud kulusid.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

- **Ülalpidamise vorm**

Abielu lahutamist või lahusele käsitleva menetluse ajal ja pärast abielu lahutamist või lahusele alustamist antakse ülalpidamist kõige sagedamini igakuiste elatismaksetena. Kuid seda võidakse anda ka ühekordse toetusena, mis võib hõlmata kas rahasummat või esemelise vara loovutamist.

Lapse ülalpidamisse ja lapsele hariduse andmise panustamiseks võidakse ülalpidamist anda igakuiste elatismaksetena või teha lapsega seotud kulude katmiseks kas täies mahus või osalisi otsemakseid. Peale selle võidakse ülalpidamist anda kasutus- või eluasemeõigusena.

Kui ülalpidamiskohustuslane tõendab, et tal puuduvad vahendid elatise maksmiseks, võib kohus määrata, et ta peab võtma ülalpidamist saama õigustatud isiku enda juurde elama ning teda toitma ja ülal pidama.

- **Ülalpidamise summa kindlaksmääramine**

Elatise arvutamiseks ei ole mingeid tabeleid. Elatise summa arvutamisel võetakse aluseks ülalpidamiskohustuslase rahalised vahendid ja ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadused.

- **Indekseerimine**

Elatise kohandamiseks tulenevalt elukalliduse muutusest võib kohtunik muu hulgas ka omal algatusel otsustada, et elatise summa seotakse indeksiga vastavalt seaduses sätestatud kohandamisklauslile.

- **Elatise summa läbivaatamine**

Asjaolude muutumise korral võidakse elatise summat korrigeerida üles- või allapoole ja elatise maksmise kohustus võidakse ka tühistada. Kui pooled kokkulepet ei saavuta, näeb elatise tühistamise või vähendamise ette kohus.

Põhimõte, mille kohaselt kohandatakse elatise summat vastavalt ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadustele või ülalpidamiskohustuslase rahalistele võimalustele, on avalikust korrast tulenev põhimõte. See põhimõte tähendab, et kohtunikul on õigus muuta elatise summat, mille pooled on kokku leppinud. Seda õigust kohaldatakse lisaks ülalpidamist saama õigustatud isiku ja ülalpidamiskohustuslase olukorra muutumisele ka juhul, kui vastavat muutust ei ole küll toimunud, kuid kohtunik leiab, et summa on ebapiisav või ülemääraselt suur.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Abielu lahutamist või lahusele käsitleva menetluse ajal ja pärast abielu lahutamist või lahusele alustamist makstakse ülalpeetavale abikaasale elatist.

Lapse ülalpidamise ja hariduse omandamise toetamiseks maksab üks vanem elatist kas teisele vanemale või siis isikule, kelle hoolde on laps usaldatud. Kui laps on saanud täisealiseks, võib kohtunik otsustada või võivad vanemad kokku leppida, et asjaomast toetust makstakse kas täies ulatuses või osaliselt lapsele endale.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Ülalpidamist saama õigustatud isikul on mitu võimalust, kuidas panna maksete tegemisest hoiduvat ülalpidamiskohustuslast elatist maksma.

Tsiviilõiguslikus korras

Ülalpidamist saama õigustatud isikul on mitu võimalust.

- Ta võib pöörduda kohtuniku poole, et saada õigus endale saada – ilma endise abikaasa nõusolekuta ja kolmandate isikute õigusi piiramata – kohtuniku kindlaks määratud ulatuses ja tingimustel endise abikaasa sissetulek, sh pensionid ja elurendised, ning muud summad, mida kolmandad isikud talle võlgnevad. Seda otsust on võimalik asjaolude muutumise korral läbi vaadata.
- Ta võib taotleda tavapärase täitemeetmete võtmist, s.t kolmandate isikute valduses oleva vara arestimist (näiteks pangakonto arestimist), vallasasja (auto, ehete jne) arestimist ning kinnisasja (maja, maa jne) arestimist.

Kriminaalõiguslikus korras

Ülalpidamist saama õigustatud isik võib esitada kriminaalkaebuse seoses järgmiste õigusrikkumistega.

- Perekonna hülgamise eest võib isikut karistada ühe kuu kuni ühe aasta pikkuse vabadusekaotusega ja rahatrahviga summas 251–2 500 eurot. Määrata võib ka ainult ühe neist karistustest (karistusseadustiku (*Code pénal*) artikkel 391a). Selle eelduseks on, et ülalpidamiskohustuslane ei täida kõiki või teatavaid ülalpidamiskohustusi, mis tal seaduse alusel on ülalpidamist saama õigustatud isiku ees, kas keeldudes nende kohustuste täitmisest selleks tegelikult suuteline olles või suutmata neid täita omal süül.

See kehtib seoses vanemate kohustusega pidada ülal oma lapsi, abikaasadevahelise ülalpidamiskohustusega ja lapsendanud vanemate kohustustega pidada ülal lapsendatud lapsi. Samuti kehtib see seoses kohustusega maksta hüvitist füüsilise või emotsionaalse kahju eest, mida abielu lõppemine põhjustas.

Õigusrikkumise eest kohtu alla andmisele eelneb ametliku kirjaliku süüdistuse esitamine, kusjuures süüdistuse toimetab ülalpidamiskohustuslasele kätte Luksemburgi Suurhertsogiriigi politseiametnik. Kui ülalpidamiskohustuslase elukoht ei ole teada, siis ei ole kirjaliku süüdistuse esitamine nõutav.

- Pettuslik maksejõuetus on karistatav kuue kuu kuni kolme aasta pikkuse vabadusekaotusega ja rahatrahviga summas 500–12 500 eurot. Määrata võib ka ainult ühe neist karistustest (karistusseadustiku artikkel 391b). Selle eelduseks on, et juba enne kohtuotsust korraldas ülalpidamiskohustuslane oma maksejõuetuse või suurendas seda, kas suurendades oma kohustusi või vähendades oma varasid või varjates oma teatavaid varasid eesmärgiga hoiduda tsiviilkohtu poolt ülalpidamisasjas tehtud otsuse täitmisele pööramisest.

Karistusseadustiku artikli 391b kohaselt loetakse sellise otsusega võrdväärseks need kohtu otsused ja kohtu poolt heaks kiidetud kokkulepped, millega nähakse ette kohustus teha makseid ja maksta toetust abieluga seonduvate kulude katmiseks või osaleda selliste kulude katmises, samuti enne abielu lahutamist sõlmitud vastastikused kokkulepped, millega määratakse kindlaks elatise summa.

Kolmandat lõiku ei kohaldata karistusseadustiku artiklis 391b sätestatud õigusrikkumiste puhul.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Elurendiste ja elatise võlanõuded aeguvad viie aasta jooksul (aegumistähtaeg).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ülalpidamist saama õigustatud isiku nõudel võib riiklik solidaarsusfond (*Fonds national de solidarité*) sisse nõuda abikaasale, ülenejale sugulasele või alanejale sugulasele elatise. Sissenõutava summa ulatuses lähevad fondile üle ülalpidamist saama õigustatud isiku õigused ja tagatised, mis tal on seoses elatise sissenõudmisega. Kui ülalpidamiskohustuslast on teavitatud sissenõudmisele kuuluvatest summadest, peab ta andma need summad üle riikliku solidaarsusfondi esimehele.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Teatavatel tingimustel võib riiklik solidaarsusfond maksta elatist ülalpidamiskohustuslase asemel. Makse saamiseks peab ülalpidamist saama õigustatud isik või tema seaduslik esindaja esitama riikliku solidaarsusfondi esimehele taotluse.

Fondi esimees või tema poolt volitatud isik tunnustab taotluse vastuvõetavaks, kui ülalpidamist saama õigustatud isik tõendab järgmist:

- tema alaline elukoht on Luksemburgis ning tema ise või tema seaduslik esindaja on seal elanud viis aastat;
- talle on elatis välja mõistetud kohtuotsusega, mis on Luksemburgi Suurhertsogiriigis täitmisele pööratav;
- elatist ei olnud täielikult või osaliselt võimalik sisse nõuda tõhusate eraõiguslike täitemeetmete abil;
- ta on raskes majanduslikus olukorras.

Isegi kui punktis c esitatud tingimus ei ole täidetud, on taotlus vastuvõetav, kui täitemeetmete kasutamine tõenäoliselt ebaõnnestub või kui ülalpidamiskohustuslane elab välisriigis. Mis tahes vaidluste lahendamine kuulub ülalpidamist saama õigustatud isiku elukohajärgse rahukohtuniku (*juge de paix*) pädevusse ja rahukohtunikule tuleks hagi esitada 40 päeva jooksul alates fondi esimehe otsuse teatavakstegemisest.

Ülalpidamist saama õigustatud isikud võivad saada menetlusabi õiguse enese põhjal (*ipso jure*). Alates taotluse vastuvõtmisest kuni fondist tehtavate maksete lõpetamiseni ei saa ülalpidamist saama õigustatud isik algatada ülalpidamiskohustuslase vastu hagi elatise sissenõudmiseks.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

20. juuni 1956. aasta New Yorgi konventsiooni ning nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) kohaselt saab Luksemburgis elav taotleja pöörduda elatise saamiseks riigi peaprokuröri (*Procureur Général d'Etat*) poole, kui ülalpidamiskohustuslane elab välisriigis.

Riigi peaprokurör tegutseb keskasutusena ja edastab taotluse ja sellele lisatud dokumendid ülalpidamiskohustuslase elukohariigi keskasutusele, et asjaomane keskasutus saaks aidata taotlejal võlgnetavad elatismaksud kätte saada.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Ülalpidamist saama õigustatud isik esitab taotluse edastavale asutusele, s.t riigi peaprokuröri (*Procureur Général d'Etat*), kasutades erinevaid vorme, mis on ette nähtud määrusega (EÜ) nr 4/2009.

Procureur Général d'Etat

Cité Judiciaire
Bâtiment CR
L-2080 Luxembourg

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Teises riigis elav taotleja peab pöörduma oma elukohariigi keskasutuse poole. Ta ei saa otse pöörduda Luksemburgi asutuse või organisatsiooni poole.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Ei ole asjakohane.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Kui taotlus esitatakse ülalpidamiskohustuste määruse alusel, on menetlusabi alla 21aastaste ülalpidamist saama õigustatud isikute jaoks täiesti tasuta olenemata siseriiklikest õigusnormidest.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Selleks et keskasutus saaks anda abi ülalpidamiskohustuste määruse artikli 51 alusel, võttis Luksemburg 3. augustil 2011 vastu seaduse selle määruse kohaldamise kohta; samuti võeti 12. augustil 2011 vastu suurhertsogi määrus, millega rakendatakse eespool nimetatud 3. augusti 2011. aasta seaduse artikleid 2 ja 3 (*Mémorial A N° 175 du 12 août 2011*).

Nende õigusnormidega anti riigi peaprokurörile otsene juurdepääs teatavatele andmebaasidele.

Seonduvad lingid

 [Legilux](#)

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 09/05/2017

Elatisnõuded - Ungari

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

- 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatistõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Üldjuhul on ülalpidamiskohustus otsejoones sugulaste kohustus üksteist ülal pidada:

- vanemal on kohustus last ülal pidada ja lapsel on kohustus vanemat ülal pidada;
- kui ülalpidamist saama õigustatud lapsel puudub talle ülalpidamist andma kohustatud vanem, peavad teda ülal pidama kaugemad sugulased;
- kui ülalpidamist saama õigustatud isikul ei ole lapsi, peavad teda ülal pidama kaugemad alanejad sugulased (tsiviilseadustiku § 4:196 lõiked 1–4).

Alaealist, kellel puuduvad sellised otsejoones sugulased, kes võivad olla kohustatud ülalpidamist andma, peab ülal pidama tema vanem vend või õde, tingimusel et asjaomane vanem vend või õde saab täita ülalpidamiskohustust, seadmata ohtu oma suutlikkust pidada ülal ennast, oma abikaasat või kooselupartnerit ja oma otsejoones alanejaid sugulasi (tsiviilseadustiku § 4:197).

Koos elavad abikaasad on kohustatud pidama oma majapidamises ülal teise abikaasa alaealisi lapsi (kasulapsi), kelle on ühisesse majapidamisse kaasa toonud asjaomane teine abikaasa ülalpidamist andva abikaasa nõusolekul (tsiviilseadustiku § 4:198 lõige 1).

Kasulastel on kohustus pidada ülal oma ülalpidamist vajavat kasuvanemat, kui kasuvanem andis neile ülalpidamist pikema aja jooksul (tsiviilseadustiku § 4:199 lõige 1).

Asenduspere lastel on kohustus ülal pidada isikut, kes hoolitses nende eest oma majapidamises pikema aja jooksul ilma rahalist hüvitist nõudmata ning kes ei ole lapse bioloogiline vanem, lapsendaja või kasuvanem (asendusvanem) (tsiviilseadustiku § 4:199 lõige 2).

Abikaasa võib teiselt abikaasalt elatist nõuda lahuselu korral või endiselt abikaasalt abielu lahutamise korral, kui abikaasa ei suuda end ise ülal pidada temast olenematutel põhjustel (tsiviilseadustiku § 4:29 lõige 1).

Lahuselu korral võib endine partner, kes ei suuda end temast olenematutel põhjustel ise ülal pidada, nõuda elatist teiselt endiselt partnerilt, tingimusel et suhe kestis vähemalt aasta ja sellest sündis laps (tsiviilseadustiku § 4:86 lõige 1).

Ülalpidamist võib anda kahel viisil: mitterahaliselt või rahaliselt (elatisena).

Alaealise ülalpidamiskohustus tähendab, et lapse vanemal on õigus ja kohustus hoolitseda peres kasvava lapse eest, kasvatada last ja luua tingimused, mida laps vajab füüsiliseks, vaimseks, emotsionaalseks ja moraalseks arenguks, pakkudes lapsele eelkõige eluaset, toitu ja rõivaid. Samuti peab vanem võimaldama lapsele juurdepääsu haridusele ja tervishoiule.

Lapse eest hoolitsev ja temaga ühes majapidamises elav vanem rahuldab lapse vajadused mitterahalise ülalpidamise andmisega, seevastu eraldi elav vanem (või samas majapidamises elav vanem, kes ei panusta lapse ülalpidamisse) annab lapsele peamiselt rahalist ülalpidamist, tehes elatismakseid.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Kõigil alaealistel (alla 18aastastel) lastel on õigus saada ülalpidamist seaduses sätestatud eelduse alusel, mille kohaselt lapsed vajavad sellist ülalpidamist. Alla 20aastastel lastel on samuti õigus ülalpidamisele, tingimusel et nad omandavad keskharidust.

Tööealistel (18aastastel või vanematel) lastel, kes jätkavad hariduse omandamist, on õigus ülalpidamisele olenemata vajaduse eeldamisest, kui nad taotlevad ülalpidamist selleks, et nad saaksid jätkata õpinguid mõistliku aja jooksul. Laps peab oma kavatsusest õpinguid jätkata teavitama vanemat viivitamata (tsiviilseadustiku § 4:220 lõige 1).

Õpingud hõlmavad mis tahes kursusi või -koolitust, mida on vaja kavandata karjääriks vajaliku kvalifikatsiooni omandamiseks, samuti õpinguid bakalaureuse- või magistriõppe raames või jätku-kutseõpet kõrgemas kutsekoolis.

Erandlikel põhjendatud juhtudel võivad vanemad olla kohustatud andma ülalpidamist ka 25aastasele või vanemale lapsele (tsiviilseadustiku § 4:220 lõige 5).

Vanematel ei ole siiski kohustust pidada ülal õpinguid jätkavat täisealist last, kui last ei peeta ülalpidamise vääriliseks, ta ei täida enda süül oma kooli- ja eksamikohustust või kui ülalpidamise andmine seaks ohtu vanema suutlikkuse ennast või oma alaealist last ülal pidada. Täiskasvanud last ei käsitata ülalpidamise väärilisena ka juhul, kui ilma mõjuvate põhjusteta ei säilita ta suhteid talle ülalpidamist andma kohustatud vanemaga (tsiviilseadustiku § 4:220 lõiked 3 ja 4).

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Ülalpidamise viis ja makstava elatise summa määratakse kindlaks ülalpidamist saama õigustatud isiku ja ülalpidamiskohustuslase vahelises kokkuleppes (lapsele makstava elatise korral vanematevahelises kokkuleppes). Kokkuleppe puudumise korral võib ülalpidamist saama õigustatud isik taotleda ülalpidamist käsitlevat kohtuotsust. Vanematevahelise kokkuleppe puudumise korral teeb lapse elatise kohta otsuse kohus.

Alaealisele võlgnetava ülalpidamisega seoses võib eestkostetasutus ja vanemale võlgnetava ülalpidamisega seoses võib pädev piirkondlik asutus algatada õigustatud isiku nõusolekul kohtumenetluse. Ülalpidamiskohustusega sugulased, kes annavad õigustatud isikule ülalpidamist või hoolitsevad tema eest, võivad teiste ülalpidamiskohustusega isikute vastu esitada hagi ise.

Ülalpidamist saama õigustatud lapse vanem või muu seaduslik esindaja võib eestkostetasutuselt taotleda elatisabi, tingimusel et elatist ei olnud võimalik sisse nõuda vähemalt eelmise kuu kuu eest.

Taotluses tuleb märkida, et puuduvad põhjused elatisabi andmisest keeldumiseks, samuti tuleb esitada taotluse põhjused ja selle aluseks olevad faktid.

Taotlusele tuleb lisada järgmised dokumendid: asjakohane tõend sissetuleku kohta; lõplik kohtuotsus, millega määratakse lapsele elatis, või dokument, mis tõendab, et laps on kantud haridusasutuse statsionaarses õppevormis õppivate õpilaste nimekirja; vara arestimise aruanne, mis on koostatud vähem kui kuus kuud tagasi ja mis kinnitab täitemenetluse peatamist; või dokument, mis tõendab, et saada oleva elatise sissenõudmiseks on algatatud menetlus.

Eestkostetasutus peab kindlaks tegema, et elatist ei olnud ajutiselt – vähemalt kuus kuud enne taotluse esitamist – võimalik sisse nõuda.

Elatisabi võib võimaldada, kui ülalpidamist saama õigustatud isik on taotlenud kohtuotsusega väljamõistetud elatise sissenõudmist ning elatisnõude pööramine ülalpidamiskohustuslase töötasule, muule regulaarsele sissetulekule või muule varale ebaõnnestus või täitmine on peatatud või kui osaliselt makstud või sissenõutud summa ei ületa 50% kohtu määratud elatise summast.

Vajaduse korral taotleb eestkostetasutus kohtult või sõltumatult kohtutäiturilt teavet taotleja algatatud täitemenetluse tulemuste kohta. Eestkostetasutus küsib tööandjalt arestimisega seonduvaid üksikasju, kui see on vajalik asjaolude selgitamiseks.

Menetluse algatamise otsuses palub eestkostetasutus ülalpidamiskohustuslasel elatis viivitamata ära maksta ja esitada selle kohta kinnitus.

Eestkostetasutus teavitab oma otsusest ülalpidamiskohustuslase tööandjat, täitemenetlust läbi viivat kohut, sõltumatut kohtutäiturit, ülalpidamist saama õigustatud isiku ja ülalpidamiskohustuslase elukohajärgset prokuratuuri, ülalpidamiskohustuslase elukohajärgset notarit, maksuametit ja elatisabi andvat Budapesti või komitaadivalitsuse ametiasutust.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Jah, ülalpidamist saama õigustatud lapse vanem või muu seaduslik esindaja võib eestkostetasutuselt taotleda elatisabi.

Ülalpidamiskohustusega sugulased, kes annavad õigustatud isikule ülalpidamist või hoolitsevad tema eest, võivad teiste ülalpidamiskohustusega isikute vastu esitada hagi ise.

Alaealisele võlgnetava ülalpidamisega seoses võib eestkostetasutus ja vanemale võlgnetava ülalpidamisega seoses võib pädev piirkondlik asutus algatada õigustatud isiku nõusolekul kohtumenetluse.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Kohtualluvuse üldpõhimõtete kohaselt on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas kostja (ülalpidamiskohustuslane) elab.

Juhul kui kostjal Ungaris alaline elukoht puudub, määratakse kohtualluvus kindlaks kostja alalise asukoha alusel. Juhul kui kostja alaline asukoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane alaline elukoht Ungaris. Kui sellist elukohta ei ole võimalik kindlaks teha või kui kostjal selline elukoht puudus, määratakse kohtualluvus kindlaks hageja alalise elukoha või – sellise elukoha puudumise korral – hageja alalise asukoha alusel.

Kui kostja töö- ja elukoht ei asu samas piirkonnas, edastab kohus kostja poolt hiljemalt esimese kohtuistungil ajal esitatud avalduse alusel asja arutamiseks sellele kohtule, kes on pädev kostja töökoha alusel, et asjaomane kohus korraldataks kohtuistungil ja teeks otsuse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 29).

Ülalpidamise saamiseks võib hagi esitada ka sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 34 lõige 1).

Pädevate kohtute kontaktandmed leiate [siit](#).

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Hageja ei pea kohtuasja algatamiseks kasutama vahendaja abi. Hageja võib hagiavalduse esitada otse kohtule (ilma et ta oleks kohustatud kasutama esindajat) (vt küsimused 3, 4 ja 5).

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusiabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Oma sissetulekust ja rahalisest olukorrast olenemata on pooltel õigus seadusjärgse ülalpidamise saamiseks algatatud menetlusega seotud materiaalsete kulude tasumine edasi lükata – välja arvatud juhul, kui nad on seaduse, vahetult ja üldiselt kohaldatava Euroopa Liidu õigusakti või välislepingu alusel vabastatud menetluskulude tasumisest; sealhulgas on neil õigus edasi lükata selliste menetluskulude tasumine, mis on seotud elatise sissenõudmisega ülalpidamiskohustuslasele töötasu maksvalt organilt või muult isikult, elatise tühistamise või muutmise, elatise maksmise lõpetamise või sissenõudmise piiramisega ning piiriüleste elatisasjade puhul ülalpidamiskohustuslase isikuandmete saamisega.

Materiaalsete kulude tasumise edasilükkamise korral:

a) riik tasub menetluse käigus tekkinud kulud (tunnistajate ja ekspertide tasud, suulise tõlkimise kulud, halduskulud ja advokaaditasud, kohtumenetlusega ja kohapealse vaatlusega seonduvad kulud jms); erandiks on kulud, mille tasumist ei saa edasi lükata ja mis tuleb seetõttu pooltel tasuda ette;

b) menetluse poolel võimaldatakse kohtukulude tasumine edasi lükata.

Välisriigi kodanikel on samuti õigus materiaalsete kulude tasumine edasi lükata, seda isegi välislepingu või vastastikkust kohtlemist käsitleva kokkuleppe puudumise korral.

Kui pool on kasutanud võimalust materiaalsete kulude tasumine edasi lükata ja kohus mõistab poolelt välja menetluskulud, peab asjaomane pool kandma kõik kulud, mille riik on ette maksnud, ja tasuma riigile edasilükatud kulud.

Menetluskulud moodustavad 6% hagi summast, kuid mitte alla 15 000 ja mitte üle 1 500 000 Ungari forintit. Elatiseõuetega seotud menetluste puhul võetakse tasu arvutamisel aluseks saadaolev elatissumma, kuid mitte rohkem kui ühe aasta elatissumma.

Kui menetlusosalisel puuduvad piisavad rahalised vahendid menetluskulude tasumiseks, võib pool esitada kohtule taotluse kulude tasumisest vabastamiseks.

Selleks et füüsilistel isikutel (sealhulgas menetlusse sekkujatel) oleks hõlpsam tagada oma õiguste kaitset, võib need füüsilised isikud, kelle sissetulek ja rahaline olukord ei võimalda neil menetluskulusid kanda, isiku taotluse alusel nende kulude tasumisest täielikult või osaliselt vabastada.

Kui menetlusosalise sissetulek (töötasu, pension või muu korrapärane rahaline toetus) ei ületa kehtivat minimaalset vanaduspensioni, mis on kindlaks määratud aktiivses tööhõives osaletud aastate alusel, ja menetlusosalisel puuduvad varad – välja arvatud igapäevased majatarbed ja tavalise sisustuse esemed –, tuleb isik vabastada kulude tasumisest. Kulude tasumisest

tuleb vabastada menetlusosalised – ilma nende sissetulekut ja rahalist olukorda uurimata –, kellel on õigus saada toetusi, mida antakse tööealistele isikutele, või kes elavad samas majapidamises koos lähisugulasega, kellel on õigus saada tööealistele isikutele makstavaid toetusi.

Menetluskulude tasumisest vabastamine hõlmab järgmisi soodustusi:

a) kohtukulude maksmisest vabastamine;

b) menetluse käigus tekkinud kulude (tunnistajate ja ekspertide tasud, suulise tõlkimise kulud, halduskulud ja advokaaditasud, kohtumenetlusega ja kohapealse vaatlusega seonduvad kulud jms) ette tasumisest vabastamine ning – kui kohaldatavas õigusaktis ei ole sätestatud teisiti – nende tasumisest lõplikult vabastamine;

c) menetluskuludega seoses tagatise andmise kohustusest vabastamine;

d) taotlus advokaadipoolse esindamise heakskiitmiseks, kui see on õigusaktide kohaselt lubatud.

Kulude tasumisest vabastamise kiidab heaks kohus taotluse alusel ning kohus teeb ka otsuse sellise vabastuse tühistamise kohta.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Vanematevahelise kokkuleppe puudumise korral teeb elatise kohta otsuse kohus.

Elatise summa kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta järgmist:

a) lapse põhjendatud vajadused (korrapärased kulutused, mis on vajalikud lapse ülalpidamiseks, ravimiseks, kasvatamiseks ja talle hariduse andmiseks);

b) mõlema vanema sissetulek ja rahaline olukord;

c) teised vanematega samas majapidamises elavad lapsed (kas vanemate bioloogilised lapsed, kasulapsed või asenduspere lapsed) ning lapsed, kellele vanemad on kohustatud ülalpidamist andma;

d) lapse enda sissetulek ning

e) lapse-, pere- ja sotsiaaltoetused ning sotsiaalkindlustushüvitised, mida antakse lapsele ja mida saab vanem lapse kasvatamise eest (tsiviilseadustiku § 4:218 lõige 2).

Elatist tuleb maksta kindlaksmääratud summas. Kohus võib otsustada, et kooskõlas igal aastal Ungari keskse statistikaameti poolt avaldatud tarbijahinnaindeksi kasvuga tuleb makstavat elatissummat alates järgmise aasta 1. jaanuarist automaatselt korrigeerida (tsiviilseadustiku § 4:207). Ühe lapse kohta makstava elatise summa määratakse üldjuhul kindlaks vahemikus 15–25% ülalpidamiskohustuslase keskmisest sissetulekust. Üldiselt tuleb ülalpidamiskohustuslase keskmise sissetuleku kindlaksmääramisel arvesse võtta asjaomase isiku kogu aastasissetulekut elatise kindlaksmääramise menetluse algatamisele eelnenud aastal (tsiviilseadustiku § 4:218 lõige 4).

Kui poolte kokkuleppe muutmine või elatise summat käsitleva kohtuotsuse aluseks olnud asjaoludes toimunud muutus seaks ohtu ühe poole olulised õigustatud huvid juhul, kui ülalpidamiskohustuslane jätkaks elatise maksmist samadel tingimustel, võib asjaomane pool taotleda elatise summa või elatise maksmise tingimuste muutmist. Kokkulepitud elatissumma muutmist ei saa taotleda pool, kes ülalpidamiskokkuleppe sõlmimise ajal oleks pidanud oma olukorra muutumist ette nägema või kes on sellise muutuse ise põhjistanud.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Ülalpidamiskohustuslane peab ülalpidamist saama õigustatud isikule elatist maksuma perioodiliselt (igakuiselt) ja ette.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist vabatahtlikult, võib ülalpidamist saama õigustatud isik pöörduda elatisnõudega kohtu poole ja kohus võib teha korralduse elatise sissenõudmiseks. Elatisnõuet, mis ulatub rohkem kui kuus kuud tagasi, saab tagasiulatavalt sisse nõuda juhul, kui ülalpidamist saama õigustatud isikul on sissenõudmisavalduse hilinenud esitamiseks mõjuvad põhjused. Rohkem kui kolm aastat vanu elatisnõudeid kohtu kaudu sisse nõuda ei saa (tsiviilseadustiku § 4:208 lõige 3).

Alaealisele võlgnetava ülalpidamisega seoses võib eestkostetasutus ja vanemale võlgnetava ülalpidamisega seoses võib pädev piirkondlik asutus algatada õigustatud isiku nõusolekul kohtumenetluse (tsiviilseadustiku § 4:208 lõige 1).

Ülalpidamiskohustusega sugulased, kes annavad õigustatud isikule ülalpidamist või hoolitsevad tema eest, võivad teiste ülalpidamiskohustusega isikute vastu esitada hagi ise (tsiviilseadustiku § 4:208 lõige 2).

Kohtuotsuses, millega töötasu saavat isikut kohustatakse elatist maksma, kutsub kohus ülalpidamist saama õigustatud isiku taotluse alusel tööandjat üles otsuses kindlaksmääratud summa ülalpidamiskohustuslase töötasust kinni pidama ja otse õigustatud isikule maksma.

Kui kohtuotsus ei sisalda sõnaselget üleskutset, kuid hiljem esitab pool kohtuotsuse või kohtu otsusega heaks kiidetud pooltevahelise kokkuleppe alusel sissenõudmisavalduse, näeb kohus ette elatise sissenõudmise töötasu arestimise teel, tingimusel et kinnipeetud töötasust piisab elatise maksmiseks.

Kinnipeetud summa ei tohi ületada 50% töötaja töötasust. Töötushüvitisest (töötu abirahast, enne pensioniikka jõudmist makstavast töötushüvitisest, sissetulekutoetusest ja töötuskindlustushüvitisest) võib elatisena kinni pidada kuni 33%.

Kui ülalpidamiskohustuslasel regulaarne sissetulek puudub või kui töötasust kinnipidamisele kuuluv summa ei kata maksmisele kuuluvat elatissummat, teeb kohus otsuse täitemenetluse alustamise kohta. Sellisel juhul pööratakse nõue lisaks töötasule ka võimalikele varadele, nagu on sätestatud täitemenetluse seaduses.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Teave on kättesaadav [otsuse jõustamise menetlusi](#) käsitlevalt teabelehel.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Vt vastus küsimusele nr 10.

Ülalpidamist saama õigustatud lapse vanem või muu seaduslik esindaja võib eestkostetasutuselt taotleda elatisabi, tingimusel et elatist ei olnud võimalik sisse nõuda vähemalt eelmise kuu kuu eest.

Menetluse algatamise otsuses palub eestkostetasutus ülalpidamiskohustuslasel elatis viivitamata ära maksta ja esitada selle kohta kinnitus.

Eestkostetasutus teavitab oma otsusest ülalpidamiskohustuslase tööandjat, täitemenetlust läbi viivat kohut, sõltumatut kohtutäiturit, õigustatud isiku ja ülalpidamiskohustuslase elukohajärgset prokuratuuri, ülalpidamiskohustuslase elukohajärgset notarit, maksuametit ja elatisabi andvat Budapesti või komitaadivalitsuse ametiasutust.

Elatise mittemaksmine kujutab endast kuritegu. Isikule, kes enda süül ei täida oma seadusest tulenevat ülalpidamiskohustust, mis on talle pandud ametiasutuse täitmisele kuuluva otsusega, määratakse kaheaastane vanglakaristus.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Jah (vt vastus küsimusele nr 3).

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Ungari justiitsministeerium pakub Ungaris elavatele taotlejatele nende palvel abi kooskõlas nõukogu määrusega (EÜ) nr 4/2009 ja välislepingutega, tehes pidevat koostööd ülalpidamiskohustustega seotud küsimuste eest vastutava keskasutusega teises asjaomases liikmesriigis. Taotleja võib taotleda elatise maksmise kohta tehtud Ungari kohtuotsuse täitmist välisriigis ja – sellise otsuse puudumise korral – ülalpidamiskohustuse kindlaksmääramist teises riigis või teises riigis maksmisele kuuluva elatise summa suurendamist. Ametlik taotlus tuleb esitada mitte justiitsministeeriumile, vaid taotleja elu- või asukohajärgsele või töökohajärgsele piirkonnakohtule või sellele piirkonnakohtule, kes tegi esimeses astmes otsuse, mille täitmist taotletakse. Taotluse esitamisel või välisriigis menetluse alustamiseks ei ole vaja kasutada advokaadi abi. Kui menetlusosaline ei kasuta õigusesindajat, abistab teda taotluse esitamisel kohus. Kohus edastab taotluse koos nõutavate lisadega justiitsministeeriumile, kes saadab tõlgitud taotluse sellele teise liikmesriigi keskasutusele, kes vastutab ülalpidamiskohustustega seotud küsimuste eest. Keskasutus võtab vajalikud meetmed ülalpidamiskohustuslase vastu menetluse algatamiseks. Justiitsministeerium hoiab taotlejat pidevalt kursis menetluse käiguga, tuginedes välisriigist saadud teabele.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Justiitsministeerium, rahvusvahelise eraõiguse osakond (*Igazságügyi Minisztérium, Nemzetközi Magánjogi Főosztály*)

Adress: H-1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 2-4

Postiaadress: H-1357 Budapest, Pf. 2

Tel: +36 (1) 795-4846

Faks: +36 (1) 795-0463

E-post: [✉ nmfo@im.gov.hu](mailto:nmfo@im.gov.hu)

Veebisait: [✉ http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/nemzetkozi-gyermekelviteli-es-tartasdiijal-kapcsolatos-ugyek](http://igazsagugyiinformaciok.kormany.hu/nemzetkozi-gyermekelviteli-es-tartasdiijal-kapcsolatos-ugyek)

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Ei, taotlus tuleb esitada taotleja elukohaliikmesriigis ülalpidamiskohustustega seotud küsimuste eest vastutava keskasutuse kaudu.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Liikmesriikide keskasutused on loetletud siin.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

-

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Taotluse saamise korral võtab justiitsministeerium ühendust õigusabi andva pädeva teenistusega, et määrata välisriigis elavale taotlejale advokaat. Nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 artiklis 46 osutatud juhul vabastatakse isik täielikult kulude tasumise kohustusest ning riik maksab ka advokaaditasud. Artiklis 47 osutatud juhul on pooltel Ungari õigusnormide kohaselt õigus materiaalsete kulude tasumine edasi lükata. Kui isik kasutab seda õigust, tasub riik ette menetluse käigus tekkivad kulud (nt kohtukulud, advokaaditasud) asjaomase menetlusosalise rahalisest olukorrast olenemata, kuid kui menetlusosaline kaotab kohtuasja, võib kohus need kulud temalt välja mõista. Kui taotleja tõendab, et tema rahalisest olukorrast tulenevalt on tal Ungari õigusnormide kohaselt õigus saada täielik isiklik vabastus kulude tasumisest, ei pea ta kulusid tasuma isegi juhul, kui ta kohtuasja kaotab.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Ülalpidamiskohustuste määruse kohaldamine Ungaris on reguleeritud [✉ 2011. aasta seadusega nr LXVII](#).

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 05/10/2017

Elatisnõuded - Holland

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatishõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

Ülalpidamine või elatise maksmine on kohustus toetada ülalpidamist saama õigustatud isikut elamiskulude kandmisel. Ülalpidamiskohustus tuleneb veresugulusest, hõimlusest ja (eelnenud) abielusuhtest.

Isikud, kes on kohustatud maksuma elatist teisele isikule:

- vanemad oma lastele
- lapsed oma vanematele
- lahutatud abikaasa endisele abikaasale (endised registreeritud partnerid)

Ülalpidamiskohustus, mis kehtib abikaasade vahel abielu jooksul, jätkub pärast abielu lõppemist. Kohus võib abielulahutuse otsuses või hilisemas otsuses mõista ühelt endiselt abikaasalt välja elatise teise endise abikaasa nõudmisel viimase kasuks, kui tollel ei ole piisavat sissetulekut enda elamiskulude kandmiseks (ja kui võib põhjendatult eeldada, et ta ei ole suuteline seda hankima). Sellise elatise määramisel võtab kohtunik arvesse ühe endise abikaasa vajadusi ja teise endise abikaasa (rahalisi) võimalusi. Mõju võivad avaldada ka mitterahalised tegurid, näiteks abielu või kooselu kestus. Kui kohus ei ole ülalpidamiskohustuse kestust piiranud, lõpeb see automaatselt 12 aasta möödumisel. Kohus võib seda perioodi pikendada

ülalpidamist taotlenud endise abikaasa nõudmisel, kui viimane on majanduslikult eriti rasketes tingimustes. Lühiajalise (kuni viieaastase) lastetu abielu järgne ülalpidamiskohustus kehtib põhimõtteliselt sama kaua kui abielu.

Eespool esitatu kehtib ka endiste registreeritud partnerite ülalpidamiskohustuse suhtes.

Endised abikaasad võivad sõlmida ülalpidamiskohustuse suhtes kohtuvälise kokkuleppe. See pannakse tavaliselt kirja abielulahutuse lepingusse. Praktikas kinnitab selle lepingu kohus abielulahutuse otsuses. Sedalaadi kinnitus annab ülalpidamist saama õigustatud isikule suurema õiguskindluse.

Muud ülalpidamiskohustuse liigid

Abikaasad / registreeritud partnerid

Abikaasad ja registreeritud partnerid peavad mõlemad kandma majapidamiskulusid, välja arvatud erandlikel asjaoludel. Nad võivad selles küsimuses abielueelses või partnerluslepingus teisiti kokku leppida.

Lapse bioloogiline isa / lapse ema elukaaslane

Lapse bioloogiline isa on kohustatud maksma elatist lapsele, kelle ta on sigitanud (kuid ei ole omaks võtnud) senikaua, kuni lapsel puudub seaduslik sugulussuhe selle või mõne teise mehega (teisisõnu, kuni tal puudub seaduslik isa). Sama kohustus lasub lapse ema elukaaslasel, kes on andnud nõusoleku toiminguks, mille tulemusena võidakse laps eostada.

Ühine isikuhooldusõigus

Lapse isikuhooldusõigusega isikul, kes ei ole lapsevanem, on ühiselt koos lapsevanemaga lapse ülalpidamiskohustus (BW artikkel 1:253 jj). Ülalpidamiskohustus kestab kuni lapse 21. sünnipäevani, mil ühine isikuhooldusõigus lõpeb lapse täisealiseks saamise tõttu.

Millistel juhtudel?

Üldiselt kehtib ülalpidamiskohustus üksnes juhul, kui selleks õigustatud isik vajab abi. Isikut käsitatakse abivajavana, kui tal on enda toimetulekuks ebapiisav sissetulek ja kui võib põhjendatult eeldada, et ta ei ole suuteline seda hankima.

Erand

Selle eeskirja erandiks on lapsevanema ja bioloogilise isa ülalpidamiskohustus oma alaealise lapse ja noore täiskasvanu (kuni 21 aasta vanuseni) suhtes. Sellistel juhtudel kehtib ülalpidamiskohustus isegi siis, kui õigustatud isik abi ei vaja.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemad peavad tasuma alla 18aastaste laste (alaealiste) eest hoolitsemise ja nende kasvatamise kulud. See puudutab elamis- ja muid kulusid, mis kaasnevad lapse kasvatamisega, näiteks haridus- ja vaba aja tegevuse kulud. Vanemad on kohustatud tasuma hoolitsemis- ja kasvatamiskulud vastavalt oma varalisele olukorrale. See kohustus kehtib ka juhul, kui lapsel on endal vara ja/või sissetulek.

Vanemad on kohustatud tasuma 18-, 19- ja 20aastaste laste („noorte täiskasvanute“) elamis- ja hariduskulud. Elamis- ja hariduskulud käsitatakse samas tähenduses nagu lapsealiste eest hoolitsemise ja nende kasvatamise kulud. Selline ülalpidamiskohustus sõltub ülalpidamist saama õigustatud isiku vajadustest.

Selles vanuses laste suhtes kehtib niisugune laiendatud ülalpidamiskohustus ka juhul, kui neil on töö või vara või nad on abielus. Vajitava elatise suuruse määrab siiski lapse enda sissetuleku suurus.

21aastaste ja vanemate laste puhul lasub vanematel ülalpidamiskohustus üksnes juhul, kui laps vajab abi ega ole ise võimeline enda eest hoolitsema. See on nii näiteks juhul, kui laps on füüsilise või vaimse puudega.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Ülalpidamiskohustustase makstava elatise suuruse võivad pooled ise kokku leppida ja kirja panna lepingusse või see määratakse kindlaks kohtuotsusega.

Abielulahutuse menetlustes peab kohus sageli tegema otsuse ka endise abikaasa või lapse ülalpidamise kohta.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Ei, avalduse peab esitama ülalpidamist saama õigustatud isiku advokaat. Ülalpidamist saama õigustatud isikutel ei ole lubatud esitada avaldust ilma advokaadita. Alaealist last esindab tema seaduslik esindaja (tavaliselt lapsevanem).

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Eristada tuleb rahvusvahelist kohtualluvust (kas Madalmaade kohus on pädev?) ja riigisest kohtualluvust (milline Madalmaade kohus on pädev?).

Rahvusvaheline kohtualluvus Euroopa Liidus

Mis puudutab Madalmaade kohtu rahvusvahelist kohtualluvust, siis Euroopa Liidus kohaldatakse [Brüsseli I](#) määrust. See sisaldab kohtualluvuse eeskirju elatisnõuete puhul.

Vastavalt selle määruse artiklile 2 kaebab ülalpidamist saama õigustatud isik (hageja) Madalmaades elava ülalpidamiskohustulase (kostja) üldreeglina Madalmaade kohtusse.

Brüsseli I määrus sisaldab ülalpidamiskohustuse kohta ka alternatiivset eeskirja. Artikli 5 lõikes 2 täpsustatakse, et liikmesriigi territooriumil elavale kostjale võib saata kutse ilmuda kohtusse teises liikmesriigis:

- kus on ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoht alaline või peamine elukoht
- või kui elatisnõue on lisanõue, mis esitatakse seoses perekonnaõiguse kohase perekonnaseisu puudutava nõudega, s.o abielu lahutavale või lapse põlvnemist otsustavale kohtunikule kohtus, mis on pädev seda menetlema, välja arvatud juhul, kui nimetatud kohtualluvuse aluseks on üksnes ühe poole kodakondsus.

Esimese taande kohaselt võib ülalpidamist saama õigustatud isik, kelle elukoht on Madalmaades, lasta kutsuda ülalpidamiskohustulase, kelle elukoht on näiteks Prantsusmaal, Madalmaade kohtusse, millel on rahvusvaheline kohtualluvus vastavalt määruse artikli 5 lõikele 2. Pädevaks kohtuks on taotleja elukohajärgne kohus.

Lisaks on seoses ülalpidamiskohustusega Euroopa Liidus alates 18. juunist 2011 kehtinud nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes.

Ülalpidamiskohustuse määruse kohtualluvuse eeskirjad kattuvad suuresti Brüsseli I määruse eeskirjadega. Üldiselt on ülalpidamiskohustusega seonduvate kohtuasjade korral pädevus kostja või ülalpidamist saama õigustatud isiku alalise elukoha järgsel kohtul. Vastupidiselt Brüsseli I määrusele ei ole ülalpidamiskohustuse määruse kohaldamiseks nõuet, et kostja alaline elukoht asuks liikmesriigi territooriumil.

Rahvusvaheline kohtualluvus väljaspool Euroopa Liitu

Mis puudutab Madalmaade kohtu rahvusvahelist kohtualluvust väljaspool Euroopa Liitu, siis kehtib järgmine. Kui kostja (kas ülalpidamiskohustulane või ülalpidamist saama õigustatud isik) elab väljaspool Euroopa Liitu, ei kohaldata eespool nimetatud Brüsseli I määrust ning Madalmaade kohtu pädevus määratakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku alusel (*Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering*). Seega on Madalmaade abielulahutustega tegelev kohus pädev tegema esialgseid otsuseid abielulahutuse või sellega kaasnevate nõuete kohta, näiteks elatise määramine või abielu aegse ühise kodu jätkuv kasutamine. Järelikult on Madalmaade kohus pädev tegema otsuseid eraldiseisva elatisetaotluse puhul, kui hageja või avalduses märgitud üks või mitu asjaomast poolt elab/elavad Madalmaades või kui asi on muul põhjusel piisavalt seotud Madalmaade õigusruumiga, kui kokku on lepitud Madalmaade kohtu pädevuses või kui asjaomane pool ilmub menetluse käigus kohtusse ega esita vastuväidet pädevuse puudumise kohta.

Riigisene kohtualluvus

Kui käsitleda Madalmaade kohtu riigisest kohtualluvust, siis kehtib kohtu liigiga (esimese astme kohus, apellatsioonikohus, Madalmaade Ülemkohus) seoses eeskiri, et ülalpidamisjuhtumites on pädev esimese astme kohus. See, milline esimese astme kohus on pädev, määratakse kindlaks tsiviilkohtumenetluse seadustikus. Pädevaks esimese astme kohtuks on kas hageja (hagejatest ühe) elukohajärgne esimese astme kohus või avalduses märgitud asjaomas(t)est pool(t)est ühe elukohajärgne kohus või kui ühel neist pooltest elukoht puudub, siis ühe poole tegeliku elukoha järgne kohus.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Elatise väljamõistmise, muutmise või lõpetamise avalduse peab esitama advokaat. Advokaat esindab hagejat kohtuistungil. Advokaatide nimed ja aadressid asuvad [riikliku advokatuuri](#) veebilehel.

Pöörduda võib ka [pereadvokaatide ja abielulahutuse lepitajate seltsi poole](#), mille liikmed on muu hulgas spetsialiseerunud abielulahutuse ja ülalpidamise küsimustele. Samuti on nad pädevad abielulahutuse lepitusmenetluses ja kõiges, mis sellega kaasneb.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kohtumenetluses tuleb kanda kohtumõistmisega seotud kulud. Seda tehakse kohtulõivu tasumisega. Lisanduvad veel advokaadi- ja kohtutäiturikulud.

Kui menetluspool ei ole võimeline tasuma advokaadikulusid (täies ulatuses), võib tal teatud tingimustel olla õigus saada õigusabi. Seda nimetatakse õigusabijuhtumiks. Osa kuludest tasub valitsus ja menetluspoolel on omaosalus. Selle suurus sõltub menetluspoole sissetulekust ja rahalistest vahenditest. Menetlusabi annab [õigusabi nõukogu](#). Menetluspool peab esitama õigusabitaotluse nõukogule kohtualluvuse piirkonnas (= apellatsioonikohtu kohtualluvuses), kus on advokaadibüroo asukoht. Praktikas koostab taotluse sageli advokaat, kui tema poole on juba enne õigusabitaotluse esitamist pöördutud.

Lisaks tuleb esitada sissetuleku ja varade aruanne (mille saab elukohajärgsest kohaliku omavalitsuse asutusest). See aruanne tuleb koos taotlusega saata õigusabi nõukogule, kes uurib, kas menetluspoolel on õigus saada õigusabi. Kui see on tõesti nii, väljastatakse tõend õigusabi saamise õiguse kohta. Sellisel juhul vähendatakse ka kohtulõivu.

Õigus saada õigusabi kehtib ka rahvusvaheliste vaidluste puhul, st kui hageja viibib väljaspool Madalmaid. See on sätestatud Euroopa [piiriüleste vaidluste õigusabi direktiivis](#). Õigusabi on võimalik taotleda õigusabi seaduse (*Wet op de rechtsbijstand*) artiklite 23A kuni 23K põhjal Haagis asuva õigusabi nõukogu kaudu, kasutades direktiivile lisatud tüüpvormi, mis kehtib kõikides liikmesriikides.

Vajaduse korral võib [õigusabi nõukogu](#) pakkuda abi advokaadi valimisel. Nõukogu aadress on antud küsimuse 14.2 vastuses.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Kohtuotsuses võtab kohus arvesse elatist taotleva või saava isiku vajadusi ja elatist maksma kohustatud või maksva isiku vahendeid (rahalisi allikaid). Vajadused ja vahendid on suhtelised mõisted. Kohtul on teatav vabadus teha otsus iga üksiku juhtumi asjaolude põhjal. Selleks on kohtunikud välja töötanud juhised (nn *Trema*-standardid), kuigi need ei ole kohtule siduvad.

Kohtuotsuse jaoks on olulised järgmised tulud ja kulud:

- sissetulek töökohast,
- sissetulek teisest töökohast,
- stipendiumid,
- hüvitised,
- pension,
- (all)üüritulu,
- intress ja muud varaga seotud tulud,
- ühises majapidamises elavate teiste isikute osalus majapidamiskulude katmisel,
- olemasolevad võimalused sissetuleku suurendamiseks (isiku teenimisvõime),
- varade aruanne,
- üürimaksud,
- hüpoteeklaenu tagasimaksud, intress ning püsikulud. Siia tuleb märkida ka veel maksmata hüpoteeklaenu osa,
- kindlustuspoliisid,
- vajalikud korrapärased sõidukulud,
- rahalised kohustused muude isikute suhtes,
- ülalpidamist saama õigustatud isiku ja/või tema pereliikmete kulud eriarstiabile,
- sissetuleku saamisega kaasnevad kulud,
- võlaaruanded.

Seadusjärgne indekseerimine

Justiitsministeerium määrab igal aastal kindlaks protsendimäära, mille alusel kohtu välja mõistetud või kokkuleppel makstavat elatist seaduse alusel suurendatakse. Selle protsendimäära tõstmise arvutamisel võtab justiitsministeerium arvesse palkade muutumist äriühingonnas, valitsuses ja teistes sektorites. Kasvumäär avaldatakse väljaandes *Staatscourant* [Madalmaade valitsuse ametlik väljaanne].

Sellise elatiste automaatse kohandamise puhul kehtib mitu erandit. Nii menetluspooled kui ka kohus võivad eirata seadusjärgset indekseerimist või luua muu indekseerimismeetodi.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Endiste abikaasade puhul makstakse elatist vahetult ülalpidamist saama õigustatud isikule. Alaealiste laste puhul makstakse kohtu välja mõistetud elatist vahetult sellele vanemale (või eestkostjale), kes lapse eest hoolitseb.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui ülalpidamiskohustus on kehtestatud kohtuotsuse alusel ja ülalpidamiskohustuslane ei maksa lapsele ja/või partnerile elatist, võib selle kohustuse täitmisele pöörduda Rotterdami asuva riikliku elatismaksete sissenõudmise büroo ([the National Bureau for the Collection of Maintenance Payments](#), LBIO) kaudu. Kohustuse võib täitmisele pöörduda ka kohtutäitur. Kui kohtuotsust ei ole, tuleb asi anda kohtusse. Selleks tuleb võtta advokaat.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Hüvitiste või töötasu arestimisel tuleb võtta arvesse arestivaba sissetuleku miinimumi. Igakuise elatise maksmise aegumistähtaeg on viis aastat. Kui on olemas kohtuotsus, milles on dokumenteeritud võlgnetavad summad, st kui kindel summa on faktiliselt kindlaks määratud, on aegumistähtaeg kaksikümmend aastat. Nõude aegumise vältimiseks tuleb aegumistähtaeg peatada.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Kui võlg ollakse lapse ja/või partneri elatismaksed, on selleks ametiasutuseks [riiklik elatismaksete sissenõudmise büroo](#) (LBIO). Selleks peab ülalpidamist saama õigustatud isik andma LBIO-le volituse. Vajaduse korral võib LBIO jätkata sissenõudmist täitmisele pööramise vahendite abil. Näiteks võib LBIO arestida ülalpidamiskohustuslase töötasu, hüvitised või kinnis-/vallasvara.

LBIO teenuste kasutamine on ülalpidamist saama õigustatud isikule tasuta, kui mõlema poole elukoht on Madalmaades. Sissenõudmistaotluse saamisel püütakse kõigepealt sissenõudmisega kaasnevaid kulusid vältida kiirlepitamise ja/või selgituse andmise abil. See on tulemuslik peaaegu kolmveerandil juhtudest. Kui aga LBIO võtab sissenõudmise enda peale, peab ülalpidamiskohustuslane tasuma LBIO sissenõudmiskulud. LBIO võtab sissenõudmise eest lisatasu. See moodustab 15% igakuisest võlgnetavast summast ja võlgnetavast elatisest. Samuti nõutakse võlgnikult sisse täitmiskulud.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ehkki LBIO on valitsusasutus, ei tee ta elatise ettemakseid. Seda võib teha valitsus lapse elatise või õigusabi puhul.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

LBIO ülesannete hulka kuulub ka elatise rahvusvaheline sissenõudmine. Need ülesanded tulenevad õigusnormidest ja konventsioonidest, mille osalisriigiks Madalmaad on.

Madalmaad on 20. juunil 1956 New Yorgis sõlmitud ÜRO välisriigist ülalpidamise taotlemise konventsiooni osalisriik. See konventsioon käsitleb vastastikust õigusabi, mille eesmärk on lihtsustada elatise taotlemist rahvusvahelistes juhtumites. Selleks on konventsiooniga kehtestatud edastus- ja vastuvõtuasutuste süsteem, mis abistavad ülalpidamist saama õigustatud isikut elatistõuete täitmisele pööramisel. Madalmaades on edastus- ja vastuvõtuasutuseks LBIO.

Igaüks, kelle elukoht on Madalmaades ja kellel on raskusi elatise sissenõudmisega ülalpidamiskohustuslaselt, kelle elukoht on välismaal (st New Yorgi konventsiooni osalisriigis), võib tugineda New Yorgi konventsioonile. See konventsioon käsitleb nii lapse kui ka partneri ülalpidamist.

Alates 1. augustist 2014 kehtib Euroopa Liidu ja teiste osalisriikide (välja arvatud Taani) vahel laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise 23. novembri 2007. aasta konventsioon. Peale ELi liikmesriikide kehtib konventsioon ka Albaanias, Bosnias ja Hertsegoviinas, Norras ja Ukrainas. ELi liikmesriikide vaheliste suhete puhul on ülimuslik ülalpidamiskohustuse määrus (EÜ) nr 4/2009.

Haagi ülalpidamiskohustuste konventsiooni kohaldatakse alla 21aastaste laste suhtes. Seda saab laiendada nii, et hõlmatud oleksid teised pereliikmed, kui mõlemad asjaomased osalisriigid võtavad vastu sellekohase deklaratsiooni.

LBIO teenuste kasutamiseks tuleb esitada taotlusvorm [elalise rahvusvahelise sissenõudmise](#) kohta. Vormi saab alla laadida [LBIO](#) veebisaidilt.

Ülesanded, mida LBIO ja välismaised asutused ise täidavad seoses New Yorgi konventsiooni ja USAga sõlmitud lepinguga, on põhimõtteliselt tasuta. Kulud võivad tekkida välismaal toimuva kohtumenetluse või elatise sissenõudmise tõttu.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Lapse ja partneri elatis:

Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen ([LBIO](#))

Postbus 8901
3009 AX Rotterdam

Õigusabi:

[Raad voor Rechtsbijstand](#),

Postbus 450,
2501 CL The Hague

Telefon: +31 703701414

Rahvusvaheliste juhtumite õigusabi:

Raad voor Rechtsbijstand

Regiokantoor Den Haag

attn. Jan Ouwehand

Laan van Meerdervoort 51B

2517 AE The Hague

Telefon: 0031 (0)88 787 1320

E-post: j.ouwehand@rvr.org

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Välismaal elava ülalpidamist saama õigustatud isiku taotlusel nõuab LBIO elatise sisse ka Madalmaades elavalt ülalpidamiskohustuslaselt. Kui ülalpidamist saama õigustatud isik, kelle asukoht on muus liikmesriigis, soovib sisse nõuda elatist ülalpidamiskohustuslaselt, kelle elukoht on Madalmaades, saab ta tugineda konventsiooni süsteemile. Ülalpidamist saama õigustatud isik peab esitama taotluse Madalmaade vastuvõtuasutusele (LBIO-le). Seejärel võtab vastuvõtuasutus vajalikud meetmed elatise sissenõudmiseks.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Kontaktandmete leidmiseks vt vastus küsimusele 14.2.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei kohaldata.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Kohtumenetluses tuleb kanda kohtumõistmisega seotud kulud. Selleks on kohtulõiv. Lisanduvad veel advokaadi- ja kohtutäiturikulud. Kui menetluspool ei ole võimeline tasuma advokaadikulusid (täies ulatuses), võib tal teatud tingimustel olla õigus saada õigusabi. Seda nimetatakse õigusabijuhtumiks. Osa kuludest tasub valitsus ja menetluspool on omaosalus. Selle suurus sõltub menetluspoole sissetulekust ja rahalistest vahenditest.

Menetlusabi annab õigusabi nõukogu. Menetluspool peab esitama õigusabitaotluse nõukogule kohtualluvuse piirkonnas (= apellatsioonikohtu kohtualluvuses), kus on advokaadibüroo asukoht. Praktikas koostab taotluse sageli advokaat, kui tema poole on juba enne õigusabitaotluse esitamist pöördutud. Lisaks tuleb esitada sissetuleku ja varade aruanne (mille saab elukohajärgsest kohaliku omavalitsuse asutusest). See aruanne tuleb koos taotlusega saata õigusabi nõukogule, kes uurib, kas menetluspool on õigus saada õigusabi. Kui see on tõesti nii, väljastatakse tõend õigusabi saamise õiguse kohta. Sellisel juhul vähendatakse ka kohtulõivu. Õigus saada õigusabi kehtib ka rahvusvaheliste vaidluste puhul, st kui hageja viibib väljaspool Madalmaid. See on sätestatud Euroopa piiriüleste vaidluste õigusabi direktiivis. Õigusabi on võimalik taotleda õigusabi seaduse artiklite 23A kuni 23K põhjal Haagis asuva õigusabi nõukogu kaudu, kasutades direktiivi tüüpvormi, mis kehtib kõikides liikmesriikides. Vajaduse korral võib õigusabi nõukogu pakkuda abi advokaadi valimisel.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Määruse artikli 51 kohaseid muudatusi ei ole tehtud.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 12/09/2018

Elatisnõuded - Poola

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomasel liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

- 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
 - 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
 - 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
 - 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
 - 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
 - 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?
-

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 128 kohaselt on ülalpidamiskohustus otsejoones veresugulaste ning vendade-õdede kohustus anda elamiseks vajalikke vahendeid (sealhulgas pakkuda rõivaid, toitu, majutust, kütust ja ravimeid) ja vajaduse korral üleskasvatamiseks vajalikke vahendeid (sealhulgas hoolitseda füüsilise ja vaimse arengu eest ning tagada juurdepääs haridusele ja kultuurile).

Ülalpidamise all mõistetakse rahalist või mitterahalist toetust. Laste puhul hõlmab see ka isiklikku panust laste kasvatamisse ja ühises majapidamises tehtavat tööd kooskõlas ülalpidamiskohustusega.

Elatisnõue on ühe isiku õigus nõuda teiselt isikult temaga seotud ülalpidamiskohustuse täitmist.

Üldjuhul tuleneb ülalpidamiskohustus erinevat liiki perekondlikest suhetest. Perekondliku suhte liigi alusel eristatakse Poola õiguses järgmist liiki ülalpidamiskohustusi.

1. Sugulastevaheline ülalpidamiskohustus (lapse elatis on selle kohustuse erivorm). Ülalpidamist on õigus saada üksnes sellisel sugulasel, kes on rahalistes raskustes. Vanemad on kohustatud maksma elatist lastele, kes ei ole veel suutelised end ise ülal pidama, välja arvatud juhul, kui lapse enda varast piisab tema ülalpidamise ja üleskasvatamisega seotud kulude katmiseks. Üle 18aastastel lastel ei ole enam õigust saada ülalpidamist, välja arvatud juhul, kui nad soovivad jätkata hariduse omandamist ja nende senised tulemused õigustavad seda otsust või kui ülalpidamiskohustus tuleks säilitada tulenevalt lapse tervislikust või isiklikust olukorrast. Peale selle ei ole vanemad kohustatud maksma elatist lastele, kes on üle 18aastased ja asuvad tööleminekuks ettevalmistamise ajal õppima, kuid hiljem jäätavad õpingud unarusse, ei tee rahuldavaid edusamme, ei saa positiivseid hindeid ja ei soorita eksameid ettenähtud tähtajaks, mistõttu jäävad neil õpingud õppeprogrammis kindlaksmääratud aja jooksul lõpetamata.

Kui elatist saada ei ole võimalik või kui selle saamine on ülemäära raske, võib näha ette, et elatist peavad maksma teised sugulased (nt lapse vanavanemad, kes on ülalpidamiskohustustase vanemad).

2. Lapsendamise kaasnev kohustus. Kui lapsendamisega luuakse lapsendaja ja lapsendatud isiku vahel lapsendamissuhe, on lapsendaja kohustus pidada ülal lapsendatud isikut üliluslik lapsendatud isiku ülenejate sugulaste ning vendade ja õdede ülalpidamiskohustuse suhtes ning lapsendatud isiku kohustus pidada ülal oma ülenejaid sugulasi ning vendi ja õdesid on kõige viimasel kohal. Muudel juhtudel kohaldatakse lapsendatud isiku suhtes punktis 1 sätestatud põhimõtteid.

3. Hõimlaste (kasuema, kasuisa, kasulapsed) kohustus. Ülalpidamist on õigus saada üksnes rahalistes raskustes olevatel isikutel, tingimusel et asjaomases olukorras on ülalpidamiskohustuse kehtestamine kooskõlas ühiskondlike tavadega. Poola õigusaktide ja kohtupraktika kohaselt tähendavad „rahalistes raskustes” isiku suutmatust rahuldada oma mõistlikke vajadusi oma vahenditega ja omal jõul.

4. Abikaasade abieluäegne kohustus. Kooskõlas perekonna- ja eestkosteseadustiku artikliga 27 võivad perekonnaliikmed nõuda kõigile perekonnaliikmetele võrdse elatustaseme kindlustamist.

5. Abikaasade kohustus pärast abielu lõppemist. Kui leitakse, et abielu lõppemise eest vastutab ainuisikuliselt üks abikaasa ja lahutamise tõttu halveneb olulisel määral teise abikaasa rahaline olukord, võib viimatinimetatud abikaasa nõuda oma mõistlike vajaduste rahuldamist ja seda isegi juhul, kui ta ei ole rahalistes raskustes. Muudel juhtudel võib rahalistes raskustes olev abikaasa nõuda elatist oma endiselt abikaasalt proportsionaalselt tema mõistlike vajadustega ning endise abikaasa sissetuleku ja rahaliste võimalustega. Abikaasa ülalpidamise kohustus lõpeb, kui ülalpeetav abikaasa abiellub uuesti. Kuid kui lahutatud abikaasa, keda ei ole tunnistanud vastutavaks abielu lõppemise eest, on kohustatud maksma elatist, lõpeb ülalpidamiskohustus pärast viie aasta möödumist lahutusmääruse tegemisest, välja arvatud juhul, kui kohus pikendab seda viieaastast perioodi ülalpidamist saama õigustatud isiku taotluse alusel erandlike asjaolude tõttu.

6. Abieluväliselt sündinud lapse isa kohustus pidada ülal lapse ema. Lapse isa, kes ei ole lapse ema abikaasa, peab panustama vastavalt oma võimalustele raseduse ja lapse sünniga seotud kulude katmisse ning osalema lapse ema ülalpidamisega seotud kulude katmises kolme kuu jooksul pärast sünnitust. Kui eksisteerivad mõjuvad põhjused, võib lapse ema taotleda, et lapse isa osaleks ülalpidamiskulude katmises rohkem kui kolme kuu jooksul.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemad on kohustatud maksma elatist lastele, kes ei ole veel suutelised end ise ülal pidama. Kuna laste koolikohustus kestab kuni nende 18aastaseks saamiseni, on neil tavaliselt õigus saada elatist kuni täisealiseks saamiseni või isegi kuni magistrakraadi või kutsekõrghariduse omandamiseni.

Riiklikke toetusi makstakse neid saama õigustatud isikutele kuni nende 18aastaseks saamiseni. Sellistel isikutel on õigus saada toetust kuni 25aastaseks saamiseni, kui nad jätkavad hariduse omandamist koolis või kõrgharidusasutuses, ja määramata aja jooksul, kui neile on omistatud raske puue.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Jah. Võimalik on toimida järgmiselt.

1. Ülalpidamist andma kohustatud isik täidab ülalpidamiskohustust vabatahtlikult.
2. Pooled sõlmivad ülalpidamiskohustust käsitleva kokkuleppe.
3. Kui ülalpidamist andma kohustatud isik ei täida oma kohustust, pöördutakse ülalpidamise saamiseks selle kohaliku kohtu (*sąd rejonowy*) poole, kes on pädev ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha alusel (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 32) või kostja elukoha alusel (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 27 lõige 1), või esitatakse asjaomane taotlus lahutust või lahusele käsitleva menetluse raames piirkonnakohtule (*sąd okręgowy*).

Avalduse esitamisel ei tule tasuda kohtukuluid. Kuid avaldus peab vastama hagiavaldusele kehtestatud nõuetele, s.t et avaldus peab sisaldama selle kohtu nime, kellele avaldus esitatakse; poolte, nende seaduslike esindajate ja volitatud esindajate ees- ja perekonnanimesid; hagiavalduse liiki; taotluse täpset kirjeldust; nõude summat; taotluse esitamise aluseks olevate ning vajaduse korral ka kohtualluvust tõendavate asjaolude kirjeldust; vaidluse poole või tema seadusliku esindaja või volitatud esindaja allkirja (lisada tuleb volikiri); lisade loetelu; menetluse poolte, nende seaduslike esindajate või volitatud esindajate elukohti või registrijärgseid asukohti; ning nõude kirjeldust. Järgnevad avaldused peavad sisaldama toimiku numbrit.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Ülalpidamist saama õigustatud isiku nimel võivad elatise taotluse esitada järgmised isikud:

– volitatud esindaja (peale advokaadi ja õigusnõustaja võivad volitatud esindajana tegutseda järgmised isikud: ülalpidamist saama õigustatud isiku vanemad, abikaasa, vennad-õed, ülenejad sugulased või temaga lapsendamise kaudu seotud isikud, samuti isik, kes valitseb ülalpidamist saama õigustatud isiku vara);

– sotsiaalabi andmise eest vastutava kohaliku omavalitsusasutuse esindaja (sotsiaalabi käsitleva 12. märtsi 2004. aasta seaduse (2004. aasta ametlik väljaanne (*Dziennik Ustaw*) nr 64, punkt 593) kohaselt on sellised esindajad kohalike sotsiaalabikeskuste või piirkondlike peretoetuskeskuste juhid);

– peretoetust pakkuva ühiskondliku organisatsiooni esindaja (sellised organisatsioonid on loetletud justiitsministri 10. novembri 2000. aasta määruses (2000. aasta ametlik väljaanne nr 100, punkt 1080));

– prokurör, kui see on vajalik õigusriigi põhimõtte järgimise tagamiseks ja avaliku huvi kaitsmiseks.

Ülalpidamist saama õigustatud alaealiste nimel tegutsevad nende seaduslikud esindajad, kuid pärast täisealiseks saamist peab laps tegutsema enda nimel ise.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isiku elukaaslane või tuttav ei ole üks eespool loetletud isikutest, ei saa ta ülalpidamist saama õigustatud isiku nimel tegutseda.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustikule on kohalikel kohtutel elatisasjades sisuline pädevus. Piirkondlik pädevus määratakse kindlaks elatist saama õigustatud isiku või kostja elukoha alusel. Need kohtud, kelle pädevus hõlmab konkreetseid kohalikke omavalitsusüksusi, on täpsustatud justiitsministri 25. oktoobri 2012. aasta määruses apellatsiooni-, piirkonna- ja kohalike kohtute asukoha ja pädevuse kohta (2012. aasta ametlik väljaanne, punkt 1223).

Piirkonnakohtud on pädevad asjades, mis käsitlevad ELi liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamist Poolas (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 1151¹ lõige 1), kui otsus on tehtud selles riigis enne seda, kui asjaomase riigi suhtes hakati kohaldama ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlevat 23. novembri 2007. aasta Haagi protokoll (ELT L 331, 16.12.2009, lk 17).

Kohtuotsused, mis on tehtud pärast 18. juunit 2011. aastat ELi liikmesriikides, välja arvatud Horvaatias, Taanis ja Ühendkuningriigis, peab kohalik kohus tunnustama täidetavaks vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 1153¹¹.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kes- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Advokaadi kasutamine ei ole elatisasjade puhul nõutav. Pooled võivad end ise esindada või kasutada professionaalseid vahendajaid.

Punktid 7 ja 20 sisaldavad üksikasjalikumat teavet selle kohta, millised on võimalused, et advokaat, kes esindaks ülalpidamist saama õigustatud isikut, määratakse *ex officio*.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusbabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Poola õiguse kohaselt on elatist taotlev pool ja elatise vähendamise menetluses kostja vabastatud kohtukulude tasumisest (28. juuli 2005. aasta seaduse (tsiviiliasjades tasumisele kuuluvate kohtukulude kohta) artikli 96 lõike 1 punkt 2 (2005. aasta ametlik väljaanne nr 167, punkt 1398; muudetud kujul)). Sellised isikud on kohtukulude tasumisest täielikult vabastatud, mis tähendab, et neil ei tule tasuda mis tahes kohtukulusid ega apellatsioonimenetluse või täitemenetlusega seotud kulusid.

Peale selle võib kohtukulude tasumisest vabastatud pool taotleda õigusabi *ex officio* määratud advokaadi näol. Kui advokaadi määramise avaldus kiidetakse heaks, maksab advokaaditasud advokaadi määramist taotlenud poole vastaspool. Kui asjaomane isik kaotab kohtuasja, makstakse advokaaditasud riigikassast.

Liikmesriikide kodanike sellekohane õigus on reguleeritud 17. detsembri 2004. aasta seadusega, mis käsitleb õigust saada abi Euroopa Liidu liikmesriikides läbiviidavates tsiviilkohtumenetlustes (2005. aasta ametlik väljaanne nr 10, punkt 67; muudetud kujul). Teave selle seaduse kohta on kättesaadav Poolas antavat õigusabi käsitleval teabelehel.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Elatise summa sõltub ülalpidamiskohustuslase sissetulekust ja rahalistest võimalustest ning ülalpidamist saama õigustatud isiku mõistlikest vajadustest. Ülalpidamist saama õigustatud isiku mõistlikud vajadused hõlmavad nii rahalises kui ka mitterahalises (kultuurilised ja vaimsed vajadused) mõttes kõike seda, mis on vajalik tema toimetulekuks. Alaealiste vajadused hõlmavad ka nende üleskasvatamisega seotud kulusid. Ülalpidamiskohustuslase sissetuleku ja rahaliste võimaluste hindamisel ei võeta arvesse mitte tema tegelikku sissetulekut, vaid seda sissetulekut, mida nad võiksid saada, kui nad kasutaksid täiel määral ära oma teenimisvõimet. See tähendab, et isegi kui isik on töötu ja tal puudub korrapärane sissetulek, võidakse temalt elatis välja mõista ja elatismakseid sisse nõuda.

Kui asjaolud muutuvad, võib kohtult taotleda kohtuotsuse või ülalpidamiskokkuleppe muutmist. Sellist muutmist võib taotleda kumbki ülalpidamissuhte pool. Faktilistest asjaoludest sõltuvalt võib pool taotleda ülalpidamiskohustuse tühistamist või elatise summa suurendamist või vähendamist. Elatise summat võib muuta, kui ülalpidamist saama õigustatud isiku mõistlikud vajadused või ülalpidamiskohustuslase teenimisvõime on kas kasvanud või kahanenud.

Poolas ei ole kindlaksmääratud elatissummat ja elatist ei arvutata kindla protsendina ülalpidamiskohustuslase sissetulekust. 2014. aastal oli brutotöötasu alammäär 1 680 Poola zlotti (ligikaudu 400 eurot). 2013. aastal oli keskmine brutotöötasu 3 650 Poola zlotti (ligikaudu 900 eurot) kuus. Praktikas mõistsid kohtud enamikel juhtudel elatise välja summas 300–1000 Poola zlotti ühe lapse kohta kuus. Elatise summa suhtes ei kohaldata automaatset indekseerimist lapse vanuse või inflatsioonitaseme alusel.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Elatist peab maksma isik, kes on täitedokumendis nimetatud kui ülalpidamiskohustuslane. Üldjuhul tuleb Poolas välja mõistetud elatist maksta Poola zlottidest alaealise seaduslikule esindajale (sularahas või pangaülekandega) igas kuus, tavaliselt 10. kuupäevaks. Maksega hilinemise korral tuleb kohtuotsuse kohaselt maksta tähtjaks tasumata summalt viisist (alates 2008. aastast 13 % aastas) (vt Poola esitatud teave viiviste kohta).

Seega täidab ülalpidamiskohustust reeglina üksnes elatist maksma kohustatud isik. Kui asjaomane isik ei maksa elatist vabatahtlikult, võib ülalpidamist saama õigustatud isik pöörduda täitemenetluse alustamise eesmärgil pädeva täitevasutuse (tavaliselt kohtutäituri) poole. Täitmise võib *ex officio* algatada ka selle esimese astme kohtu taotlusel, kes tegi otsuse, millega määrati kindlaks elatise summa. Ülalpidamist saama õigustatud isik võib samuti esitada täitedokumendi ülalpidamiskohustuslase töökohale või ülalpidamiskohustuslasele pensioni maksvale asutusele ja taotleda elatisvõlgnevuse kinnipidamist ülalpidamiskohustuslasele makstavast summast. Selline taotlus on makseasutuse jaoks siduv.

Nõude pööramiseks elatisvõlglaste kinnisvarale tuleb esitada eraldi avaldus.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kui elatist maksma kohustatud isik ei täida ülalpidamiskohustust vabatahtlikult, võib teda selleks sundida (vt punkt 9).

Lisaks on karistusseadustiku artiklis 209 sätestatud, et elatise pideva maksmata jätmise korral võidakse isikule määrata rahaträhv, mittevabaduskaotuslik karistus või kuni kaheaastane vangistus.

Ülalpidamist saama õigustatud isikutele antavat abi käsitleva 7. septembri 2007. aasta seaduse (2009. aasta ametlik väljaanne nr 1, punkt 7; muudetud kujul) artikli 5 lõike 3 punktis 3 on sätestatud, et pädev ametiasutus võib esitada avalduse elatisvõlglaste juhtimisõiguse peatamiseks.

Kui täitmine ebaõnnestub, võib kohtutäitur esitada avalduse ülalpidamiskohustuslase kandmiseks maksejõuetute võlgnike registrisse.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 1083 lõikele 2 on tähtjaks tasumata elatismaksed võimalik täies mahus katta pangakonto arestimisega.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 833 lõike 1 kohaselt saab nõude pöörata töötasule tööseadustikus sätestatud ulatuses. Üldjuhul tohib arestida kuni 60% töötasust. Samuti võib kuni kolme viiendiku ulatuses arestida riigikassast konkreetsel eesmärgil makstavaid summasid, eelkõige stipendiume ja toetusi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 831 lõike 1 punkt 2).

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 829 kohaselt ei saa nõuet pöörata eelkõige järgmisele:

- majapidamises kasutatavad esemed ja igapäevased rõivad, mis on ülalpidamiskohustuslase ja tema ülalpeetavate perekonnaliikmete jaoks hädavajalikud, samuti sellised rõivaesemed, mis on vajalikud teenuse osutamiseks või kutsealal tegutsemiseks;
- tööriistad ja muud esemed, mida ülalpidamiskohustuslane vajab tasustatava töö tegemiseks, välja arvatud mootorsõidukid;
- toit ja kütus, mida ülalpidamiskohustuslane ja tema ülalpeetavad perekonnaliikmed vajavad ühe kuu jooksul toimetulekuks;
- raha, millest piisab ülalpidamiskohustuslase ja tema perekonna ülalpidamiseks kahe nädala jooksul;
- õpinguteks vajalikud esemed, isiklikud dokumendid, kaunistused, usutalitusteks vajalikud esemed ja igapäevased esemed, mida on võimalik müüa üksnes oluliselt odavamalt nende väärtusest, kuid millel on suur kasutusväärtus ülalpidamiskohustuslase jaoks.

Peale selle on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 831 sätestatud, et nõuet ei saa pöörata eelkõige sotsiaalabi käsitleva 12. märtsi 2004. aasta seaduse (2013. aasta ametlik väljaanne, punkt 182; muudetud kujul) kohastele sotsiaaltoetustele ja ülalpidamiskohustuslase poolt riigieelarvest või riiklikust tervisekindlustusfondist (*Narodowy Fundusz Zdrowia*) riigi rahalistest vahenditest rahastatavaid tervishoiutoetusi käsitleva 27. augusti 2004. aasta seaduse (2008. aasta ametlik väljaanne nr 164, punkt 1027; muudetud kujul) kohaste tervishoiutoetustena saada olevatele summadele kuni 75% ulatuses igast maksest ja enne nende toetuste andmist.

Perekonna- ja eestkosteseadustiku artikli 137 lõikes 1 on sätestatud, et elatisnõuetele kehtib kolmeaastane aegumistähtaeg.

Tsiviilseadustiku artikli 121 lõikes 1 on sätestatud, et kui tegemist on laste nõuetega vanemate vastu, ei hakata aegumistähtaega arvestama ja juba jooksev tähtaeg peatatakse vanema hooldusõiguse kestel.

Kui ülalpidamiskohustuslane vaidlustab täisealise lapse ülalpidamise kohustuse õiguspärasuse, võib kohtutäitur nõuda elatisnõude esitajalt tõendit, mis kinnitab, et ta jätkab hariduse omandamist, tal puudub sissetulek või ta saab ravi, mistõttu vajab ta jätkuvalt ülalpidamiskohustuslase rahalist toetust.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Nagu on märgitud küsimusele nr 4 antud vastuses, võivad elatise taotluse esitada ülalpidamist saama õigustatud isiku nimel muu hulgas sotsiaalabikeskuste juhid, teatavad ühiskondlikud organisatsioonid, sotsiaalabi andmise eest vastutavate kohalike omavalitsusasutuste esindajad ja mõnel juhul ka prokurörid. Need isikud võivad elatisnõude esitajat toetada ka sellega, et nad osalevad juba pooleliolevas ülalpidamist käsitlevas menetluses. Sellisel juhul on nende roll toetada ülalpidamist saama õigustatud isikut kohtumenetluses.

Piirkonnakohtud aitavad ülalpidamist saama õigustatud isikutel esitada avaldusi elatise sissenõudmiseks välismaalt.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ülalpidamist saama õigustatud isikutele antavat abi käsitleva 7. septembri 2007. aasta seaduses (2009. aasta ametlik väljaanne nr 1, punkt 7; muudetud kujul) on sätestatud eeskirjad riigipoolse abi andmiseks ülalpidamist saama õigustatud isikutele juhul, kui täitmine ebaõnnestub.

Elatisfondist võib toetust saada üksnes juhul, kui perekonna sissetulek ühe inimese kohta ei ole üle 725 Poola zloti (ligikaudu 170 eurot) kuus. Avaldus tuleb esitada sellele munitsipaalasutusele või linnavalitsusele, kes on pädev ülalpidamist saama õigustatud isiku või kostja elukoha alusel.

Kui isik, kellel on õigus saada elatisabi, elab ööpäevaringset hooldust pakkuv asutuses (nt sotsiaalabikeskuses, eriõppeasutuses, noorte paranduskeskuses või kinnipidamisasutuses) või asendusperes, on abiellunud või tal on laps ja õigus saada peretoetust, siis talle elatisabi ei võimaldata.

Seda seadust kohaldatakse üksnes juhul, kui ülalpidamist saama õigustatud isik elab Poolas selle aja jooksul, mil talle elatisabi võimaldatakse.

Lisateavet leiate aadressilt <http://www.mpips.gov.pl/wsparcie-dla-rodzin-z-dziecmi/fundusz-alimentacyjny/swiadczenia-z-funduszu-alimentacyjnego/>.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

Kui ülalpidamiskohustuslase elukoht on välismaal ja ülalpidamist saama õigustatud isik elab Poolas, aitab see piirkonnakohus, kes on pädev ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha alusel, esitada asjaomasel isikul elatise taotluse, andes talle kogu teabe ja pakkudes talle abi, mida on vaja nõutavate dokumentide täitmiseks, ning kontrollides, kas taotlus vastab vorminõuetele.

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Jah.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) kohaselt esitatud taotluse A osa täidab piirkonnakohus.

Sąd Okręgowy	Adres do korespondencji	Tel ++48	Faks ++48	Poczta elektroniczna
Sąd Okręgowy	ul. Marii Skłodowskiej-Curie 1	85 7459220	85 7424640	oz@bialystok.so.gov.pl

w Białymstoku	15-950 Białystok			
Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej	ul. Cieszyńska 10 43-300 Bielsko-Biała	33 4990424 33 4990488	33 4990488	bpokusa@bielsko-biala.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Bydgoszczy	ul. Wały Jagiellońskie 2 85-128 Bydgoszcz	52 3253155	52 3253255	oz@bydgoszcz.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Częstochowie	ul. Dąbrowskiego 23/35 42-200 Częstochowa	34 3684425	34 3684427 34 3684708	prezes@czestochowa.so.gov.pl so.czystochowa@czestochowa.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Elblągu	pl. Konstytucji 1 82-300 Elbląg	55 6112409 55 6112408	55 6112215	oddzial.administracyjny@elblag.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Gdańsku	ul. Nowe Ogrody 30/34 80-803 Gdańsk	58 3213141 58 3213119	58 3213140 58 3213119	section.oz@gdansk.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Gliwicach	ul. Kościuszki 15 44-100 Gliwice	32 3380052	32 3380102	oz@gliwice.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim	ul. Mieszka I 33 66-400 Gorzów Wielkopolski	95 7256718	95 7202807 95 7256790	msamolak@gorzow-wlcp.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze	ul. Wojska Polskiego 56 58-500 Jelenia Góra	75 6415113	75 6415113	oz@jelenia-gora.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Kaliszu	al. Wolności 13 62-800 Kalisz	62 7657700	62 7574936	administracja2@kalisz.so.gov.pl administracja@kalisz.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Katowicach	ul. Francuska 38 40-028 Katowice	32 6070183 32 6070498	32 6070184 32 6070211	obrot_zagraniczny@katowice.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Kielcach	ul. Seminaryjska 12 a 25-372 Kielce	41 3402320 41 3402320	41 3402320 41 3402320	oz@kielce.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Koninie	ul. Energetyka 5 62-510 Konin	63 2451443 63 2423022 +172	63 2426569	oz@konin.so.gov.pl administracja@konin.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Koszalinie	ul. Waryńskiego 7 75-541 Koszalin	94 3428750	94 3428897	administracja@koszalin.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Krakowie	ul. Przy Rondzie 7 31-547 Kraków	12 6195697 12 6195241 12 6195648 12 6195648	12 6195373	oz@krakow.so.gov.pl
Sąd Okręgowy	ul. Sienkiewicza 12	13 4373671	13 4373673	Obrot.zagr@krosno.so.gov.pl

w Krośnie	38-400 Krosno			
Sąd Okręgowy w Legnicy	ul. Złotoryjska 40 59-220 Legnica	76 7225936	76 7225936 76 7225912	oz@legnica.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Lublinie	ul. Krakowskie Przedmieście 43 20-076 Lublin	81 4601004	81 4601004	mstec@so.lublin.gov.pl mzarzeczny@so.lublin.gov.pl
Sąd Okręgowy w Łomży	ul. Dworna 16 18-400 Łomża	86 2163807	86 2166753	sekretariat@lomza.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Łodzi	pl. Dąbrowskiego 5 90-921 Łódź	42 6778799	42 6778978	oz@lodz.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Nowym Sączu	ul. Pijarska 3 33-300 Nowy Sącz	18 4482145		alimenty@nowy-sacz.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Olsztynie	Ul. Dąbrowszczaków 44A 10-001 Olsztyn	89 5216049	89 5216160	oz@olsztyn.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Opolu	pl. Daszyńskiego 1 45-064 Opole	77 5418134		Obrot.zagr@opole.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Ostrołęce	ul. Gomulickiego 5 07-410 Ostrołęka	29 7650130	29 7650181	sekretariat@ostroleka.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim	ul. Słowackiego 5 97-300 Piotrków Trybunalski	44 6494121 44 6494159	44 6478919	administracja@piotrkow-tryb.so.gov.pl biblioteka@piotrkow-tryb.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Płocku	pl. Narutowicza 4 09-404 Płock	24 2697220 24 2697220 24 2697364	24 2625253	so.plock.oz@plock.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Poznaniu	al. Marcinkowskiego 32 61-745 Poznań	61 8566205	61 8528751	opzagr@poznan.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Przemysłu	ul. Konarskiego 6 37 - 700 Przemysł	16 6761336	16 6761353	m.telega@przemysl.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Radomiu	ul. Marszałka J. Piłsudskiego 10 26-600 Radom	48 3680288	48 3680287	wizytacje@radom.so.gov.pl wizytacja@radom.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Rzeszowie	pl. Śreniawitów 3 35-959 Rzeszów	17 8756394	17 8756349	e.czudec@rzeszow.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Siedlcach	ul. Sądowa 2 08-110 Siedlce	25 6407846	25 6407812	poczta@siedlce.so.gov.pl

Sąd Okręgowy w Sieradzu	al. Zwycięstwa 1 98-200 Sieradz	43 8266650 43 8266607 43 8271287	43 8271014	sekretariat@sieradz.so.gov.pl administracja@sieradz.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Słupsku	ul. Zamenhofa 7 76-200 Słupsk	59 8469422 59 8469424	59 8469424	rzecznik.prasowy@slupsk.so.gov.pl poczta@slupsk.so.gov.pl administracja@slupsk.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Suwałkach	ul. Waryńskiego 45 16-400 Suwałki	87 5631213	87 5631303	oz@suwalki.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Szczecinie	ul. Kaszubska 42 70-952 Szczecin	91 4830147 91 4830170 91 4830170	91 4830170 91 4830170 91 4830170	administracyjny@szczecin.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Świdnicy	pl. Grunwaldzki 14 58-100 Świdnica	74 8518 287	71 8518270	sekretarz@swidnica.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu	ul. Sienkiewicza 27 39-400 Tarnobrzeg	15 8234880+425		rojek@tarnobrzeg.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Tarnowie	ul. J. Dąbrowskiego 27 33-100 Tarnów	14 6887409		sad_okregowy@tarnow.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Toruniu	ul. Piekary 51 87-100 Toruń	56 6105609		oz@so.torun.pl
Sąd Okręgowy w Warszawie	al. Solidarności 127 00-951 Warszawa	22 6544443	22 6544411	karcz.19wiz@warszawa.gov.pl a.kowalczyk@warszawa.so.gov.pl
Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie	al. Solidarności 127 00-951 Warszawa	22 4404040	22 4401066	oz@warszawapraga.so.gov.pl
Sąd Okręgowy we Włocławku	ul. Wojska Polskiego 22 87-800 Włocławek	54 4120353	54 4118575	oz@wloclawek.so.gov.pl
Sąd Okręgowy we Wrocławiu	ul. Sądowa 1 50-950 Wrocław	71 3704391	71 3704391	oz@wroclaw.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Zamościu	ul. Akademicka 1 22-400 Zamość	84 6382970 84 6393 359	84 6382970 84 6393359	prezes@zamosc.so.gov.pl
Sąd Okręgowy w Zielonej Górze	pl. Słowiański 1 65-958 Zielona Góra	68 3220221	68 3220193	oz@zielona-gora.so.gov.pl

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artikli 55 kohaselt ei ole nõutav, et taotlused tuleb esitada taotleja elukohaliikmesriigi keskasutuse kaudu. Taotlused võib esitada otse pädevale Poola kohtule (sellisel juhul peavad olema täidetud vorminõuded, mis on sätestatud määruse IV ja VI peatükis ja tsiviilkohtumenetluse seadustikus).

Edastavaid asutusi käsitlevad üksikasjalikud andmed on kättesaadavad aadressil

<http://bip.ms.gov.pl/pl/ministerstwo/wspolpraca-miedzynarodowa/alimenty/>.

Välisriikide edastavad asutused, nagu need on täpsustatud määrusele lisatud deklaratsioonides, annavad ülalpidamist saama õigustatud isikule kogu vajaliku teabe, aitavad neid nõutavate dokumentide täitmisel, kontrollivad isiku taotluse vastavust vorminõuetele ja edastavad selle teisele riigile.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Kui kohus on elatise välja mõistnud ja asi kuulub määruse (EÜ) nr 4/2009 kohaldamisalasse, võib välisriigis elav taotleja kasutada nimetatud määruses sätestatud menetlust ja pöörduda taotlusega oma elukohaliikmesriigi edastava asutuse poole või esitada pädevale kohtule avalduse välisriigis tehtud otsuse täidetavaks tunnustamiseks (vt küsimusele nr 5 antud vastus). Täitmisele pööramise avaldused tuleb esitada mis tahes kohtutäiturile.

Kui Poola ja taotleja elukohaliikmesriik on konventsiooniosalised või on sõlminud kahepoolse lepingu, mis käsitleb kohtuotsuste tunnustamist ja täidetavaks tunnustamist elatisasjades, antakse sellist abi asjaomase lepinguga kokkulepitud ulatuses. Üldjuhul on kahepoolsete lepingute kohaselt võimalik pöörduda taotlusega Poola kohtu poole otse või otsuse teinud riigi kohtu kaudu. Viimatinimetatud juhul toimub taotluste edastamine keskasutuste kaudu, kusjuures keskasutuseks on enamasti justiitsministeerium või New Yorgi konventsiooni kohane ametiasutus:

<http://treaties.un.org/doc/Publication/MTDSG/Volume%20II/Chapter%20XX/XX-1.en.pdf>).

Kohtuid käsitlevad üksikasjalikud andmed on kättesaadavad aadressil

<http://bip.ms.gov.pl/pl/rejstry-i-ewidencje/lista-sadow-powszechnych/>.

Kohtutäitureid käsitlevad üksikasjalikud andmed on kättesaadavad aadressil <http://komornik.pl/>.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah, alates 18. juunist 2011. aastast.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei ole asjakohane.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Poolas kohaldatakse eeskirju, mis on sätestatud 17. detsembri 2004. aasta seaduses, mis käsitleb õigust saada abi Euroopa Liidu liikmesriikides läbiviidavates tsiviilkohtumenetlustes (2005. aasta ametlik väljaanne nr 10, punkt 67; muudetud kujul), ja nõukogu 27. jaanuari 2003. aasta direktiivis 2003/8/EÜ, millega parandatakse õiguskaitsse kättesaadavust piiriüleste vaidluste korral, kehtestades sellistes vaidlustes antava tasuta õigusabi kohta ühised miinimumeeskirjad (EÜT L 26, 31.1.2003, lk 41), millega täiendatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja tsiviilasjades tasumisele kuuluvaid kohtukulusid käsitleva seaduse sätteid. See menetluse pool, kes soovib saada teatavat liiki abi (nt advokaadi määramist, dokumentide tõlkimist, reisikulude hüvitamist), peaks kohtule sellest sõnaselgelt teada andma, kasutades ELi vormi (https://e-justice.europa.eu/content_legal_aid_forms-157-et.do) või Poola vormi (<http://ms.gov.pl/pl/dzialalnosc/broszury-i-publikacje/obywatel-w-postepowaniu-cywilnym/>).

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

28. aprillil 2011. aastal võeti vastu seadus, millega muudetakse tsiviilkohtumenetluse seadustikku ja teisi seadusi (2011. aasta ametlik väljaanne nr 129, punkt 735) ning mille kohaselt võib Poola keskasutus anda ülalpidamiskohustuslase suhtes pädevale asutusele korralduse viia elatisasjas läbi uurimine. Kui ülalpidamiskohustuslase või menetlusosalise asukohta ei õnnestu kindlaks teha, konsulteerib justiitsministeerium riiklike ja kohalike registritega eesmärgiga teha kindlaks pädev kohus või kohtutäitur või vastata konkreetsete meetmete võtmise taotlusele. Artiklis 51 kirjeldatud tegevuste täitmise tagamist silmas pidades ei ole praegu kavas teha muudatusi õiguslikes alustes ega keskasutuse rahastamises või personalis.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 04/10/2016

Elatisnõuded - Rumeenia

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „üalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute üalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise üalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt üalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada üalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Ülalpidamiskohustus on seadusest tulenev nõue, mille kohaselt peab isik tagama teisele isikule vajalikud elatusvahendid, sealhulgas vaimsete vajaduste rahuldamiseks, ning – seoses vanemate ülalpidamiskohustusega oma laste ees – laste kasvatamiseks ning nende hariduse andmiseks ja nende kutsealaseks väljaõppeks nõutavad vahendid.

Ülalpidamiskohustus eksisteerib abikaasade vahel, otsejoones sugulaste vahel, vendade ja õdede vahel ning teatavate teiste seaduses sätestatud isikute vahel (Rumeenia tsiviilseadustiku artikkel 516).

Ülalpidamiskohustus eksisteerib endiste abikaasade vahel (tsiviilseadustiku artikkel 398). Ülalpidamist ei tohi segamini ajada kompensatsiooni või kahjuhüvitisega.

Abikaasa, kes on panustanud teise abikaasa lapse ülalpidamisse, on kohustatud andma lapsele ülalpidamist seni, kuni laps on alaealine, kuid üksnes juhul, kui lapse bioloogilised vanemad on surnud, kadunud või kannatavad puudust (tsiviilseadustiku artikli 517 lõige 1). Laps võib omakorda olla kohustatud andma ülalpidamist isikule, kes andis talle sellist ülalpidamist kümme aastat (tsiviilseadustiku artikli 517 lõige 2).

Alaealist ülal pidama kohustatud või talle ilma mis tahes õigusliku kohustuseta ülalpidamist andnud isiku pärijad on pärandvara väärtusest sõltuvalt kohustatud jätkama ülalpidamise andmist, kui alaealise vanemad on surnud, kadunud või kannatavad puudust, kuid üksnes seni, kuni ülalpidamist saav isik on alaealine.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemate ja laste vaheline ülalpidamiskohustus on reguleeritud tsiviilseadustiku artiklitega 499 ja 525. Vanematelt ülalpidamist taotlevaid alaealisi käsitletakse puudustkannatavate isikutena, kui nad ei suuda end ise tööga ülal pidada, seda isegi juhul, kui neil on vara. Kuid kui vanematel ei ole võimalik ülalpidamist anda, ilma et nad seaksid sellega ohtu enda toimetuleku, võib perekonnaasjade kohus nõustuda, et ülalpidamist antakse lapse vara, välja arvatud eluks vajalike esemete müügiga.

Kui täisealiseks (tavaliselt 18aastaseks) saanud laps jätkab õpinguid, on vanemad kohustatud teda ülal pidama kuni tema õpingute lõpuni, kuid mitte kauem kui lapse 26aastaseks saamiseni.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Hageja ehk ülalpidamist saama õigustatud isik peab pöörduma oma elukohajärgse pädeva kohtu poole või kostja ehk ülalpidamiskohustustase elukohajärgse pädeva kohtu poole. Elatise kindlaksmääramiseks võidakse hagi esitada eraldi või abielu lahutamise, isaduse kindlaksmääramise, alaealise lapse suhtes vanema hooldusõiguse teostamise või alaealise lapse elukoha kindlaksmääramise menetluse raames. Kohus võib kohtu esimehe määrusega näha ette ajutised meetmed, mis kehtivad üksnes seni, kuni tehakse otsus abielu lõpetamist käsitlevas põhikohtuasjas. Esimeses kohtuastmes koosneb menetlus mitmest etapist. Kirjalikus etapis esitatakse hagi, kostja vastus ja vastuhagi; võidakse ette näha hagi tagamise abinõud, näiteks pandi seadmine või vara arestimine; ning pooltele saadetakse kohtukutse ja menetlusedokumendid. Suuline etapp hõlmab kohtuistungit, kus võidakse tõstatada menetluslike eranditega seotud küsimusi ja tutvuda tõenditega. Sellele etapile järgneb arupidamise etapp ja kohtuotsuse tegemine.

Kui tegemist on abielu lahutamise vastastikusel kokkuleppel, mida saab vormistada notari juures, võivad abikaasad leppida kokku kõigis abielu lahutamise kaasnevates tagajärgedes, sealhulgas määrata kindlaks kummagi vanema panuse laste kasvatamise, harimise, koolitamise ja kutseõppega seotud kulude kandmise.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Põhimõtteliselt võivad elatise väljamõistmise menetluses osalevad pooled kasutada esindajaid. Kuid kui elatise saamiseks esitatakse hagiavaldus lahutusmenetluse raames, võivad abikaasad kasutada lahutusmenetluses esindajaid üksnes teatavatel tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 920 sätestatud juhtudel.

Kui elatise määramiseks/suurendamiseks/vähendamiseks esitatakse avaldus eraldi, võivad pooled kasutada tavapärasel viisil advokaadi või muu esindaja abi; kui esindajaks on isik, kes ei ole advokaat, ei saa ta esineda kohtuistungil lõppsõnaga. Alaealist

esindab tema seaduslik esindaja (vanem või erandjuhul muu vanema hooldusõigust teostav isik). Sellise hagiavalduse, mis käsitleb elatise maksmist täisealiseks saanud lapsele, esitab asjaomane laps isiklikult.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Asjakohase territoriaalse pädevusega kohtu (kostja ehk ülalpidamiskohustuslase või hageja ehk ülalpidamist saama õigustatud isiku elukohajärgse kohtu) kindlaksmääramisel võetakse aluseks Rumeenia justiitsatlas, mis on avaldatud justiitsministeeriumi kohtute portaalis <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx>.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Ei, sest hageja ei pea laskma end advokaadil esindada ega kasutama advokaadi abi.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Elatise kindlaksmääramise või muutmise avalduse esitamise eest ei tule maksta templimaksu. Advokaadipoolse abistamise või esindamisega kaasnevad kulud, kuid advokaadi kasutamine ei ole kohustuslik. Kui menetlusosalisel puudub piisav sissetulek, võib ta taotleda õigusabi advokaaditasude või muude kohtumenetlusega seotud kulude katmiseks.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Ülalpidamine mõistetakse välja lähtuvalt taotleja vajadustest ja seda andma kohustatud isiku võimalustest. Põhimõtteliselt antakse ülalpidamist mitterahaliselt ja sellega tagatakse täielikud elatusvahendid. Enamikul juhtudel mõistavad kohtud praktikas siiski ülalpidamise välja rahas kas kindla summana või protsendina ülalpidamiskohustuslase kuusissetulekust (tsiviilseadustiku artikkel 530). Kindlasummalist elatist korrigeeritakse seaduse alusel kord kvartalis inflatsiooni arvessevõtmiseks.

Kui elatist peab maksma vanem, on elatise suuruseks kuni neljandik asjaomase vanema igakuisest netosissetulekust ühe lapse puhul, kuni kolmandik kahe lapse puhul ja kuni pool igakuisest netosissetulekust kolme või enama lapse puhul. Seaduse kohaselt ei tohi lastele makstav elatis koos mis tahes teistele isikutele makstava elatise moodustada rohkem kui poole ülalpidamiskohustuslase igakuisest netosissetulekust (tsiviilseadustiku artikkel 529).

Kui muutuvad ülalpidamist andva isiku võimalused või seda saava isiku vajadused, võib perekonnaasjade kohus eraldi esitatud hagiavalduse alusel suurendada või vähendada elatise summat või näha vajaduse korral ette elatise maksmise lõpetamise (tsiviilseadustiku artikkel 531).

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Ülalpidamist antakse mitterahalises vormis, tagades sealjuures täielikud elatusvahendid ning kattes vajaduse korral hariduse andmise, koolitamise ja kutseõppega seotud kulud (tsiviilseadustiku artikkel 530). Kui mitterahalise ülalpidamise andmise kohustust ei täideta vabatahtlikult, võib perekonnaasjade kohus määrata, et tuleb maksta rahalist elatist. Elatis võidakse välja mõista kas kindla rahasummana või protsendina ülalpidamiskohustuslase igakuisest netosissetulekust.

Elatist makstakse korrapäraste maksetena poolte vahel kokkulepitud kuupäevadel või sellise kokkuleppe puudumise korral kohtuotsuses kindlaksmääratud kuupäevadel. Pooled võivad kokku leppida või perekonnaasjade kohus võib otsustada – kui selleks on piisaval määral alust –, et elatis tuleb maksta ette sellise ühekordse maksena, mis katab ülalpidamist saama õigustatud isiku ülalpidamisega seotud vajadused pikema aja jooksul või kogu elatise maksmise kohustusega hõlmatud aja jooksul, tingimusel et ülalpidamiskohustuslasel on olemas vahendid, mida on vaja selle kohustuse täitmiseks (tsiviilseadustiku artikkel 533).

Alaealisele välja mõistetud elatis makstakse alaealise seaduslikule esindajale.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Kuna enamikul juhtudel on ülalpidamine mõistetud välja rahasummana, on kõige levinum sissenõudmise viis töötasu (kuusissetuleku) arestimine. Vähem levinud sissenõudmise viis on ülalpidamiskohustuslase vallas- ja kinnisvara sundmüük.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Elatisnõuete sissenõudmisega seoses on tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 728 sätestatud, et elatisena saada olevate summadega seotud sissenõudeid saab ülalpidamiskohustuslase regulaarsele igakuisele netosissetulekule pöörata ainult kuni poole netosissetuleku ulatuses. Kui sama sissetulekuga seoses on algatatud mitu sissenõudmismenetlust, ei tohi sissenõutav summa moodustada üle poole igakuisest netosissetulekust, olenemata nõuete laadist.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik esitab samaaegselt avaldused mitme vallas- või kinnisvara hulka kuuluva eseme arestimiseks, mille väärtus on ilmselgelt suurem nõude summast, võib täitemenetlust läbiviiv kohus piirata sissenõudmist teatava varaga (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 701).

Täitemenetlus lõpetatakse näiteks juhul, kui täitekorralduses märgitud kohustus on täies mahus täidetud ja täitetasud on makstud, kui täitmine või selle jätkamine ei ole võimalik, sest puudub arestitav vara või sellise vara realiseerimine ei ole võimalik, ja kui täitemenetlus on tühistatud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 702).

Nõude täitmisele pööramise õiguse suhtes kehtib kolmeaastane aegumistähtaeg. Täitekorralduse peale on võimalik esitada apellatsioon täitemenetlust läbiviivale kohtule. Pädev kohus võib täitmise peatada, kuni tehakse otsus täitekorralduse peale esitatud apellatsiooni kohta (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 711 ja sellele järgnevad artiklid).

Kui täitekorraldus või täitemenetlus on tühistatud, on asjaomasel isikul õigus täitmine ümber pöörata, taastades täitmisele eelnenud olukorra (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 722 ja sellele järgnevad artiklid).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Ei ole asjakohane.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Ei ole asjakohane.

14 Kui mina elan asjaomasel liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Kooskõlas määrusega (EÜ) nr 4/2009, 2007. aasta Haagi konventsiooniga või 1956. aasta New Yorgi konventsiooniga võib taotleja esitada taotluse elatise saamiseks Rumeenia justiitsministeeriumile, kui ülalpidamiskohustuslane elab ELi liikmesriigis, mis on 2007. aasta Haagi konventsiooni või 1956. aasta New Yorgi konventsiooni osaline.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Rumeenia justiitsministeeriumi rahvusvahelise õiguse ja õiguslase koostöö direktoraadiga saab ühendust võtta järgmisel aadressil:

Romanian Ministry of Justice

17 Str. Apolodor, Sector 5

Bucharest 050741

Directorate for International Law and Judicial Cooperation

(Direcția Drept Internațional și Cooperare Judiciară)

Faks: 0372041077

E-mail: ddit@just.ro

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomasel liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Ei, taotleja peab ühendust võtma oma riigi edastava keskasutusega, mis on määratud kindlaks vastavalt nõukogu määrusele (EÜ) nr 4/2009, 2007. aasta Haagi konventsioonile või 1956. aasta New Yorgi konventsioonile.

Ülalpidamist saama õigustatud isiku elukohaliikmesriigi edastav keskasutus võib seejärel ühendust võtta Rumeenia vastuvõtva keskasutusega:

- Rumeenia justiitsministeeriumiga seoses taotlustega, mis esitatakse määruse (EÜ) nr 4/2009 ja 2007. aasta Haagi konventsiooni alusel, või
- Bukaresti advokatuuriga (*Baroul București*) seoses taotlustega, mis esitatakse 1956. aasta New Yorgi konventsiooni alusel.

Seejärel edastatakse taotlus pädevale kohtule.

Välisriigis elav ülalpidamist saama õigustatud isik võib oma taotluse esitada kas otse või advokaadi kaudu sellele Rumeenia kohtule, kes on pädev kostja või ülalpidamiskohustuslase elukoha alusel.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Välisriigis elav ülalpidamist saama õigustatud isik võib oma taotluse esitada kas otse või advokaadi kaudu sellele Rumeenia kohtule, kes on pädev kostja või ülalpidamiskohustuslase elukoha alusel. Pädeva Rumeenia kohtu kontaktandmed on kättesaadavad kohtute portaalis aadressil <http://portal.just.ro/SitePages/acasa.aspx> ning neid saab otsida kostja või ülalpidamiskohustuslase elukoha alusel.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah, vastavalt Rumeenia tsiviilseadustiku artiklile 2612 on ülalpidamiskohustusega seoses kohaldatav õigus kindlaks määratud Euroopa Liidu õiguse, s.t ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollil alusel.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Ei ole asjakohane.

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Vastavalt seadusele nr 36/2012, mis käsitleb teatavaid meetmeid, mida on vaja teatavate Euroopa Liidu Nõukogu määruste ja otsuste ning rahvusvahelise eraõiguse kohaste instrumentide kohaldamiseks ülalpidamiskohustuste valdkonnas, võtab justiitsministeerium vastu elatise määramise või konkreetsete meetme rakendamise taotluse ja edastab selle seejärel lahendamiseks pädevale asutusele või isikuandmeid valdavale organile, pädevale piirkondlikule advokatuurile, kohtutäiturite kojale või vajaduse korral pädevale kohtule.

Juhul kui taotlus esitatakse keskasutuse kaudu määruse artiklis 46 sätestatud tingimustel, võidakse anda tasuta ja täielikku õigusabi neile elatisnõude esitajatele, kes ei ole veel 18aastased või kes jätkavad õpinguid, kuid on alla 21aastased, ning neile elatisnõude esitajatele, kes kuuluvad haavatavate isikute hulka.

Justiitsministeerium saadab välisriigist saabunud taotlused otse pädevale piirkondlikule advokatuurile. Advokaatori esimees annab viivitamatult välja siduva *ex officio* otsuse, millega määrab advokaadi. Määratud advokaat taotleb õigusabi andmist, sealhulgas kohtutäituri tasu maksmise vormis.

Hiljem – pärast täitekorralduse saamist – taotleb määratud advokaat, et kohus võimaldaks õigusabi andmist kohtutäituri tasu maksmise vormis. Advokaat esitab pädevale piirkondlikule kohtutäiturile täitmisavalduse, täitekorralduse ja advokaatori esimehe otsuse.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Rumeenia on vastu võtnud seaduse nr 36/2012, mis käsitleb teatavaid meetmeid, mida on vaja teatavate Euroopa Liidu Nõukogu määruste ja otsuste ning rahvusvahelise eraõiguse kohaste instrumentide kohaldamiseks ülalpidamiskohustuste valdkonnas.

Rumeenia edastav keskasutus on justiitsministeerium, kes edastab taotlusi vastavalt määruse artiklitele 53 ja 56. Pärast seda, kui ülalpidamist saama õigustatud isikult või ülalpidamiskohustuslaselt on saadud nõutavad toetavad dokumendid, täidab justiitsministeerium taotluse A osa ja võib abistada ülalpidamist saama õigustatud isikut või ülalpidamiskohustuslast taotluse B osa täitmisel.

Justiitsministeerium on keskasutus, kes on määratud vastu võtma konkreetsete meetmete rakendamise ja elatise määramise taotlusi. Pärast taotluste vastuvõtmist saadab justiitsministeerium need lahendamiseks pädevale asutusele või isikuandmeid valdavale organile, pädevale piirkondlikule advokatuurile, kohtutäiturite kojale või vajaduse korral pädevale kohtule.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 07/01/2016

Elatisnõuded - Slovakkia

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [sk](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

Elatise maksmise ja ülalpidamise kohustus on reguleeritud seadusega nr 36/2005, mis käsitleb perekonda ja millega muudetakse teatavaid teisi seadusi (edaspidi „perekonnaseadus”). Perekonnaseaduse kohaselt tähendab ülalpidamiskohustus järgmist:

- a) vanemate kohustus pidada ülal oma lapsi;
- b) laste kohustus pidada ülal oma vanemaid;
- c) teiste sugulaste kohustus üksteist ülal pidada;
- d) abikaasade kohustus teineteist ülal pidada;
- e) kohustus maksta elatist;
- f) kohustus maksta vallalisele emale toetust ülalpidamise ja teatavate kulude katteks.

Seoses ülalpidamisega selle laiemas tähenduses paigutatakse majanduslikku laadi perekonnaõiguslikud suhted põhimõtteliselt muude perekonnaõigusest tulenevate varaliste suhete hulka. Nende sõltumine perekonnaõigusliku suhte olemasolust on siin eriti ilmne.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemate kohustus oma lapsi ülal pidada tuleneb seadusest ja see kehtib selle aja jooksul, mil lapsed ei ole suutelised end ise ülal pidama. Asjaolu, et lapse koolikohustus on lõppenud, ei tähenda tingimata, et ta on suuteline ise toime tulema. Vanemate jätkuv kohustus oma lapsi ülal pidada sõltub lapse suutlikkusest, võimalustest ja rahalisest olukorrast lapse tulevase kutse omandamise ajal, nt statsionaarses õppevormis õppiva üliõpilasena. **Ülalpidamiskohustuse kestuse puhul ei ole õiguslikult oluline, kas isik on jõudnud täisikka või mitte. Ajahetk, mil lapsest saab isik, kes on suuteline end ise ülal pidama, on iga juhtumi puhul erinev** – iga juhtumit peab kohus käsitlema üksikjuhtumipõhiselt, võttes arvesse konkreetseid asjaolusid. Isiku suutlikkust end ise ülal pidada tõlgendatakse üldjuhul kui suutlikkust iseseisvalt toime tulla või kanda kõik asjakohased kulud, mis on seotud iseseisvalt elamisega (s.t saada hakkama oma rahaga). See suutlikkus peab olema pidev. Juhusissetulekut ei saa võtta arvesse, kui tehakse kindlaks, kas isik on suuteline iseseisvalt toime tulema.

Praktikas võtavad kohtud aluseks asjaolu, et vanemate kohustus oma lapsi ülal pidada on paindlik, sest veresugulus ei ole ajas piiritletud ja sellest tulenevalt saab ülalpidamiskohustust uuendada, näiteks juhul, kui laps otsustab õppima asuda hiljem või kui last ei võeta ülikooli vastu kohe pärast keskhariduse omandamist. Kohtupraktikast tulenevalt – pidades silmas asjaolu, et äsja kooli lõpetanute ja koolist lahkujate jaoks napib praegu tööhõivevõimalusi – võib lapse jätku-kutseõppena käsitada ka täiendavaid kursusi, mis võimaldavad tal hiljem leida tööd muus valdkonnas kui see, milles ta seni kutset omandas.

Kui laps hakkab saama korrapärast palgatulu, sissetulekut äritegevusest vms, on ülalpidamiskohustuse lõppemise aega lihtsam kindlaks määrata. Võttes arvesse tööturul valitsevat olukorda, paljusid erinevaid õppe- ja haridusasutuste vorme, laste vajadust õppida keeli, et omandatud praktikas rakendada, ümberõppekursusi, jätkuõpet, välisriigis toimuvaid koolituskursusi ja vajadust kutsevalifikatsiooni tõsta, on kohtutel üha raskem tuvastada seda aega, millest alates on laps suuteline end ise ülal pidama. Nendest (jätkuõppe) vormidest mõne puhul võib lapse ülalpidamine olla õigustatud, eelkõige juhul, kui elatist maksva vanema rahaline olukord seda võimaldab. Samaaegselt tuleb võtta arvesse lapse huve – mida peegeldavad tema võimed ja anded –, et laps omandaks tulevaseks tööks vajalikud õiged oskused. Vanematel on õigus nõuda, et need oskused omandataks varakult eesmärgiga vältida vanemapoolse ülalpidamiskohustuse kuritarvitamist, sest ei soovita lihtsalt tööd teha (näiteks kui lapsed kaotavad töö tahtlikult).

18 aasta vanusepiir on oluline menetluslikust aspektist. Kuni lapse täisealiseks saamiseni saab kohus elatist käsitlevat menetlust alustada omal algatusel; pärast lapse täisealiseks saamist saab menetlust alustada üksnes avalduse alusel. Täiskasvanud lapse avaldus võib olla suunatud ühe või mõlema vanema vastu ning selles tuleb märkida taotletava elatise summa ja aeg, millest alates

elatist tuleb maksta. Kohus peab täiskasvanud lapsele elatise määramisel lähtuma rangelt avaldusest, sest sellisel juhul ei ole tegemist alaealise lapse kaitsmisega tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 176 ja sellele järgnevate artiklite mõistes, vaid tavapärase võistleva menetlusega.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Kui ülalpidamiskohustuslane ja ülalpidamist saama õigustatud isik kokkuleppele ei jõua, teeb ülalpidamiskohustuse kohta otsuse pädev ringkonnakohtus. Välja arvatud juhul, kui tegemist on vanema kohustusega pidada ülal oma alaealisi lapsi, alustab kohus menetlust avalduse alusel, mille ülalpidamist saama õigustatud isik (hageja) on esitanud ülalpidamiskohustuslase (kostja) vastu. Alaealisele lapsele elatise maksmist käsitlevat menetlust võib kohus alustada omal algatusel (*ex officio*) (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 81 lõige 1), sest neil juhtudel on kohtul hoolsuskohustus alaealiste ees.

Kohtu poole võivad menetlusosalisena iseseisvalt pöörduda kõik isikud (s.t neil on menetluses kaebeõigus), kui neil on õiguste omandamiseks ja kohustuste võtmiseks vajalik teovõime. Füüsilisi isikuid, kes ei saa ise kohtu poole pöörduda (nt alaealised lapsed), peab esindama nende seaduslik esindaja (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 22).

Lisaks seaduslikule esindamisele eristatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus ka menetluse poolte esindamist volituse alusel ja kohtuotsuse alusel.

Alaealist last ei saa esindada kumbki vanem sellistes kohtuasjades, mis on seotud õigustoimingutega, mis võivad põhjustada konflikti vanemate ja alaealise lapse huvide vahel või mitme alaealise lapse huvide vahel, kui neid esindab sama vanem. Sellises olukorras määrab kohus *ad litem* esindaja, kes esindab last kohtumenetluses või konkreetse õigustoimingu tegemise ajal.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Vt küsimusele nr 3 antud vastus.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Territoriaalne pädevus on määratletud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 84–89b. Asjaõiguslik pädevus on reguleeritud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 9–12. Esimeses astmes on territoriaalne pädevus alati ringkonnakohtutel (erandid sellest reeglist on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustikus). Üldiselt on pädev kostja (selle isiku, kelle vastu hagi esitatakse) elukohajärgne kohus, s.t kohaldatakse kostja üldisel kohtualluvusel põhineva territoriaalse pädevuse põhimõtet. Kostja suhtes on üldise pädevusega see üldkohus, kelle tööpiirkonnas kodanik elab või – kui tegemist on mitteresidendiga – see kohus, kelle tööpiirkonnas isik viibib. Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sõnaselgelt sätestatud erijuhud, mil seda reeglit ei tule järgida. **Elatise määramise avaldust on pädev menetlema see kohus, kelle tööpiirkonnas alaealine laps elab vanemate kokkuleppe või kohtumääruse alusel, või see kohus, kelle tööpiirkonnas laps elab muul asjakohasel alusel** (seda nimetatakse territoriaalseks ainupädevuseks vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 88 lõike 1 punktile c).

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Vt küsimustele nr 3 ja 4 antud vastused.

Hageja (ülalpidamist saama õigustatud isik), kellel on menetluses kaebeõigus, võib esitada menetluse algatamiseks avalduse otse (s.t esindajat kasutamata) nõuetekohaselt pädevale kohtule.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 42 lõikes 3 on sätestatud, et menetluse algatamise avaldus peab sisaldama üldisi andmeid selle kohta, millisele kohtule avaldus esitatakse, kes on avalduse esitaja, mida kohtuasi käsitleb ja mida hageja taotleb. Samuti tuleb kirjeldada asjaolusid ja lisada kuupäev.

Lisaks neile üldistele andmetele tuleb menetluse algatamise avalduses esitada tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 79 sätestatud konkreetne teave Ülalpidamist käsitleva menetluse algatamise avalduses tuleb samuti märkida taotletava elatise summa ja aeg, millest alates elatist tuleb maksta. Avaldus, mis esitatakse ülalpidamist käsitleva otsuse saamiseks seoses täiskasvanud isikuga, on kohtu jaoks siduv, sest see ei ole seotud alaealise lapse kaitsmisega tsiviilkohtumenetluse artikli 176 ja sellele järgnevate artiklite tähenduses, vaid tegemist on tavapärase võistleva menetlusega.

Avalduse võib esitada paberil, registreerida suuliselt kohtukantsseis või esitada elektrooniliselt, sealhulgas faksi teel.

Elektrooniliselt esitatud ja juhtumi asjaoludega seotud avaldused tuleb kolme päeva jooksul esitada ka paberil või registreerida suuliselt kohtukantsseis; seda nõuet ei kohaldata seoses avaldustega, mis on varustatud täiustatud elektroonilise allkirjaga. Faksi teel esitatud avalduse originaal tuleb esitada kolme päeva jooksul. Eespool nimetatud tähtajaks esitamata avaldused jäetakse läbi vaatamata.

Avaldus koos lisadega tuleb esitada nii mitmes eksemplaris, et kohtule jääks originaal ja iga menetlusosaline saaks ühe koopia, mis sisaldab vajaduse korral ka lisanõudeid. Juhul kui pool ei esita avaldust ja lisanõudeid nõutavas arvus eksemplarides, teeb kohus koopiaid asjaomase poole kulul.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivid võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Üksikute toimingute või kohtumenetlustega seoses tasumisele kuuluvad lõivid on reguleeritud Slovakkia Rahvanõukogu seadusega nr 71/1992 kohtukulude kohta ja karistusregistrist väljavõtte tegemise tasude kohta. Lõivid kuuluvad tasumisele kohtukulude tariifistiku alusel. Nimetatud õigusaktiga nähakse samuti ette vabastused kohtukulude tasumisest, mida võimaldatakse lähtuvalt isiku rahalisest olukorrast või kohtuasja sisust.

Elatise seoses on olulised järgmised sätted.

Kohtuasja sisu alusel ei tule lõive tasuda lapse kohtuliku kaitsmisega seotud menetluste puhul. See tähendab, et kohtukulusid ei tule tasuda ka alaealistele lastele elatise maksmisega seotud menetluste puhul.

Isiku rahalisest olukorrast lähtuvalt on kohtukulude tasumisest vabastatud järgmised isikud:

- hagejad elatise väljamõistmist ja elatise suurendamist käsitlevates menetlustes, samuti elatisvõlgnevuse pealt viivise maksmist käsitlevates menetlustes ning elatise määramise kohta välisriigis tehtud otsuse või selle täitmisele pööratavuse tunnustamist käsitlevates menetlustes;
- vallalised emad elatise väljamõistmist käsitlevates menetlustes ning teatavate raseduse ja lapse sünniga seotud kulutuste maksmist käsitlevates menetlustes.

Kohtukulude tariifistiku punktis 8 on sõnaselgelt esitatud abikaasadevahelisi ja muid elatisnõudeid käsitlevate menetluste korral tasumisele kuuluvad lõivid.

Punkt 8	
a) avalduste puhul, millega taotletakse abikaasadevahelist ülalpidamist, elatist, ning muude sugulaste vaheliste elatisnõuete ja avalduste puhul, millega taotletakse elatise suurendamist	2% nõude summast, kuid mitte vähem kui 16,50 eurot
b) avalduste puhul, millega taotletakse abikaasadevahelise ülalpidamise, elatise ning muude sugulaste vaheliste elatisnõuete vähendamist või tühistamist	2% nõude summast, kuid mitte vähem kui 16,50 eurot

Kui lõivude tariifistikus ei ole konkreetset määra sätestatud ja kohtuasja puhul ei saa kohaldada kohtukulude tasumisest vabastamist ei isiku rahalise olukorra ega kohtuasja sisu alusel, kohaldatakse kohtukulude tariifistiku punktis 1 osutatud lõivusid.

Punkt 1	
Menetluse algatamise avalduste puhul, kui ei ole sätestatud konkreetset määra:	
a) nõude (makse) summast või kohtuvaidluse eseme väärtusest	6%, kuid mitte vähem kui 16,50 eurot ja mitte rohkem kui 16 596,50 eurot; kaubandusvaidluste puhul mitte rohkem kui 33 193,50 eurot

Kui menetlusosaline taotleb õigusabi ja tema puhul on täidetud kohtukulude tasumisest vabastamise tingimused, suunab kohus asjaomase isiku õigusabikeskuse poole (*Centrum právnej pomoci*). Kohus teavitab samuti menetlusosalist sellest võimalusest (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 30). Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 138 lõike 1 kohaselt võib kohus vabastada isiku kohtukulude tasumisest täielikult või osaliselt, kui see on põhjendatud lähtuvalt isiku olukorrast, tingimisel et esitatud hagi ei ole meelevaldne ja et tegemist ei ole isiku katsega kasutada või kaitsta õigust, ilma et tal oleks sellega seoses mingeid võiduväljavaateid. Vabastust kohaldatakse kogu menetluse suhtes ja tagasiulatuvalt, kui kohus ei otsusta teisiti. Siiski ei hüvitata summasid, mis maksti enne seda, kui tehti otsus kulude tasumisest vabastamise kohta.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 138 lõigetes 2–6 on sätestatud järgmine:

(2) Avaldusele tuleb menetlusosalise olukorra tõendamiseks lisada järgmised dokumendid:

- a) täidetud vorm, mille näidis on avaldatud justiitsministeeriumi veebisaidil; või
- b) eriõigusakti kohane otsus raske majandusliku olukorra kohta.

(3) Kohtu eesistuja või ainuisikuliselt asja arutav kohtunik teavitab teisi pooli kohtukulude tasumisest vabastamisest järgmisel istungil.

(4) Kui menetlusosalisele antakse eriõigusaktide kohaselt õigusabi, vabastatakse isik selle otsusega kohtukulude tasumisest talle antud õigusabi ulatuses.

(5) Igal ajal menetluse jooksul võib kohus tühistada kohtukulude tasumisest vabastamise otsuse, seda isegi tagasiulatuvalt, kui enne menetluse lõppu ilmneb, et menetlusosalise olukord ei olnud selline, mis oleks võimaldanud teda vabastada kohtukulude tasumisest.

(6) Kui kohtukulude tasumisest vabastatud menetlusosaline on määranud esindaja, hõlmab vabastus otsusega kindlaksmääratud ulatuses ka maksete tegemist esindajale ja esindaja tasu maksmist.

See, millise mehhanismi ja meetodi kohaselt annab õigusabikeskus õigusabi materiaalselt puudust kannatavatele füüsilistele isikutele, kes ei saa kasutada õigusteenuid oma õiguste nõuetekohaseks kasutamiseks ja kaitsmiseks, ning kui suures ulatuses õigusabi antakse, on reguleeritud seadusega nr 327/2005, mis käsitleb õigusabi andmist materiaalselt puudust kannatavatele isikutele ning millega muudetakse seadust nr 586/2003 õigusvaldkonna ametite kohta ja seadust nr 455/1991 litsentseeritud kutsealade kohta (muudetud kujul), nagu seda on muudetud seadusega nr 8/2005. Eespool nimetatud seaduses on sätestatud ka õigusabi andmise kriteeriumid, kord, mida peavad järgima füüsilised isikud ja pädevad ametiasutused õigusabi saamise avaldustega seotud menetlustes, ning õigusabi andmise institutsionaalne korraldus.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Slovakkia õigusaktides ei ole täpsustatud elatise konkreetset summat.

Perekonnaasjades peavad kohtud iga kohtuasja vaatlema alati üksikjuhtumipõhiselt, tuginedes konkreetsete asjaoludele. Seetõttu ei ole mis tahes konkreetset elatissummat õigusaktidega kindlaks määratud. Mis tahes muude valdkondadega võrreldes on eelkõige perekonnaasjade puhul võimatu elu kogu mitmekülgset õigusnormides selgelt ja üheselt arvesse võtta.

Perekonnaseaduse artikli 75 lõike 1 kohaselt võtab kohus elatise summa kindlaksmääramisel arvesse **ülalpidamist saama õigustatud isiku põhjendatud vajadusi, samuti ülalpidamiskohustuslase suutlikkust, võimalusi ja rahalist olukorda**. Kohus võtab ülalpidamiskohustuslase suutlikkust, võimalusi ja rahalist olukorda arvesse ka juhul, kui ülalpidamiskohustuslane lahkub mõjuva põhjuseta korralikult töökohalt või healt ametikohalt või loobub regulaarsest sissetulekust; samuti võtab kohus arvesse mis tahes ebamõistlikke rahalisi riske, mida ülalpidamiskohustuslane on võtnud.

Laste ülalpidamisse peavad panustama mõlemad vanemad vastavalt oma suutlikkusele, võimalustele ja rahalisele olukorrale. Lapsel on õigus samale elatustasemele, mis on tema vanemal. Makstava elatise summa kindlaksmääramisel võtab kohus arvesse, kumb vanem lapse eest isiklikult ja kui suures ulatuses hoolt kannab. Kui vanematel on alaealise lapsega seoses ühine hooldusõigus, võib kohus elatise summa kindlaksmääramisel samuti arvesse võtta aega, mille jooksul laps kummagi vanemaga koos elab, või teise võimalusena võib kohus otsustada, et elatist ei määrata seni, kuni laps jätkab elamist vaheldumisi kummagi vanema juures.

Perekonnaseaduse artikli 62 lõikega 3 nähakse ette minimaalne elatis (praegu 27 eurot): mõlemad vanemad on oma suutlikkusest, võimalustest ja rahalisest olukorrast olenemata kohustatud tagama minimaalse elatise, mis moodustab 30% elatusmiinimumist ühe ülalpeetava alaealise lapse või ülalpeetava lapse kohta, nagu on sätestatud asjakohases seaduses.

Perekonnaseaduse artikli 78 kohaselt on võimalik elatise nõuetega seoses sõlmitud kokkulepped ja tehtud kohtuotsused läbi vaadata, kui asjaolud peaksid muutuma. Elatise määramist käsitlevaid otsuseid – välja arvatud otsuseid, mis käsitlevad elatise määramist alaealisele lapsele (vt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 163 lõige 2) – saab muuta või tühistada ainult avalduse alusel. Kui alaealisele lapsele makstav elatis tühistatakse või seda vähendatakse tagasiulatuvalt teatava möödunud perioodi eest, siis kasutatud elatist tagasi maksuma ei pea. Asjaolude muutumise korral võetakse alati arvesse elatustaset.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Tavaliselt maksab ülalpidamist andma kohustatud isik (ülalpidamiskohustuslane) elatist ülalpidamist saama õigustatud isikule.

Perekonnaseaduse artikli 76 kohaselt tuleb elatist maksta korrapäraselt igakuiste maksetena ette. Vastastikuseid nõudeid võib elatise nõuetega tasaarvestada vaid kokkuleppe alusel. Alaealistele makstavat elatist hõlmavaid nõudeid tasaarvestada ei saa. Kui ülalpidamiskohustuslane hilineb kohtu määratud elatismakse tegemisega, on ülalpidamist saama õigustatud isikul õigus nõuda tähtajaks maksmata summa eest viivist tsiviilõigusnormide kohaselt. Mis tahes makse, mis tehakse ülalpidamiskohustuse täitmiseks, läheb esmalt põhisumma katteks. Kui põhisumma on tasutud täies mahus, arvestatakse ülejäänud summa viiviste katteks.

Alaealistele lastele makstava elatise seoses eksisteerib kohtupraktika, mille kohaselt peab hooldusõiguseta vanem maksma elatist sellele vanemale, kes lapse eest isiklikult hoolt kannab, kusjuures elatist tuleb maksta igakuiselt kindlaks kuupäevaks.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Elatismakseid nõuavad sisse kohtutäituri. Sissenõudmismenetlust alustatakse sissenõudmisavalduse alusel. Menetlus on reguleeritud Slovaki Vabariigi Rahvanõukogu seadusega nr 233/1995, mis käsitleb kohtuametnikke ja täitetoiminguid (täitetoimingute seadus) ning millega muudetakse teatavaid teisi seadusi (muudetud kujul). Enamasti nõutakse elatisvõlgnevused sisse ülalpidamiskohustuslase töötasu või muu sissetuleku arestimisega. Kui tehakse täitekorraldus, millega nähakse ette kohustus tasuda rahasumma, saab tähtajaks tasumata elatise sissenõudmiseks lisaks töötasu või muu sissetuleku arestimisele kasutada ka täiendavaid võimalusi: kolmandatelt isikutelt saadaolevate summade üleandmine, vallasvara müük, väärtpaberite müük, kinnisvara müük, ettevõtte müük või juhtimisõiguse ajutine peatamine. Viimati nimetatud võimalus on elatise sissenõudmise kontekstis eriti oluline. Kohtutäitur võib anda korralduse juhtimisõiguse peatamiseks seoses igaühaga, kes ei täida kohtu otsust elatise maksmise kohta. Kohtutäitur edastab juhtimisõiguse peatamist käsitleva täitekorralduse ka pädevale politseiasutusele. Kui täitmisele pööramise alused on kõrvaldatud, teeb kohtutäitur viivitamatult korralduse juhtimisõiguse ennistamiseks.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Perekonnaseaduse artiklis 77 on sätestatud, et elatisnõuete sissenõudmiseks puudub aegumistähtaeg. Kuid elatise saab määrata üksnes alates kohtumenetluse alustamise kuupäevast. Alaealisele lapsele saab elatise välja mõista tagasiulatuvalt mitte rohkem kui kolme aasta eest alates menetluse algatamise kuupäevast, kuid selleks peavad eksisteerima mõjuvad põhjused. Individuaalsete korduvate elatismaksete saamise õigusele on kehtestatud aegumistähtaeg.

Tsiviilseadustiku (seadus nr 40/1964) artiklis 101 on sätestatud järgmised aegumistähtajad:

(1) Lõpliku kohtuotsusega või muu asutuse otsusega antud õigus kaob kümne aasta möödumisel sellest kuupäevast, mil kohustatud isik pidi otsust täitma. Õigus, mille aluseks olevald asjaolusid või millega seotud võlasummat võlgnik kirjalikult tunnustab, kaob kümne aasta möödumisel sellise tunnustamise kuupäevast; kuid kui tunnustamisdokumendis on täpsustatud kohustuse täitmise tähtaeg, hakatakse aegumistähtaega arvestama sellise tähtaja möödumisest.

(2) Sama aegumistähtaega kohaldatakse ka üksikute osamaksete suhtes, kui otsuse või tunnustamisdokumendiga on makse jaotatud osamakseteks; üksikute osamaksetega seotud aegumistähtaega hakatakse arvestama asjaomase makse tähtajast. Kui ühe osamakse tegemata jätmise tõttu loetakse, et isik on võlgu kogu summa, hakatakse kümneaastast aegumistähtaega arvestama tasumata osamakse tähtajast.

(3) Intressi ja korduva täitmise suhtes kehtib kolmeaastane aegumistähtaeg; kuid kui see on ette nähtud lõpliku otsusega või kui seda on kirjalikult tunnustatud, kohaldatakse aegumistähtaega ainult sellise intressi ja korduva täitmise suhtes, mille tähtaeg saabub pärast otsuse lõplikuks muutumist või pärast kohustuse tunnustamist.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Puudub spetsiaalne asutus, mis tegeleks toetuse või abi andmisega Slovakkias elatise sissenõudmist käsitlevate juhtumite puhul.

Kui sissenõudmine on seotud välisriigiga, võib abi saamiseks pöörduda laste ja noorte rahvusvahelise õiguskaitse keskuse (*Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže*) poole. Asjaomane keskus aitab elatist sisse nõuda selliste juhtumite puhul, kui lapsele elatist maksma kohustatud isik elab välisriigis, samas kui ülalpidamist saama õigustatud isik elab Slovakkias või vastupidi, s.t kui ülalpidamist saama õigustatud isik elab välisriigis ja nõuab elatist sisse võlglaselt, kelle alaline elukoht on Slovakkias.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Seadusega nr 201/2008 (mis käsitleb elatisabi ja millega muudetakse seadust nr 36/2005, mis käsitleb perekonda ja millega muudetakse teatavaid teisi seadusi kooskõlas Slovaki Vabariigi konstitutsioonikohtu (*Ústavný súd*) otsusega nr 615/2006) nähakse ette mehhanism, mille kohaselt võib riik (tööhõive, sotsiaalasjade ja perede amet (*úrad práce, sociálnych vecí a rodiny*)) maksta elatist saama õigustatud isikutele elatisabi. Elatisabi andmisega tagatakse ülalpeetava lapse elatis juhul, kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist, nagu on ette nähtud lõpliku kohtuotsusega või kohtu poolt heaks kiidetud kokkuleppega.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Jah.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Laste ja noorte rahvusvahelise õiguskaitse keskuse lõi Slovakkia töö-, sotsiaal- ja pereministerium, mis haldab keskust vahetult kui lastele ja noortele rahvusvahelistes asjades õiguskaitset pakkuvat riigi rahastatavat organisatsiooni. Keskuse tegevus hõlmab kogu Slovakkia territooriumi ja keskus on tegutsenud alates 1. veebruarist 1993. aastast.

Sotsiaalabi käsitleva seaduse nr 195/1998 (muudetud kujul) kohaselt on keskus liigitatud riiklikuks sotsiaalabiasutuseks alates 1. juulist 1998. aastast.

Kontaktandmed/aadress:

Špitálska 8, P. O. BOX 57, 814 99 Bratislava

E-post: cipc@cipc.gov.sk, info@cipc.gov.sk

Tel: +421 2 2046 3208, +421 2 2046 3248

Faks: +421 2 2046 3258, +421 9 1540 5954 (24/7; ainult hädaabi)

Slovaki Vabariigis on nimetatud keskus nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) (edaspidi „ülalpidamiskohustuste määrus”) ning laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise 2007. aasta Haagi konventsiooni kohane keskasutus.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Välisriigist ei saa taotlusega otse keskuse poole pöörduda. Elatist taotlev isik, kes elab teises riigis, peab võtma ühendust selle riigi pädevate asutustega, kes seejärel edastavad taotluse Slovakkia keskusele.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

—

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 23. novembri 2007. aasta Haagi protokoll on Slovaki Vabariigi suhtes siduv.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

—

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Piiriüleste elatist käsitlevate asjade puhul sõltub õigusabi andmine ülalpidamiskohustuste määruse artikli 44 lõike 3 kohaldamisest. Slovakkia keskasutus – **laste ja noorte rahvusvahelise õiguskaitse keskus** – osutab teenuseid tasuta ja elatise määramisega või elatise määramist käsitlevate otsuste muutmise seotud menetlustes puudub Slovakkias vajadus taotleda õigusabi.

Juhul kui menetlusega seoses on vaja õigusabi, antakse tasuta õigusabi alla 21aastastele füüsilistele isikutele kooskõlas artikliga 46. Seda liiki õigusabi annab **õigusabikeskus** vastavalt seadusele nr 327/2005 õigusabi andmise kohta materiaalselt puudust kannatavatele isikutele (muudetud kujul).

Juhtumite puhul, mis ei ole hõlmatud artikliga 46, antakse õigusabi kooskõlas eespool nimetatud seadusega, tingimusel et taotleja puhul on täidetud sama seadusega tasuta õigusabi saamisele seatud kriteeriumid.

Kui taotleja puhul ei ole õigusabi saamiseks ette nähtud kriteeriumid täidetud, tuleb tasuda kohtukulud vastavalt seadusele nr 71 /1992 kohtukulude kohta ja karistusregistrist väljavõtte tegemise tasude kohta. Nimetatud seaduse kohaselt ei tule kohtukulusid tasuda laste ja vanemate vastastikust ülalpidamist käsitlevates asjades. Kohtukulude tasumisest on vabastatud ka need taotlejad, kes esitavad isiklikult taotluse elatise määramiseks või suurendamiseks. Peale selle kannavad kõik taotlejad need menetlusega seotud kulud, mis neil ja nende esindajatel tekkisid. Menetlusosalised jagavad ühised menetluskulud võrdeliselt nende osalemisega kohtuasjas ja selle menetlemises. Täiskasvanutele elatise maksimisega seotud asjades mõistab kohus võitnud poole kasuks välja need kulud, mis on vajalikud õiguste teostamiseks või kaitsmiseks kaotanud poole ees.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Ülalpidamiskohustuste määruse artikli 49 lõikes 1 määratletud keskasutus on laste ja noorte rahvusvahelise õiguskaitsese keskus, mis loodi 1. veebruaril 1993. aastal. Puudus vajadus võtta vastu mis tahes konkreetseid meetmeid seoses ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 kirjeldatud tegevustega, sest keskus toimis nii edastava kui ka vastuvõtva asutusena mitme välislepingu (eelkõige 20. juuni 1956. aastal sõlmitud välisriigist ülalpidamise taotlemise konventsiooni) alusel juba enne ülalpidamiskohustuste määruse kohaldamise algust, mistõttu tuli keskuses teha üksnes väikeseid korralduslikke muudatusi (personali valdkonnas).

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 14/01/2019

Elatisnõuded - Soome

Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid: [fi](#) on juba tõlgitud.

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?
- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
- 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
- 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
- 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
- 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
- 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
- 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
- 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
- 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
- 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

- 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
- 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?

Lapsele ülalpidamise andmist käsitlevad sätted on esitatud lapse ülalpidamist käsitlevas seaduses (nr 704/1975).

Kõnealuse seaduse kohaselt on lapsel õigus saada piisavat ülalpidamist. See tähendab lapse arengutasemele vastavate materiaalsete ja vaimsete vajaduste rahuldamist ning lapse eest hoolitsemise ja talle hariduse andmisega seotud kulude kandmist vastavalt vajadusele ning samuti muude seotud kulude kandmist.

Lapsel on õigus saada ülalpidamist oma vanematelt, kes vastutavad selle ülalpidamise andmise eest vastavalt oma võimalustele. Kui vanem ei täida oma kohustust pidada last ülal või kui laps ei ela alaliselt koos oma vanemaga, võib kohustada seda vanemat maksma sellele lapsele elatist.

Vanematel ei ole õigust saada ülalpidamist oma lapselt.

Abieluseadus (nr 234/1929) sisaldab sätteid abikaasale makstava elatise kohta.

Abielus olles on mõlemal abikaasal vastavalt oma võimalustele roll perekonna ühise majapidamisega seotud kulude katmisel ja teise abikaasa ülalpidamisel.

Kui abikaasa ei täida oma ülalpidamiskohustust või kui abikaasad elavad eraldi, võidakse kohustada ühte abikaasat maksma teisele elatist.

Pärast lahutust peab üks pool maksma oma endisele abikaasale elatist, kui pooled on selles küsimuses sõlminud kokkuleppe ja kohaliku omavalitsuse sotsiaalamet on selle kinnitanud. Kui paar lahutab, võib ka kohus ette näha, et üks pool peab maksma elatist teisele seda vajavale poolele. Soome kohtupraktikas on siiski harvad sellised juhud, kus ühelt poolelt mõistetakse endise abikaasa kasuks välja elatis. Üldjuhul peavad pooled end pärast lahutust ise ülal.

Abikaasa õigus saada ülalpidamist oma endiselt abikaasalt lõpeb, kui elatist saav pool abiellub uuesti.

Seaduses abikaasade suhtes kehtestatud kohaldatakse ka registreeritud kooselu partnerite suhtes.

Pooltel puudub teineteise ees ülalpidamiskohustus mis tahes muude isiklike suhtevormide puhul.

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Lapse õigus saada vanemalt ülalpidamist lõpeb, kui laps saab 18aastaseks.

Kui seda peetakse mõistlikuks, peavad vanemad tasuma oma laste haridusega seotud kulud ka pärast laste 18aastaseks saamist. Soome kohtupraktikas kohtab selliseid juhtumeid siiski harva.

Vt ka küsimusele nr 1 antud vastus.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Nii ülalpidamist saama õigustatud isik kui ka ülalpidamiskohustuslane võivad võtta ühendust kohaliku sotsiaalhoolekandekomisjoniga (*sosiaalilautakunta*), mis võib aidata elatist käsitleva kokkuleppe koostamisel.

Kui vanemad soovivad sõlmida kirjaliku kokkuleppe seoses lapsele makstava elatise ja ning paluvad kohalikul sotsiaalhoolekandekomisjonil selle kinnitada, peavad nad kasutama kokkuleppe vormistamiseks justiitsministeeriumi kinnitatud

vormi. Vormid on kättesaadavad kohaliku omavalitsuse sotsiaalametis. Taotluse alusel aitavad ametiasutused vanematel kokkulepet koostada ja vormi täita. Kohaliku sotsiaalhoolekandekomisjoni heaks kiidetud kokkulepe on sarnaselt kohtuotsusele vahetult täitmisele pööratav.

Lapse ülalpidamist käsitleva seaduse artikli 8 punktis a on sätestatud, et kui lapsel või ülalpidamiskohustuslasel ei ole Soomes alalist elukohta, võib kohalik sotsiaalhoolekandekomisjon ülalpidamist käsitleva kokkuleppe heaks kiita juhul, kui asja on pädev menetlema Soome kohus vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 4/2009 (kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes) artiklitele 3 või 6 ning kui pooled on kokku leppinud, et ülalpidamiskohustuse suhtes tuleks kohaldada Soome õigust vastavalt ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitleva 23. novembri 2007. aasta Haagi protokollile artiklile 7.

Kui ülalpidamist käsitlevas asjas kokkuleppele ei jõuta, võib ülalpidamist saama õigustatud isik või ülalpidamiskohustuslane anda asja arutamiseks kohtule, esitades selleks hagiavalduse. (Vt teabeleht „[Asja kohtusse andmine – Soome](#)”.)

Abikaasad võivad koostada ülalpidamist käsitleva mitteametliku kirjaliku kokkuleppe ning paluda kohaliku omavalitsuse sotsiaalametil see heaks kiita. Taotluse korral aitab see amet pooltel kokkulepet koostada.

Abikaasad hõlmava ülalpidamist käsitleva asja võib anda arutamiseks kohtule, esitades hagiavalduse. (Vt teabeleht „[Asja kohtusse andmine – Soome](#)”.)

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

–

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Ülalpidamisega seotud piiriüleste juhtumite suhtes kohaldatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 4/2009 ja selles sätestatud kohtualluvuseeskirju.

Liikmesriikides on ülalpidamiskohustustega seotud asjades pädevus järgmistel kohtutel:

a) kostja alalise elukoha järgne kohus; või

b) ülalpidamist saama õigustatud isiku alalise elukoha järgne kohus; või

c) kohus, mis vastavalt siseriiklikule õigusele on pädev läbi viima menetlusi, mis käsitlevad isiku õiguslikku seisundit, kui elatisega seotud küsimus kaasneb nende menetlustega, välja arvatud juhul, kui see pädevus põhineb pelgalt ühe menetlusosalise kodakondsusel; või

d) kohus, mis vastavalt siseriiklikule õigusele on pädev läbi viima menetlusi, mis käsitlevad vanema hooldusõigust, kui elatisega seotud küsimus kaasneb nende menetlustega, välja arvatud juhul, kui see pädevus põhineb pelgalt ühe menetlusosalise kodakondsusel.

Piiriülese mõjuta asjade puhul kohaldatakse kohtumenetluse seadustikus (nr 4/1734) esitatud kohtualluvuseeskirju.

Kohtumenetluse seadustiku 10. peatüki artikli 1 kohaselt menetletakse füüsilise isiku vastu esitatud nõuet selle isiku asukoha või alalise elukoha järgses piirkonnakohtus. Artikli 9 kohaselt võib elatishagi menetleda ka elatishagi esitanud või elatist saava isiku asukoha või alalise elukoha järgne piirkonnakohtus.

Kui asi on seotud lahutuse või kooselu lõpetamisega, võidakse esitada nõudeid seoses ülalpidamist käsitleva kokkuleppega, lapse hooldusõigusega või suhtlusõigusega või mis tahes muid nõudeid, mis on seotud lahutuse või kooselu lõpetamisega. Sel juhul on pädev lahutusasja menetlev kohus.

Kui elatishagi esitatakse seoses lapse hooldusõigust või isaduse tuvastamist käsitleva menetlusega, võib neid asju menetlev kohus menetleda ka elatishagi.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Hagejal on õigus asi kohtusse anda õigusnõustajat (advokaati) kasutamata (vt teabeleht „[Asja kohtusse andmine – Soome](#)”), kuid tavaliselt vajab kohtumenetluse pool eksperdi abi ning seega on õigusnõustaja või advokaadi kasutamine soovitatav.

Piiriüleste ülalpidamist käsitlevate asjade puhul võivad asjaomased pooled pöörduda asjaga keskasutuse poole.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Asja kohtusse andmine on tasuline. Kohus küsib asja kohtusse andmise eest lõivu ning asjaomane summa (86–200 eurot) sõltub kohtust ja asja kohtuliku läbivaatamise vajadusest (🔗 [Piirkonkakohtule makstavad lõivud](#)).

Õigusabi seadus ja seadus, millega määratakse Soome keskasutus seoses teatavate rahvusvaheliste ülalpidamist käsitlevate asjadega (nr 1076/2010), sisaldavad sätteid hageja õiguse kohta saada õigusabi. Ka välismaal elav hageja võib saada õigusabi ülalpidamist käsitlevates asjades konkreetse vastastikuse kokkuleppe alusel. Sellised kokkulepped on Soomes olemas USA teatavate osariikide ja Kanada teatavate provintsidega.

Lisateavet õigusabi saamise kohta Soomes on võimalik saada järgmiselt veebisaidilt:🔗 <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>.

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Lapsele makstavat elatist käsitlevad sätted on esitatud lapse ülalpidamist käsitlevas seaduses (nr 704/1975).

Üldjuhul makstakse elatist rahas igakuiselt ettemaksena, välja arvatud juhul, kui on kokku lepitud või ette nähtud teisiti. Erandkorras võidakse ette näha, et elatist makstakse ühekordse summana või vallas- või kinnisvara kujul.

Soomes ei määrata lapsele makstava elatise summat kindlaks tabeli alusel. Otsused tehakse üksikjuhtumipõhiselt. Seaduse artikli 1 kohaselt on lapsel õigus saada piisavat ülalpidamist. See tähendab lapse arengutasemele vastavate materiaalsete ja vaimsete vajaduste rahuldamist ning lapse eest hoolitsemise ja talle hariduse andmisega seotud kulude kandmist vastavalt vajadusele ning samuti muude seotud kulude kandmist. Artikli 2 kohaselt vastutavad vanemad oma laste ülalpidamise eest vastavalt oma võimalustele. Nende võimaluste hindamisel võetakse arvesse vanemate vanust, töövõimet, nende võimalusi saada tasustatavat tööd, nende vara ja rahalisi vahendeid ning muid nende ülalpidamiskohustusega seotud aspekte. Hinnates vanemate ülalpidamiskohustusega seotud vastutuse ulatust, võetakse arvesse ka lapse suutlikkust ja võimalusi hoolitseda enda ülalpidamise eest ning asjaolusid, mille tõttu vanematelt ei oodata lapse ülalpidamisega seotud kulude kandmist või mille tõttu peavad vanemad asjaomaseid kulusid kandma minimaalses ulatuses.

Elukalliduse tõusu arvesse võtmiseks kohandatakse tasumisele kuuluvat elatissummat korrapäraselt ja automaatselt. Automaatset suurendamist käsitlevad lisasätted on esitatud seaduses, mis käsitleb teatavate elatismaksete sidumist elukallidusindeksiga (nr 583 /2008).

Elatise suurust ja selle maksmise viisi on võimalik muuta kokkuleppega või kohtuotsusega, kui elatise määramise ajal valitsenud tingimused on muutunud nii olulisel määral, et muutmine on põhjendatud, võttes arvesse lapse ja elatist maksva vanema olukorda.

Abieluseaduses on sätestatud abikaasale makstavat elatist käsitlevad sätted. Soome kohtupraktikas on siiski harvad sellised juhud, kus ühelt poolt mõistetakse endise abikaasa kasuks välja elatis. Üldjuhul peavad pooled end pärast lahutust ise ülal.

Elatise maksmise rahas võib ette näha kas tähtajatult või siis kuni kokkuleppes, otsuses või kohtuotsuses märgitud tähtaja möödumiseni. Samas võidakse ette näha, et elatis tuleb maksta ühekordse summana, kui ülalpidamiskohustuslase rahaline olukord ja muud asjaolud seda õigustavad. Samuti võidakse ette näha, et elatist tuleb maksta vallas- või kinnisvara kujul.

Elukalliduse tõusu arvesse võtmiseks kohandatakse tasumisele kuuluvat elatissummat korrapäraselt ja automaatselt. Automaatset suurendamist käsitlevad lisasätted on esitatud seaduses, mis käsitleb teatavate elatismaksete sidumist elukallidusindeksiga (nr 583 /2008).

Kohtuotsust või abikaasade vahelist kokkulepet võib muuta, kui seda peetakse põhjendatuks muutunud asjaolude tõttu. Samas otsust, kohtuotsust või kokkulepet, millega nähakse ette, et elatis tuleb maksta ühekordse summana, ei saa muuta pärast seda, kui see summa on tasutud. Elatist käsitlevat abikaasadevahelist kokkulepet võib muuta, kui kokkulepet peetakse ebaõiglaseks. Seaduse kohaselt lõpeb kohustus korrapäraselt elatist maksta siis, kui ülalpidamist saama õigustatud isik abiellub uuesti.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Lapsega seoses makstakse elatist lapse hooldajale (tema pangakontole).

Abikaasaga seoses makstakse elatist otse abikaasale (tema pangakontole).

Üldjuhul makstakse elatist rahas igakuiselt ettemaksena, välja arvatud juhul, kui on kokku lepitud või ette nähtud teisiti. Erandkorras võidakse ette näha, et elatist makstakse ühekordse summana või vallas- või kinnisvara kujul.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Ülalpidamist saama õigustatud isikul või teatavatel tingimustel Soome sotsiaalkindlustusametil (Kela) (vt küsimusele nr 12 antud vastus) on õigus võtta meetmeid elatise sissenõudmiseks, kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa kohtu määratud või kokkuleppe kohast elatist.

Ülalpidamist saama õigustatud isik võib pöörduda kohtutäituri poole, et pöörata ülalpidamist käsitlev kokkulepe või otsus täitmisele täitemenetluse seaduses sätestatud korras. Ka kohaliku omavalitsuse sotsiaalamet võib anda nõu perekonnaõigusega seotud küsimustes.

Kui elatist maksuma kohustatud abikaasa ei maksa elatist, rikkudes sellega kohaliku omavalitsuse sotsiaalameti heaks kiidetud kokkulepet või kohtu tehtud otsust, võib ülalpidamist saama õigustatud isik pöörduda kohtutäituri poole, et pöörata kokkulepe või otsus täitmisele täitemenetluse seaduses sätestatud korras.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Täitmisele pööramine ja võlgniku kaitset käsitlevad eeskirjad

Kui asi antakse täitevasutusele, saadetakse võlgnikule kõigepealt menettusteade ja makse tegemist käsitlev meeldetuletus. Tavaliselt tuleb võlgnikule anda võimalus teha makse pärast meeldetuletuse saamist.

Kui vaatamata meeldetuletusele ei maksa võlgnik võlga ega võta maksega seoses täitevasutusega vabatahtlikult ühendust, alustab täitevasutus võlgniku sissetuleku ja varade seisu kindlakstegemist, tutvudes selleks registriandmetega.

Võlgniku sissetuleku ja varade kindlakstegemiseks võetavad meetmed ja mis tahes järgnevad uurimised on rangelt reguleeritud.

Enamikul juhtudel võlgniku sissetulek ja pangakontol olevad rahalised vahendid arestitakse. Üldjuhul on lubatud arestida üks kolmandik võlgniku töötasust, pensionist, töötushüvitisest või rasedus- ja sünnitushüvitisest. Sissetulekuna käsitatakse ka pühade puhul makstavaid preemiaid, erisoodustusi, komisjonitasusid, teenustasusid, honorare ja muud rahalist tulu. Arestitava summa arvutamisel võetakse aluseks netosissetulek. Arvesse ei võeta sotsiaalabi ja selliseid sotsiaaltoetusid nagu eluasemetoetus ja lapsetoetus. Regulaarse sissetuleku arestimise asemel võidakse kokku leppida ka maksekavas.

Täitemeetmete ja maksekavade puhul võetakse alati arvesse võlgniku varade seda osa, mis on seadusega kaitstud, s.t summat, mis jääb talle äraelamiseks. See kaitstud osa korrigeeritakse riikliku pensioniindeksi alusel. Teave kokkulepitud kaitstud osa kohta ja näited erinevate juhtumite kohta on kättesaadavad järgmiselt veebisaidilt: <https://oikeus.fi/ulosotto/en/index/velallisenaulosotossa/palkanulosmittaus.html>.

Võlgnikul on õigus esitada otsuse peale kaebus, kuigi võla sissenõudmise protsessi kaebuse menetlemise ajaks ei peatata, kui kohus ei näe ette teisiti.

Elatisvõlgnevusega seotud aegumistähtaeg

Lapse ülalpidamist käsitleva seaduse artikli 16 punktis c on sätestatud, et korrapäraselt makstav elatis ja elatisvõlgnevuselt arvestatud mis tahes viivis tuleb ülalpidamiskohustuslaselt sisse nõuda viie aasta jooksul alates selle aasta algusest, mis järgnes elatisvõlgnevuse tekkimise aastale. Vastasel juhul kaob õigus neid elatismakseid sisse nõuda. Elatis, mis tuleb maksta ühekordse summamana, ja sellega seotud mis tahes viivised tuleb sisse nõuda viie aasta jooksul alates elatise maksmise tähtpäevast ning hiljemalt viie aasta jooksul alates elatise saaja täisealiseks saamisest.

Samamoodi peab sotsiaalkindlustusamet (Kela) ülalpidamiskohustuslaselt sisse nõudma ameti makstud elatisabi. Seda tuleb teha viie aasta jooksul alates selle aasta algusest, mis järgnes aastale, mil kuulus maksmisele elatis, mille maksmata jätmise alusel maksti elatisabi. Vastasel juhul kaob õigus neid makseid saada (elatisabi seadus nr 580/2008, artikkel 22).

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist vastavalt kokkulepitule, peab ülalpidamist saama õigustatud isik pöörduma kohtutäituri poole, et saamata summad sisse nõuda. Kohtutäitur annab juhiseid, kuidas sellist avaldust esitada. Ka kohaliku omavalitsuse sotsiaalamet võib anda nõu perekonnaõigusega seotud küsimustes. Vt küsimustele nr 13 ja 14 antud vastused. Täitevasutus ei võta elatismaksete sissenõudmise eest tasu. Lisateavet menettluse kohta leiate järgmiselt veebisaidilt: <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/en/index/hakemusasiat/perheasiat/childcustodyandrightofaccess.html>.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik saab Soome sotsiaalkindlustusametilt (Kela) elatisabi, sest talle ette nähtud elatismaksed jäeti tegemata, ei tohi see isik võtta meetmeid elatismaksete sissenõudmiseks. Kui Kela maksab elatisabi, läheb talle üle õigus saada elatismakseid samas summas, mille ulatuses ta on elatisabi maksnud (regressiõigus) (elatisabi seadus nr 580/2008,

artikkel 19). Kui kokkulepitud elatismakse on Kela makstavast elatisabist suurem ning ülalpidamiskohustuslane elatist ei maksa, maksab Kela elatisabi täies ulatuses ning nõuab maksmata elatise täies ulatuses sisse ülalpidamiskohustuslaselt. Kui sissenõudmine on edukas, maksab Kela pärast võla sissenõudmist elatissumma ja elatisabi summa vahe lapse hooldusõigust omavale vanemale.

Piiriüleste asjade puhul, mis on seotud elatise sissenõudmisega, võivad asjaomased pooled pöörduda asjaga keskasutuse poole.

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Kui ülalpidamiskohustuslane ei maksa ülalpidamist käsitleva kokkuleppe või otsuse kohaselt Soomes elavale lapsele ette nähtud elatist, on lapsel õigus saada elatisabi Soome sotsiaalkindlustusametilt (Kela). Teavet Kela makstava elatisabi suuruse kohta on võimalik saada järgmiselt veebisaidilt: <http://www.kela.fi/web/en/right-to-unemployment-benefits> **Elatustuen Elatustuen Elatustuen Elatustuen** (seadus, mis käsitleb teatavate elatismaksete sidumist elukallidusindeksiga (nr 583/2008)).

Elatisabi on võimalik saada ka siis, kui ülalpidamist käsitleva kokkuleppe või otsusega on lapsele ette nähtud makstavast elatisabist väiksem elatis, sest elatist maksuma kohustatud abikaasal on rahalised raskused. Sellisel juhul maksab Kela elatisabi ja lapse elatise vahelise erinevuse. Lisaks on lapsel õigus saada ülalpidamiskohustuslaselt ülalpidamist käsitlevas kokkuleppes või otsuses kindlaks määratud elatist. Kui ülalpidamiskohustuslane ei suuda elatist maksta, võidakse elatise summaks määrata ka 0 eurot. Sellisel juhul maksab Kela elatisabi täies ulatuses.

Elatisabi saamise tingimused on sätestatud elatisabi seaduses (seadus nr 580/2008). Elatisabi antakse avalduse alusel, mille on esitanud lapse hooldaja või seaduslik esindaja või isik, kelle hoole all laps tegelikult on. Elatisabi võib taotleda ka vähemalt 15aastane laps, kui ta elab iseseisvalt. Elatisabi maksmine ei mõjuta ülalpidamiskohustuslase kohustust maksta elatist täies ulatuses. Kui Kela otsustab maksta elatisabi sellepärast, et ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist, on tal õigus – ja ka kohustus – nõuda kogu maksmata elatis asjaomaselt isikult sisse.

Abikaasal on õigus saada elatist ainult oma abikaasalt.

14 Kui mina elan asjaomasel liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Soomes on elatise sissenõudmist käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktide kohane keskasutus justiitsministeerium (vt näiteks nõukogu määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes ning laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise 2007. aasta Haagi konventsioon). Keskasutuse ülesanded hõlmavad elatise saamise taotluste vastuvõtmist, nende edastamist pädevatele asutustele ning taotlustega seotud menetluste algatamist.

Kui ülalpidamiskohustuslane elab riigis, kus kehtivad elatise sissenõudmist käsitlevad rahvusvahelised õigusaktid, võib taotluse esitaja sellest välisriigist elatise sissenõudmiseks võtta ühendust justiitsministeeriumiga. Vajaduse korral soovitatatakse taotluse esitajal võtta ühendust oma kohaliku õigusabibürooga või advokaadiga (nt seoses taotluse koostamisega). Ka kohaliku omavalitsuse sotsiaalamet võib anda nõu perekonnaõigusega seotud küsimustes.

Kui Soome sotsiaalkindlustusamet (Kela) maksab ülalpidamist saama õigustatud isikule elatisabi sellepärast, et ülalpidamiskohustuslane ei maksa elatist, läheb Kelale üle õigus saada elatismakseid samas summas, mille ulatuses ta on elatisabi maksnud (regressiõigus) (elatisabi seadus nr 580/2008, artikkel 19). Sellisel juhul nõuab Kela maksmata elatise sisse ülalpidamist saama õigustatud isiku nimel, kusjuures õigustatud isikul endal ei ole enam õigust võla sissenõudmiseks meetmeid võtta. Kui kokkulepitud elatismakse on Kela makstavast elatisabist suurem, maksab Kela elatisabi täies ulatuses ning nõuab maksmata elatise täies ulatuses sisse ülalpidamiskohustuslaselt. Kui sissenõudmine on edukas, maksab Kela pärast võla sissenõudmist elatissumma ja elatisabi summa vahe lapse hooldusõigust omavale vanemale.

Abikaasal on õigus saada elatist ainult oma abikaasalt. Elatist saama õigustatud abikaasa võib võtta ühendust kohtutäituriga ning püüda teada saada, kas välisriigis elaval abikaasal on Soomes varasid, mida oleks võimalik täitemenetluse seaduse alusel arestida. Välismaal elatise sissenõudmiseks abi saamiseks võib ta pöörduda ka justiitsministeeriumi poole.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Justiitsministeeriumi kontaktandmed:

Address: Ministry of Justice

PO BOX 25

00023 Government

Telefon: +358 2951 6001
Faks: +358 9 1606 7524
E-post: central.authority@om.fi

Justiitsministeeriumi veebisait: <https://oikeusministerio.fi/en/frontpage>

Soome sotsiaalkindlustusameti (Kela) kontaktandmed

Elatise rahvusvaheliseks sissenõudmiseks on Kelal Helsingis asuv eraldi üksus.

Address: Kelan perintäkeskus
Helsingin perintäyksikkö
Kansainvälinen erityisperintä
PO BOX 50
00601 Helsinki

Telefon: +358 4 0354 5469
Faks: +358 2 0635 3330
E-post: kv.erityisperinta@kela.fi

Kela veebisait: <http://www.kela.fi/web/en>

Õigusabi pakkuvate büroode veebisaidid: <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>

Kohaliku omavalitsuse sotsiaalametite kontaktandmed saab telefoniraamatust või helistades Soome infoliinile. Infoliinile helistades tuleb teada, millist kohaliku omavalitsuse sotsiaalametit te otsite. Soomes on umbes 320 sellist ametit (omavalitsust).

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Teises liikmesriigis elav taotleja saab kõige paremini abi, võttes ühendust oma riigi pädeva keskasutusega, kes seejärel võtab ühendust Soome justiitsministeeriumiga. (Vt küsimustele nr 13, 14 ja 15 antud vastused.)

Taotluse esitaja võib võtta ka otse ühendust Soome ametiasutustega.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Vt küsimusele nr 15 antud vastus.

Kui ülalpidamist saama õigustatud isik (laps või abikaasa) ja ülalpidamiskohustuslane elavad eri riikides, võivad neid abistada asjaajamisel nii justiitsministeerium kui ka välisriigi pädevad asutused. Taotluse esitaja (ülalpidamist saama õigustatud laps või abikaasa) võib paluda ministeeriumil tagada, et ülalpidamist käsitlev kohtuotsus, otsus või heakskiidetud kokkulepe, mis on tehtud välisriigis, pööratakse täitmisele Soomes, ning et täitmise tulemusena saadud elatis makstakse ülalpidamist saama õigustatud isiku teatatud pangakontole. Justiitsministeerium ei saa siiski maksta elatist ülalpidamiskohustuslase nimel.

Erinevatest kehtivatest rahvusvahelistest õigusaktidest (nt ELi ülalpidamiskohustuste määrus, 2007. aasta Haagi konventsioon, kahepoolsed kokkulepped jne) tulenevalt võib justiitsministeerium kui keskasutus aidata näiteks ka ülalpidamiskohustuslase või ülalpidamist saama õigustatud isiku asukoha kindlakstegemisel, teabe hankimisel nimetatud isikute sissetuleku kohta ja põlvnemise tuvastamisel, kui see on vajalik elatise sissenõudmise raames.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

–

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Kui justiitsministeerium või tema poolt volitatud isik esindab taotluse esitajat Soome kohtus või muus ametiasutuses tulenevalt keskasutusele rahvusvaheliste õigusaktidega antud ülesannetest, antakse taotluse esitajale tasuta õigusabi, ilma et see mõjutaks muude õigusabi saamise eeltingimusi käsitlevate sätete kohaldamist.

Õigusabi on õigus saada järgmiste asjade puhul:

- 1) kui kinnitatakse, et välisriigis tehtud ülalpidamist käsitlevat otsust tuleb Soomes tunnustada või selle võib täitmisele pöörata;
- 2) kui tuvastatakse põlvnemist;
- 3) kui vanemale pannakse kohustus maksta oma lapsele elatist;
- 4) kui muudetakse lapsele määratud elatist ning taotluse esitaja on laps või lapse esindaja.

Eespool punktides 2–4 nimetatud juhtudel on õigusabi õigus saada siiski vaid siis, kui laps on menetluse algatamise ajal alla 21aastane.

Kui justiitsministeerium või tema poolt volitatud isik esindab taotluse esitajat ülalpidamist käsitleva otsuse täitmisele pööramise menetluses tulenevalt keskasutusele erinevate kehtivate rahvusvaheliste õigusaktidega antud ülesannetest, ei pea taotluse esitaja tasuma täitekulusid.

Muudel juhtudel võib taotluse esitaja taotleda riigi õigusabi. Õigusabi tähendab, et taotluse esitaja võib kasutada õigusküsimuse lahendamisel õigusnõustaja (advokaadi) teenuseid, mille eest tasub täielikult või osaliselt riik. Õigusabi antakse kõigi kohtuasjade puhul. Üldjuhul antakse õigusabi vaid Soomes menetletavate asjade puhul. Seda võib taotleda mis tahes õigusabibüroos olenemata taotluse esitaja elukohast. Kõige praktilisem on loomulikult pöörduda lähimasse büroosse. Taotleja peab esitama üksikasjalikud andmed oma sissetuleku, hüvitatavate kulude ning varade ja kohustuste kohta. Samuti tuleb kirjeldada juhtumit, millega seoses õigusabi saada soovitakse, ning esitada üksikasjad taotluse esitajal olemasoleva mis tahes õigusabikindlustuse kohta. Lisateavet leiate järgmiselt veebisaidilt: <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>.

Soome täitevasutused ei võta tasu elatisega seotud nõuete täitmisele pööramise eest.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Ülalpidamiskohustuste määruse artikli 51 alusel on keskasutuseks määratud justiitsministeerium. Keskasutuse ülesandeid on täiendavalt kirjeldatud seaduses, millega määratakse Soome keskasutus seoses teatavate rahvusvaheliste ülalpidamist käsitlevate asjadega (seadus nr 1076/2010).

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversionides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 23/05/2019

Elatisnõuded - Rootsi

SISUKORD

- 1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksma teistele elatist?
- 2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?
- 3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?
- 4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?
- 5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?
- 6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?
- 7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

- 8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?
 - 9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?
 - 10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?
 - 11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.
 - 12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?
 - 13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?
 - 14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:
 - 14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?
 - 14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?
 - 15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:
 - 15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?
 - 15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?
 - 16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?
 - 17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?
 - 18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt ülalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?
 - 19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada ülalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?
-

1 Mida tähendavad mõisted „elatis” ja „ülalpidamiskohustus”? Kes peavad maksuma teistele elatist?

Rootsi õiguses on sätestatud laste, abikaasade ja lahutatud abikaasade ülalpidamise kohustus. Abikaasadevahelisi ülalpidamiskohustusi käsitlevaid sätteid kohaldatakse ka registreeritud kooselu partnerite suhtes.

Lapsed

Vanemad on kohustatud andma oma lastele ülalpidamist, mis on mõistlik, võttes arvesse lapse vajadusi ja mõlema vanema ühiseid rahalisi võimalusi. See vanem, kellel puuduvad rahalised võimalused oma last toetada, ei ole kohustatud ülalpidamist andma.

See vanem, kellel ei ole lapse hooldusõigust ja kes ei ela alaliselt lapsega koos, peab täitma oma ülalpidamiskohustust elatise maksmisega. Ka see vanem, kellele on koos teise vanemaga antud ühine hooldusõigus, võib olla kohustatud elatist maksuma. See on nii juhul, kui laps elab alaliselt ainult koos teise vanemaga olenemata sellest, kas see vanem elab üksi või koos uue partneriga.

Isik, kes elab alaliselt koos teise isiku lapsega ja selle vanemaga, kellel on lapse hooldusõigus, vastutab samuti asjaomasele lapsele ülalpidamise andmise eest, kui isikud on abielus või neil on ühine laps või ühised lapsed. Kasuvanem vastutab ülalpidamise andmise eest siiski üksnes selles ulatuses, mis jääb lapsel saamata sellelt vanemalt, kellega ülalpidamist andma kohustatud vanem koos ei ela. Elatismaksud määratakse kindlaks kohtuotsuse või kokkuleppega.

Makseid tehakse iga kalendrikuu kohta ette. Kuid kohus võib ette näha muu maksmiskorra, kui selleks on konkreetsed põhjused.

Pooled võivad samuti kokku leppida, et tulevased elatismaksud tehakse ühekordse maksena või pikema perioodi eest kui kolm kuud. Selline kokkulepe on kehtiv üksnes juhul, kui see sõlmitakse kirjalikult kahe tunnistaja juuresolekul. Kui laps on alla 18aastane, peab kokkuleppe heaks kiitma ka sotsiaalhoolekande komitee.

Kui laps on alla 18aastane, tuleb ühekordse maksena makstav elatis maksta sotsiaalhoolekande komiteele. Komiteele makstud summat tuleb kasutada lapsele elatiseга võrdväärse elurendise ostmiseks kindlustusseltsilt, välja arvatud juhul, kui kokkuleppe kohaselt ei ole see lubatud või kui komitee leiab, et summat saab kasutada lapse ülalpidamiseks muul sobival viisil.

Elatist saab tagasiulatuvalt välja mõista maksimaalselt hagi esitamise kuupäevale eelnenud kolme aasta eest, välja arvatud juhul, kui ülalpidamiskohustuslane on nõus maksma elatist pikema perioodi eest.

Kindlaksmääratud elatist ei saa enam sisse nõuda, kui maksetähtpäevast on möödunud viis aastat (aegumistähtaeg).

Abikaasad

Abielu ajal vastutavad mõlemad abikaasad vastastikuse ülalpidamise eest. Kui üks abikaasadest ei suuda end ise täielikult ülal pidada, peab ka teine abikaasa panustama tema isiklike vajaduste rahuldamisse.

Pärast abielu lahutamist kehtib põhimõte, et kumbki abikaasa vastutab ise enda ülalpidamise eest. Kuid kui üks abikaasadest vajab üleminekuperioodil enda ülalpidamiseks raha, on tal õigus saada teiselt abikaasalt elatist, mis on mõistlik selle abikaasa rahalisi võimalusi ja muid asjaolusid arvesse võttes. Erandlikel juhtudel võib abikaasa saada elatist pikema aja jooksul.

Kui abikaasad ei saavuta elatise küsimuses kokkulepet, saab vaidluse lahendada kohtus.

Pärast abielu lahutamist makstakse elatist korrapäraste osamaksetena. Kuid kohus võib määrata, et kogu summa tuleb maksta ühekordse maksena, kui selleks on konkreetsed põhjused, näiteks kui abikaasa peab tegema pensionimakse.

Elatist saab tagasiulatuvalt välja mõista maksimaalselt hagi esitamise kuupäevale eelnenud kolme aasta eest, välja arvatud juhul, kui ülalpidamiskohustuslane on nõus maksma elatist pikema perioodi eest.

Kindlaksmääratud elatist ei saa enam sisse nõuda, kui maksetähtpäevast on möödunud kolm aastat (aegumistähtaeg).

2 Millise vanuseni võib laps elatist saada? Kas alaealiste ja täiskasvanute ülalpidamise kohta kehtivad erinevad eeskirjad?

Vanemate ülalpidamiskohustus lõpeb tavaliselt siis, kui laps saab 18aastaseks. Kuid kui laps alles omandab haridust, kestab ülalpidamiskohustus kuni lapse õpingute lõpuni, kuid mitte kauem kui lapse 21aastaseks saamiseni. Hariduse omandamisena käsitatakse kohustusliku hariduse või keskhariduse või muu võrreldava üldhariduse omandamist.

3 Kas ma pean elatise taotlemiseks pöörduma pädeva asutuse või kohtu poole? Kuidas elatise taotlemine toimub?

Rootsis ei ole spetsiaalset valitsusasutust, kes elatise kindlaks määraks või aitaks elatist kindlaks määrata. Elatismaksud võidakse kindlaks määrata kas kokkuleppe või kohtuotsusega. Kui pooled kokkulepet ei saavuta, peab hageja pöörduma piirkonnakohtu (*ting srätt*) poole ja esitama hagiavalduse.

4 Kas elatise taotluse saab esitada lapse või sugulase (kui saab, siis millise astme sugulase) nimel?

Lapse hooldusõigusega vanemal on õigus nõuda alaealise lapse nimel ülalpidamist. Kui lapsele on määratud eestkostja, võib ka tema tegutseda lapse nimel.

5 Kuidas leida pädev kohus, kui ma soovin asja kohtusse anda?

Kohtualluvuse eeskirjad on sätestatud vanema õigusi ja kohustusi käsitlevas seadustikus, abieluseadustikus ja kohtumenetluse seadustikus. Teavet on võimalik saada ka piirkonnakohtust.

Lapse elatist käsitlevat asja arutatakse selles kohtus, kelle tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht. Teiste pädevate kohtute puudumise korral arutab asja Stockholmi piirkonnakohus.

Abikaasale tehtavate elatismaksete küsimusi võidakse käsitleda lahutusmenetluse raames. Abieluasju menetleb see piirkonnakohus, kelle tööpiirkonnas asub ühe abikaasa alaline elukoht. Kui kumbki abikaasadest ei ela alaliselt Rootsis, arutab asja Stockholmi piirkonnakohus. Kui abikaasale makstavat elatist käsitlevat menetlust ei algatata abieluasja raames, kohaldatakse kohtualluvuse üldeeskirju, mis on sätestatud kohtumenetluse seadustiku 10. peatükis.

Nõukogu 18. detsembri 2008. aasta määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes (edaspidi „ülalpidamiskohustuste määrus“) sisaldab kohtualluvuse eeskirju, mida kohaldatakse piiriüleste juhtumite korral.

6 Kas ma pean asja kohtusse andmiseks kasutama vahendaja (nt advokaadi, kesk- või kohaliku asutuse jne) abi? Kui mitte, siis kuidas asja kohtusse andmine toimub?

Ei. Igaüks, kes soovib kohtuasja algatamist, peab esitama hagiavalduse pädevale piirkonnakohtule.

7 Kas ma pean asja kohtusse andes tasuma lõive? Kui pean, siis kui suured need lõivud võivad olla? Kas ma saan taotleda menetluskulude katteks menetlusabi, kui mul ei ole piisavalt rahalisi vahendeid?

Kohtumenetlust toimetatakse Rootsis tasuta, kuid hagiavalduse esitamisel tuleb tasuda lõiv, mis on praegu 900 Rootsi krooni. Kui hageja palkab õigusnõustaja või advokaadi, kaasnevad sellega talle kulud. Tõendite esitamisega, nt tunnistajate kutsumisega, võivad samuti kaasneda kulud.

Kulude suurust on võimatu ennustada, sest need on iga juhtumi puhul erinevad.

Teatavatel tingimustel võidakse anda õigusabi. Ülalpidamist käsitlevates asjades õigusabi saamiseks peavad olema täidetud teatavad tingimused. Sellised tingimused võivad olla täidetud näiteks juhul, kui tegemist on tavapärasest keerukamaid asjaolusid hõlmava juhtumiga, millega seoses on vaja ulatuslikumat õigusalast abi.

Õigusabi andmise korral määratakse hagejale õigusnõustaja ja riik maksab õigusnõustaja tasu, kui hagejal puuduvad selleks vajalikud vahendid. Õigusabi hõlmab ka tõendite esitamise, asjaolude uurimise, suulise ja kirjaliku tõlke ning vahendusega seotud kulude katmist. Õigusabi saavad isikud on vabastatud ka teatavate kohtutele ja täitevasutusele (*Kronofogdemyndigheten*) makstavate lõivude tasumisest.

Isikutele, kes ei ole Rootsi kodanikud ja kes ei ela Rootsis või kes ei ole Rootsis elanud, võidakse anda õigusabi seoses Rootsis algatatud kohtuasjadega, kui selleks on konkreetsed põhjused. Kui hagi tuleb esitada teise riigi kohtule, võidakse õigusabi anda üksnes Rootsis elavale isikule. Kõigi ELi liikmesriikide kodanikel on Rootsi kodanikega samasugune õigus saada õigusabi. Samad õigused on ka teatavate kolmandate riikide kodanikel, tingimusel et on olemas kehtiv vastastikkust kohtlemist käsitlev kokkulepe.

Piiriüleste vaidluste puhul kohaldatakse ELis teatavaid õigusabi käsitlevaid erisätteid näiteks eesmärgiga tagada, et õigusabi antakse tasuta eelkõige nende ülalpidamiskohustuste määrusega hõlmatud juhtumite puhul, mis on seotud vanema poolt elatise maksimisega alla 21 aastasele lapsele.

Õigusabi kohta saate lisateavet õigusabiametist (*Rättshjälpsmyndigheten*) (<http://www.rattshjalp.se/>).

8 Millise ülalpidamise viisi võib kohus määrata? Kuidas arvutatakse elatise summa? Kas kohtuotsust saab elukalliduse suurenemise või pereolude muutumise korral läbi vaadata? Kui saab, siis kuidas see toimub (kas on näiteks olemas automaatne indekseerimise süsteem vms)?

Lapsele makstava elatise summa kindlaksmääramisel võetakse aluseks õiguslikud kriteeriumid. Ülalpidamist andma kohustatud vanemale peab jääma tema netosissetulekust teatav summa tema enda ülalpidamiseks. See hõlmab eluasemekulusid, mis määratakse kindlaks eraldi sellisel tasemel, mida peetakse mõistlikuks. Muud elamiskulud arvutatakse indeksiga seotud standardsumma alusel. Asjaomane vanem võib samuti reserveerida summa temaga koos elava abikaasa ülalpidamiseks, kui selleks on konkreetsed põhjused. Peale selle võib ülalpidamist andma kohustatud vanem reserveerida summa iga kodus elava lapse ülalpidamiseks. See, kui palju allesjäävast summast tuleks anda elatisena, sõltub muu hulgas lapse vajadustest ja teise vanema suutlikkusest kanda lapse ülalpidamisega seotud kulusid. Teataval määral võib teha mahaarvamisi suhtlemisega seotud kulude katteks.

Abikaasale makstava elatise kindlaksmääramise kriteeriume ei ole õigusnormidega ette nähtud. Kuid selle puhul võib lähtuda mõningatest eespool esitatud kriteeriumidest.

Elatismaksud on seotud indeksiga tagamaks, et need säilitavad oma algse väärtuse. Indeks võimaldab võtta arvesse hinna baassumma (*prisbasbelopp*) muutusi kooskõlas sotsiaalkindlustusseadustikuga, välja arvatud juhul, kui indekseerimise kohta on kohtuotsuses või ülalpidamiskokkuleppes ette nähtud teistsugune kord. Sotsiaalkindlustusamet otsustab igal aastal, kas elatise summat tuleb muuta ning kui tuleb, siis millise protsendi võrra. Muudatus tehakse tavaliselt 1. veebruaril ja seda kohaldatakse elatissumma suhtes, mis määrati kindlaks enne eelmise aasta 1. novembrit.

Poolte kokkuleppel võidakse elatise summat muuta uue kirjaliku kokkuleppega. See on võimalik isegi juhul, kui elatis oli eelnevalt kindlaks määratud kohtuotsusega. Ka kohus võib varasemat otsust või kokkulepet korrigeerida, kui selleks on alust muutunud asjaolusid arvesse võttes. Menetluse algatamisele eelneva perioodiga seoses on kohtus võimalik vaid tegemata elatismaksete vähendamine või nende tühistamine. Selleks et kohus suurendaks lahutatud abikaasa elatist asjaolude muutumise tulemusena, peavad olema erilised põhjused.

Kohus võib samuti muuta ülalpidamiskokkulepet, kui see on kokkuleppe sõlmimise ajal kehtivaid asjaolusid ja muid tingimusi arvesse võttes ebamõistlik. Juba makstud elatise tagasimaksmist võib kohus siiski nõuda üksnes erilistel põhjustel.

Kui lapse perioodilise elatismakse summa on kuus aastat püsinud muutumatuna (indekseerimine välja arvatud), võib kohus edasised elatismaksed läbi vaadata, ilma et selleks peaksid olema erilised põhjused.

9 Kuidas ja kellele elatist makstakse?

Elatist makstakse ülalpeetavale. Kui ülalpeetav on alla 18aastane laps, makstakse elatist sellele vanemale, kellel on lapse hooldusõigus ja kes elab koos lapsega.

Kui laps on alla 18aastane, tuleb ühekordse maksena makstav elatis maksta sotsiaalhoolekande komiteele.

10 Kui kohustatud isik (võlgnik) hoiab elatise maksmisest kõrvale, siis kuidas sundida teda makseid tegema?

Elatise sissenõudmise avalduse võib esitada täitevasutusele (*Kronofogdemyndigheten*). Avalduse võib esitada kas suuliselt või kirjalikult. Avaldusega koos tuleb esitada täitedokument. Kahe tunnistaja juuresolekul koostatud kirjaliku dokumendi, mis käsitleb elatise maksmist vastavalt abieluseadustikule või vanema õigusi ja kohustusi käsitlevale seadustikule, võib täitmisele pöörata kui õigusmõju omava lõpliku kohtuotsuse.

11 Palun kirjeldage lühidalt võimalikke piiranguid elatise maksmisel, eelkõige võlgniku kaitse eeskirju ning aegumis- ja igamistähtaegu teie täitesüsteemis.

Lapse elatise saab tagasiulatuvalt välja mõista maksimaalselt hagi esitamise kuupäevale eelnenud kolme aasta eest, välja arvatud juhul, kui ülalpidamiskohustuslane on nõus maksta elatist pikema perioodi eest. Kindlaksmääratud elatist ei saa enam sisse nõuda, kui maksetähtpäevast on möödunud viis aastat (aegumistähtaeg).

Abikaasa elatise saab tagasiulatuvalt välja mõista maksimaalselt hagi esitamise kuupäevale eelnenud kolme aasta eest, välja arvatud juhul, kui ülalpidamiskohustuslane on nõus maksta elatist pikema perioodi eest. Kindlaksmääratud elatist ei saa enam sisse nõuda, kui maksetähtpäevast on möödunud kolm aastat (aegumistähtaeg).

Sissenõudmisega seoses on arestimise suhtes kehtestatud mitu erandit. Näiteks ei saa arestida rõivaid ja muid ülalpidamiskohustuslase isiklikuks kasutamiseks mõeldud esemeid mõistliku väärtuse piires ning teatavat majapidamiseks ja kodu hooldamiseks vajalikku vara. Kui ülalpidamiskohustuslasel on perekond, võetakse arestimisele mittekuuluva vara kindlaksmääramisel arvesse perekonna poolt kasutatavaid esemeid ja perekonna vajadusi.

Arestida tohib üksnes selle osa ülalpidamiskohustuslase töötasust või palgast, mis ületab tema enda ja tema perekonna ülalpidamiseks vajalikku summat. See osa ülalpidamiskohustuslase palgast või sissetulekust, mis ei kuulu arestimisele (*förbehållsb eloppet*), määratakse kindlaks standardsumma alusel. Standardsumma hõlmab kõiki tavapäraseid elamiskulusid, välja arvatud eluasemekulusid – need määratakse kindlaks eraldi ja liidetakse standardsummale. Standardsumma määrab igal aastal kindlaks täitevamet.

12 Kas mind saab elatise sissenõudmisel abistada mõni organisatsioon või ametiasutus?

Rootsis pakub elatise sissenõudmisega seoses abi täitevamet. Piiriüleste asjade puhul võib ülalpeetav sissenõudmisavalduse esitamisel täitevametile saada haldusalast abi sotsiaalkindlustusametilt (*Försäkringskassa*).

13 Kas (valitsus- või eraõiguslikud) organisatsioonid võivad teha võlgniku eest elatise täielikke või osalisi ettemakseid?

Sotsiaalkindlustusamet (*Försäkringskassa*) võib maksta elatisabi summas 1273 Rootsi krooni kuus lapsele, kelle vanemad elavad lahus. Raha makstakse sellele vanemale, kellel on lapse hooldusõigus ja kes elab koos lapsega ning kelle elukoht on ametlikult registreeritud lapsega samale aadressile. Elatisabi otsus tehakse pärast seda, kui sotsiaalkindlustuse küsimustega tegelevale asutusele – sotsiaalkindlustusametile – on esitatud avaldus. Elatisabi on vahend, mille abil saab ühiskond tagada, et laps, kelle vanemad on hakanud lahus elama, saab teataval tasemel elatist isegi juhul, kui elatist maksta kohustatud vanem ei täida oma ülalpidamiskohustust. Elatisabi võidakse anda täieliku toetusena, täiendava maksena või toetusena ühise hooldusõiguse korral. Ülalpidamist andma kohustatud vanem peab need summad riigile hüvitama vastavalt oma sissetulekule ja nende laste koguarvule, kellega seoses ta on kohustatud elatist maksta. Tagasimaksmise kohustus määratakse kindlaks haldusmenetluse raames. Kui aga elatist makstakse otse sellele vanemale, kellel on lapse hooldusõigus, vähendatakse sellele vastavalt sotsiaalkindlustusameti makstavat elatisabi (seda nimetatakse täiendavaks elatiseks).

Kui ülalpidamiskohustuslasest vanem elab välisriigis või elab küll Rootsis, aga saab töötasu või muud sissetulekut välisriigis või välisriigist, võib sotsiaalkindlustusamet soovitada sellel vanemal, kellel on lapse hooldusõigus ja kes elab koos lapsega, võtta meetmeid ülalpidamiskohustuse kindlaksmääramise tagamiseks. Sellisel juhul võtab sotsiaalkindlustusamet üle lapse õiguse saada elatist kuni selle summa ulatuses, mille amet maksis välja elatisabina.

Abikaasal ei ole võimalik saada sotsiaalkindlustusametilt elatisabi.

14 Kui mina elan asjaomases liikmesriigis, aga võlgniku alaline elukoht asub muus liikmesriigis:

Piiriüleste asjade puhul võib taotleja saada sotsiaalkindlustusametilt haldusalast abi. Sotsiaalkindlustusamet (*Försäkringskassa*) on ELi ülalpidamiskohustuste määruse ning laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise 23. novembri 2007. aasta Haagi konventsiooni (edaspidi „2007. aasta Haagi konventsioon”) kohane keskasutus, samuti 1956. aasta välisriigist ülalpidamise taotlemise New Yorgi konventsiooni kohane edastav/vastuvõttev asutus.

14.1 Kas ma saan abi kõnealuse muu liikmesriigi ametiasutuselt või eraõiguslikult organisatsioonilt?

Vt küsimusele nr 14 antud vastus.

14.2 Kui saan, siis kuidas selle asutuse või organisatsiooniga ühendust võtta?

Sotsiaalkindlustusameti kontaktandmed on järgmised:

Social Insurance Agency

PO Box 1164

SE-621 22 Visby

Sweden

Tel: +46 (0)7 7117 9000

Faks: +46 (0)112 0411

E-post: [✉ centralmyndigheten@forsakringskassan.se](mailto:centralmyndigheten@forsakringskassan.se)

Sotsiaalkindlustusamet võtab kõik asjakohased meetmed elatise sissenõudmise hõlbustamiseks. Ameti ülesanded, mis tal on ülalpidamiskohustuste määruse ja 2007. aasta Haagi konventsiooni kohase keskasutusena, tulenevad nimetatud määrusest ja konventsioonist. Näiteks abistab amet ülalpidamist saama õigustatud isikuid nende taotluste koostamisel, mille saab esitada ameti kaudu (taotlus eesmärgiga saada teisest riigist otsus elatise väljamõistmise kohta). Lisateabe saamiseks hagejatele võimaldatava abi kohta võtke palun ühendust sotsiaalkindlustusametiga.

15 Kui mina elan muus liikmesriigis ja võlgnik asjaomases liikmesriigis:

Taotlejad, kes soovivad nõuda elatise sisse 1956. aasta välisriigist ülalpidamise taotlemise New Yorgi konventsiooni alusel, peavad esitama taotluse oma riigi edastavale asutusele, kes edastab selle Rootsi vastuvõtvale asutusele (sotsiaalkindlustusamet).

Sama kehtib taotlejate puhul, kes soovivad saada abi, mida pakuvad ülalpidamiskohustuste määruse või 2007. aasta Haagi konventsiooni kohased keskasutused – nad peavad esitama taotluse oma riigi keskasutusele, kes edastab selle Rootsi keskasutusele (sotsiaalkindlustusamet).

15.1 Kas ma saan esitada taotluse otse asjaomase liikmesriigi ametiasutusele või eraõiguslikule organisatsioonile?

Vt küsimusele nr 17 antud vastus. Ülalpidamiskohustuste määruse või 2007. aasta Haagi konventsiooni alusel esitatud taotlustega võivad isikud pöörduda otse pädeva asutuse poole.

15.2 Kui saan, siis kuidas selle ametiasutuse või organisatsiooniga ühendust võtta ja missugust abi võidakse mulle osutada?

Vt küsimusele nr 16 antud vastus.

16 Kas asjaomane liikmesriik on alla kirjutanud 2007. aasta Haagi protokollile?

Jah. Ülalpidamiskohustuste suhtes kohaldatavat õigust käsitlev 23. novembri 2007. aasta Haagi protokoll (edaspidi „Haagi protokoll”) on Rootsi suhtes siduv ja nimetatud protokoll'i sätteid kohaldatakse ELis alates 18. juunist 2011. aastast. Haagi protokoll'i kohane üldpõhimõte on, et kohaldatakse selle riigi õigust, kus asub ülalpidamist saama õigustatud isiku alaline elukoht. Eelkõige lapse puhul on võimalik kohaldada selle riigi õigust või seadusi, mille kodanikud on nii laps kui ka

üalpidamiskohustuslane, kui elukohariigi õiguse kohaldamine ei ole lapse huvides. Pooled võivad kohaldatavas õiguses ka kokku leppida, kuid selliste kokkulepete ulatus on piiratud, kui tegemist on näiteks asjadega, mis käsitlevad alla 18aastase lapse elatist.

17 Kui asjaomane liikmesriik 2007. aasta Haagi protokollile alla kirjutanud ei ole, siis missugust õigust kohaldatakse elatisnõude suhtes vastavalt tema rahvusvahelise eraõiguse normidele? Millised need normid on?

Haagi protokoll on Rootsi suhtes siduv (vt küsimusele nr 20 antud vastus).

18 Milliste normidega tagatakse õiguskaitsse kättesaadavus ELi siseste piiriüleste juhtumite korral (vastavalt üalpidamiskohustuste määruse V peatüki struktuurile)?

Õigusabi andmisel kohaldatavate üldiste tingimuste kohta vt küsimusele nr 7 antud vastus.

Piiriüleste vaidluste puhul kohaldatakse ELis teatavaid õigusabi käsitlevaid erisätteid. Kui on täidetud üalpidamiskohustuste määruuses õigusabi saamiseks ette nähtud tingimused, tuleb õigusabi anda ja see peab olema tasuta, kui taotleja vajab õigusalast nõustamist ja seda vajadust ei ole võimalik rahuldada mis tahes muul viisil.

19 Milliseid meetmeid on asjaomane liikmesriik võtnud, et tagada üalpidamiskohustuste määruse artiklis 51 loetletud toimingute elluviimine?

Erimeetmeid kavandatud ei ole.

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Viimati uuendatud: 12/10/2016